

Trevarian _ Kentte Sıcak Gece KENTTE SICAK GECE

Kent merkezinden kalkan son otobüste sadece üç yolcu vardı: Bir adam, bir kadın, bir de ayaşın teki. Zayıf, genç adam en arkada oturuyordu; üniformalı tiplere karşı içgüdüsel olarak bir güvensizlik duyardı -otobüs şoförü bile olsa. Gece sıcaktan ve içini kemiren o garip arzudan hiç uyuyamamış, kaldığı yerden yorgun argın çıkıp valizini otobüs terminalinin emanetine bırakmıştı. Yollarda bir de ağırlık taşımak istemiyordu. Otobüsteki genç kadın ise, şoförün hemen arkasındaki koltukta, çantasına sıkı sıkı sarılmış ve büzülmüş bir halde oturuyordu. Dizlerini iyice bitişirmiş, gözlerini yerdeki kauçuk döşemeye dikmişti; karşısındaki sarhoşla göz göze gelmekten kaçınıyordu. Adam sidik ve ter kokuyordu ve otobüs çukurlara girip çıktıkça ya da çukurlardan kaçınmak için ani bir dönüşle sarsıldıkça pis bir horultuyla kendine gelip tekrar sızıyordu. Bir haftadan fazla bir süredir kenti boğucu bir sıcak dalgası sarmıştı. Gece yarısından önce, insanlar bir soluk almak için sokağa çıkmıyorlardı. Daha serin banliyölerle şehrin klimalı lüks binalarının arasında sıkışmış sosyal konutlarda, çocuklar yangın çıkışlarına atılmış yastıklarda sere serpe yatmış, kadınlar bol pamuklu giysileriyle kapı önlerindeki taşlıklarda dedikodu yaparken, erkekler de atletleri vücutlarına yapışmış halde bira içmeye devam ediyordu. Bu sıcak dalgası kenti ilk sardığında birbirini hiç tanımayan insanlar ortak bir felaketi paylaşmanın getirdiği panikle birbirine derd yanıyordu - bir savaş, sel ya da fırtına felaketi olduğu zamanlardaki gibi. Ancak, artık binalar tümüyle sıcak emip gece olunca tekrardan bu sıcak havayı dışarı verdiğiğinde insanların konuşacak hali bile kalmamıştı.

Otobüs karanlık sokaklardan ilerliyordu. İnsanlar evlerini birazcık olsun serin tutabilmek için ışık bile yakmıyordu. Sokak lambalarının çoğu da, sıcaktan ne yaptığını bilmeyen çoluk çocuk tarafından patlatılmıştı. Etraftaki bu garip karanlığa karşın, otobüsün içi ısılıydı. Arkadaki adam, karanlığın içinden insanların onu cam bir kutudaki denek hayvanı gibi izledikleri düşüncesiyle tedirgindi. Otobüsün bütün camları sığağa meydan okurcasına açık duruyordu, ama nemli hava tüm isi, tozu toprağı yapış yapış halde taşıdığından adam dışlerinin arasında bu taneciklerin gıcırdatıldığı hissediyordu. Uzanıp ön koltuğun penceresini kapattı. Pencerenin üstündeki reklam panosu, başarı şansınızı %25, %50, hatta % 75 oranında artırabilirsiniz... diye insanı uyarıyordu adeta. Daha da fazla... Sihirli kelimeyi bulun... İçinizdeki gücü söküüp çıkarın! Derinlerdeki duygularınıza kilit vurmayın! Genç adam, benim içimdeki güç fazla derinlerde kilifli kalmış olmalı, diye düşündü kendi kendine. Kore hareketine katılmadan ordudan ayrılmış, tam iki yıldır boşta geziyordu.

Öndeki kadın otobüsün durması için kolu çekti ve kötü bir çın sesiyle otobüs sarsılarak durdu. Genç adam arkadaki kapının otomatik olarak açılmasıyla dışarı fırladı, kadın da şoföre teşekkür ederek ön kapıdan indi. Otobüs ardından sokağın tozunu toprağını savurarak, sarhoş yolcusuyla birlikte gecenin karanlığına doğru gözden kayboldu.

Kadın bloktaki kırılmamış tek elektrik direğine doğru ilerlerken sendeliyordu. Ayağındaki topuklu ayakkabılara pek alışkın değildi. Bir an için bileği burkular gibi oldu ve kızgın, suçlu arayan bir bakışla geri dönünce... işte, o anda genç adamı gördü.

Adam, genç kadının kendisini izlediğini sanabileceğini düşündü. Onu korkutmak istemiyordu. Hemen ellerini ceplerine sokup havalara bakarak ılık çalmaya başladı. Üçüncü Adam filminde böyle bir sahne vardı.

Yağmurlu bir günde sadece bir yere kapağı atıp uyumak için pire dolu bir sinemaya dalmış, fakat film onu büyülemişti. Gece yarısına kadar art arda altı matine boyunca filmi izlemişti. Tüm sahneleri ezbere biliyor, konuşmaları Welles'in vurgularıyla kusursuz bir şekilde taklit edebiliyordu.

Kadının hızını artırarak gerildiğini fark etti. Isık numarasının onu hiç de rahatlatmadığı belliydi. Radyodaki Whistler programı-

10

daki gerilim öykülerini o da dinliyor olmalıydı. Genç adam kadının ışığın altına vardığı an durup geri dönerek, "Sakin, bir şey denemeye kalkışma!" diye onunla yüzleşmesine çok şaşırılmıştı. Sesi çok tiz çıkıyordu; belli ki, çok gerilmişti. "Burası İtalyan mahallesi!" diye adamı uyarıya çalıştı.

Genç adam 'teslim' anlamında ellerini havaya kaldırdı. "Aman! Bir ordu İtalyan'ı üstüme salmanızı gerektirecek bir şey yok!" Gabby Hayes'in dişsiz ağızıyla konuşmasını taklit ederek komik olmaya çalıştı, ama kızın bunu komik bulmadığı belliydi. Işığın altında, gözleri kaşlarının gölgesinde iki çukur şeklinde karanlıkta kalmış, sadece kirpiklerinin ucuna ışık vuruyordu. Adam gülümseyerek, bu kez, Jimmy Stewart'ın sesiyle, "Bakın, sizi korkuttuysam özür dilerim..." diye bir açıklamaya girişti. "Sizi izlediğimi sanmayın. Yani... evet, sizi izliyordum ama kötü bir niyetim yok. Ben sadece öylesine yürüyordum... dalmışım işte. Hemen dönüp ters yönde yürümeye devam edebilirim. Benim için fark etmez. Belirli bir yere gittiğim yok zaten. Dediğim gibi, öylesine dolaşıyordum."

Kadın hiç gülümsemiyordu. Oysa müthiş bir Jimmy Stewart nu-marasıydı! Kadın hâlâ gergin ve korkmuş bir halde gözlerini adama dikmiş duruyordu. Adam yine komik olmaya çalışarak el sallayıp arkasını döndü, fakat birden tekrar geri döndü. "Özür dilerim, Küçük Kuşum, ama bir şeyi merak ettim." W. C. Fields gibi genzinden konuşarak devam etti. "Neden buranın İtalyan mahallesi olduğu konusunda beni uyararak gereğini duydunuz acaba?" Aralarında on metre ya vardı ya yoktu. Saat gece yarısını çoktan geçmiş olduğundan etraf çok sessizdi ve birbirlerini rahatça duyabiliyorlardı. "Filozofların dediği gibi, bunun ne ilgisi var şimdi?" W. C. Fields olarak elindeki hayali purosunun külünü silkeleyerek kibarca kadının vereceği cevabı beklememeye başladı. Kadın önce boğazını temizledi. "İtalyanlar bu kentteki diğer insanlara benzemez. Aile anlayışları çok güçlüdür. Bir kadının çığlık attığı duydukları anda, onu rahatsız eden her kimse, hiç düşünmeden üstüne saldırırlar."

"Anlıyorum," diye W. C. mırıldandı. "Doğrusu çok takdir edilecek bir anlayış. Ancak, sadece komik olmaya çalışan birine karşı hiç de adil değil."

11

Kadın W. C. taklidinden hoşlanmıştı. Adam onun gülümsediğini görünce devam etti. "Siz de İtalyan asıllı olmalısınız."

"Hayır. Ben sadece burada kendimi daha güvenli hissettiğim için oturuyorum. Hem de, ucuz bir semt." Adam kıkırdadı. "Bana gereğinden fazla bilgi verdiniz." Bu kez kendi sesiyle konuşmuştu -daha doğrusu, insanlara karşı kendi sesi olarak geliştirdiği sesiyle.

Kadının kaşları çatıldı. Işığın altında, alnında beliren çizgiler olduğu gibi görülüyordu. "Ne demek istiyorsunuz?" "Eh, bana yalnız yaşadığınızı ve çok paralı biri olmadığınızı açıklamış durumdasınız. Oldu olacak, sizden bir şey daha öğrenebilirim sanıyorum."

"Ne?" Kadın kuşkuyla sordu ama ilk anda fırlayan adrenalinini yavaş yavaş düşmeye başlamıştı.

"Acaba yakınlarda kahve içebileceğim bir yer var mı?"

"Şey... White Tower var. Dört blok aşağıda, bir sonraki köşede."

"Teşekkürler." Yüzüne yayılan gülümsemeyle gözakları kırıştı. "Garip bir durum... yani, gerçekten öyle. Şimdi düşünün... kahramanımız otobüsten iniyor ve kendini düşlerinde kaybetmiş, dalgın bir adam onu izliyor. Kadın birdenbire durup adama dönüyor ve onu İtalyan usulü bir ölümle tehdit ediyor. Adam şaşırmış ve tam anlamıyla korkmuş bir halde geri dönüp kaçmak istiyor. Ama merak denen o illet ona engel oluyor.

Konuşmaya başlıyorlar. Adam aralarındaki on metrelik mesafenin kadının kendini güvende hissetmesini sağlayacağını umuyor. Ve konuşurlarken, sokak lambasının ışığının kadının saçlarından omuzlarına doğru ışıktan bir şal gibi sardığını düşünüyor. Ne var ki, bu ışık seli gözlerine ulaşmıyor... kadının gözleri karanlık bir gölge içinde. Bu yüzden, adam onun ne düşündüğünü ve ne hissettiğini anlayamıyor. Erkek kahramanımız kadın kahramanımıza kahve içebileceği bir yer soruyor, kadın kibarca ona bir yer tarif ediyor. Şimdi, kritik sahne geliyor: Adam kadını birlikte bir kahve içmeye davet etme cesaretini gösterebilecek mi?

"White Tower'da kulelerin en beyazında, bu boğucu gecede karşılıklı oturup birkaç saat kaçamak yapabilirler. Nelerden konuşmak istiyorlarsa, konuşabilirler... hayattan, aşktan, belki de beyzboldan. Evet, sonunda kahramanımız genç bayana bu soruyu sorma cesare-

12

tini bulur. Kadın duraksar. (Hadi, hangi kadın duraksamaz ki!) Adam en masum gülümsemesiyle gülümser.

(Korkarım, en masumu bu.) Bakalım, kadın kahramanımız ne yapacak? Bilemiyorum. Siz ne dersiniz?"

Kadın kafasında onu tartmaya çalışarak bir süre baktı. "İngiliz misiniz?"

Adam bu ani soru karşısında gülümsedi. "Neden soruyorsunuz?"

"Filmlerdeki İngiliz aktörlerini hatırlatıyorsunuz da."

"Hayır, İngiliz değilim. Ama siz de İtalyan değilsiniz. Şimdi eşitiz.

Ben zaten dengeyi severim. Dengeli bir huyum vardır... dengeli bir elim vardır... ve sözcüklerle oynamayı çok iyi dengelerim. Ama siz? Siz bu dengeye uymuyorsunuz. Siz çok garipsiniz."

"Ne demek garip?"

"Elbette! Hiç tanımadığı bir adamla kahve içmeyi kabul eden bir kadın garip değil de nedir?"

"Ben sizinle kahve içeceğimi kabul ettiğimi söylemedim ki!"

"Belki, sözlerle değil. Neredeymiş şu sizin White Tower denen yer?"

"Geldiğimiz yönde. Geride kaldı."

"Dört blok aşağıda, bir sonraki köşe. Size inanıyorum."

Yan yana yürümeye başladılar. Aralarında epeyce bir mesafe tutmaya çalışıyorlardı. Adam hafif bir sohbet açmış, kadına kendine dair sorular soruyordu. Kadın az sonra bu sıcak sohbetin havasına girmişti çünkü yalnızdı ve biriyle konuşmak ihtiyacındaydı. Adam onun henüz altı aydır bu şehirde yaşadığını, şehrin merkezinden uzak bir küçük kasabadan geldiğini ve pek de sevmediği bir işte çalıştığını öğrenmişti. Kadın kendi küçük kasabasında kalmış olmayı da yeğlemiyordu. Ara sıra çok sıkılıp bunaldığı oluyordu ama geri dönecek kadar değil. Dört blok aşağıdaki köşede kadın aniden kafe-ye doğru dönünce, hafifçe çarpıştılar ve ikisi birden, "Pardon," diyerek yürümeye devam ettiler. Yan yana ve biraz daha birbirlerine yaklaşmış olarak yürüyorlardı ama kadın tekrar çarpışmamalarına dikkat ediyordu. Gecenin sığığında buzdan bir ışık kulesi gibi görünen White Tower'a girdiler

Saatın gece yarısını çoktan geçtiği düşünülecek olursa, içerisi oldukça kalabalık sayılırdı. Klimalar insanları buraya çekmiş olmalıy-

13

di. Yanlarındaki masada üzerinde pijamaları ve ayakkabı bağlan çözülmüş üç çocuklarıyla bir çift vardı.

Kadının kucağındaki bebek uyuyordu. Diğer iki çocuk, Coca Cola'ları çoktan bitmiş bardaklarının içindeki kamışlarla geriye kalan buzları takırdatarak oynuyorlardı. Sıcaktan kaçıp buraya sığınan diğer insanlar, onlara kafede oturma hakkını veren kahve fincanlarının üstüne eğilmiş halde, savunmada bekliyorlardı. Adama bu tipler tanıdık geldi. Onlar da kendisi gibi, evi barkı ya da işi gücü olmayan serseri takımındandı. Bütün gece açık olan kafelerde barınan, kayıp insanlar. Boşlukta kalmış insanlar. Kıyıya vurmuş balıklar gibi, doğanın yağmaladığı ve doğaya yem olmuş insanlar.

Kadınla adam aralarında kahve fincanlarıyla masada karşılıklı oturmuş, konuşuyorlardı. Sohbet zayıfladığında ya da arada sırada kendi iç dünyalarına döndüklerinde, camdan dışarı vuran ışıkla aydınlanan boş sokağa

doğru başlarını çeviriyorlardı. Adam bir keresinde kadının aynada yansıyan yüzünü incelediğini fark etti. Kadın adamın onu yakaladığını anlayınca bakışlarını çevirdi. Adam da aslında kadının yüzünü tam olarak göremediğinden bu fırsattan yararlandı. Genç, ince yapılı bir kadındı. Güzel değildi. Tatlı bir yüz ifadesi vardı; sert değildi. Bakışları da aynı şekilde tatlı ve yumuşaktı ama çok anlamlıydı. Kadının tek doğal güzelliği, bu gözlerini çevreleyen upuzun kirpikleriydi. Adam ona gözlerinin güzelliğini kullanarak iltifat etmemesi gerektiğini düşündü çünkü bu karşısındaki kadının aslında güzel olmadığı anlamına gelebilirdi. Örneğin, espri anlayışı olmayan birine "ne kadar safsın" demek gibi; sıkıcı bir kadına "ne kadar iyi bir dinleyicisin" demek gibi. Kadının çene hizasındaki saçları, o tatlı ifadesini öne çıkararak yüzünü çerçevesiyordu. O gün bol bir pelerimsi bluzla sokağa çıkmış, sert jüponuyla kazık gibi görünen etekliğinin belinde yine sert bir kemer takmıştı. Gerçi, uygun renklerde bir de yelek giymişti ama kıyafetinde, sanki başkasının elbiselerini giymiş gibi, bir gariplik vardı. Bir anda adamın beyninde bir şimşek çaktı: June Allyson! Onun makyajı, saç modeli ve gardırobu! Hep öyle olurdu! "En sevdiğim artist" dedikleri, hep kendilerine en çok benzettikleri kişi olurdu ve onu taklit ederlerdi. Sert ifadeli kadınlar Joan Crawford!

14

Siska olanlar Ida Lupino! Yanaklı tombul suratlar Mitzi Gynor ya da Doris Day! Sade ve güzel olanlar ise, Judy Garland! Nemli gözler, ses tonu falan.

Karşısındaki kadının June Allyson'u seçtiği kesindi. Adam onun adına üzölmüştü doğrusu. Anlamsız yüz ifadesi, boş bakışları, peltak konuşmasıyla aktrislerin arasında en sıradan olanıydı.

Adam temkinli bir sesle, "Çok hoş bir kıyafet," dedi.

Kadın elbiselerine bakarak gülömsedi. "Bu gece kendi kendime giyiniş süsleniş sinemaya gittim. Neden bilmem ama..." Omuz sil-kerek sustu.

"June Allyson'un bir filmine mi?"

"Evet, o filmi çok beklemiştim." Birden gözlerini hayretle açarak, "Nereden bildin?" diye sordu.

Adam hemen Belas Lugosi sesiyle, "Benim bilmediğim şey yoktur," dedi. "Üstün güçlere sahip biriyim ben! O her gün rastladığın sıkıcı, hazır giyimli insanlara benzemem."

"Hadı, saçmalama! June Allyson'un filmine gittiğimi nasıl bildin, söyle!"

Adam gülömsedi. "Attım tuttum. şanslı bir tahmin, o kadar." Tekrardan sesini değiştirerek Lugosi'ye öykündü.

"Belki de değil! Sinemanın kapısında pusuya yatmış bir av arıyordum. Seni görüp izledim. Otobüse bindim ve seninle indim." Ani bir ses değişimiyle Lionel Barrymore'un ağabeyce tavırına büründü. "şimdi beni iyi dinle,

Küçük Hanım! Öyle sokaklarda kötü birilerinin sana yaklaşmasına izin vermemelisin! Seni yeraltı dünyasının bazı kötü alışkanlıklarıyla zehirleyebilirler. Kafein gibi!"

Kadın gülümeye başladı. "Her neyse, bildin gerçekten de. June Allyson'ın filmine gittim. En sevdiğim artisttir."

"Sahi mi?"

"Filmin adı Kadınların Dünyası. Gördün mü?"

"Korkarım, hayır. "

"Üç tane adam var ve üçü de aynı parlak işin peşinde... karlıları da bu işi elde etmeleri için onlara yardım ediyor. Tabii, sadece biri işi alıyor... ve June Allyson bu adamların karlılarının içinde en mükemmeli. "

"Küçük bir kasabadan gelen, kusursuz eş!"

15

"Dur bir dakika! Hani, filmi görmemiştin?" "şanslı bir tahmin daha!" Tekrar Lugino sesiyle devam etti. "Yoksa, tahmin değil mi? Sana söylemiştim, Küçük Hanım, kötü adamlara hiç güvenme. Sana gülümserler ve zararsız görünürler, ama... içleri şehvet doludur!"

Kadın eliyle onu hafife aldığını ifade eden bir hareket yaptı. Tipik kasabalı, modası geçmiş June Allyson

hareketi. "Ne diye kendini hep kötü adam gibi göstermeye çalışıyorsun?"

"Hiç böyle bir şey yapmadım." Adam birden sert bir tepki gösterdi.

"Yaptın! Hem de iki kez. "

Adam bir süre ona baktı ve sonra gülerek, "Gerçekten mi?" dedi. "Eh, o zaman iyi bir takım oluşturuyoruz demektir. Ben kötü adam, sen de gariş kız. Riff ile Raff! Sen Riff ol, ben de Raff. Ve Amos ile Andy filminde Amos şöyle saçma bir şekilde sorar: "Bana açıklayın, Mrs. Riff! Günlük işinizde ne ile meşgulsünüz?"

Ve kadın işini anlattı. J. C. Penney adında bir şirkette kasada, şirketin nakit paraları idare edebileceklerine pek güvenmediği memurlarına para dağıtımı yaptığını anlattı. Kendisi paraların toplandığı asma kattaki kasa odasında oturuyormuş. "Gerçi, pek çok şirket artık modernize oldu. Bu kasaları kullanmıyor bile. "

"Peki, ya senin dükkân da modernize olmaya karar verip şu Weaver'in paraları artık o eski yöntemle dağıtmaktan vazgeçerse ne olacak?"

"Ah, ben o zamanakadar nitelikli bir sekreter olarak yetişeceğim. Stenografi kursuna gidiyorum. Haftada iki akşam. Gregg metodu, bilir misin? Biraz para biriktirir biriktirmez de, daktilo kurslarına gideceğim. Herkes ne diyor, biliyor musun? Steno ve daktilo bildikten sonra sırtın yere gelmez!"

"Evet, insanlar hep bir şeyler söyler. Ben de bu laflardan sıkılırım. Her neyse, şimdi demek oluyor ki, sen hem çalışan bir insansın ve ayrıca da steno kurslarına gidiyorsun. Dolayısıyla pek fazla sokağa çıkamıyorsun."

"Fazla sayılmaz. Zaten o kadar çok tanıdığım da yok. Aslına bakarsan, hiç tanıdığım yok."

"Aileni özlüyor olmalısın."

16

"Hayır."

"Hiç mi?"

"Ailem çok dindardır ve onlara göre her şey günahdır. O günah, bu günah, şu günah. "

"Çok günah işliyorlar anlaşılır," diyerek adam güldü.

"Yok, onlar hiç günah işlemmez ama... nasıl anlatacağımı bilmiyorum... Onlar sadece günah olan şeylere kafalarını takarlar. Ya günahlardan kendilerini arındırmakla, ya da günaha karşı koyabilmekle övünürler. Kısacası, bütün işleri günah işlememek için gayret göstermektedir. Bu şeye benziyor... hani, köşeyi dönerken seninle çarpıştık ve yan yana yürümeye devam ettik ya. O sırada, tekrar çarpışmamaktan başka bir şey düşünemez haldeydik. İşte, bizimkiler için günah konusu bunun gibi bir şeydir. Hiç akıllarından çıkmaz. Bilmem, anlatabildim mi?"

"Evet, çok iyi anladım." Aslında, adam çarpışmalarını hiç de kendi kendine konu etmemişti ama bunu böylece söylemek kabalık olurdu. Ayrıca, kızın açık sözlülüğü hoşuna gitmişti. Başkası olsa, bu konudaki düşüncelerini anlatmaktan kaçınırdı.

Bir süre sessiz kaldılar. Sonunda, ilk kendine gelen kadın oldu. "Peki, ya sen?"

"Günah konusunda mı?"

"Yok, hayır. Genel olarak kendinden bahsetsene. İşinden filan. "

"Pekala. Önce, itiraf etmeliyim ki, J. C. Penney adında bir dükkanda çalışmıyorum ve hayatımda steno kursuna gitmedim. Zamanım olmadı diyebilirim çünkü sinema çıkışlarında av yakalamak çok vaktimi alıyor..."

"Aşkolsun! Hem bu İngiliz aksanıyla nasıl İngiliz değilim dersin?"

"Benimkisi İngiliz aksanı filan değil. Buna "orta-Atlantik" aksanı diyorlar. Ben üniversitede tiyatro derslerinde..."

"Ah, üniversiteye mi gittin?"

"Kısa bir süre. Sonra Kore olayı çıktı ve..." Omuz silkererek konuyu değiştirdi. "Hayır, İngiliz değilim. Kendi kendime sesimi ve konuşmamı değiştirmeye karar verdim çünkü hiç hoşlanmıyordum. Çok... Amerikalı... New Yorklu'ydu. Metalik, zorlayıcı, düz. Ben sevdiğim bazı aktörler gibi konuşabilmek istiyordum. Orson

17

Welles, Laurence Olivier, Maurice Evans. Bu yüzden tiyatro dersleri aldım ve saatlerce odama kapanıp çalıştım. Bantları dinliyor ve her birini taklit etmeye çalışıyordum. Sonuçta, boşa giden bir emek oldu. Zaman kaybı."

"Hiç de değil. Konuşmaların çok hoşuma gitti. Bence çok... düzeyli ve kültürlü. Claude Rains ya da James Mason gibi."

Adam Rains taklidi yaparak, "Ah, evet, canım," dedi. "Sonunda bu konuşmalar bende kaldı işte." Rains'den bir anda Mason'a geçiş onun için sorun bile değildi. Biraz daha ağır ve boğuk bir sesle konuşmak yeterliydi. "Fakat nasıl konuşursam konuşayım, hâlâ aynı insandım. Değişmiyordum. Lanet olsun!" Ardından günlük sesiyle, "En doğru seslerime ve sessizlerime rağmen, hâlâ o kaçmak istediğim şeyden kaçmaya çalışarak olduğum yerde sayıyordum. Hani, herkesin kaçtığı bir şey vardır..."

"Demek orduya katılmak için üniversiteyi terk ettin?"

"Evet. Ama ordudan beni erken terhis ettiler."

"Neden?"

"Bilmem, asker olacak bir tip değilim galiba. Yeteri kadar saldırgan değilim. Ne o? Üşüdün mü?"

Kadın ellerini göğsünde kavuşturmuş, elleriyle dirseklerini sarmıştı. Adam uzanıp onun koluna dokundu.

"Gerçekten, üşümüşsün."

"Klimalardan. Neden bu kadar çok açıyorlar ki."

Kafe yavaş yavaş boşalıyordu. Yan taraftaki aile de masadan kalkmıştı. Bebek annesinin kucagında, ağzından salyalar akarak uyuyordu. Baba da diğer çocuklardan birini kucagina almış, uyukla-yan kız çocuğu ayak kabı bağları yerlere sürünerek peşi sıra sürükleniyordu.

Az sonra kafe boşalacaktı. Geceyi geçirecek olanlar dışında.

Kadın tezgahın arkasındaki duvar saatine baktı. "Aa! Saat ikiyi geçmiş! Yarın sabah işe gideceğim ben!" Bunları söylemesine rağmen, yerinden kalkmadı. Adam da iç çekerek kollarını bacaklarını açıp gerindi. Ayağı masanın altından kadının ayağına çarpmıştı. "Pardon."

"Rica ederim."

18

İkisi birden pencereye dönüp boş sokağı izlemeye koyuldular. Adam kadının gözlerinin tekrar camdaki aksine kaydığını fark ederek, bu kez, ona gülümsedi.

"Peki, ya sen?" diye sordu kadın. "Sabah işe gitmen gerekmiyor mu?"

"Hayır. Öyle düzenli bir işim yok. Ben bir yerden bir yere dolaşırım. Paraya ihtiyacım olduğunda da, gün doğmadan pazar yerlerine gidip diğer işsiz güçsüzlerin arasında beklerim. İş için adam arayan araçlar kamyonlarla gelip ağır işler için en genç ya da güçlü kuvvetli olanları seçerler. Ben o kadar gösterişli olmasam da, şu masum gülümsemelerimden birini takınıp işi kaparım. "

"Masum bir gülümseme olduğun kesin. "

"Masum gülümsememin sökmediği durumlarda, güvenilir adam pozumu takınırım. Buna kimse karşı koyamaz. Böyle ağır işlerde saat başına bir teklif veya biraz fazlasını verirler. Bir günde on üç, on dört saat çalışırsam, bu bana birkaç günlük özgürlüğümü kazandırır. "

"Ama böyle bir işin hiçbir geleceği yok. "

"Ne? Geleceği yok mu? Beni kandırdılar desene! Bunun para ve şöhretin yolunu açtığını, kadınların bana karşı koyamayacağını söylediler. Anlaşılan, bu işi bırakıp benim de steno dersleri almam gerekecek. Şu Gregg metodu."

Adam bunları söylerken komik olmaya çalışmıştı ama gülümsemesi o kadar zayıf kaçtı ki, durumu düzeltmek için, "Özür dilerim," dedi. "Sakin seninle alay ettiğimi sanma. Eğer biriyle alay edecek olsaydım, kendimle alay etmem gerekirdi. Sen haklısın. Bu tür işlerde hiçbir gelecek olamaz. Kendimi toparlayıp hayatı ciddiye almaya başlamam gerek." Tekrar gülümsedi. "Belki, haftaya perşembeye başlayırım. Sence nasıl?"

Kadın bir süre sustu, sonra gitmesi gerektiğini söyleyerek toparlandı.

"Tamam," dedi adam başıyla onaylayarak. "Seni evine kadar götürmemi ister misin? Yoksa İtalyan mahallende yeteri kadar güvende olduğumu mu düşünüyorsun?"

"Senin de uyuman gerekmiyor mu? Benim için gecikme."

"Artık çok geç oldu. Bu saatten sonra beni zaten içeri almazlar."

19

Sokaklarda dolanarak sabahı edeceğim, nasılsa. Gün doğmadan her şey o kadar sessiz ve sakindir ki, bütün kentler çok güzeldir. Tabii, yangın ya da bir cinayet ya da doğum olayı için ambulans sirenleri yoksa. Bana kalırsa, dünyanın şu halini düşünenecek olursak doğum da bir cinayet sayılır. Siren sesinde bir uğursuzluk vardır. Bir yük treninin gece yarısı raydan çıkıp bir tepeden yuvarlanması gibi... o trenin içinde olmamak için her şeyini verirsin..." Sustu ve sanki anıların derinliklerinde bir yük treninin devrilmesini hatırlarcasına daldı.

Kadın tekrar hafifçe boğazını temizleyerek, "Bir yük treninde dünyayı gezmek çok ilginç olmalı," dedi. "Belki, yalnız olmak o kadar hoş değil ama böyle bir yolculuk yine de ilginç."

"Öyle," dedi adam Gary Cooper'ın dudaklarını kıpırdatmadan konuşmasına öykünerek. "Gerçekten ilginç, ama bir o kadar da yalnız." Kadın kahve fincanını itti. "Artık eve gidip yatsam iyi olacak." Ama yine hiçbir harekette bulunmadı. "Seni içeri almayacaklarını söyledin. Kim seni içeri almayacak? Neden?"

"Bu işleri bilmemen doğal. Kötü, ucuz yerler... otel diyemezsin, bir odan bile yoktur. Demirden bir kafesin vardır, orada uyursun."

Bu kafesi içerden kilitleyebilirsin. Böylece eşyalarını çalınmaktan koruyabilirsin, kendini de ... hani, tam olarak homoseksüel olmayan, aslında bir kadını yeğleyen ama ancak bunun fantezisini kuran erkekler vardır ya, işte onlardan kendini korumuş olursun." Bir an için susup kadının tepkisini ölçmeye çalıştı. Kadının utanmadığını, tam tersine alnını kıvrırmış onu kaygıyla dinlediğini gördü. Onun bu doğallığı adamın hoşuna gidiyordu. "Kurallar basit ama kesindir. Saat ondan sonra içeri giremezsin, on birde de bütün ışıklar söner. Sabah ise erkenden, beş buçuk ya da altıda zil çalar. Yarım saat içinde kafesini yıkayıp temizleyip çıkmak zorundasındır. Hortumla içeri su sikarak kafesi yıkarın. Yataklar plastik kaplıdır, dolayısıyla ıslanmaz. Yine de hep nemlidir ve çış kokar. Bir de lizol. Tabii, çok ucuzdur, o başka. Geceliği dört dolar, duş yapmak istersen ayrıca bir on sent. Dün gece güzel bir duş yapıp ışıklar sönene kadar yatağımda kitap okudum. Fakat sıcaktan plastik yatak vücuduma yapışıyor, her kıpırdanışında hışırlı hışırlı sesler çıkarıyordu. Terden gözlerim yandı. Sonuç olarak, sokağa çıkıp dolaşmaya karar verdim ve

sonra..." Peter Lorre'in burundan konuşmasıyla sesli harflere bastırarak devam etti. "... ne oldu dersin? June Allyson'u bir June Ally-son filminden çıkarken görmeyeyim mi! Elimde değildi, onu izledim. Bunu kötü bir amaçla yaptığımı düşünüyorsun, değil mi Rick? Benden pek hoşlanmıyorsun, değil mi Rick?" Adam gülümseyerek günlük konuşmasına döndü. "İşte, şimdi White Tower'da boşalan masalar arasında gözlerinden uyku akan bir kıza karşılıklı oturuyoruz. Hayat boş, öyle değil mi?"

"Aman Tanrım! Ne korkunç bir yaşantı! Hele hele üniversiteye gitmiş biri için!"

W. C. Fields sesiyle cevap verdi adam. "Buralarda yaşam böyle, Küçük Kuşum. Değil bir insan, bir hayvan bile böyle yaşayamaz."

"Çok yalnız olmalısın."

"Evet. İnsan bazen şu tek başına duran eşyalardan bile yalnız olabilir." Adam birden ciddileşti. "Evet, ben de tek başına giyinip süslenip sinemaya giden bir kız kadar yalnızım... yapayalnız."

"Yani, ben de pek fazla insan tanımiyorum... kurslara gitmeme rağmen. Her neyse, artık gitmem gerek."

"Tamam. Hadi, kalkalım."

Kadın saate bir göz attı. "Sen şimdi sabaha kadar sokaklarda mı dolaşacaksın?"

"Elbette."

Kadın başını eğerek yutkundu. "İstersen... benimle gelebilirsin. En azından hava aydınlanana kadar."

Adam başını salladı. Kadına bir cevap vermekten çok, kendi kendine bu fikri onaylamak ister gibi bir hali vardı. Serin kafeden çıkıp nemli ve sıcak sokakta yürümeye başladılar. İlk anda bu sıcaklık iyi gelmişti ama hemen boğucu ve basık hava ağırlığını hissettirdi. Adam kadına bakarak gülümsediğinde, kadın biraz duraksayarak ona karşılık verdi ama bu kırılgan ve umutlu bir gülümsemeydi. Topuklu ayakkabılarla bir tay gibi ürkek ama oynak, etekliğinin hisirtisiyle çocukça bir hali vardı. Adam derin bir soluk aldı.

Kadın önde, adam arkada karanlık ve dar merdivenlerden üçüncü kata çıktılar. Merdivenler gıcırdadığı için, ikisi de son derece dikkatli yürüyordu. Kadın kapının kilidini açtı ve durup adama içeri gir-

20

21

mesi için işaret etti. Karanlık merdivenlerden sonra, odaya vuran sokak lambasının ışıkları adamın gözünü aldı. Bu, ilk karşılaştıklarında kadının durup ona gözdağı vermeye çalıştığı sokak lambasıydı. Tavandaki ışık gölge oyunlarıyla ortadaki küçük masa aydınlıkta kalırken, köşedeki demir karyola, koskocaman bir gardiropun gölge-siyle tam ortadan ikiye bölünmüş gibi görünüyordu. Gardirop, küçük odada çok büyük bir yer kaplıyordu. Odada başka bir kapı yoktu, ve adam tuvaletin dışarıda olabileceğini düşündü. Bir tavan arasından basit ve ucuz bir şekilde elde edilmiş odanın alçak çinko çatısı bütün gün sıcaklığı emmişti. Kadın özür dilercesine, "Burası çok sıcak, biliyorum," diye fısıldadı. Pencerenin önünde durmuş, ve yüzü tamamen gölgede kalmıştı. Adam ise, tam karşındaydı ve bütün ışık yüzüne vuruyordu. Ancak ışık o kadar kuvvetliydi ki, adamın yüz ifadesini yok ediyordu. Biri karanlığın diğeri ışığın maskesi altında, görünmez olmuşlardı.

"Pencereyi açayım, biraz hava gelsin," dedi adam.

"Açılmaz. Sıkışmış."

"Aman Yarabbim!"

"Üzgünüm. Bir bardak su ister misin? Musluğu bir süre açık tutarsam, soğur. Yani, en azından biraz soğur."

"Acaba böyle fısıldayarak mı konuşmak zorundayız?"

"Hayır, ama ben..."

"Komşuların evde bir misafirin olduğunu bilmelerini istemiyorsun."

Kadın başını salladı. "Bugüne kadar hiç..." Cümlelerin gerisini getiremeden yutkundü.

"Anlıyorum." Adam artık fısıltıyla konuşmuyordu ama alçak ve yumuşak bir ses tonu yakalamıştı. "Evet, bir su içebilirim. Teşekkürler." Karyolanın kenarına oturdu ve göğsüne kadar karanlığa gömüldü.

Kadın odadaki musluğu açtı, bileğini suya tutarak beklemeye koyuldu. Adam onun oyalanacak bir iş yarattığı için biraz olsun rahatladığını görebiliyordu -daha doğrusu, önünde sonunda yapacakları şeyi geciktirebildiği için.

Sokak lambasının ışığı masanın üzerine bir kordonla sarkan ampule vuruyordu. Karpuzu çıkarılmış, tek bir ampul. Adam odanın

22

içinde yemek pişirmenin yasak olduğunu tahmin edebiliyordu ama kadının ekonomi yaparak evde yemek pişirdiği belliydi. Masada prize takılan bir çift göz ocak vardı. Herhalde evde yokken onu gizliyordu. Yine masada, ocağın yanında bir kitap ve bir bloknot duruyordu. Gregg metodu için. Odadaki basit eşyalar ışık gölge oyunlarıyla yarı aydınlık yarı karanlık bir şekilde iyice deforme olmuş görünüyordu. İçersine terk edilmiş bir karnaval yeri gibi gelmişti adama. Bir kabusla uyanan küçük bir erkek çocuğun duvarda oynaşan bir ağaç gölgesini gördüğünü düşündü nedense.

Kadın bir bardak suyla yanma geldi, adam bardağı dikti.

"Bir tane daha ister misin?"

Adam, "Hayır, teşekkür ederim," dedi.

Kadın, "Yani, bana zahmet filan olmaz," dedi.

Adam, "Yok, sağ ol," dedi.

Ve kadın karşısında ne yapacağını bilmez bir halde dikilmeye devam etti.

"Hey! Bu da ne?" diye adam yastığının altından bir cam küre çıkartarak sordu. Farkında olmadan, eliyle yastığa uzanıp tersine çevirmişti. Çocuklar yastığının serin tarafına yatmak için bunu yapardı.

Adam cam küreyi sallayarak ışığa doğru tuttu. Havuç burunlu kardan adamın etrafında uçuşan kar taneciklerini izlediler. "Demek, 'bu senin özel kardan adamın. Böylesine sıcak bir gecede işe yaradığı muhakkak."

"Çocukken kasabadaki bir Luna Park'ta kazanmıştım. Yol paramla piyango bileti almıştım ama aileme onu yerde bulduğumu söyledim. Onlar her türlü kumara karşıdır. Evden ayrılırken yanıma aldığım tek özel eşyama buydu. Tabii, giyeceklerim dışında." "Desene, kötü gün dostu."

"Hep yastığının altında durur. Geceleri kendimi yalnız ve mutsuz hissettiğim zamanlar onu sallayarak kar taneciklerin uçuşmasını izlerim. Kendimi daha güvende hissetmemi sağlıyor. Ne bileyim, daha ..." Omuz silkerek sustu.

"Evet, Sadık Dost, nöbetçi kulübene geri dön bakalım," diyerek adam onu yastığının altına soktu ve kadının ellerinden tutup onu yanına oturttu.

"Lütfen... ," dedi kadın. "Ben... korkuyorum... şey... yani, hiç..."

23

Adam onun korkudan terlemiş ellerini sıktı. "Bak, gitmemi istiyorsan sessizce parmak uçlarıma basarak şuradan çıkıp giderim. Bunu istiyor musun?"

"Hayır... biz sadece..."

"Benim ne düşündüğümü bilmelisin. Bu durumda, gitsem daha iyi olacak. Madem korkuyorsun, seni herhangi bir şeye zorlamak istemem." Adam yerinden kalktı.

"Hayır, gitme!" Kadın sesini yükseltmemeye çalışarak atıldı.

Adam tekrar yatağa oturdu ama aralarında epeyce bir mesafe bırakmıştı.

Kadın bir süre hiç konuşmadan, parmaklarıyla oynayarak oturdu. Sonra ellerini kenetledi. Bir karara varmıştı.

"Her akşam olduğu gibi, masada oturmuş sokak lambasının ışığında steno notlarıma göz gezdiriyordum.

Odanın ışığını yakmamıştım çünkü fazladan ısı yayıyor. Birden, ağlamaya başladım. Kendimi boşlukta

hissediyordum. Yalnızdım. Mutsuzdum. Hiç hiçkırıyordum aslında. Yaşlar gözlerimden öylece akıyordu. Bu kadar çok gözyaşım olabileceğini düşünemezdim. Çok yalnızdım. Burada bir tek kişi bile tanımıyorum. Hiç arkadaşım yok. Kendi kasabamda da hiç kimseyle çıkmamıştım zaten. Ailem buna izin vermezdi. Onlar hep, bir olay diğerine sebep olur ve zincirleme olarak devam eder, derlerdi. Erkekler bir tek şeyin peşindedir, derlerdi. Sanırım, doğruymuş."

"Evet, doğrudur." Adam içtenlikle, düşündüğü gibi cevap vermişti.

"Sonra ağlamam kesildi." Kadın hafif bir gülümsemeye devam etti. "Herhalde göz yaşlarım kurumuştu artık. Yüzümü soğuk suyla yıkayıp tekrar masaya oturdum. Ama, kendi kendime dedim ki, 'Hayır, burada böyle oturup kendi kendime acımaya devam edemem. Kalkıp giyineceğim ve sokağa çıkıp birini bulacağım!' Konuşabileceğim birini... benimle ilgilenecek, yalnızlığımı giderecek, kendimi kötü hissettiğim zaman elimi tutup beni teselli edecek birini."

"Demek, sokağa çıkıp aranmak istedin!" "Öyle düşünmemiştim... belki de, öyle düşünmüştüm." "Tamamen yabancı bir erkekle sevişmek istedin!" "Hayır, hayır. Tam olarak, öyle değil. Ben hiç..."

24

"Bak sana ne diyeceğim. Bakire olduğumu tahmin etmiştim. İlk andan bunu anlamıştım. O temiz, saf kızlardan olduğumu. Ama şunu da anlamıştım ki, o temiz ve iyi kız kötü bir adam arıyordu. Bunu nasıl anladığımı sorma ama anlamış olmam ilginç, değil mi?"

"Hayır, yanılıyorsun. Ben sadece konuşabileceğim birini arıyordum. Benimle ilgilenecek birini."

"Yani, sevişmek istemiyordun."

"Bilmiyorum. Belki istiyordum... yani, öylesine bir yakınlaşma istiyordum. Sonuçta, güzel bir duş yapıp giyindim ve çıktım."

"Giyindin ve çıktın!"

"Kent merkezine inen otobüse bindim, biraz sokaklarda dolaştım. Erkekler bana bakıyordu. Bilirsin, her kadına baktıkları gibi. Ama hiçbiri beni... yani, ben öyle çok güzel biri değilim." O anda susup, belki adamın bunun doğru olmadığını söylemesini umdu. "Demek istediğim, bana bakan oldu ama hiçbiri yanıma gelip konuşmayı denemedi."

"Sen de bunun üzerine sinemaya gitmeye karar verdin. Kadınların Dünyası adlı filme."

"Evet." Yenilgiyi kabul etmiş bir sesle cevap verdi kadın.

"Şimdi, bir dakika dur bakalım. Pekala biriyle karşılaştın aslında. Biri sayılırsa, tabii. Öylesine, başıboş biri. Onunla kahve içip saatlerce konuştun. Ve şu anda işte beraberiz."

"Evet, beraberiz ve ben korkuyorum."

"Tabii, korkacaksın. Bu çok doğal. Bir bakire olarak insanın pek de tanımadığı kötü adamın biriyle beraber olması öyle günlük işlerden sayılmaz, değil mi ya?" Bir sessizlik oldu, sonra adam devam etti. "Yani, sen şimdi bakire de olsan, bir kadınla bir erkeğin nasıl... seviştiğini biliyorsun herhalde, değil mi?"

"Biraz. Okulda kızlar aralarında konuşurdu. Önceleri onlara inanmamıştım."

"Seni anlıyorum. O yaşta bir çocuğa bu çok saçma bir şeymiş gibi gelir. Kadınla erkeğin çiş yaptıkları organlarını birleştirmesi olacak şey mi! Bunun nesi zevk verici! Hele bir de, annenle babanın da aynı şeyi yaptığını düşününce..."

"Okuldaki kızlar çok korkunç şeyler anlatırdı. Sırf beni utandırmak için, bunları uydururlardı. O kadar saftım ki, benimle alay eder-

25

lerdi. Hiçbir şey bilmiyordum ve hiçbir şey yapmamıştım. Annem de-bana hiçbir şey anlatmamıştı. Kızlar bana bir kağıt verip uğurlu ! sayımı, en sevdiğim rengi, sonra ikinci sevdiğim rengi filan yazmamı istemişlerdi... bir sürü şey işte, hatırlamıyorum. Ama son soru hâlâ aklımda. Dondurma yerken külahını ısırarak mı yoksa yalayarak mı yersin? Sonra kağıdı alıp yüksek sesle okumuşlardı. Orada kendi el yazımla sevgilimle günde kaç kez o işi yaptığımı bütün ayrıntılarıyla yazmıştım. İşte, o işe başlarken onun şeyinin nasıl..."

"Ve sonunda onu yaladığını itiraf ediyordun. "

Kadın ağır ağır başını salladı. "O hafta utancımdayan okula gidemedim. Evde hasta numarası yaptım. Derken, gerçekten hastalandım. Yani, aybaşı."

"Bunun kızların yaptığı şakayla ilgisi yok ki." •

"Evet ama hepsi üst üste gelmişti." !

"Anlıyorum. Çocuklar çok acımasız olabilir." .

"Aradan yıllar geçti ama bu olay ne zaman aklıma gelse ağla- ! maklı olurum."

::

"Evet, öfkenin gözyaşları. Bende de olur. İçimde bir şeyler birikir, birikir... sonra patlarım."

"Sahi mi?"

"Elbette. Demek o utanç verici şeyleri el yazınla yazdıktan sonra şimdi stenoyu deniyorsun."

Kadın kaşlarını çattı. "Bunun için steno öğrenmiyorum!"

"Bilemezsin. İnsan psikolojisi öyle karmaşıktır ki... diyelim ben, hep birilerinin konuşmasını taklit ediyorum çünkü kendim olmak istemiyorum..." Omuz sikerek devam etti. "Her neyse, demek hiç sevişmedin. Ama el tuttuğun, sarıldığın filan olmuştur herhalde." •

"Hayır! Hiç! Hiçbir zaman bir erkek arkadaşım olmadı ki." Bu sözcüğü büyüdü bir sözcükmiş gibi söylemişti. "Erkekler beni hiçbir, zaman çekici bulmadı. Yani, o anlamda." Hafif bir gülümsemeye elini havada salladı. "Ya da başka anlamda. Annem bunun Tanrı'nın, bir lütfu olduğunu söylerdi. Böyle kalmamın, yani."

"Ama sevişmekle ilgili hayaller kurmuşsunuzdur. Bu da çok doğaldır."

Kadın cevap vermedi.

"Ve kendi kendine bunu yapmışsındır."

26

Kadın yine cevap vermedi.

"Yani, sadece kendi vücuduna dokunup hissetmek... bundan daha doğal bir şey olamaz ki."

"Ama benim ailem bunu doğal karşılamazdı. Onlara göre bu bir günahtı."

"Orası muhakkak ama sen bunun günah olduğuna inanıyor musun?"

Bir süre durakladıktan sonra alçak bir sesle, "Evet," dedi.

"Ama yine de yapıyorsun?"

"Evet."

"Tamam. Şimdi bizim sevişmemiz de senin bu yaptığın gibi bir şey olacak. Sadece, daha önce senin kendi kendine yaptığın şeyleri ben yapacağım. Sana dokunup sarılacağım, hoşuna giden şeyleri yapıp sana zevk vermeye çalışacağım. Tabii, istemezsen o başka."

Kadın tekrar parmaklarıyla oynamaya başladı.

Adam onun ellerini avuçları arasına alıp dudaklarına götürdü ve öptü. Kadının elleri soğuk ve cildi sertti. Sonra adam onun çenesinden tutarak yüzünü kendine çevirdi, dudaklarına hafif bir öpücük kondurdu. İnce dudakları kupkuruydu ve adam ucuz ruj tadını fark etti. Geriye doğru çekildiğinde, kadının gözlerini kapamış olduğunu gördü. Göz pınarlarından birer damla gözyaşı süzülüyordu. Adam hemen W. C. Fields sesiyle, "İşin en zor kısmı başlıyor, Küçük Kuşum," dedi. "Eğer şu anda yatakta olsaydık ve ben senin narin bedenini güçlü kollarımla sarmış olsaydım, her şey çok doğal olarak gelişirdi." Bu kez, anlayışlı ve yumuşak bir ses tonuna geçti. "Senin ne hissettiğini çok iyi anlıyorum. Benim gibi kötü adamlar için bile bu iş o kadar kolay değildir. Yani, başlangıçta."

"Öyle mi?"

"Tabii. Bak, şimdi ne diyeceğim. Ben şu kapının oraya gidip seni yalnız bırakacağım ve sen o arada yatağa gireceksin. Sonra ben odaya dönüp etrafıma bakacağım ve, 'Şu örtülerin altında yatan da kim, Dr. Kildare?' diye soracağım. 'Evet, June Allyson olduğunu biliyorum. Hemen yatağa girip onu ısıtmalıyım. Bu benim tıbben görevim sayılır. ' " Lionel Barrymore taklidi işe yaramıştı. Kadın gözyaşlarını silerek eliyle ona uzaklaşmasını işaret etti.

27

"Birkaç dakika sonra dönerim." Parmağını dudaklarına götürerek ona sessiz olacağına dair güvence vermeye çalıştı ve kapıya doğru parmak uçlarına basarak yürüdü. Kapıyı açıp hole çıktığında kesik kesik soluyarak içeriye kulak kabarttı. Önce içerden hiç ses gelmiyordu. Derken, bir iç çekiş. Bu bir beklenti mi yoksa bir vazgeçiş miydi? Ardından karyolanın yayları gıcırdadı. Kadın kalkmıştı. Az sonra musluk açıldı. Ve sert jüponunu hişirtisi duyuldu. Soyunuyordu. Ve tekrar karyolanın yayları gıcırdadı.

"Demek buymuş." Kadın o mutlu anı tanımlayabilmek için en uygun sözcükleri bulmaya çalışmıştı. "Çok güzelmiş. Böyle yan yana yatmak... konuşmak... birbirimize böyle yakın olmak."

Adam onun elini kendi vücuduna doğru çekti. Kadın her an elini geri çekecekmış gibi ona dokundu. Bir görev duygusuyla -ya da kibarca demek daha doğru olurdu- ondan istenileni yaparken kafasından geçenleri mırıldanmaya başladı. "Bir erkek arkadaş... ilk erkek arkadaşını."

O anda tek temas noktaları buydu, çünkü oda çok sıcaktı. Ama önce, adam eliyle ardından diliyle onu orgazma ulaştırdıktan sonra, kadının vücudunun ter içinde kaldığını gördü ve bir anlamda onu serinletmek düşüncesiyle doğrulup karnına boşaldı. Sonra gözlerini tavandaki ışık gölge oyunlarına dikerek öylece yan yana yattılar. "Bu muhteşemdi," diye mırıldandı kadın hülyalı bir sesle. "Evet, kıpırdanışlarından ve çıkarttığın seslerden bunu anladım." "Aman Tanrım! Komşular duymamıştır umarım!" Eliyle ağzını örterek kıkırdadı.

"Sen kaç kez... ?" Bu soruyu nasıl soracağını bilemiyordu. Adam merakla, "Ne?" diye üsteledi. "Kaç kadınla ..."

"Bunu gerçekten bilmek istiyor musun?" "Hayır." Hemen arkasından fikrini değiştirdi. "Evet. Söyle hadi, kaç kadın tanıdın?" "Sen beşincisin."

"Bu beşinci kez seviştiğin anlamına mı geliyor, yoksa beş kadınla seviştiğin anlamına mı?" "Her ikisi de."

28

"Her ikisi de mi? Yani, sadece beş kez seviştin ve her seferinde de değişik bir kadındı."

"Aynen öyle, Watson." Basil Rathbone'un sözcükleri uzatarak konuşmasına öykünerek devam etti. "Beş kadın... beş sevişme."

"Onlar benim gibi miydi? Diğer kız ark... yani o kadınlar?"

Adam iki parmağıyla şakaklarını ovuşturarak sakinleşmeye çalıştı. "Hiçbiri senin gibi değildi. İlk deneyimimi üniversitedeyken oldu.

Annem yaşında bir kadındı. Onu öğrencilerin gitmesi yasak olan bir barda tanışmıştım. Her zaman aynı barda köşesinde oturur ve cin içerdi. Ağır makyajı ve kart sesi çocuklarla aramızda bir alay konuşuydu. Ona 'Kontes' derdik. Bize sosyetenin en güzel kızyken etrafında erkeklerin nasıl pervane olduklarını anlatırdı. Ama nerede onun düzeyinde ve kalitesinde erkekler? İşte, böyle saçma şeyler. Bir akşam bar kapandıktan sonra tren

raylarının üstünde yürüyerek dolaşıyorduk. Ben epeyce içkiliydim. Onun evine gittiğimizi sanıyordum. O da sendeliyordu. Derken, üstüme doğru kaykıldı ve onu tutmaya çalıştı. O anda beni nemli dudaklarıyla vantuz gibi öpmeye çalıştı. Ben de onu oracıkta yere yatırıverdim. İşte, baylar bayanlar, aşkla ilk tanışmam böyle oldu! Ertesi gün okulu bırakıp Amerikan Demokrasi uğruna savaşmak üzere orduya katıldım. Komünizme karşı Amerika! Temel eğitim döneminden sonra Kore'ye gitmeden bize izin verdiler. Noel'di. Bir otobüse atlayıp Doğru Flagstaff Arizona'ya gittim. Neden Flagstaff diyeceksin? Eh, bir yere gitmem gerekiyordu ve Flagstaff da bir yerdi. Terminale yakın bir kafede bir kız gördüm. Şu gecelenen türdeki kafelerden biriydi. Kız yalnızdı, bunu hemen anlamıştım. Bu konuda sezgilerim çok güçlüdür."

"Benim yalnız olduğumu anladığın gibi mi?" Karanlığın içinden alçacak bir sesle sorulmuş saf bir soruydu. Adam bir an için sustu. "Evet, tıpkı senin yalnız olduğunu anladığım gibi. O kızla da konuşurken bir aktörün sesinden diğerine geçişler yaparak onu eğlendirdim. Sonuçta, onun evinin yolunu tuttuk. Hintli bir kızdı. Annesi babası yoktu. Ve güzellikten uzak... her neyse..." Tekrar şakaklarını ovuşturdu. "O gece orduya geri dönmemeye karar verdim. Bu da, sokaklarda yaşayacağım anlamına geliyordu. Orada burada günlük bir iş bulup şu demir kafeslerde yatıp yük

29

trenlerinde seyahat etmek demektir. Derken Waco'da karşıma fanatik bir kadın çıktı. Beni bu hayattan kurtarmayı kafasına takmıştı. Ondan kurtuldum, bu sefer pezevengi tarafından dövülüp sokağa atılmış bir kadınla karşılaştım. Onunla da sevişirken doğuştan yarık dudaklarını öpemiştim bile. İşte bütün aşk hikayelerim bundan ibaret! Pek Romeo'nun aşkına benzemiyor ama kadınlar da benim gibi biriyle fazla takılmak istemiyorlar aslında. Arızalı insanlar başka insanlara arıza olur. Anlıyor musun?"

"Biraz... pek de anlamış sayılmam."

Bir sessizlik oldu, sonra kadın, "Canımın acıyacağını düşünmüştüm," dedi. "Ama acımadı."

Adam o sırada daldığı düşüncelerden sıyrılmaya çalışarak, "Ne?" diye sordu.

"Yani... okulda kızlar diyordu ki... ilk seferinde insanın canı acır-mış ve kanama olurmuş."

"Biz işin o kısmını yapmadık."

"Evet, farkındayım. Bunu yapmayı istemediğin için mi?"

"Canını mı acıtayım isterdin?"

"Yok, hayır. Tabii ki, hayır. Sadece senin de... yani, senin de zevk almanı isterdim. Bunu nasıl yapabileceğimi bilsem..." Omuz silkti. "Sen ne yapmamı istersen yaparım." Adama iyice sokularak, "Sana nasıl zevk verebilirim?" diye fısıldadı. "Hadi, söyle lütfen."

Adam hiç cevap vermedi.

"Ne istersen yaparım."

Adam gülererek, "Dondurma külahını yaladığın gibi yala bakalım."

Kadın bir anda gerilmişti. Adam bunu fark ederek, "Sadece şakaydı," dedi. "Senden benim için bir şey yapmanı istemiyorum. Yapabileceğin bir şey de yok."

"Ne demek istiyorsun?"

"Herhalde okul tuvaletinin duvarlarında bazı resimler görmüş-sündür. Bu resimlerde bir erkeğin cinsel organını hiç gördün mü? Nasıl bir şey?"

Kadın başını iki yana salladı.

"Hadi, canım. Pekala biliyorsundur. Tarif et bakalım."

"O resimlerde hep... çok büyük.... kolum kadar büyük olduğunu hatırlıyorum. Üzerinde hep özlü bir sıvı vardır."

30

"Özlü mü? Adam kahkahayı bastı. "Özlü, ha!"

"Her neyse işte... hani, bebek... Ah, anladım! Hamile kalmamdan : korktun.. Bunun için yapmadın." Adama sıkı sıkı sarıldı.

"Hayır, hayır. Bununla ilgisi yok. Senin canını acıtacak kısmını yapmadım çünkü... zaten yapamam."

"Yapamaz mısın?"

"O sertleşme bende olmuyor da."

Sessizlik. ;-....

"Bir kaza mı geçirdin?" ;

"Hayır, kaza geçirmedim. Ama evet, incindim."

"Anlayamıyorum."

İşte, hikayeyi anlatma zamanı...

"Ben küçükken (hatta, bebekken) annem benimle... yani, benim organımla hep oynardı* Ağzına alırdı filan. Belki de, belleğime yerleşen ilk anım budur. Tabii, bunda bir sakınca görmüyordum. Annelerle çocuklar böyle yapar sanıyordum. Sonra annem bir gün bana bundan kimseye bahsetmememi tembih etti. Kötü adamlar seni döver ve karanlık bir çukura atarlar, diye korkuttu. O zaman bu işte bir sakatlık olduğunu anladım ama çok geç kalmıştım. Ve küçük bir çocuk olarak, bunun benim kabahatim olduğunu sandım. Sürekli kötü adamların beni döverek karanlık bir çukura attığı kabuslarla boğuşmaya başladım." Adam sustu.

"Bunları anlatmak istemiyorsan..."

, . "Hayır, istiyorum. Aslına bakarsan, anlatmam gerek. Bu tek çıkış yolu..." Omuz silkerele sustu ve ardından kadının bilmesini istediği şeyleri anlatmaya başlamadan derin derin birkaç nefes aldı. "Annem bana bunları yaparken, kendi kendini de tatmin etmeye çalışır ve in- ! lemeye, bağırılmaya başlardı. Bazen, canımı acıttırdı.

Ama o durmazdı, Taa ki, bitkin halde kendini yatağa atana kadar. Ben de, orada karnıma kadar onun tükürükleri bulaşmış halde üşüyerek beklerdim. Çok kereler canımın gerçekten acıdığını, vücudumun çok derinliklerinde hissederdim.

"Bu kadın deli miydi!"

"Evet: Ve bunu yaparken hep sarhoştı. Cin kokusu bana hep o günleri hatırlatır ve o anılarla birlikte canımın acıdığını hissedirim."

31

"Çok üzüldüm. İnan, çok üzüldüm." Kadın sanki onun canını acıtmaktan korkar gibi hemen elini çekti.

"Beş altı yaşlarındayken... daha okula başlamamıştım... ve annem yine benimle oynasırken, birden başını kaldırıp pis pis gülümseyerek, 'Seni yaramaz!' dedi. 'Sen de istiyorsun, değil mi?' O olaydan sonra, çok küçük olmama rağmen, birkaç yıl bu böyle sürüp gitti. Annem benim sertleşmemden daha büyük bir zevk alarak daha da çok canımı acıtır olmuştu. Bir yandan da, 'Seni gidi kötü çocuk, sen de istiyorsun değil mi?' diye mırıldanıyordu. Derken, bir seferinde canım o kadar acımıştı ki, annemin keyfi bittikten sonra uzun süre geçmedi. Hatta, ertesi gün bile geçmedi ve okula gidemedim. Annem, bir şey olmaz, diyordu. Ama o da korkmuştu ve beni korkutmaya devam etti. Eğer bu yaptıklarımızı birilerine anlatacak olursam, beni karanlık çukura atacaktı. Herkes sertleştiğimi öğrenecek, kötü bir çocuk olduğumu düşüneceklerdi. Gece ateşim çıktı ve vücudum şişmeye başladı. Sabaha kadar ağrıdan kıvrandım. Sabah uyandığımda evde yapayalnızdım. Annem kaçmıştı. Çişim geldiğini fark ettim fakat canım o kadar yanıyordu ki, çişimi bile yapamıyordum. İlk kez ölüm korkusunu yaşadım. Ve telefon defterinin arkasındaki Acil Yardım numarasını bulup ilk kez telefonu kullandım. Bir ambulansla beni hastaneye kaldırdılar. Bir kaç yırtık saftadılar. Derin yırtıklar. Uzun süre hastane kaldım, sonra Sosyal Yardımlaşma Kurumu'ndan bir kadın hastaneye geldi ve bana annemi hiçbir yerde bulamadıklarını söyledi. Kaçmış, beni terk etmişti."

Kadın başını çevirmiş, adamın profilini inceliyordu. Adam onun bakışlarını hissedebiliyordu. Onun kendisine duyduğu merhametin yoğunluğunu da hissediyordu ve bu ona çok iyi geliyordu.

"Ya baban? O nasıl buna engel olamadı? Neden bir şey yapmadı?"

"Ortada baba filan yoktu."

"Aman Tanırım!" Kadın bir süre konuşamadı. "Peki, annenin yaptıklarını doktora anlattın mı?"

Adam 'hayır' anlamında başını salladı.

"Neden anlatmadın?"

"Başının derde girmesini istemedim. Ne de olsa annemdi." Adamın çene kemikleri gerilmişti. Kadın onun dişlerin gıcırdatışını duyabiliyordu.

32

"Bu haksızlık ama!"

"Evet, Bayan, öyle." Gary Cooper sesiyle onu onayladı. "Hem de ne haksızlık." Sonra kendi sesine döndü.

"Doktor Sosyal Yardım-laşma'dan gelen görevliye mastürbasyon yaparken kendi kendime zarar verdiğimi söylemişti. O da bana çok kötü bir şey yaptığımı ve böyle devam edersem kendime daha büyük bir zarar verebileceğimi söyleyerek beni azarladı."

"Sonra ne oldu?"

"Bir Katolik Yetimhanesi'ne gönderildim. Orada rahipler sürekli olarak mastürbasyonun korkunç bir günah olduğuna dair vaazlar veriyorlar ve ben kulaklarıma kadar kızarıyordum... utancımından... öfkemden ve bu adaletsizliğe isyanımdan. Çocuklarda adaletsizlik ve haksızlık kavramları çok güçlüdür. Katolik rahipler kış günlerinde bile beni soğuk duşa sokarlardı. Bunun sonucunda kulağımda bir enfeksiyon ortaya çıktı ve tekrar hastanelerde yattım. En azından, bu sebeple soğuk duşlardan kurtulmuşum ama vaazlardan hiçbir zaman kurtulamadım." Adam sustu ve içini kemiren o arzuyu hafifletmek için karnını ovuşturmaya başladı. Ardından, Bela Lugosi sesiyle, "İşte, bebeğim," dedi. "Dehşet verici bir öykü: İktidarsızlığın öyküsü."

"Çok üzgünüm, çok."

Dışarıdaki sessizlik şafağın sökmek üzere olduğunu haber veriyordu. Adamın birazdan kalkıp gitmesi gerekecekti.

"Eminim, çok akıllı bir çocuktun. Üniversiteye bile gitmişsin." Adamın acıklı öyküsünü allayıp pullamak ister gibiydi. Mutlu sonu olan bir Hollywood yapımı!

"Öyleydim. Kötü ama akıllı. İşte, üniversiteyi orduya katılmak için bıraktım. Sonra ordudan da ayrılıp tam gün aylıklığı meslek olarak seçtim."

"Ama ordudan öyle canın istediği için ayrılamazsın ki."

"Tabii ki, kaçmam onları mutlu etmedi. Şu anda seninle yatakta uzanmış en derin sırlarımızı paylaşıırken, onlar beni anıyorlar."

"Yakalanmaktan korkmuyor musun?"

"O kadar çok şeyden korkuyorum ki."

Kadın üzüntüyle iç çekti.

"Aynen!" diye adam ona hak vererek tekrar anlatmaya koyuldu.

33

"Ordudayken bir gece tam anlamıyla kriz geçirmiştim. Bağırıp çağırıyor, Cola makinesine tekmeler atıyordum. Pepsi makinesi olsaydı belki yırtardım ama Coca Cola başka! Amerikan malı! Bu da Amerika Düşmanlığı Komitesi'ne kadar gider. Neyse, tekrar hastaneye kaldırıldım ama bu sefer tımarhane demek daha doğru olur."

Oradaki doktorum," Sesini Groucho Marx'a benzetererek," Senin sorunun fiziksel değil, evlat," dedi. "Psikolojik. Bu da on milyon dolara patlar. Nakit. Çek kabul etmiyoruz. Bu yüzden de, Polonyalı ya da Yugoslav hastaları almaz."

"Yani, şimdi sen benim aldığım gibi bir zevk alamıyor musun?"

"Tabii ki, zevk alıyorum. Bazen bunun için çok şiddetli bir arzu da duyuyorum. Ama zevk almam o kadar kolay olmuyor... zor ve karmaşık bir durum."

"Senin için yapabileceğim bir şey varsa, gerçekten yapmaya hazırım." Kadın gerçekten de bütün içtenliğiyle bunu tekrarlamıştı.

"Bana gerçekten yardım etmek istiyor musun?"

"Evet. Gerçekten istiyorum. Hem de çok."

"O halde kendin için dua et." Adam gözlerini yumdu sonra yataktan fırlayarak, "Şimdi arkana dön ve öne eğil. Bundan zevk alacağım, tamam mı?"

Kadın tedirgin bir şekilde yatağın kenarına doğru kaydı. "Canım acıyacak mı?"

"Evet," dedi adam yumuşak bir ses tonuyla. "Ama kısa sürecek."

Kadın sessizce bekledi.

"Tamam mı? Canım acıyacak. Eğer istemiyorsan, yapmam."

Kadın yutkunarak, "Tamam," dedi.

Adam parmaklarıyla kadının kuyruk sokumunda ensesine kadar ilerledi, elim saçlarının arasına soktu. Kadının tüyleri diken diken olmuştu. Adam elleriyle kulaklarının arkasını okşamaya başladı ve boynuna uzandı. İki eliyle boynunu tuttu, kadın yutkundü. Adam o kıkırdak dokuyu parmaklarının arasında hissetti ve dişlerim ortaya çıkaran bir gülümseme yayıldı yüzüne. Gözlerini kapatarak kadının gırtlığını sıktı ve bütün vücudunu dayanılmaz bir zevk kapladı.

Kadın üstünü şefkatle örterek yatağın kenarına oturdu ve tavandaki ışık gölge oyunlarına baktı. Kadın ona karşı koymaya ça-

34

hşırken yastığına yapışmış ve cam küresi tekrar ortaya çıkmıştı. Adam küreyi alıp ışığa doğru tuttu, salladı. Kar tanecikleri havuç burunlu kardan adamın çevresinde uçuşmaya başladı. Işığın altında siyah bir silüet olarak görünen kardan adam ve siyah kar tanecikleri.

Adamın soluk alıp verişleri düzene girmişti. Kalkıp muslukta elini yüzünü yıkadı. Tekrar dönüp yatağa baktı.

Kadın için üzülüyordu. Ne kadar saf ve kırılmıştı... ve ona ne kadar güvenmişti. Ama adamın içini kemiren o arzu da yok olmuştu artık. Belki de, sonsuza kadar. Belki bir daha asla böyle bir şey...

Ama kendisini çok iyi taniyordu. Her seferinde bu duygu tekrar geri geliyordu. Diğerlerinden sonra hep gelmişti. June Allyson'dan sonra da gelecekti.

Giyindi ve gıcırdayan merdivenlerden parmak uçlarına basarak indi, sokağa çıktı. Gün doğmadan önceki serinliği hissederek, elleri ceplerinde yürümeye başladı. Gidip günlük bir iş kapacak, sonra otobüs terminalindeki emanetten valizini alacak ve yük vagonlarından birine atlayıp uzaklara gidecekti. Bu kez, Batı Kıyısı olabilirdi.

Gökyüzü hafif hafif günün ilk ışıklarıyla aydınlanmaya başlamıştı. Sabahın erken saatinde bile hava ağır ve basıktı; adam burun deliklerinde o is ve toz toprağı hissedebiliyordu.

Boğucu bir gün daha olacağı benziyordu. •

35

BİR KOY TOPLANTISININ TUTANAĞI

Bir Bask eyaleti olan Xiberos'a bağlı küçük bir dağ köyüdür bizimkisi. Dağın eteklerinden pırl pırl sularıyla akan Uhaitz-handia nehri her yıl baharda taşarak topraklarımızı bir kat daha zenginleştirir. Ne çok zengin ne çok yoksul sayılırız. Sürülerini güden, çalışkan köylümüz Tanrı yetineceği kadarını verir. O, aslında, bize fazlasıyla verimli topraklar bağışlamamıştır çünkü aşın zenginliğin getireceği günahlara kapılmamamız için bizi korumayı düşünmüştür.

v

Övünmek gibi olmasın ama biz her yıl üç geleneksel Bask festivali yaparken, komşu köyümüz Licq'de yalnızca bir tek festival olur. O da sadece bizim peynir fuarımızla rekabet edebilmek için açgözlü tüccarların müşterilerimizi elimizden almak için düzenledikleri bir pazardır. Tabii ki, bizim ürünümüz çok daha iyidir -ama biz yetinmeyi biliriz.

Burada amacım, ne o açgözlü Licq köylüsünü yermek ne de onların geleneklerimizden giderek uzaklaşmalarını eleştirmek.

Anladığım kadıyla, Paris ve Bordeaux'dan gelen turistlerle haşır neşir oldukça ve Fransız radyolarını dinledikçe bu konforlu ve makineleşmiş yaşama arzu duymaya başlıyorlar. Fakat benim halkım eski geleneklerine bağlıdır. Roland'ın kılıcıyla bizim köyden birkaç kilometre uzaktaki dağı yarıp geçmesinden bu yana, Baskılar'm acı tatlı günlerini belirleyen bu gelenekler bizler için önemlidir. Roncesvalles'de Roland'ı geri püskürten biz Baskılar'dık-bildiğiniz gibi. En azından, bizim atalarımızdır.

Xiberos halkı olarak, sahilde yaşayan Basklar'ın gözünde geri kalmış bir toplumuz. Onlar, yabancıların gölgesinde yaşarlar. Bizim ak-

36

sanımızla alay ederek bazı olayları komikleştirmek için bizim konuşmamıza öykünürler. Bizim köye sık sık Paris'ten birileri gelip kağı arabalarımızın fotoğraflarını çekerler... . Fransa'da hâlâ tahta tekerleği kullanan tek toplum

biziz. Bizim bu halimizi bir bakıma büyüleyici bulurlar ve gülümserler, ama artık değişen dünyaya ayak uydurmamız gerektiğini de söylemeden edemezler. Belki de, doğru olan budur. Aslına bakarsanız, buralarda bile çok şey değişmeye başladı. Her şeyden önce, nüfusumuz çocuklar ve yaşlılarla kısıtlanmış durumda, çünkü genç kızlar Mauleon'daki espadril fabrikasına ya da Paris'te gündelikçi olarak çalışmaya gidiyor, genç delikanlılar ise zengin toprak sahiplerinin sürülerine çobanlık etmek üzere Yeni Dünya'ya gidiyor. Sadece festival zamanlarında köylerine geliyorlar. Genç delikanlılar altlarında radyosu olan arabalarla caka satıyor, genç kızlar da bacaklarını ortaya çıkaran kısa etekler giyiyor.

Evet, köyümüz hakkında bu kadar bilgi yeter. Belki, dedikleri gibi geri kalmış bir köy burası. Ama ağır aksak eski tarz Bask hükümeti tarafından da değişimimiz geciktiriliyor. Oysa, bizim köy toplantılarımızda herkes hâlâ oy kullanabilir ve düşüncelerini söyleyebilir. İsterse, oyu 'hafif kaçsın. Bizim köyde, oyları ağırlıklı olanlar ve hafif olanlar vardır. Bu, kişilerin sahip olduğu topraklara ve bu toprakları ne kadar iyi değerlendirdiğine bağlıdır. Alçak vadilerde herkesin yasa önünde eşit olduğunu söylüyorlar. Aslında bu çok saçma çünkü insanların eşit olmadığını düşünmek için kör olmak gerekir. Yasalar, eşit olanlar arasında bir eşitlik getirebilmek için mi var o zaman? Daha çok çalışanlar ve Tanni'nin şanslı kulları eşitler, arasında daha eşit olabilsin diye mi? Belki bizim bakış açımızda bir çarpıklık var ama biz böyleyiz. Eskilerin deyişle, "Txori bakhoitzari eder bere ohantzed" Yani, her kuşa kendi yuvası hoş görünür. Ve yine eski bilge Basklılar'm dediği gibi, bu eski deyişler akıllıca söylenmiş laflardır.

Köy toplantılarımızda bizler yasa getirmeyiz; biz toplantı notlarında yazılanlar konusunda uzlaşmaya çalışırız. Bu notlar bazen çok karmaşıklaşır çünkü her şey çok ayrıntılı olarak düşünülür ve her olasılık göz önünde bulundurulur. Kimsenin aklını çecelecek bir açık bırakmamaya dikkat ederiz, çünkü öyle bir şeye yeltenen kişiler aforoza edilir ve sürülür.

37

Bu çok ağır bir cezadır ve o kişinin eşini de kapsar. Yani, o kişinin karısı her Salı günü nehrin kıyısında çamaşır yıkamaya giden ve tatlı tatlı dedikodu yapan diğerlerine artık katılamaz. Dedikodu yapmak, köyde yaşamının tadı tuzudur ve bundan yoksun kalan bir kadın kocasının hayatını cehennemle çevirir. Kadın artık kocasına, dayak bile atabilir. Ne var ki, geleneksel Bask yasaları, bu tür cezaların çocuklara yansımalarını önler. Bu haksızlık olur, çünkü kadınlar kocalarını kendileri seçer ama çocukların anne babalarını seçme şansı yoktur. Sizlere asıl anlatmak istediğim şey, birkaç yıl önceki bir köy toplantısının öyküsü. Aramızdan yedi genç erkek büyük savaşa katılmıştı. Bunlardan üçü şimdi Tanni'nin yanında. Bir tanesi gaz bombalarından biraz kafayı üşütmüş bir halde döndü ve ele avuca sığmaz, yakışıklı Zabala diye anılan genç de, tek bacaklı Zabala olarak hayatına devam ediyor. Şimdi bizlerin her konuda ne kadar hassas, titiz ve akıllıca davranabildiğimizi göreceksiniz. Bunu bir böbürlenme anlamında almayın, çünkü böbürlenmek günahdır. Sadece bazı şeylerin belgelenmesi gerektiğine inandığımız için bu şekilde davranırız. Zira artık ben de değişimin kaçınılmaz olduğunu görüyorum ve kabul ediyorum. Eğer geriye bir belge bırakmazsak, gençlerimiz yabancıların dünyasında kaybolup gideceklerdir. Biliyorsunuz, o dünyada herkes birbirinin aynıdır.

Bu toplantıyla ilgili notlarımızdan bahsetmeden önce, size dul Jaureguiberry'den söz etmem gerekecek, çünkü onu tanımadan öykünün anlamını kavrayamayız. Şu anda o da Tanni'nin yanında, ama o günlerde daha aramızdaydı.

Dul Jaureguiberry her sabah koyun sürüsünü biraz ilerideki Etchebar köyüne götürür, ve her akşam evine dönerdi. Geleneklerimize göre, sürülerini gezdiren bir çobanın hayvanlarının başkalarına ait tarlalara girmemesine dikkat etmesi gerekir. Hayvanların başkalarının otlaklarında otlanmasına bir çoban asla göz yummaz. Ve kendisi bilerek asla başkasının tarlalarına giremez. Tabii, fırtına filan gibi istisnai durumlar olabilir. Çoban hayvanların kaçışmasını önlemek için bir başkasının arazisine sığınabilir, ancak bu kolayca suistimal edilecek bir istisna değildir çünkü havanın bozacağını her çoban gökyüzüne bakarak anlayabilir. Tüm dağı Basklılar

38

bu yetenekle doğar. Gerçi, son zamanlarda radyodaki hava raporlarını dinleyen gençlerin yavaş yavaş bu yeteneklerini kaybettiğini görüyorum.

Bizim dul Jaureguiberry'nin sürüleri ise, sürekli olarak birilerinin otlaklarına girip otlanır ve Jaureguiberry de sürülerinin peşinden, sözüm ona, hayvanları dışarı çıkarmaya uğraşmış gibi kovalayarak bir otlaktan diğerine yönlendirirdi. Bu arada, tarla sahiplerinden bin bir özür dileyerek tek başına bu hayvanlarla baş edemediğinden yakınmalarını da bitmek bilmez bir şekilde uzatırdı. Kendi otlakları Etchebar'da olduğu için her gün bu yolları teptiğini anlatır, ama otlakları bu köyde olduğu halde evinin başka köyde olmasından dem vurur ve lafı uzattıkça uzatırdı. Tabii, bu arada koyunlar otlanmaya devam ederdi!

Aslına biz hepimiz çok iyi biliyorduk ki, dul Jaureguiberry'nin ne Etchebar'da ne de başka bir yerde otlakları vardı. Kocasını hayalperest ve alkolik bir adamdan almadan önce, zaten bütün topraklarını kaybetmişti. Çoluk çocukları da olmamıştı ve zavallı karısı bir başına, köyün şarap tüccarı Arambu-ru'nun merhametine kalmıştı.

Jaureguiberryler'in topraklarını şarap karşılığında yavaş yavaş ellerinden alan bu adamdan da ona bir hayır geleceği yoktu. Kadıncağız elinde kalan birkaç koyununu da böylece başkalarının otlaklarına salarak geçimini sağlamaya çalışıyordu. Ancak, bu konuda çok adil davrandığını söylemeliyim. Varlıklı insanların topraklarında koyunlarını daha uzun süre otlatırken, yoksulların topraklarına sokmadan geçiriyordu. Bu da onun, en az bizler kadar iyi bir çoban olduğunu gösterir aslında.

Dul kadın aslında sosyal yardımı kabul etmeyecek kadar da gururluydu. Sosyal yardımı kabul etmesi, kocasının iyi bir çiftçi olmadığını kabullenmesi demek olurdu. Aslında, kocası hiçbir zaman evine bakabilen bir adam olmamıştı ama tabii bu tamamen dul karısının sorunuydu; dünya alemin bunu bilmesi gerekmezdi. Dahası, kocasının bu durumunu açıklamak, bir bakıma, kendi babasını suçlamaya kadar gidecekti, çünkü o adamla evlenmesini isteyerek bu yanlış yapan babası olmuştu. Sonuçta, kadıncağız kendine böyle bir yaşam tarzı tutturmuş gidiyordu. Biz hepimiz onun bu oyununu

39

anlıyorduk ve doğrusu biraz da bu Basklı dâhi kadınla gurur duyuyorduk. Ancak, Albay bizimle aynı fikirde değildi. 1870 Prusya Sa-vaşı'na katılmış olan Albay, köyün en zengin adamı ve dolayısıyla da en cimri adamıydı. Tanrı cimri insanları zenginliğin tuzağına düşürerek cezalandırır; tıpkı gönlü zengin ve bonkör kişileri yoksulluğun güvenli sığınağında koruduğu gibi. Eski bir Bask deyişi de, bunu aynen ifade etmektedir. Evet, birkaç yıl önceki toplantı notlarımızla ilgili öyküyü anlayabilmeniz için dul Jaureguiberry hakkında bu kadar bilgi yeterli. Bundan fazlası meraklılığa girer.

Köy halkı Aramburu'nun evinde toplanmıştı. Toplantılarda zekamız açılın ve aklımıza geleni rahatça söyleyebilelim diye içki içildiğinden, Aramburu bizlere evini açmıştı. Toplantı gündemindeki en önemli konu, okul damının onarılmasıydı. Sınıfa sular damlıyor ve Licq'den haftada üç gün için gelen öğretmen dam onarılmadığı sürece derslere girmeyeceğini söylüyordu. Köylümüz damı onarabilirdi, elbette. Bunu pekala bir eğlence haline getirip güle oynaya onarım işini yapabiliydik. Fakat iş bununla bitmiyordu. Kiremit parayla almıyordu. Dolayısıyla, kendi kendimize bir vergi uygulaması yapmaya karar verdik. Bir hektar toprağa belli bir miktar vergi biçilecekti.

Güzel. Öyle büyük paralar tutacak değildi. Hem, okulumuzu kaybetmenin utancını taşıyamazdık. Etchebar köyünün kilisesini kaybetmesi gibi bir utancı yaşayamazdık. Rahip her pazar bir avuç insan için vaaz vermeye gelemem deyip, işi bırakmıştı. İki gencin kilisenin kulesine çıkarak saatin akrebiyle yelkovanım söktükleri gün çok acı bir gündü. Bu gerekliydi, çünkü Tanrı'nın saatinin zamanı yanlış göstermesi olacak iş değildi, tabii. Bu olaydan sonra Etchebar'ın dindar kişileri her pazar bizim kiliseye gelmeye başladılar. Ayından sonra içkilerimizi içerken, bir kilisesi bile olmayan bu insanların acınacak durumlarını konu ederdik ama bunu yüzlerine vurmakta biraz ileri gitmiştik. Dolayısıyla, okulumuzun kapanması durumunda onların yüzüne bakacak halimiz kalmayacaktı ve Etchebarlılar'ın eline çok iyi bir koz vermiş olacaktık. En azından, onların okulu, çok az öğrencisi olsa bile, damı akmayan bir binaydı.

40

Kıscacası, okulun damı için ufak vergilerle kiremit almak ve onarımı kendimiz yapmak konusunda kolayca karara varmıştık. Daha üçüncü kadehlerimizdeydik. Aramburu bir yandan kadehlerin hesabını tutuyordu. Ve bu vergiye itiraz ediyordu. Köyün en zenginini ve en cimri insanı olarak bu işine gelmemişti. Hem çocuğu da yoktu. Kadınlarla artık ilişkiye girecek hali olmadığından, bundan sonra çocuk sahibi olacağı da yoktu. Bir de Ibar ailesi biraz söylendi. Aslında, vergiye girecek bir avuç toprakları vardı ama her yıl Tanrı'ya yeni bir bebek verme konusunda onların üstüne yoktu. Elbette ki, bu çocuklar için köyde bir okul gerekiyordu. Bu tür itirazlar ve şikayetler olağandı. Eskilerin dediği gibi, Hüküm Günü'nden gayri tam adalet yoktur.

Birkaç saatlik bir tartışma ve mantık yürütme sonunda toplantı kararlarını kayda geçirebilecektik.

Birden, "Durun!" diye biri ayağa fırladı. Dul Jaureguiberry'nin durumunu düşünen bu köylümüz, onun vergi veremeyeceğini kanıtlaması için hiç toprağı olmadığını açığa vurma gerektiğini akıl etmişti. Bu onun için çok utanç verici olacaktı!

"Ama vergiyi de ödeyemez ki! Bir lokma ekmekle yaşıyor. Bir de dua ederek," dedi biri.

"Bunda utanacak ne varmış?" diye Albay terslendi. "Hepimiz onun bir karış bile toprağı olmadığını biliyoruz." Albay dul Jaure-guilberry'den bir bakıma öç alıyordu çünkü kadın koyunlarını en çok onun otlaklarında otlatıyordu.

"Tabii ki, bildiğimizi biliyor, konu bu değil! Konu, kimsenin bunu onun yüzüne vurmamış olması," diye hep birden ayaklandık.

"Böyle durumlarda utanç verici olan, kişinin durumunu yüzüne urmaktır. Cimri asker bozması budalalar bunu bilmese de! Sözüm meclis dışı!"

Aramburu ellerini ovuşturarak, "Bu ancak birkaç kadehten sonra çözümlenebilecek bir sorun, dostlarım," diye keyiflendi. "Toplantı notlarımızı en son şekliyle deftere geçirmek istiyorsak tabii, öyle değil mi?"

Böylece şarap tüccarının evinde üç saat kadar süren titiz bir toplantı oldu. Ben şahsen çoban şiirleri yazan yaratıcı ve yetenekli bir kişi olarak, toplantı notlarını yazmayı umuyordum. Ama bu iş için

41

köyün en yaşlı kişisi seçildi. Gerçi bu konuda övündüğüm yoktur, çünkü Tanrı dilimi kilitleyip yaratıcı düşüncelerimi her an kurutabilir. Ama adamın kalemin ucunu ikide bir tükürükleyerek, lekelediği kağıdın üzerine iyice eğilip yapışarak, ikide bir yazdıklarını karalayarak cümlelerini düzeltmeye çalışırken doğrusu illet oldum. Bir yandan, herkes sırayla ona daha düzgün cümleler önermeye çalışıyor, adamın kafası iyice karışıyor ve kağıt pislendikçe pisleniyordu.

Sonunda, toplantı notları şu şekilde yazıya döküldü:

ÇOCUK OKULUNUN DAMININ ONARILMASIYLA İLGİLİ
TOPLANTI NOTLARI

Karar verilmiştir ki, köyümüzdeki her tarladan (daha doğrusu bir tarlada yaşayan her yetişkin erkek kişiden -bir tarlada birden fazla erkek olabilir ve yetişkin kişiden kast edilen on sekiz yaş üstünde veya evli veyahut hem on sekiz yaş üstünde hem de evli kişilerden) okul damının onarımı için her hektar toprak için yirmi üç frank vergi kesilecektir. Burada, tıp üniversitesine girmeyi umut eden ve ailesinin bu amaçla her kuruşunu biriktirmek durumunda olan kişi vergiden muaf tutulacaktır. Ancak, o kişi kitaplarına gömülüp derslerini çalışacağı yerde kilise bahçesinde oyun oynayıp üniversiteye giremediği takdirde, bu muafiyet söz konusu olmayacaktır. Ayrıca, tam sekiz yıl boyunca Mauleon yarışmalarında rakiplerini silip süpürdükten sonra 1881 yılında kafasına top isabet eden Tanı'nın masum kullarından olup köyümüze büyük şan şeref getiren kişiler (eğer böyle birileri varsa); vebirlerinin samanlığında soğan ekmek yiyerek yaşayan - bu tanım her ne kadar Benat adında birine benzese de onu kast etmemektedir-kişiler dışında her bir kişiden vergi kesilecektir. Kişinin ne kadar hektar toprağı olduğu kendi beyanına göre değil, en son olarak -örneğin erkekse, evlenmeyi istediği kızın babasına yani muhtemel kayınpederine- bildirdiği tahmini rakam esas alınarak belirlenecektir -tabii, böyle biri varsa. (Not: Böyle bir iffiraya çok yakın bir durum yaşayan ve bu iffiraya teşebbüs eden herkese -özellikle de Berbard Ireouleguy'a- karşı savaşacak Elicabe ailesinin bu madde dışında tutulacağı açıktır.) Öte yandan, köyümüzün sınırları dışında (bir örnek vermek gerekirse, Etchebar'da) toprakları olan kişi ve kişiler, her kim olurlarsa, bu

42

vergiden muaftır. Çünkü konseyimiz hiçbir şekilde o kişi ya da kişileri Etchebar köyünden bizim okulumuz için katkıda bulunmayı talep etme mahcubiyetini taşıyamayacağı gibi, bu kişi ya da kişilerin -yaşı göz önünde tutulacak olursa- çocukları da yoktur ve bu yüzden o kişi ya da kişilerden de bu parayı talep etmek konseyimiz için mahcubiyet vericidir.

Öte yandan, eski bir subay ya da diğer meslekten bir kişi bu vergiden kaçmak için Etchebar'dan toprak almaya kalkışacak olursa, muafiyet kapsamına girmeyeceği için bunu unutabilir.

Aşağıda imzaları olan kişilerce imzalanmıştır.

Marf ayının on birinci günü, 1911

43

İŞTE BUNA ŞAPKA ÇIKARILIR, EVLAT!

u karnavallarla ne zaman ilgilenmeye başlamıştım? 1934 yılı yazında, Kansas Oklahoma'da bir Metodist'in cehen-' nem sıcağı diye tanımlayabileceğinden daha berbat ve en az bir^vletodist ayini kadar kuru bir gündü. Toprak yoldan kalkan tozla insanın dili damağına yapıyor, tükürük salgılamak bir yana, insan yutkunamıyordu bile.

Amerika'nın buhran günleri ülkeyi kasıp kavuruyor, ülkenin her tarafında insanlar bir yerden diğerine göç ediyordu. Zahmetli, zorlu yürüyüşler aylar sürüyor, ne türlü olursa olsun, bir iş aramaya çıkan bu insanların artık umutları giderek kırılıyordu. Sadece, yine mutsuz olacakları yeni bir yere doğru yürümeye devam ediyorlardı. Geceleri uyku tutmadığı zaman insanın yatağın içinde dönendiği gibi.

1930 ve 31 yıllarında, henüz insanların eski günlerden kalma birikimlerine güvendikleri günlerde, ülkenin buhranı atlatacağı konuşulurdu. Aylar geçti, yıllar birbirini izledi ama insanlar hâlâ işsizdi. Yiyecek bulamadıkları günler, çocukların soran bakışlarının acısına dayanamayan insanlar, yavaş yavaş en son ne zaman güldüklerini unutmaya başlamışlardı.

Buhranın ilk günlerinde, smokinler giyerek beyaz telefonlarda konuşan kibar ve zengin kişilerin yaşantısını yansıtan filmler kadar karnaval ve sirkler de çok iyi iş yapıyordu. İnsanlar düşlere açtı. Dünyadaki güzel şeylerin kolay elde edilebileceğine ve bedavadan ne isterlerse sahip olabileceklerine inanmak istiyorlardı. Çünkü hiçbir şey satın alacak paraları yoktu. Rubeville'den Hicksburg'a kadar herkes bir süre için olsun dertlerini unutup beyinlerini uyuşturmak istiyordu. Erkekler sirklerde atış yaparak kazandıkları ödüllere

44

kadınların gözlerini boyamaya çalışıyorlardı. Ne var ki, aylar ve yıllar geçip gittikçe, korkularından kaçmanın bir yararı olmadığını gördüler. Bu korku umutlarını yok ediyor, ruhlarını yiyip bitiriyordu. Zamanla artık paralar iyice suyunu çekince, karnavallara giriş bedava oldu. Ama insanlar ceplerindeki üç kuruşu harcamaktan kaçınarak, aval aval dolaşmaktan öte bir şey yapamıyordu. Güneşin altında gösteriler devam ediyor, tek tük insanlar bir iki gösteri alanında toplanıyor ama enayi yerine konmak istemediklerinden çekip gidiyorlardı.

Yine de, durum ne kadar kötüye giderse gitsin, karnavalcılar insan zaafından yaralanmayı bildi. Yaşamın amacı gününü gün etmek, gösterilerle avunmak, elma şekeri yalamak, şans oyunları oynamaktı. Üç gündür doğru dürüst yemek yememiş de olsa, bir haftadır banyosunu yapamamış da olsa, insanlar için en kötü karnaval bile bir standart ölçütüydü. Düşünün bir kez; hiçbir şans oyununu denememiş insan olur mu? Karnaval yerinde bir atış yapmamış, ya hep ya hiç demeden bir risk almamış insan olur mu? 29 krizinin nedenlerine baksanıza! Borsa oyunları!

Borsa ile karnaval arasındaki ilişki ilginçtir. İşler ne kadar kötü giderse, o kadar işin içine girersiniz. İşler iyi gidince de, bu sefer de işin içine giremezsiniz. İşte bu kadar!

Kirli Gömlek lakabıyla tanınan bir adamdan ilk kez karnavalın önemini öğrenmiştim. Adamın lakabına bakmayın, gömleği herke-sinkinden daha kirli olduğu için bu adı benimsemiş filan değildi. Ben o zamanlar daha on üç yaşındaydım. Evden kaçtığım için beni koydukları bakımevinden kaçıp islahevine yerleştirilişimden sonra, oradan da henüz kaçmıştım. Kirli Gömlekle karşılaştığımda, Jonah J. Jones göstericilerine bir gıcıklık düşünüyordu. Batı Tennessee'den bu amaçla yola çıkmıştı. Başım önümden koşuyordum ve onun yanından hızla

geçerken başımı kaldırıp şöyle bir selam verdim. Sokak çocukları yaşlı insanlara saygılıdır. O da gülümseyip komik bir şey söyledi. O anda, onun sıradan biri olmadığını anlamıştım. Yavaşladım ve birlikte yürüyerek konuşmaya başladık. Bu bölgeyi avucunun içi gibi bildiğini çünkü bir zamanlar burada karnaval yerinde çalıştığını anlattı. Karnavalda ne yaptığını sordum.

"Her şey ve bir çok şey daha işte, evlat. Altın gençlik günlerimdi. Bire on! Bu ne demek, biliyor musun?"
45

Bilmediğimi söyledim.

"Yeni yeni tutunmaya çalışan bir karnaval yerini meşhur edecek, tek kişilik bir gösteridir. Bu işi mükemmel yapıyordum. Ağzımdan alevler çıkıyor, kılıç yutuyor, çivi üstünde yürüyor, el çabukluğuyla bir sürü sihir yapıyordum. Tabii, bu işler için artık yaşlandım ama hâlâ ekmeğimi kazanacak numaralar yapabilirim. Fal bakarım falan. Dahice, eşi olmayan numaralarım vardır. Bu yetenekle doğmuşum. Taklitlerinden sakının!" Becerdiği bir şey vardı doğrusu: Çenesi çok kuvvetliydi. Hiçbir şey dediği yoktu ama insanın beynini uyuşturuyordu. Uzun süre böylece yürüdük. Sonunda bana, "Midenden ne haber?" diye sordu.

"Ne?"

"Bu, aramızda kullandığımız bir deyimdir. Bizim gibilerin derdi karnamızı doyurmaktır. Birbirimize hep bunu sorarız. Karşıdaki aç olduğunu söylemeyi yediremez ama birbirimizin halinden anlarız ve mutlaka bir lokma yiyeceğimizi paylaşırsınız. Evet, senin midenden ne haber?"

"Bugün pek bir şey yediğimi söyleyemem."

"Böyle cevap verilmez! Sen beni dinlemiyor musun, kuzum? Burada boşuna mı konuşuyorum? Aç olduğunu dolaylı bir şekilde belirteceksin. Adam kendine yumurta yapıyorsa, başına dikilip ağzın sulanarak ona bakarsan olmaz. Bu hiç yakışık almaz. Şimdi, baştan başlayalım. Evet, evlat, midenden ne haber?"

"Yok, yok. Ben adamın başına dikilip yumurtalarından birkaç tanesini götürürüm."

Kirli Gömlek gülmeye başladı. "Dünyada iki tip insan vardır, evlat. Senin gibiler ve bizim gibiler. Yine şanslı sayılırsın. Biraz ötede yaşlı bir dul kadın yaşıyor. Bir yemek için en ideal yer. Tabii, ölme-mişse ya da insanlara iyilik etmesini engelleyecek herhangi bir şey başına gelmediyse."

Bir saat kadar sonra tozlu, pis yolu doğuya doğru bir kıvrımla dönerek tren rayları boyunca izledik ve karşımıza bir kapı çıktı. Boyasız bir ev, küçük bir ahır ve birkaç derme çatma bina. Kirli Gömlek hasır şapkasını çıkarıp alındaki terleri sildi ve telgraf direklerinden birini göstererek, "Görüyor musun?" dedi.

46

Direğin üstüne büyük bir "X" ve bu işaretin sağ üst köşesine küçük bir "x" işareti çizilmişti. "Bu ne demek biliyor musun, evlat?"

Bilmediğimi söyledim.

"Buranın faydalanabileceğimiz bir yer olduğu anlamına geliyor. Üst köşedeki küçük "x" işareti yiyecek bulabileceğimizi gösteriyor. Eğer küçük "x" aşağıda olsaydı, ahırda ya da samanlıkta yatabileceğimiz anlamına gelecekti ama altta "x" yok. İşte, böyle. Bunları öğrenmen gerek. Hayat her zaman toz pembe değildir, çoğunlukla da boktandır. Böyle yaşayacaksan, bu dili öğrenmende yarar var."

"Nasıl?"

"Sokaklarda işte."

Yerden bir taş parçası alıp "X" hafinin üzerinden üç çizgi çekti ve altına bir ok çizdi. "Hadi, gel. Gidip yaşlı dulun bize neler hazırladığına bir bakalım!"

Eve doğru ilerlerken, çizdiği çizgilerin ne anlama geldiğini sordum.

"O üç çizgi, buradan bir takım aylakların geçtiğini ve artık bu evde yiyecek pek bir şey bulamayacaklarını ifade ediyor: Ok işareti de birilerinin silahı olduğu anlamına geliyor." "

Oduğum yerde durdum.

"Korkma, evlat. Bu dul kadın iyiliksever biridir. Silahı görse tanımaz."

"Evet ama..."

"O işareti kimse buraya takılmasın diye yaptım. Biliyorsun, ülke bir buhran içinde -farkında değilsen, başka. Böyle iyilikseverlikleri paylaşmak kimsenin işine gelmez, anlıyor musun. Kendimize rakip istemeyiz, değil mi?"

"Evet, ama..."

"Başlarım şimdi senin "ama"larına! Şu anda kimsenin bilmediği bir hazine bulmuş vaziyetteyiz. Bir adım ötedeyiz. Eğer bir adım ötede değilsen, bir adım geridesin demektir. Şimdi, içeri girince gülümseyeceksin. Sakın ağzım açma. Kozları ben oynayacağım, sen sadece beni izle. Sakın yardım etmeye filan kalkışma. Kağıtlarıma kimsenin karışmasından hoşlanmam. Çantanda şapka gibi bir şeyin var mı?"

"Eski bir kekim var."

"Onu tak."

47

"Ama hava çok sıcak!" "Sorun çıkartma. Tak onu!"

Kepi çıkarıp başıma geçirirken söylenmeye başladım. "Başında şapkan olmalı ki, çıkarabilesin. Öyle değil mi? Hanım kısmı kibar çocukları sever. Özellikle, dul hanımlar. Hadi, yürü."

Kapıya yaklaştığımızda sarı dişli vahşi bir köpek demirlere yapışıp bize hırlamaya başladı. Korkudan midemde bir yanma hissettim. Kirli Gömlek demirin bu tarafından hayvanla tatlı tatlı konuşarak onu sakinleştirmeye çalışıyordu. "Aferin sana! Hırlamayı iyi biliyorsun doğrusu." Bir yandan da mırıldanarak, "Senin canına okumak lazım ama," diye hayvana lanet okuyordu. Sonra sesini tekrar yumuşatıyor ve, "Aferin sana," diye devam

ediyordu. Derken evden kır saçlı bir kadın çıktı. "Hugo!" Köpek bu sesle hemen sakinleşmiş, dilini sarkıtarak kuyruk sallamaya başlamıştı. "Korkmanıza gerek yok," diyerek yaşlı kadın demir kapıya doğru yaklaştı. "O kötü bir köpek değildir."

Kirli Gömlek yırtık pırtık şapkasını hafifçe kaldırarak, "Bunu anlamıştım zaten, Hanımefendi," dedi ve bana da bir dirsek attı. "Ama bize havladığı için ona kızmadım. Bu onuri görevi. Sizi korumak istiyor. Öyle değil mi, aslanım benim. Tabii, tabii. Bu onun içgüdüsel olarak yaptığı bir şey. Ben aslında köpekleri severim. Bu belki de benim zaafım ama ne yapayım işte böyle bir insanım." Kirli Gömlek bana bir dirsek daha attı ve ben de şapkamı çıkararak yaşlı kadını selamladım. Kirli Gömlek bir yandan konuşmaya devam ediyordu. "Çocukluğumdan beri hep bir köpeğim olmuştur. Şimdi ömrüm sürekli yollarda geçiyor, yoksa mutlaka bir köpeğim olurdu. Hayvana gerektiği gibi bakamayacaksanız, hiç almamak gerekir. Değil mi?"

"Dur bir dakika," dedi kadın. "Seni tanıyorum galiba. Daha önce de gelmemiş miydin ?"

"Yok, Bayan. Öğlumla ilk kez bu taraflara geliyoruz." "Bu senin oğlun mu?" Kadın bana dönünce hemen gülümsedim. "Evet, Bayan. Pek gösterişsiz bir çocuk ama benim çocuğum işte. N'aparsınız."

Kadın ölçülü bir sesle, fazla yumuşamadan, "İş mi arıyorsun?" diye sordu.

"Evet, Bayan. Bizim oralarda iş güç ve para yok artık. Kuzeye doğru şansımı denemek için yollara düştüm işte."

48

"Sadece ikiniz misiniz?"

Kirli Gömlek başını önüne eğerek üzüntülü bir sesle, "Evet, Bayan," dedi. "Artık sadece ikimiz... ." Ellerini yüzüne örttü ve gözlerinden yaş getirene kadar parmaklarıyla göz çukurlarını ovuşturdu. "Karım çok zayıf bünyeli bir insandı. O... o dayanamadı..." Gerisini getiremedi. Sonra birden burnunu çekiştirerek yüzünü dimdik kaldırdı ve solgun bir gülümsemeye, "Bundan böyle öğlum için yepyeni bir başlangıç yaparak yeni bir hayat kuracağım. Kuzeye bunun için geldim."

Kadın bana şefkatle baktı. Gözleri dolmuştu. Hemen başımı öne eğdim.

"Bayan," diye Kirli Gömlek devam etti. "Eşiniz belki bana uygun bir iş verebilir diye düşündüm. Çocuğumun bir akşam daha karnını doyurabilmek için, anlıyorsunuz umarım. Başka bir şey için değil. Ama eğer sizin de durumunuz buna müsait değilse, yani, eşinizin bana verecek bir işi yoksa bunu anlayabilirim. Maudeie ile biz de çok kötü günler geçirdik. Evet, sizi anlayabilirim."

"Ben bir dulum. Dolayısıyla, burada bir erkeğin yapabileceği çok iş var."

"Evet, şurada kırılması gereken odunlar gözüme çarpmıştı zaten."

"Dün de sizin gibi evlerini terk etmiş bir iki kişi geldi. Bana bu kütüğü yardılar ama daha kesilmesi gerekiyor. İş yarım bırakıp gittiler."

"Ah, o tipleri bilirim. Bizim de çiftliğimiz varken, böyle kapkaççılar kapımıza gelirdi." Sustu. "Artık ben de sizin gibi bunu öğrendim. Onlar alın teriyle para kazanan dürüst insanlardan değildir. Ama ben, Tanrı korkusuna, kapıma gelen aç birini asla geri çevirmedim."

"Hadi, bahçeye girin. Bugün taze ekmek yaptım. Size söğüş tavuk da verebilirim. Bir şeyler daha ayarlayabilirim. Umarım, bu size yeter."

"Sağ olun, Bayan. Hey! Hugo, otur! Nasıl da her şeye burnunu sokar! Seni gidi... it!"

Yaşlı kadın bizi odunları kırmak üzere orada bırakıp sandviçlerimizi hazırlamak için eve girdi. Kadın yanımızdan uzaklaşır uzaklaşmaz Kirli Gömlek bana dönüp alçak bir sesle, "Şimdi şu tulumbanın

49

orada sırtüstü yatıp elini göğsünün tam üstüne bastır. Kadın geri geldiğinde hiç ağzını açma, tamam mı?

Sadece ona gülümse."

"Ama neden?"

"Nedenini boş şer! Sen dediğim yap!"

Orada öylece yatarak kendimi aptal gibi hissediyordum. Kirli Gömlek kütüklerin arasından hafifçe bir dal parçası bulup onu nefes nefese taşıdı. İki de bir duruyor, derin derin nefes alıyor ve yanaklarını şişirip nefes veriyordu.

Üç tane kadar, daha çok dal denebilecek ağırlıktaki kütüğü taşımaya becerdi ve yorgun argın yere oturdu.

Derken kadın elinde bir tepsiyle göründü. Tavuk, domates ve yeşillikle tıka basa doldurulmuş iki yarım ekmek ve iki bardak taptaze süt getirmişti. Bana sandviçimle sütümü uzattı, ve öğretildiği gibi hiç ağzımı açmadan - sadece gülümseyerek onları aldım.

"Annen sana teşekkür etmeyi öğretmedi mi?" diye sordu kadın şakayla.

Ben daha da geniş bir gülümsemeye ona baktım.

"İyi çocuktur, bakmayın," diye Kirli Gömlek kütüklerin oradan lafa karıştı. "İyidir, kalbi de altın gibidir... ama biraz..." Eliyle kafasına doğru işaret ederek bir şeyler anlatmaya çalıştı ve omuz silkti

"Ohh," diye kadıncağız içi eriyerek bana döndü. "Hadi bakalım, şimdi sandviçini ye. Sonra babana yardım edersen, tamam mı?"

O anda Kirli Gömlek'i boğabilirdim ama kadına daha da beter gülümseyerek baktım. Tam bir geri zekalı taklidi yaparak. Sonra sandviçimden koca bir lokma ısırıldım. Ekmeğin bir tarafından içindekiler dışarı fırlamıştı.

Utanarak önüme baktım.

"Onun bana yardım etmesine izin veremem," dedi Kirli Gömlek, yanımıza gelip sandviçini ve sütünü alırken.

"Ama siz meraklanmayın, Bayan. İşinizi bitireceğim. Şu ellerinizle yaptığınız güzel sandviçi bir yiyeyim... hey, Hugo! Çekil! Doğrusu çok iyi bir köpeğiniz var."

"Sandviçlerinizi hazırlarken camdan sizi izledim."

"Ne kadar da ilgilisiniz, sağ olun Bayan."

"Sizin biraz zorlandığınızı fark ettim. Oğlunuz yardım etse iyi olur."

"Buna izin veremem," diye tekrarladı Kiri Gömlek ağız dolusu bir lokma ısırarak. "Kalbi de hasta."

50

Ben o arada süt bardağımı yere bırakıp tekrar kalbime bastırdım.

"Siz meraklanmayın, Bayan," diye Kiri Gömlek devam etti. "Ben iki kişinin işini yapabiliyim."

"Bu yaşta kalp hastası olanını da pek duymamıştım," dedi kadın.

"Doğuştan kalp zarında bir şey varmış. Bakterial endokarditis. Evet, tıbbi olarak bu deyimimi biliyorum çünkü bende de aynı sorun var. Çocukluğumdan beri çekiyorum. Bu, irsidir. Neyse ki, öldürücü bir hastalık değil. Tabii, kendini fazla yormazsan."

"Bu ... bakra endo... her ne ise... bu hastalıkla nasıl çiftlik idare ediyordunuz?"

"Çok zordu. Benim ağır aksak çalışmamla fazla bir şey kazanamıyorduk. Sevgili Maudie de hastalandığında, onun bakımı için hiçbir birikimimiz yoktu..." Yine cümlesini bitiremedi, ama bu arada sandviçi götürmüştü.

Ardından sütünü de dikti. Ancak, yaşlı dul artık onun işe devam etmesini istemiyordu. Kiri Gömlek ne kadar ısrar ederse etsin, kadın kararlıydı. Kiri Gömlek yediği ekmeğin karşılığını ödeyememekten duyacağı mahcubiyetten dem vurarak hakkında yanlış düşünmesini istemeyeceğini anlatmaya çalışırken birden durdu.

"Bu, burnuma gelen elmalı tart kokusu mu?"

"Öyle. Bugün fırını yaktım demiştin ya."

Kiri Gömlek birden ciddileşerek kadına işaret parmağını sallaya sallaya konuşmaya başladı. "Bakın, Bayan. O elmalı tarttan bir dilim bile bana yediremezsiniz. Zaten o nefis sandviçlerinizin bile karşılığım veremedik. Ama sizden bir tek şey kabul edebilirim. Sadece bir tek şey: Şurada bir dakika durup o nefis karanfil ve kimyonun kokusunu içime çekeyim, izin verin. Hiçbir şey bana sıcak bir yuva özlemine böylesine hissettiremezdi... ve zavallı Maudie'mi!" Gözlerini yumarak mutfak penceresinden yayılan kokuya doğru burnunu uzattı.

Kadıncağız onu anılarıyla baş başa bırakarak, acıyan bakışlarını bana çevirdi. Ben de süt bardağımı yere koyup tekrar elimi göğsüme bastırdım.

On dakika sonra yola çıkmıştık. Kiri Gömlek elinde gazete kağıdına sarılmış elmalı tartı taşıyor, köpek arkamızda zig zağlar çizerek bizi takip ediyordu. "Boşuna bunun peşinde koşuyorsun, Hugo!" dedi dönüp hayvana. "Şimdi tekme yiyeceksin ve elmalı tart yerine ayakkabılarının pis derisinin tadını alacaksın."

51

Dul kadının evinden epeyce uzaklaştıktan sonra, hayvana çakıl taşları fırlatarak onu uzaklaştırdı ve yürümeye devam ettik. Eskisi gibi uyumlu bir yürüyüş değildi.

Kiri Gömlek becerdiği işten memnun görünüyordu. Ben ise, utanç içindeydim. "Kadıncağızın odunlarını kırsaydık ne kaybederdik?" dedim.

"Bunun bir şey kaybetmemizle ilgisi yok. Sadece bir prensip. En salak bir sokak serserisi bile karnını doyuracak bir lokma sandviç bulabilir. Ama beleşten karnını doyurmak... işte bu, en mükemmeldir. Ve ben her zaman bu mükemmelliğe ulaştım."

"Mükemmellik mi?"

"Evet, tatlısıyla birlikte. Herhangi bir insan bir sandviçe razı olurdu. Düşünsene, kadın beni neredeyse tanıdı üstelik. Onu nasıl etkilediğimi görmedin mi? Asla hiçbir şey kabul etmeyeceğime onu nasıl da inandırdım! İşin en tatlı tarafı da bu! Onu ciğerinden vurdum!"

"Kadının bunu anladığını sanmıyorum. Ona bunu yapman haksızlıktı. Sana yakıştıramadım. Hiçbir şeyin farkında değil ki zavallı dul kadın."

Kiri Gömlek durup bana kaşlarını çatarak baktı. "Onun kadın ya da dul bir kadın olması, veyahut erkek olması bir şey değiştirmez. O bizim için bir avdı o kadar. Ve onlara böyle davranmak zorundasın. Bunu öğrenemezsen, aç kalmaya mahkumsun demektir."

"Ama yabancılara bu kadar iyi davranmasına, doğrusu, hayranlık duymak gerek."

"Ne duymak?"

"Hayranlık." Bu sözcüğü ben de yeni öğrenmişim ve doğru yerde kullanıp kullanmadığımdan pek emin değildim. Bizim oralarda insanlar bunu 'hoşlanmak ya da istemek' anlamında kullanırlardı. Sinemaya gitmek isterim, ya da sinemadan hoşlanırım, gibi.

"Enayi bir av için hayranlık duymak ha? Sen adam olmazsın. Boşuna uğraşma."

"Evet ama..."

"Bıktım senin bu 'evet ama' saçmalığından. O kadına o kadar hayranlık duyuyorsan, tartından yeme o zaman."

Kiri Gömlek yolun kenarında bir ağacın gölgesine oturdu ve gazete kağıdını açtı.

52

Elmalı tartı aramızda silip süpürdük. Sonra birkaç saat daha yol yürüdük ve Marksville diye bildiğim küçük bir kasabaya vardık. Ama onlar buraya Bumpkinburg ya da Hicksville ya da Rubetown diye isim takmışlardı. Hemen normal yola saptık. Tren raylarından yürürsek bizi yakalayıp iki hafta bedavadan çalıştırabilirlerdi. Gerçi, bazen çaresizlikten buna razı olanlar yok değildi. İki haftalığına olsun yatacak ve barınacak bir yer için yakalanmayı göze alırlardı. Yine de, yasalar fazla şans tanımazdı. Aynı yere geri dönmek pek akıllıca bir iş değildi.

Kirli G6mlek ile normal insanlar gibi normal yoldan y6r6yerek kuzeye doğru yolumuza devam ediyorduk. O sırada o siyah Packard bir araba yanımızdan geçip kasabanın bankasının 6n6nde durdu. Őof6r hemen fırtayıp arka kapıyı açtı ve gerçekten de çok iyi giyimli bir adam arabadan inip bankaya girdi. 6n6nde Őapkalarnı çıkararak onu selamlayan insanlara bir Şeyler mırıldanarak karşılık veriyordu.

"İŞe bak! Dedim. "Bir banka dolusu para ve etrafında pervane olan bir s6r6 insan! Doğrusu b6yle bir hayata hayır demezdim."

"Ben derdim."

"Yani o Şık giyimli, paralı pullu, kocaman arabası olan adamla yer deęiŐtirmek istemezdin, 6yle mi? Saçmalama!"

"Bana d6nyayı verseler, bunu istemezdim. 6nk6 onun yerinde olmaktansa, 6lmek daha iyidir. Neden, biliyor musun?"

"Neden?"

"6nk6 b6t6n o tafirasına rağmen, o sadece bir avdır."

"Hadı oradan!"

"Bana inan! Buralardan daha 6nce de geçtim, biliyorsun. Ve onu da uyuttum."

"Onu, ha? Atma!"

"İnan bana, diyorum. Yedi sekiz yıl kadar 6nceydi. David Meeker United International g6steri Şirketinde bir piyango oyununu y6r6t6yordum. Bu salak avların, aptal bir bebek ya da bir kıvılcımla tutuşan cinsten boktan sentetik bir battaniyeden başka bir Şey kazanamayacakları Şekilde işleri ayarlamıŐım. Senin Şu Şık giyimli adamın da, yanında kendine benzer bir takım tiplerle fuara geldi. Altın sarısı Parlak kağıtlara sarılı domuz eti paketlerini g6r6nce, "Bizim aŐŐı bu

53

etlerle harikalar yaratabilir," diyerek benim tezgaha yaklaştı. Aslında paketlerin içinde domuz eti filan yoktu. Yıllardır aynı paketleri kullanıyorduk. Et mi dayanır? İlerini talaŐ doldurmuŐtuk. Ama bu bir Şey fark ettirmezdı 6nk6 adamın zaten domuz eti kazanacak kadar puan toplaması imkansızdı. Bir de, kazananlara para verilmiyordu 6nk6 Dixieville 'de kumar yasaktır. 6d6llerin arasında fiŐler de veriyorduk, ve kazanan bu fiŐlerle alışveriş yapabiliyordu. Her neyse, seninki parayı koydu ve atıŐlara başladı. Ne oldu dersin? Adam neredeyse domuz paketini kazanacak kadar puan toplayacaktı. Neredeyse... tam değil. İŞte o anda herifin kafasını karıŐtırıverdim: Beş ya da dokuz numaraya vurursa, ya da bunun katsayılarını elde edip kare k6k6n6 geçmeyen bir sayı yaparsa, kazanacağını anlatmaya başladım.

Adam bana baktı. "Ben bir bankerim," dedi. "Ama senin bu katsayı ve karek6k hesabından bir tek Şey anlayamadım."

Ben de g6l6mseyerek, "Sizin bir matematikçi olduğunuzu daha g6r6r g6rmez anlamışım," diye onu yağlamaya başladım. "Sizin gibi birinin aklını karıŐtıramayacaęımı biliyorum. Hayatta eja 6nemli Şey d6r6st olmaktır, Bayım. Sizin ve benim gibi matematikçilerin çok iyi bileceği gibi, bu iŐlemler b6y6leyici bir esrar taŐır. Amaç, gelip geçen sade vatandaŐlara bu piyangoyu cazip g6stermek ve kazanmaları için elimizden geleni yapmaktır. Tabii, piyangomuzu kazanmaları benim de işime gelir, 6nk6 ellerinde 6d6leriyle etrafta dolaŐtıkları zaman, diğer insanlar da buraya gelmek isteyecektir. Sizin elinizde Şu kocaman domuz eti paketiyle dolaŐmanız gibi. Ben de geimimi b6yle sağlıyorum, efendim. Bakın, Şu karŐınızdaki hedef tahtasında 36 rakam var. Her bir katılan kişiden aldığım onluğu d6Ő6necek olursanız, otuz altı tane onluk kazanacağımı hesaplayabilirsiniz, 6yle değil mi? Yani, yanılmıyorsam 6 dolar altmış sent... 6yle değil mi? Hesaplayın ve doğru sonucu siz de bulun. Ve d6Ő6n6n. Şu paketteki domuz etini kaça alabilirim? Toptancı fiyatı 6 dolar kırk senttir. Tam olarak otuz altı yanıŐmacı bu oyuna katılır ve ilerinden biri domuz etini kazanırsa, benim k6rım nedir? Yirmi sent. Sizin gibi varlıklı bir kişi için belki 6nemsiz bir para, ama bir gecede bunu bir kaç kez tekrarlandığını d6Ő6n6rseniz ne b6y6k paralar toplandığını ŐaŐırabilirsiniz. İŞte, Şimdi sizin Şu tahta 6zerinde-

54

ki t6m rakamları deneyerek domuz etini kazanmasına yardım ede-ceğim. Bunu neden yapacağım, biliyor musunuz? 6nk6 siz, b6yle Şans oyunu mu olur diyeceksiniz ve 6 dolar altmış senti birden yatırmak istemeyeceksiniz. Sizin gibi akıllı ve matematikçi biri ne diye 6 dolar kırk sente alabileceği bir domuz etini 6 dolar altmış sent versin, 6yle değil mi? Bu zararlı bir alışveriş olur. Bir k6r bile sizin g6zlerinizdeki zeka pırlıtlarını g6rebilir, Bayım. Amerikan iŐadamını simgeleyen bir g6r6n6Ő6n6z var. Bunu g6rmemek imkansız. Cal Coolidge ne demiş? 'İyi iş, iyi Amerika demektir.' Şimdi size bir 6nerim var. Sadece bir dolar g6zden çıkarırsanız, size iki rakamdan birini seçme Şansı tanıyacağım. Yedi ya da dokuz diye belirliyorum. Artık bunlardan birini seçmek size kalmış. İŞte size bir Şans. Kazanırsanız da, hakkıyla kazanmış olacaksınız.

Gelip tekerleği kendinize çevirin. Tam on iki kez çevirme hakkınız var. Burada hiçbir adaletsizliğe yer veremeyiz. Evet, ikimiz kafa kafaya verip bu 6nerinin k6rlı ya da k6rsız bir alışveriş olup olmadığını hesaplayalım, isterseniz. Tekrar başa d6nelim: Y6zde y6z Şansı nasıl elde ediyordunuz? 6 dolar altmış sent yatırıarak. On iki kez çevirme hakkı ne tutuyor? Ne tutuyor? Adam sabırsızlanarak, 'Bir dolar yirmi sent,' diye atıldı hemen. Ben g6zlerimi kısarak Ő6yle bir d6Ő6n6yormuŐ gibi yapıyorum ve adamın s6ratle doğru hesabı yapabilmiŐ olmasına çok Şaşırmış g6r6nerek, "Evvet!" diye bağıyorum. "Ben de size, bu paraya 6 dolar altmış sentlik bir armağan sunuyorum. Bir dolar yirmi sent yatırıyorsunuz ve 6 dolarlık değil, tam 6 dolar altmış sentlik bir 6d6l kazanıyorsunuz. Bire 6! Acaba bir yanıŐım var mı? Adam matematikçiydi. O da Ő6yle bir g6zlerini kıŐı ve neden kendisine b6yle bir Şans tanıdığını sordu. Beni çok iyi anlıyorsunuz, Bayım. İimi okuyorsunuz: Tabii ki,

benim de bu işte bir şansım var. Seçtiğiniz rakam tutmazsa, bir dolar yirmi sentinizi cebime atacağım. Öte yandan, ihtimaller hesabı sizin şansınıza çalışırsa, buradan altın yaldızlı domuz eti paketini alıp gideceksiniz ve sizin gibi bir bayın koltuğunun altında benim ödülümle dolacağını gören herkes buraya koşacak! Aslında ben her iki şekilde de kazançtayım. Tekerleği istediğiniz gibi çevirebilirsiniz. Her şey son derece adildir. "Ve adam bir dolar yirmi sentini dokuz numaraya koyup tekerleği çeviriyor. Bir daha çeviriyor... bir daha çeviriyor. Derken, halk

55

toplanmaya başlıyor. Koskoca banka müdürünün orada ne yaptığını herkes merak ediyor. Güneşin altında kan ter içinde kalmış, didinip duruyor. Adamın bu durumdan biraz utandığını görebiliyorum. Sonunda on iki deneme bitiyor ama adam dokuzu vuramıyor. Ona altın kalbimle beş hak daha tanıyorum. Gerçekten de kazanmasını istediğimi söylüyorum. Etraftan tekerleği nasıl çevirmesi gerektiğine dair akıl verenler işe karışıyor. Beş atışın sonunda yine dokuzu vuramıyor. Bir dolar yirmi senti cebime atıp, ihtimaller hesabı her zaman işe yarayıyor, diyorum ve bir dolar daha gözden çıkartmaya var mısınız, diye soruyorum. Adam küfrederek uzaklaşırken millet kınla kınla gülüyor. Ya, işte Böyle evlat! Senin o bankerini de bu hallere düşürmüş adamım ben. O da benim gözümde sadece bir avdır."

"Ya dokuzu vurup domuz etini kazansaydı?"

"Altıma etmişim! Ama tek gözümü kapatıp gaz çıkarmakla yetindim. Çünkü, evlat, tekerlek hileliydi ve dokuzu vurması imkansızdı."

"Nasıl hileliydi?"

"Çeşitli şekillerde hileli tekerlekler vardır. Bazılarının sadece boş rakamlarda duracak şekilde ayarlanmış fren sistemleri olur. Bazılarına, en çok paranın yatırıldığı rakamı atlmasını sağlayan bir mekanizma yerleştirilmiştir. Ama en iyisi, belli noktalarında durması engellenmiş olan tekerleklerdir. Rakamlar küçük üçgenler üzerine yazılmıştır ve bu üçgenlerin yarısı tekerleğin çivilerine denk gelecek şekilde ayarlanmıştır, böylece yarısı çivilere takılıp durur, diğer yarısı çivilere asla takılmaz. İşte, benim tekerleğim de tek sayılarda asla duramayacak şekilde ayarlanmıştı. Bu diğer mekanik tekerleklerden çok daha iyidir, çünkü el değmeden yarışmacının gözü önünde döner ve durur. Yarışmacının akli zaten başka yerdedir, bu hileleri görececek halde değildir. Tabii, bu arada o salakları diliyle oyalayacak marifetli biri de gerekir. İşte, evlat, senin dostun da bu yüzden dünyanın en mükemmel piyangocusudur!"

Dönüp bankanın önünde park etmiş duran pırl pırl şık arabaya baktım. "Yine de, böyle bir hayata hayranlık duymadan..."

"Bırak şu hayranlık duyma lafını. O sadece bir av. Üzerinde düşünmeye değmez."

56

Kasabanın çıkışında evlerin seyreltiği yerde tekrar tren raylarını izleyerek kuzeye doğru yolumuza devam ettik. Güneş batmak üzereydi. Kocaman tozlu ve puslu bir kırmızı leke halinde, gölgeleri vadiye vuran yüksek ağaçların ardında nihayet güneş kayboldu.

Sol taraftan doğru kulağıma bir müzik sesi geldi. Kasabanın mezarlığıyla yan yana küçük kilisesinde, akşam ayını için ışıklar yanmış, kapıda siyah cüppesiyle rahip çevresinde saygıyla onu dinleyen inançlı insanlara bir şeyler anlatıyordu.

Bir an için durup bu sahneyi içim burkularak izledim. "Onun yerine olmak için neler verirdim," diye mırıldandım. "Orada öylece durmuşum ve etrafımda insanlar saygıyla eğilip ağzımın içine bakıyor. Benimse bütün işim, o insanlara ne kadar günahkar olduklarını ve eğer Tanı'nın yolunu seçmezlerse cehennemde nasıl yanacaklarını söyleyerek vaaz vermek olurdu."

"Doğru," diye Kirlî Gömlek bana katıldı. "Rahiplik kolay iş. Özgürlüğünden vazgeçmeyi göze alan herhangi biri bu işi yapabilir. Yine de, ona hiç özenme, evlat."

"Neden?"

"Gördüğüm en aptal avlardan biridir."

"Onu tanıyor musun?"

"Gözüm ısırıyor." Kirlî Gömlek yürümeye devam etti, ben de onu izledim. Bir yandan konuşuyordu. "Bizim işte, karşıdaki seni tanımadan senin onu tanıman gerekir. Bu adamı da yirmi beş yıl öncesinden hatırlıyorum. O zaman Happy Elmer Paskalya gösterilerine katılmışım. Tabii, o da çok daha gençti. Hangimiz değildik ki? Sen hariç, tabii. O zamanlar daha meleklerin kabusu olarak ananın karnında bile değildin."

"Peki, neden bu rahibin gördüğün en aptal av olduğunu söyledin?"

Kirlî Gömlek başını sallayarak güldü. "O salak, herkesin cehennemdeki yerini feda edeceği bir şeye sırt çevirdi. Sevgili Grace Appleby'ye sırt çevirdi, buna inanabiliyor musun?"

İnanabilirdim, çünkü Grace Appleby'nin kim olduğuna dair en ufak bir fikrim yoktu ve ona bunu söyledim.

"Ahh! Grace Appleby Tanı'nın yarattığı bu topraklardaki en güzel yaratıktı. İnsanın soluğunu kesecek bir kadındı." Kirlî Gömlek

57

karnavallarla ilgili günahkar bir şeylerden bahsetti ama bu konuda hiçbir şey bilmediğim için anlattıklarını pek anlayamadım. Sadece, Grace denen bu kadının çok özel biri olduğunu anlamışım.

"Ah, Grace," diye Kirlî Gömlek hayallere dalarak devam etti. "Bir dans ederdi, sana anlatamam. Erkekler ağızları açık, gözleri yuvalarından fırlamış halde, hayal güçleri son noktasına kadar çalışarak onu izlerlerdi. Karıları ise, Grace'i boğacak gibi diş bilerlerdi. Karnavalın en çok para verdiği göstericiydi, çünkü bütün

salakları etrafına topluyordu. Yolunmaya hazır bir sürü salak! Ah, o birinci sınıf bir kadındı! Burada birinci sınıf işlerden bahsediyorum, evlat."

"Ona ne oldu?"

"Sorma. Yaşlandı, şişmanladı ve onun uğruna dövüşen aşklarından birj-Vsuratını şişeyle kesti. Ama gençliğinde onunla yarım saat geçirmek için bütün erkekler her şeylerini vermeye razıydı. Nasıl anlatsam... onun için şarkılar bile bestelendi. Sakın öyle hafif bir kadın olduğunu sanma. Kimseye vermezdi, yani. Adam başına bir dolara muhteşem gösterisini yapardı. Sadece yetişkinlere! Kadınlar ve delikanlılara yasaktı. Onların kafalarını bulandırmamak için, anlarsın. Perde kapanmadan en büyük numarasını yapardı ama hiçbir zaman vücudunu satan kadınlardan değildi. Arada sırada o da bir şeyler yapardı, tabii. Şanslı bir erkeksen, seni karavanına davet ederdi. Ertesi sabah adamın hülyalı hülyalı dolaştığını görürdük ve gece neler olduğunu anlatsın diye başına üşüşürdük. Ama kimse Grace ile geçirdiği bir geceyi ifade edecek sözcükleri bulamazdı."

"Seni seçti mi?"

"Hayır, evlat. Hayatta en üzüldüğüm şey bu olmuştur. Ama kimi seçti dersin? Bir gün hep birlikte bira içip eğleniyorduk. Birden kapıda kim belirdi dersin? Şu senin rahip! Grace ile özel olarak görüşmek istediğini söyledi. Rahip, köydeki kadınların bu 'Babil Fahişe'si-nin erkeklerin ahlakını bozduğundan şikayetçi olduğunu söyledi. Hepimiz ayağa fırladık ama rahip elini havaya kaldırarak sadece köydeki kadınların söylediklerini aktardığını, kendisinin böyle bir suçlama yapmadığını açıkladı. Böyle bir şeye kalkışmamış olmasının kendi adına iyi olacağını söyleyerek yerlerimize oturduk. Rahip köydeki kadınların onu buradan attırmak istediklerini, ancak kendisinin böyle bir şey yapmayacağını, tam tersine, Grace'i korumak için ora-

58

ya geldiğini anlattı. Biz yine ayaklandık, ama bu kez Grace bizi yatıştırdı. Rahibin kendisi hakkında kötü bir şey düşünmediğini ve onu nasıl kurtaracağını merak ettiğini söyleyerek onu karavanına götürdü.

"Gönül bu, aka da konar ... her neyse, rahibin Grace'in onu ne amaçla karavanına götürdüğüne dair en ufak bir fikri bile olmadığından emindik. Zaten oradan çıktığında nasıl kaçtığını görseydin, sen de bunu anlardın. Bu dünyada cenneti tatma şansını yakala ve İcaç! Olacak şey mi! Sen dş "kalkmış bu salak rahibe özeniyorsun!" Bu konu üzerinde kendr-kerldime düşünerek, rahibin Grace'in karavanından kaçabilmek için büyük bir irade kullanmış olduğuna karar verdim. Bir rahipten de bu beklenirdi. Ama Kirli Gömlek benim adam olamayacağını tekrarladı. Ben hâlâ o bankerle rahibe duyduğum hayranlıktan bahsediyordum. Kirli Gömlek ise, bana onların aptallıklarını tekrarlıyordu. "Senin kalın kafan şunu almıyor, evlat," dedi. "Bu dünyadaki en şanssız sokak serserisi bile senin o zengin banker ya da dindar rahipten daha değerlidir. Bu hep böyle olmuştur ve böyle..." Birden sustu.

"Ne oldu? Neyin var?"

Karanlığa gözlerini dikmiş, bakıyordu. Ben de o tarafa döndüm ve o garip sahneyi o anda gördüm. Bir şey bize doğru geliyordu. Ama buna bir insan demek çok zordu. Sanki belden aşağısı tutmuyormuş gibi, bacakları boşlukta, dirseklerini iki yana açmış ve sanki bir korkuluğun elbiselerini giymiş gibiydi. Bembeyaz saçları da darmadağın bir şekilde uçuşuyordu. Bir yandan da, karşısında biri varmış ve ona çok öfkelenmiş gibi kendi kendine konuşuyordu.

Kirli Gömlek beni yolun kenarına çekerek adamın geçmesi için yol açtı. Adam bizi fark etmeden geçip gitti. Kendi kavgasına öyle bir dalmıştı ki, etrafını görmüyordu bile.

"Şimdi, şapkanı çıkar evlat!" dedi Kirli Gömlek. "Eğer birine hayranlık duymak istiyorsan, şimdi tam sırası. Cari Boyd geçiyor! Usta Parmak Cari Boyd! Bu oyunun en büyük üç kağıtçısı! İşte, buna şapka çıkarılır evlat!"

59

MISS PLIMSOLEUN İŞTEN KOVULMA SORUNU

Miss Plimsoll sıradan bir kadındı. Ama sadık bir kadındı. Tam anlamıyla, körü körüne, insanı boğarcasına sadık bir kadın. Yine de, bu üstün erdemine rağmen adam ondan kurtulmak istiyordu. İşin açıkçası, adam onun sıradanlığımdan utanıyordu. Bu onun için kişisel bir hakaretti.

Okur yazar aydın insanlar bir yana, tüm akademisyenler Matthew Griswald'm henüz yozlaşmamış bir kuşağın son üyesi olduğu konusunda hemfikirdi. Onun içine kapanık, yalnızlığına gömülmüş bir dahi ve aşırı duyarlı, içli bir ruh dünyasına gizlenmiş bir insan olduğu kabul ediliyordu çünkü yıllar içinde bu yönlerini bir yazar olarak ortaya koymuştu. Onu 'kendi kültürünün baş rahibi' şeklinde tanımlayacak kadar ileri gitmişlerdi. Bu gıpta edilecek bir saçmalıklı amaNew Yoklu yazar, gerçekten de, kendini bir kahraman olarak görüyordu. Güçlü, acımasız ama derinlerde çok duyarlı, hassas bir insan. Ama duyarlı bir insan nasıl olur da yıllar süren 'kabızlığı' boyunca kendisine destek olmuş bir kadından kurulmak isteyebilirdi? Ama adam, onun bir seks bombası olmayışı yüzünden, kayda değer bir şey yazamamış olduğu için bu kabızlık dönemine girdiğine inanıyor ve onu işinden kovmak istiyordu üstelik!

Ama Miss Plimsoll'un konuklarıyla nasıl başa çıktığını yabana atmayın.

Sinema dünyasının idollerine açıkça karşı çıkmazdı. Jet sosyetenin yıldızları, toplumun sülükleri ve kültür sömürücüleri. Matt-hew'in ünlü partilerinden birine davet edilmiş olduklarını konu ederek önemsenmek isteyen budalalar. Matthew bu insanları tanıştırdığında, Miss Plimsoll hiç de etkilenmez, ama duygularını belli ede-

60

cek şekilde lafı gediğine sokardı. "Oh, bu hanımefendiyi tanımam mı gerekiyordu, efendim?"

Matthew Griswald'a yaltaklanmak için etrafına üşüşen bu insan sürüsünden etkilenmediği gibi, Miss Plimsoll'un bu muazzam Amerikalı yazardan da pek etkilenmediği söylenemezdi. Büyük yazar onun karşısında yerlere

yatmasını bekleliyordu, tabii ki. Asla! Ama kırk yıl boyunca edebiyat dünyasında tahtından inmemiş bir kişi olarak-bir saygınlığı hak ediyordu.

Bir de, her sabah Miss Primsoll'un büyük bir ciddiyetle işine gelişi vardı. O kadar işine bağlı, ciddi, ahlak değerleri sağlam bir kadındı ki, Matthew o gün çalışmak istemediğini ona söylemeye cesaret bile edemezdi. Akşamdan kalma olabilirdi, ya da o gün tembellek etmek isteyebilirdi. Ama Miss Primsoll'un tavrı, Matthew'in istese de istemese her sabah onu da o klasik laflarla karşılamaya zorluyordu adeta.

Bütün bu geçmiş birikimler, bir yerde Matthew'in bu kadını işten çıkarma kararını oluştururken, kafasındaki esas nedeni hiçbir şekilde inkar edemezdi: Kadın çok sıradandı. Uslanmaz, değişmez bir sıradanlık. İnsana olumsuz bir etki yapan, üzerine ağırlık veren bir sıradanlık. Çirkin bile değildi; çirkinlik bile bazen çekici olabilirdi. Onun odaya girişiyle, Matthew sanki üç güzel kız bir anda odasını terk etmiş gibi hissediyordu kendini. Bu benzetme hoşuna gidiyordu ve daha önce de bunu düşünmüştü. Hem de, bu olmuştu. Üstelik, birkaç kez.

Matthew'in toplumsal olarak yarattığı 'maço' erkek izleniminin bazı avantajları olduğu kesindi. Bu imaja göre, diğer herkesin kıskanması gereken bir sekreteri olması gerektiği de inkar edilemezdi. Hani, şu et pazarına çıkamayacak kadar meşgul olduğu zamanlar onunla yattığını düşündürecek cinsten bir sekreteri olması gerekirdi. Evine gelip giden dostlarının gıpta edeceği hoş bir zenci ya da egzotik bir Doğulu, hatta mini etekli bir kenar mahalle dilberi bile olabilirdi. Plimsoll'un ise, ne egzotik ne de şirin olduğu söylenebilirdi. Kimse onu böyle suçlayamaz, hatta onun bulunduğu ortamda 'şirin' sözcüğünü kimse aklına bile getiremezdi. Yuvarlak tel çerçeveli gözlüklerinin ardından o zeka pırıltıları saçan buz gibi bakışlarla insanı öyle bir aşağılardı ki...

61

Matthew kır sakallarını ovuşturarak çıplak ayakla salona geldi ve bir gece öncesinden kalan dağınıklığa bakarak homurdandı. Hiç de parti vermeye niyeti yoktu aslında. Her şey kendiliğinden oluvermişti. Matthew daha ne olduğunu anlayamadan bir kalabalık ve duman tabakası evi sarmış, insanlar evdeki içkileri açıp birbirlerinin egolarını okşayarak havaya girmişlerdi. Sonuçta, ev bir genelev gibi kokuyor ve Matthew başını oynattığı anda beyininde ağrılar hissediyordu.

Bornozunu çıkarıp odanın ortasında donla kaldı. Solaryumla morumsu bir kahverengi ton almış bedeni çıplaktı. Şu sarkık göbeğinin bir zamanlar ringlerde yediği yumruktan düşünerek, oflaya pufloya günlük egzersizlerine başladı. Beyni uğulduyor, gözleri ağrıyor ve ağzının içinde berbat bir tat hissediyordu ama devam etti. İlk harekette beynine kan hücum ettiğini hissedip kendini yere bıraktı.

"Tanırım," diye elleriyle yüzünü örttü. Ne diye her gün bu eziyete kendini zorluyordu ki? Okurlarının, onu, yarattığı atletik ve dövüşçü tiplere benzemesini beklemesi kendi kabahati miydi?

Elbette, kendi kabahatiydi.

Egzersize devam etti. Bir... ah... iki... uh... üç... pof... dört... puf... beş...

Matthew'in üçüncü romanı piyasaya çıktığında, macera hikayelerini -Amerika'dan sürgün edilmiş bir kadın şairin okurlar tarafından bazı tekrarların çok beğenildiği terorisyle süslemesi üzerine -eleştirmenler onu bir kültür sembolü haline getirmişti. Matthew'in sade yazı stilini ve iki boyutlu karakterlerini öve öve bitiremiyorlardı. Şöhrete böyle hızla ulaşması, ona neredeyse mesleğine mal olacaktı... . hafta, hayatına. Ölümçül de olsa anlaşılır bir zaafı hakkında yazılanlara inanmak gibi bir hataya düştü. Bundan sonraki on bir yıl Matthew Griswald stiliyle yazmayı sürdürebilmek için çabaladı, ve tabii, başarısız oldu.

"... on dört... of... . on beş... . Tanırım! Kaçta kalmıştım! Neyse, yirmi... uf... yirmi bir..."

Şansı yaver gitmişti de, sanatı değilse bile, maddi durumu eleştirmen ve akademisyenlerin ona verdiği destekle kurtulmuştu. Bu, kendi gibi yazmaya zorlandığı ve tıkanıdığı yıllarda Pulitzer Ödülü' nü aldı.

62-

"... otuz dört... ahhh.. otuz beş... Yeter!"

Matthew bu aydın kitleye hiçbir zaman inanmamıştı. Mantıklı değil de, daha çok duygusal bir insan olduğundan, erkek karakterleri 'aksiyon' tiplerelerinden, ve kadın karakterleri de erkekleri tehlikeye düşüren cinstendi. Kısacası, Matthew kendi dönemi Ame-rika'smdaki gelişmemiş erkek tipini yansıtıyordu. Kendi entelektüel ve felsefi eksikliklerine karşın, ayrıntıları gören bir göz, diyaloglar varatan bir kulakla işi götürüyordu. En önemlisi de, kendi kendini eleştirme konusunda sert ve acımasızdı. İşte, bu yeteneği onu harap ediyordu. Bir akşam üzeri, bütün gün ortaya çıkardığı yazılarını üçüncü kez okuyup sonunda çöpe atmıştı.

O sırada ününün doruğundaydı. İş biraz dramatize ederek viski şişesini açtı ve iki saat içinde şişeyi bitirdi.

Sonuçta dört gün hastanede yattı. İki yıl kadar'kabızlık' dönemi diye tanımladığı, hiçbir şey yazmadan geçen süre içmeye devam etti, kadınlara takıldı. Gazetecilere iyi malzeme olmuştu. Sonunda onu kurtaran kendi kendine duyduğu korku oldu: Ya intihar edecekti ya da yazmaya geri dönecekti.

Yeni temizlediği ve yağladığı tabancasının namlusunu ağzına soktuğu anda, hayatın nasıl ufak ayrıntılarla değişebileceğini görmüştü. Yağ kokusu midesini bulandırdı ve ağzına gelen o tat bir anda onu çocukluk günlerine geri götürdü. Fazlasıyla baskıcı ve ta-lepkâr bir babanın etkisi altında geçen çocukluk günlerine.

Matthew o anda irkilip kendine gelerek silahı bir kenara kaldırdı.

New York'tan Londra'ya taşınarak, yeni bir başlangıç yaptığını çevresine hissettirdi. Londra'da bir daireye yerleşip yazmaya başladı. İçkiyi kesti, düzenli yemek ve egzersizlerle rutin bir yaşama girdi. Her gün, ama her gün kendi kendine belirlediği bir sayfa yazı yazıyordu. Eski tarzından tamamen kurtulmuştu, o kısır, kesik kesik ifadeleri bırakmış ama epeyce boşlukta kalmıştı. Sanki trapez yaparken, karşı taraftan henüz partneri ona el uzatmadan salıncaktan kurtulmuş gibi. Böylece bir tarzdan diğerine sürekli denemeler yaptı. Eski ayrıntılarından

kurtulmaya çalışırken, sıkıcı olmaya başladığını hissediyordu. Zaten yazacağı fazla bir şeyi yoktu; bir de eskisi gibi o aldatıcı, kaçamak yazı stiline de kaybetmişti.

Ama çaresizliğin getirdiği bir güçle sözcükleri koyuverdi, gerekli

63

gereksiz cümlelerle, aptal karakterlerle dolu, gülünç hikayeler çıkardı. Sayfalar dolusu çalışma, daktilodan doğru çöp sepetine gidiyordu. Matthew'in hiçbir şeyi bağışlamayan o özeleştirici yeteneğine kurban giden sayfalar hep atıldı. Hiç yazı yazamadığı 'kabızlık' döneminde kaybetmediği tek yetenek bu olmuştu. Ancak, parası giderek azalıyor. Yayıncısının baskı ve satışlardan gönderdiği ufak çeklerle yaşamını sürdürüyordu. Neyse ki, yabana dile çevrilen eserleri, sade dili ve şeffaf karakterleri sayesinde pek önemli değişikliklere uğramadan ve değerinden bir şey kaybetmeden kolaylıkla başka dillere çevrilebiliyordu. İngilizce konuşulmayan ülkelerde, bin beş yüz sözcükle Matthew'in romanları kolayca anlaşılabilir. Bu arada, roman yazma yeteneğini kaybetmesine karşın avcılık, balıkçılık ve İspanyol kan sporları konularında makaleler yazabiliyordu.

Ne var ki, artık bir roman piyasaya çıkarmasının zamanı geldiğinin farkındaydı. Eğer yarattığı modayı ve kendi ününü sürdürmek istiyorsa, bunu başarmak zorundaydı. Yazdıklarını temize çekmek için kaybettiği zamanı kazanmak amacıyla, bir sekreter tutmaya işte o zaman karar vermişti. İngiltere'deki yayineviden biri -artık kim olduğunu bile hatırlamıyordu- Matthew'in kitaplarına hayran bir kadın tanıdığını ve bu nedenle kadının fazla para talep etmeyeceğini söylemişti.

Miss Plimsoll ile böyle çalışmaya başlamışlardı. Kadın gerçek bir sekreterin tüm niteliklerine sahipti. Ancak, bir tek eksiği vardı: Gris-wald imajına katacak hiçbir şeyi olmayan bir kadını ne yazık ki.

Becerikli ve çalışmaktan hiç gocunmayan bu kadın, kısa bir süre sonra, Mathhew'a hâlâ mektup yazan hayranlarına cevaplar gönderme ve yaymevleriyle yazışmalarına da el attı. Matthew'a mektup yazan hayranları genellikle piyasada hâlâ bir koleksiyon değeri taşıyan imzalı fotoğrafını isteyen tiplerdi: Miss Plimsoll bir yandan Matthew'in giderek sakinleşen sosyal ilişkilerini ve randevularını da takip ediyor, pek fazla gücü kalmayan maddi durumunu ayarlıyordu. Dahası, Matthew'in yazdıklarını düzeltme işini de yapıyordu. Bazı tekrarları atıyor, anlamsız cümleleri düzeltiyor, romanın gidi-şatındaki bazı mantık hatalarını ve zamanlamaları toparlıyordu: Matthew için 'kabızlık' döneminin en zor günlerinde, Miss Primaoll - doğrusu- onun sırtından büyük bir yükü böylece almıştı. Matthew

de, bu arada, her ne kadar başarılı olmasa da, yoğun bir çalışma temposuna kendini zorluyordu. Sonuç pek iyi olmasa bile, en azından yorgunluğun sarhoşluğunu yaşıyordu.

Yavaş yavaş yeni bir stil tutturmaya başladı. Sayfalar dolusu çalışmalarında, tek tük çöpe atılmayanlar oluyordu artık. Erkek kahramanları hâlâ zeka ve ruhtan yoksun, et ve kastan oluşan karakterlerdi. Derin kişilikleri değil de, inişli çıkışlı tepkileri vardı. Ama eskisine kıyasla, onlar da yaşını başını almış, olgunlaşmıştı. Dolayısıyla, davranışlarında anlaşılmaz bir takım etkenler rol oynamaya başladı. Şefkat, pişmanlık gibi duygularla tepkiler gösteriyorlardı. Derken, bir kısa hikayesi basıldı. Ardından, bir tanesi daha. Hatta, kendi gençliği ve kaybolan bir kuşağın öyküsünü anlatan bir yapıtıyla ufak bir ödül bile kazandı. Malum, kalbi kırılan kıskanç aşıklar ve melankoli üzerine bir hikayeydi. Bundan sonra, Matthew bir romana başladı. Tıkandığı anlarda yayıncısının teşvikleri, Miss Plimsoll'un maddi durumuyla ilgili hiç de iç açıcı olmayan raporları onu kamçılıyordu. Hiçbir şekilde eskisi gibi akıcı ve kolay bir çalışma değildi bu. Matthew sözcüklerle boğuşa boğuşa ortaya çıkardığı romanı, o acımasız özeleştirileriyle gözden geçirdikçe yeni eserini o kadar da kötü bulmadığını fark etti. Hatta, giderek daha iyi yazıyordu.

Bu kitabı, eleştirmenlere Matthew'in eski stiliyle yeni stiline kıyaslayan sütunlarla yazı yazma fırsatını vermişti. Kokteyllerde Matthew Griswald'm olgunluk çağıyla ilgili yorumlar başlıca konuydu. Bu kitap en iyi satan kitaplar listesinin ilk yansına kadar yükselmedi ama artık iş dünyasına atılan kadınların kendi kendini keşfetmesi ve tatminini konu alan hafif dizilerin modası başlamak üzereydi.

Böylece, Matthew'in romanı film yapıldı. Dürüst bir senaryo, ve dolayısıyla, sadece orta derecede bir başarı elde edildi. Bundan sonra bir roman daha yazan Matthew'in kitapları artık herkesin aradığı tür kitaplar haline geldi.

Matthew'in 'kabızlık' dönemi kapanmıştı. Yavaş yavaş eski yaşam tarzına dönen Matthew'in evi Londra'nın edebiyat çevrelerinin buluşma yeri oldu. Ünlü olma yolundaki genç yetenekler, fazla üretken olmadıkları halde toplumda bir yer edinmek isteyenler, boş gezenin boş kalfası tipler, saldırgan medyaacılar ... kısaca, gözü yükseklerde parazitler.

64

65

Kendi iradeleriyle oluşturdukları bu partiler hep Matthew'in cebini yakıyordu, tabii. Geceyi sarhoş bir halde kapatan Matthew, sabah yanında bu partilerin güllerinden biriyle uyanıyordu. Günlük çalışması üç dört saate düşmüştü. Bunun yarısı mektuplara cevap yazdırmakla geçiyordu. Bu arada, Plimsoll da onun üzerinde çalıştığı herhangi bir roman ya da hikayeleri şekle sokmaya uğraşıyordu.

Bundan sonraki dört başarılı yıl içinde Matthew göbek bağladı, saçları seyrelti ve sakalları kırıştı. Öte yandan, Plimsoll ne görünüşünden ne de enerjisinden bir şey kaybetmişti. Her zaman aynı tempoda çalışıyor, Matthew'i de çalışmaya zorluyordu. Twit eteği, dik yakalı beyaz bluzuyla ve kısa topuklu ayakkabılarıyla her sabah eve gelip darmadağınık salona göz atışı, ve özellikle, geceden kalma bir bayanla karşılaştığında o buz gibi bakışları Mathew'i deli ediyordu. Bütün bunlara tahammül edemiyordu. Hele kendi tembelliğine ve gevşekliğine karşın

bu kadının enerjisi onu çıldırtıyordu. Bütün bunların üstüne, bir de o sıradanlığı yok muydu! Matthew zamam zaman bunu kasıtlı olarak yaptığını düşünmüyor değil!

Bütün yazarlar sekreterleriyle yatıyordu. En azından stres atmak için birlikte oluyorlardı. Konuklarının çoğu onun soğuk ve düzgün sekreteri Miss Plimsoll ile şöyle ya da böyle karşılaşmıştı. Hepsi de, Matthew'in artık yaşlanmaya başladığı şu yıllarında, bu kemik yığını kadına kaldığını düşünüyorlardı.

Bu, bardağı taşıran son damla oldu. Artık Miss Plimsoll'dan kurtulmasının zamanı gelmişti. Matthew pekala kendi düzeltmelerini yapabiliirdi. Plimsoll'un yaptığı her ne halt ise, pekala kendi yapabiliirdi. Sadece hesaplarını tutacak ve okurlarından gelen mektuplara Matthew'in hazırladığı kalıp" mektubu göndermek için birine ihtiyacı vardı. Bunu kim olsa yapardı. Şöyle beyinsiz genç bir fıstık.

Evet, kararını vermişti. Artık o sabah bir fırsat yaratıp cesaretini toplayacak ve bu işkenceden kurtulacaktı. Miss Plimsoll'a artık ihtiyacı olmadığını söyleyecekti. Bu kadar...

Belki de, ona bir not yazması daha iyi olabilirdi. Bu, işlerin karışmasını ve... kişisel bir hale dökülmesini engelleyebilirdi. Buna korkaklık demek doğru olmazdı. Sadece zor bir işi çirkefleşmeden, saygın bir şekilde halletmek için bu yola başvuracaktı... her iki taraf için de böylesi daha iyiydi.

66

Ancak, Plimsoll'u işten çıkarmak için ne sebep gösterecekti? Kadının eti kemiğine yapışmış bir iskeleti andırıyor olması mı? Yuvarlak gözlüklerinin daktilo yazısını yavaşlattığını mı söyleyecekti?

Yok, bu mektup fikri çok aptalcaydı. Hem zaten mektubu ona yazdıracağı için, o yaratmak istediği mesafe ortadan kalkmış olacaktı. En akıllıca yöntem, son birkaç haftadır Plimsoll'un yaptığı hataları yüzüne vurmaktı. Sonunda da, bu durumda onunla çalışmaya devam edemeyeceğini söylediğinde, Plimsoll buna hazır olmuş olurdu. Hatta, bu kadar hatasını yüzüne vurunca kadın kendiliğinden ayrılmak isteyebilirdi. Matthew da, onun kendisini terk etmek istemesinden üzüntü duyduğunu ama onu gayet iyi anladığını söyler ve...

Kapının kilidi döndü ve Matthew yavaşça kapının tekrar kapandığını duydu. Kadının kapıyı kapatmasında bile insanı tedirgin edici bir şey vardı. Sanki, herkes gibi kapıyı itmektense gereksiz bir şekilde kilidi döndürüyordu. Kapı açıp kapamayı bile çok düzgündü!

"Mr. Griswald?" diye seslenerek içeri girdi ve masasına doğru ilerleyip posta kutusundan aldığı mektupları oraya bıraktı. Her sabah aynı şekilde ona seslenirdi. 'Günaydın,' demeden sadece ismini söylerken bir soru vurgusuyla, ve o soğuk bakışlarla geceden kalma dağınıklığa göz gezdirerek.

"Kahretsin!" diye Griswald söylenmeye başladı. Gerçekten de ona lanet ediyor ve öfkesinden kuduruyordu, ama kadının karşısına dikilip şikayet edeceği hiçbir yanışı gelmiyordu aklına.

"Mr. Griswald?" diyerek bir gün önce daktiloya çektiği yazıları düzgün bir şekilde onun masasına yerleştirdi. "Siz iyi misiniz, efendim?"

"Lanet olsun! Tam bir konu üzerinde düşünüyordum. Neredeyse çözümü bulmuşken içeri dalıp kafamı karıştırdın!"

Zeki bakışlarıyla Matthew'i süzdü. Hafif bir gülümsemeye bir gün önce evden çıktıktan sonra, konuklar baskın yapana kadar Matthew'in karaladığı kağıtları masasından aldı ve kendi masasına koydu. "Eminim, tekrar aklınıza gelecektir."

Matthew onu taklit ederek, "Eminim, tekrar aklınıza gelecektir," dedi ve ekledi. "Hiçbir zaman gelmeyecek iştel!" Miss Plimsoll onun bu halini anlamaya çalışır gibi gözlerini kısarak masasından ona doğru baktı. "Siz iyi misiniz, Mr. Griswald?"

67

Bu soruyla 'akşamdan kalma' bir hali olduğunu ima ediyordu.

Matthew, "İyiyim!" diye bağırdı.

"Pek sanmam," diyerek eski mektupları çöp sepetine attı ve yenilerini açmaya koyuldu. Her zamanki gibi süratle mektuplara göz gezdirerek önem sırasına göre ayırmaya başladı. "Ah, Mr. Gold'dan bir mektup var. Bugün New York'tan sizi arayacakmış. Saat..." Boynuna asılı saate baktı. Bu, Plimsoll'un tek takıydı. "... birde..."

"Tamam, tamam Yine ne sömürmek istiyor!"

"Bu Mr. Gold'a karşı hiç da adil bir davranış değil, efendim. Kötü günlerimizde bize çok destek oldu."

"Hiçbir yayıncının iyilikseverliğinden bahsetme bana! Hepsi sapık! Bazı insanların DNA yapısında bozukluklar vardır. Bu, onların kötü birer birey olmalarında büyük bir etkidir. Uyuşturucu kaçakçı, tecavüzcü, sigara şirketleri genel müdürü ya da böyle yazarları sömüren yayıncılar! Hem, şu kötü günlerimiz hikayesi de ne demek oluyor?"

"Hiç, efendim. Randevularınıza bir göz atalım mı?"

"Hayır! Şu kadın da nerede? Adı neydi? Evin haline bak!"

"Evet, evin hali berbat," dedi Miss Plimsoll o tepkisiz ses tonuyla. "Ama Mrs. O'Neill bugün maalesef gelmeyecek. Sabah beni arayıp kendini pek iyi hissetmediğini söyledi."

"Nesi varmış?"

"Malum..."

"İçki içen insanlardan hoşlanmıyorsun, öyle değil mi Plimsoll?"

"İnsanı işinden alıkoyan bu tür zaafılardan hoşlanmam, efendim."

Matthew kadının onun tersliklerine bir tepki göstermemesi karşısında daha da köpürmüştü. "Tabii, Kutsal Kitap'ta der ki; doğruluk, dürüstlük, alçak gönüllülük, iffet... Sahi, iffet konusuyla aranız nasıl, Miss Plimsoll?"

Miss Plimsoll önündeki mektupların üzerinde kendince notlar alırken dudakları kısıldı. "İffet erdemli olmanın bir bedeliyse, efendim, modern toplumumuz bundan kurtulmak için elinden geleni yapıyor ve bunu da başarıyor. Bakın, Sommerville'den bir davetiyemiz var. Benim okulum. Önümüzdeki sömestr bir konferans vermenizi istiyorlar."

"Ne konuda?"

68

"Bir bakayım... 'Toplum ve Edebiyatta Kahraman Karşıtı' adlı bir başlık."

"Bu sadece edebiyatta geçerli bir kavramdır. Toplumda ya dışlanır ya da alay konusu... ya da çarmla gerilir, aforoz edilir. Akademisyenler çekici bir toplum dışı karakterle bunu ayırt edemezler zaten. Konferans için ne veriyorlarmış?"

"Sadece masraflarınızı karşılayarak onurunuza bir yemek."

"Onuruma bir yemek, ha! Boş ver gitsin. Cimri herifler."

"Cevabınızda bunu da belirteyim mi, efendim?"

Espri mi yapmaya çalışıyordu, yoksa bir şeyler mi iğnelemeye çalışıyordu. "Ne olmuş yani, ben üniversite mezunu değilim. İki üniversiteden atıldım."

"Wisconsin ve Northwestern üniversiteleri."

"Evet! Edebiyat diplomam filan da yok! 1

"Bunu farkındayım, efendim." Plimsoll gülümseyerek devam etti. "Bir mektubunuzda, bir yazarın edebiyat okumasının bir at bakıcısının at pisliliğiyle uğraşmasından farksızdır diye yazdığınızı hatırlıyorum."

"Ben at pisliliği lafını kullanmadım. Evet, edebiyat mezunu değilim ama sen edebiyat mezunusun!"

"Evet, efendim. Ve sizin daha önceki romanlarınızdaki yazı stiliniz üzerine bir tez hazırlamıştım ve çok beğenilmişti..."

"Bunca okuduktan sonra sekreter oldun! İşte, bu sensin! Bazıları üretir, bazıları da sadece yemlenir."

Plimsoll başını öne eğdi. "Eğer siz üretken olduğunuzu kabul ediyorsanız, ben de sadece yemlendiğimi kabul edebilirim, efendim."

Matthew homurdanarak Plimsoll'un bir gün önce temize çektiği yazılara gömüldü ve Plimsoll da mektupları değerlendirmeye devam etti. Mektupları tıpatıp Griswald'm stiliyle cevaplamaya artık o kadar alışmıştı ki, Matthew'in sadece bir imza atması yetiyordu. Arada sırada kendince bir not eklediği oluyordu, o kadar.

Uzun bir sessizlikten sonra Matthew, "Ee?" diye sordu.

"Efendim?" Miss Plimsoll tüm dikkatini daktilo ettiği yazıya vermişti.

"Şu iffetlilik üzerine konuşuyorduk. Müthiş erdem!"

Miss Plimsoll onun çalışırken böyle daldan dala atlayan konuş-

69

malarına alıştı. Konuyu bıraktıkları yeren alarak, "İffet konusunda ne düşündüğümü mü merak ediyorsunuz?" diye sordu.

"Ben bu konuda vicdanının rahat olup olmadığını merak ediyorum. "

Miss Plimsoll bilinçli bir şekilde konuyu değiştirmeden önce bir an sustu. "Mr. Gold aradığında ona ne diyeceğinizi düşündünüz mü?"

"Kan emen yüzdecil!"

"Bence, size sadakatini kanıtlamış biri o."

"Onun sadakati sadece yüzdeler ve kâr üzerinedir. Şu iffet konusuna geri dönelim. Ne durumdasınız? El değmemiş? El değmiş ama korunmuş? Son on yıldır yeni bir şey yaşanmamış?"

"Bu konuda konuşmak gereğini duymuyorum." Sesinde bir endişe hissediliyordu.

İlk kez o tepkisiz tavrından farklı bir kıpırtı!

"Kendi merakımdan sormuyorum. Senden pek farklı olmayan bir karakter üzerinde çalışıyorum da, cinsel olarak kendisine yaklaşan birine nasıl davranacağını öğrenmek istiyorum. "

Plimsoll başını işinden kaldırdı ve gözlerini ona dikti. "Ne diye bana benzeyen bir karakter üzerinde çalışıyorsunuz ki? Sizin kadın karakterleriniz nerede nasıl davranacağı belli tiplerdir. "

"Zıtlık, Plimsoll. Onların yanı sıra cennetten çıkmış şehvetli bir huri yaratmak istiyorum. "

"Anlıyorum..."

"Evet?"

Plimsoll derin bir iç çekerek ince uzun ellerini kucağında kenetledi. "Öncelikle şunu söyleyeyim: İffet, bence kişinin kendi kendine verdiği bir değerdir ve herkeste aranan bir niteliktir. Bana kalırsa, insanlar tam olarak suçlanmadıkları bir cinsel yetersizliği inkar etmek için ya da cinselliğin en yalın, biyolojik şekliyle sözüm ona ilişkiler, dostluklar kurmak için uğraşıyor. Onlar için el tutuşmak, cinsel ilişkiye bir adımdır. Ben iffet kavramını cinsellikten ayrı tutan bir insan değilim. Sevişmekte bir iffetsizlik yoktur... tabii, insan aşksa. Hatta, coşkulu bir takım duygular yaşıyorsa, sürekli bir ilişki içinde değilse bile seks yapabilir. Acaba merakınızı giderebilecek bir cevap verebildim mi, Mr. Griswald?"

70

Matthew bir şeyler mırıldanarak işine döndü, fakat bir süre sonra dayanamadı. "Kaç yaşmdasmız, Miss. Plimsoll?"

Kadıncağız sürekli dikkatinin dağıldığını ima edercesine bir iç çekti. "Kırk altı."

"Benden on beş yaş küçüksünüz ve benimle eşit bir hayat yaşıyorsunuz. Hayatımın içine girdiniz. Gerçi, bir rakip olarak değil de daha çok bir gözlemci olarak."

"Hiçbir zaman size rakip olmayı aklımdan geçirmedim, efendim. Ama bu, size katkıda bulunmak istemediğim anlamına gelmez."

"Rekabet hırsın olmadıkça, katkı da olamaz. Yaşam bir spordur... iletişim sporu." Griswald kendi sözlerini pek beğendi ve hemen parlak fikirlerini not ettiği kağıdına bunu karalayiverdi. Başını kaldırdığında, Plimsoll'un onu izlemekte olduğunu gördü. "Ne oldu, Miss. Plimsoll?"

"Nasıl ne oldu?" Kadın bir an içimsrarla ona baktı. "Bugün ters gününüzde olan sizsiniz. Sabahattan beri bana bir tavır almış gibisiniz. Sanki beni utandırmak... ya da incitmek ister gibi davranıyorsunuz."

"Saçma! Bu sizin her zamanki sorunuz, Miss Plimsoll. Aşırı duyarlılık!" Matthewtum kusurlarını sayarak onu işten kovma fırsatını tam bulmuşken, nedense bu tatsız çıkışı yapamadı.

"Gerçekten bunun saçma olduğunu mu düşünüyorsunuz?" Plimsoll omuz silkerek işine koyuldu.

Matthew pişmanlıkla, fırsatı kaçırdığını düşünmeye başlamıştı. "Aslında, aklıma takılan bir şey var..."

"Öyle mi?" Plimsoll başını hiç kaldırmadan mırıldandı.

"Evet... işin aslını söylemek gerekirse, ben karar verdim ki..." Matthew bir yalan kıvracağını hissediyordu. Böyle zor durumlarda kaldığında, hep lafı değiştiririrdi. Bunu kendini düşünmeden, karşısındaki insanı incitmek için yapardı, tabii.

Plimsoll parmağını kaldığı satıra koyarak başını kaldırdı. "Neye karar verdiniz, Mr. Griswald?"

"Bak, Plimsoll." Boğazını temizledi. "Bu iş temposu beni mahvediyor. İş... iş... iş... Her gün yüzlerce laf bulmaya çalışmaktan bıktım. Bir tatil yapmam gerek. Güney Fransa'yı düşünüyordum..."

"Harika bir fikir! Bence de çok haklısınız. Böyle bir değişikliğin

71

size çok iyi geleceğinden eminim. Ancak, yazmayı tamamen bırakmamalısınız. Bunun tehlikelerini ikimiz de çok iyi biliyoruz. Stiliniz hemen bozuluyor ve ağırlaşıyor."

"Sen benim neyi nasıl yazdığımı karışamazsın!"

"Ben hemen bir yer ayarlayayım. Sezon başladı bile. Şöyle kafa dinleyebileceğimiz, kalabalık olmayan bir yer! Şunu itiraf etmeliyim ki, Fransızcam okulda öğrendiklerim kadıyla kaldı. Gramerim kuvvetlidir ama aksanım berbattır! Yine de..."

"Hey! Dur bakalım. Biz tatile çıkalım demedim ki! Ben bunu kendim için düşünüyorum."

"Oh!" diye kadıncağz boğazına kadar kızarak kekelemeye başladı. "Anlıyorum. . ben ... öyle demek istemedim... sadece öyle sandım..." Düş kırıklığını gizleyerek cesur bir gülümsemeye ona baktı ama Matthew kadının gözlerinin dolduğunu fark etmişti. Plimsoll hiç bozuntuya vermeden ciddiyetle devam etti. "Siz tatildeyken benim ne yapmamı düşünmüştünüz, efendim?"

"Dinle, Plimsoll. Aslında, tekrar İngiltere'ye dönüp dönmeyeceğimi bilmiyorum. Buranın berbat havasından nefret ediyorum. Geri dönsen de, bazı şeyler eskisi gibi olmayacaktır. İş tempomu azaltmak istiyorum. Biraz daha kendime zaman ayırmayı artık kaldırabilirim sanıyorum. Sonuçta, öyle ya da böyle... birisine ihtiyaç duyacağımı sanmıyorum... yani, senin gibi yetenekli birini sadece mektuplarıma cevap vermek için yanımda tutmam yanlış olur."

Plimsoll onu dinlerken gözleri açıldı, oturduğu yerde dikildi. "Beni bırakıyor musunuz yani, Mr. Griswald?"

"Bunu bu şekilde ifade etmek yanlış olur..."

"Peki, nasıl ifade etmek doğru olur, efendim?"

"Yani seni işten çıkarmak istediğimi düşünme. Daha geçenlerde Piper ve Hathaway'dan birileriyle konuşuyordum da, senin geri dönmeni çok istediklerini fark ettim." Matthew her zamanki yalanlarından birini kıvrıdı. "Öyle ki, unuttuğu yayınevinin adım bile hatırlamıştı. "Buna hiç şaşırmadım doğrusu... senin gibi birini..."

"Ben o düzeltmenlik işine geri dönmeyi istemiyordum ama." Plimsoll çok karalı bir sesle konuştu.

"Öyle mi? Ama senin için bu değil mi? Ben sanıyordum ki..."

"Sözünüzü kestiğim için özür dilerim ama bu konuyu daha sonra

72

konuşsak olur mu? Şu anda devam edemeyeceğim. Bitirmem gereken çok işim var. Ayrıca, bu konu beni rahatsız etti."

"Nasıl istersen, ama er geç bu konuyla yüzleşmemiz gerekecek."

plimsoll gözlerini yumarak derin bir soluk aldı ve önündeki mektuba döndü. Griswald'm hayranlarından bir kadın, bir gün yolu Pasifik adalarına düşerse kendisini konuk etmekten büyük zevk duyacağını yazıyordu.

Ara sıra daktilo tuşlarının tıkırtısı dışında, odada derin bir sessizlik sürüp gitti. Matthew kendi eski daktilosundan artık bıkmıştı. Her an bir arıza çıkarıyordu. Ancak, artık onunla o kadar bütünleşmişti ki, hayranları bile onu bu antika daktiloyla özdeşleştirmişti.

Matthew ara sıra bir tuşa basarak işiyle meşgul görünmeye çalışıyordu. Plimsoll'un böyle çocukça tepkisi onu şaşırtmıştı. Derin üzüntü! İnsanı suçlarcasma işine daha beter sarılışı! Ve bu histerik suskunluğu!

Matthew, "Bir içki içeceğim," diye homurdanarak yerinden kalktı. Aslında, canı içmek istemiyordu ama Plimsoll'a bu durumun kendisi için de hiç kolay olmadığını bir şekilde anlatmak istiyordu. Salona girince, "Şu hale bak!" diye tekrar söylenmeye başladı. "Adı her neyse, şu kadın ne diye gelmedi sanki! Dünyanın parasını veriyorum ona!"

Plimsoll hiç orali olmadı. Son yazdığı mektubu daktilodan çıkararak Matthew'in imzalaması için diğerleriyle birlikte dosyasına koydu. Sonra Matthew'in karşısına geçip, "Size söylemek istediğim bir iki şey var, efendim," dedi.

İşte, dayanamadı, diye geçirdi Matthew içinden. "Evet, dinliyorum."

Plimsoll'un gerekçesiz ya da hakkındaki şikayetleri öğrenmeden işten çıkmayı kabul etmeyeceğini anlamış, buna memnun olmuştu. Gerçi, onun kızgın saldırıları karşısında bile, içindeki suçluluk duygusunu hafifletmeyeceğini biliyordu.

"Öncelikle, işten atılmadan önce, size Mr. Gold'un arayacağını hatırlatmak istiyorum" Boynunda asılı saatine baktı. "Tam iki saat sonra."

"Bu da benim silahlanmama yeter. Pis sömürücü herif!"

73

"Mr. Gold hakkındaki bu adil olmayan yorumunuz, size söyleyeceklerimi epeyce kolaylaştırıyor. "

"Bu söyleyeceklerinin sonu, girişi kadar uzun olmaz umarım."

"Kısa ve öz konuşmaya çalışacağım, efendim." Uzun bir tirada hazırlandığı korkusu Matthew'i sarmıştı bile.

"Öncelikle, çağdaş yazarlar arasında en yetenekli olanlardan birisiniz."

"Ancak...?"

Plimsoll gülümsedi. "Evet: Ancak, hiçbir şekilde minnettarlık duygusu gelişmemiş ve sadece kendine dönük bir insan olduğunuzu söylemem gerek. Mrs. O'Neill'e verdiğiniz değer de bunun bir örneği. Tam altı yıldır bu rezil evinizi temizleyip paklıyor ve siz hâlâ onun adını bile bilmiyorsunuz. Mr. Gold sizi en zor günlerinizde hep yanınızdaydı ve siz onun sadece sizi sömürdüğünü iddia ediyorsunuz. Ve ben kendim... şu kadar yıldır sizin için çalıştım ve size destek oldum... ama merak ediyorum, acaba ilk adımı biliyor musunuz acaba?"

"İlk adını mı?"

"İlk adımlı."

"Şey... tamam, hatırlayamadım! Ama bir adın olduğunu biliyorum. Baban senden böyle bir şeyi esirgememiştir. Hatta, bir göbek adın bile olabilir. Babanın bunu da hiç esirgemeyeceği... ne gülüyorsun?"

"Hiç. Sizin bu durumlardaki halinizi o kadar iyi biliyorum ki! Sıkışınca lafı böyle uzatmanız, doğrusu büyüleyici.

Özellikle de, yazı stili konusunda sıkıntıya düşen biri için olağanüstü! Sizce de öyle değil mi?"

"Hayır, değil!"

"En müthiş tarafınız da bu espri anlayışınızdır zaten. Bu da olmasa... yani... çekilmez biri olurdunuz."

"Anladığım kadarıyla seni kovmaktan dolayı hiçbir pişmanlık duymamamı sağlamak için elinden geleni yapıyorsun. Şu Gold'un beni zor günlerimde desteklemesi konusunu anlat bakayım, şimdi."

"Bunu Mr. Gold'un kendisi asla söylemeyecektir. Sanırım, sizin takdir etmeniz gerekir. O yılları hatırlarsınız...

istediğiniz ya da adınıza layık olduğunu düşündüğünüz şekilde bir iş çıkaramadığınız o yıllar... o size layık yaşamı sürdüremediğiniz yıllar..."

74

"Elbette sürdürdüm. Baskı paralarımıla, yabancı ülkelerde yayınlanan kitaplarımın paralarıyla geçiniyordum. Gold denen ahlaksız herif de her birinden hissesini alıyordu. Bundan hiç kuşkun olmasın!"

"Ama o sıralarda sizin ne baskı yapan kitaplarınız vardı, ne de yabancı ülkelerde yayınlanan kitaplarınız."

"Ne? Sen ne diyorsun?" Matthew bir an için sustu. "Yani, Gold bu paraları bana yardım olsun diye mi gönderiyordu? İyilikseverliğinden!"

"Size destek oldu çünkü yeteneğinize inanıyordu. Ve size acıyordu."

"Acıyor muydu!" Matthew ayağa fırladığı anda beyindeki ağrıyı sabahkinden daha feci bir şekilde hissetti.

"Gösteriş meraklısı, pis herif! Şimdi bana nasıl acıyacağını ona göstereceğim! Hele bir arasın da görsün!"

Miss Plimsoll başını hafifçe eğerek, "Hiç sanmıyorum," dedi.

Matthew şaşkınlıkla, "Ne dedin?" diye sordu.

"Ona bir şey diyebileceğinizi hiç sanmıyorum." Pis bir gülüşle devam etti. "Bana diyebildiğinizden fazlasını yani." Yerinden kalktı, gereksiz bir şekilde büyük iş çantasını aldı. "Belki de, son birkaç aydır neden bu anlamsız çantayla işe gelip gittiğimi merak etmişsinizdir."

"Açıkçası, üzerinde düşünmedim bile."

"Aa, elbette. Yoksa, başka insanları dikkate almış, onlarla ilgilenmiş ve onları önemsemiş olurdunuz."

"Eğer geceleri doğru dürüst uyumadığım için beni suçlayacak-san, o başka. Belki, dikkat etmemiş olabilirim.

Ama dur bir dakika! Şimdi anladım! Bir roman yazdın! Ve romanının yayınlanması için sana yardım etmemi istiyorsun. İşten kovulma tazminatı! Ağır ol, Plimsoll. Bu dünyada iki tür insan vardır: Biri oyuncu, diğer izleyici. Ve sen izleyicilerdensin. Senin roman müsveddeni okumak istemiyorum. Hayatında yaşamamış, günah işlememiş ve sevişmemiş birinin boşuna havan dövmesi!"

"Yanılıyorsunuz, efendim. Ben de sevdim." Elindeki kağıtları ma- saya vurarak düzledi.

75

"Haha! Plimsoll aşık olmuş! Peki, bu şerefe nail olan erkek kimmiş?"

"Siz, efendim."

"Ben mi?"

"Ama fark etmez. Şimdi sizden istediğim, şu yazıları okumanız. Eminim, çok..."

"Ben mi? Yani, bana mı aşık oldun?" O anda gözüne en üstteki sayfa ilişti. "Dur bir dakika! Ne oluyor! Bu benim yazdığım roman!" . Gerçekten de önünde duran kağıt destelerinin bir kısmı onun kendi eliyle yazmış olduğu

roman, diğ er bir kısmı ise, Plimsoll'un daktiloya çektiğ i kopyasıydı. Matthew, ona her zaman düzeltmelerden sonra ilk yazdıklarını yakıp yok etmesini söylerdi ama anlaşıl an Plimsoll onun emirlerini yerine getirmemişti. Matthew Griswald doğrudan doğruya daktiloya yazan, doğ al bir yetenek olarak tanınmak istiyordu. Böyle bir yeteneğ i olmamasına karş in, yarattığı izlenim buydu. Kendi yarattığı Griswald miti.

"Hadi Matthew, ş imdi sakinleş ve ş unları oku..."

"Bana Matthew mı dedin?"

"... bu arada ben de güzel bir ç ay yapayım."

"Ben ç ay içmem!"

"O zaman, kendime yapayım. Yok, belki de ş u Fransız ş arabından içerim."

"Fransız ş arabı mı?"

"Sen okumana bak, Matthew. Bir eleştirmen olarak sana güvenim sonsuz."

Plimsoll ş arabını yudumlayarak kendi masasına bacak bacak üstüne atarak yerleşti. Matthew önündeki kağıtları okumaya başladı. Önce sabırsız bir tedirginlikle... derken, büyülenerek.

Plimsoll bir cümleyi güçlendiren bir sıfat eklemiş, fazla bir sözcüğü çıkarmış, daha güçlü bir fiil koyarak anlatımını daha etkili bir hale getirmişti. Romanın genelinde hiçbir şey değ işmemişti ama anlatım, anlaşıl maz yerlerin açıklığı inanılmazdı. Matthew tam olarak neyin nasıl değ işmiş olduğunu saptayamıyordu ama roman öylesine akıcı olmuştu ki... kolayca okunan, hafif. Faulkner'in sözcüklere doymak bilmez yoğun bir cümlesiyle, Henry James'in karmaşık anlatımını seksen saniyede sökebildiğimizi düşünenecek olursak, Plim-

76

ollu'un anlatımını kırk saniyede okuyup anlamak mümkündü. Kısa-caşı, Griswald stili olarak bilinen bu stil aslında Plimsoll'un kop-sındaki stili Griswald'in kendi kopyasında değ il.

Kağıtları bırakıp pencereye döndü. Bir yere baktığı filan yoktu. Yıllarca hep yarattığı karakterlerde hayranlık duyduğu pek çok niteliğ in kendisinde var olmadığının farkındaydı. Bu gerç ekle tam olarak yüzleşmemiş de olsa, biliyordu. Griswald'in sevişmesi bile duygudan yoksun, sadece stile dayalı bir gösteriydi. Ne politik fikirlerin o ateşli savunucusu ne de sanıldığı gibi cesaret timsali bir insandı. Dağcılığı da sahteydi, avcılığı da. Ona rehberler yardımcı olmuş, avladığı aslanları yerliler tuzağ a düşürmüştü. Saçı sakalı birbirine karışmış halde, gerillalar arasında çekilen fotoğrafları yok değildi ama romanlarında geçen savaş bölümlerini cephede değ il, daha çok sıcak ve konforlu otel odalarında yazmıştı. Ve yıllardır kendi kendine, eğer iyi bir yazar da değ ilsem, ben bir hiçim, diye avutmuştu. Ama ş imdi... ?

"Ne hissettiğ ini anlıyorum, sanırım, Matthew."

"Gerçekten anlayabiliyor musun? Ah, Plimsoll'un beni anlayabiliyor olması ne büyük bir teselli!"

"Bak, beni iyi dinle. Ben bu romanları tek başıma asla yazamazdım. Yaratıcı olan, deneyimleri olan, duyguların olan ve bu özgün karakterleri ortaya çıkaran sensin. Onlara acı çektiren, onları güldüren hayal gücü senin."

"Az da olsa bir katkı olduğ una sevindim."

"Matthew, esas yaratıcı sensin! Ben sadece aracıyım. Senin o eser veremediğ in dönemlerde kaybettiğ in şey sadece stilindi. Ben sana bu konuda yardımcı oldum. Lütfen, üzülme. Bak, ikimiz iyi bir takım oluşturduk. A belle equipe. Fransızca bir laf sıkıştırmadan edemedi."

"İlham sendeydi. Potansiyel sendeydi. Ve ben senin bu yönlerine hep hayranlık duydum... daha doğrusu, sana aşık oldum."

"Bunları duymak istemiyorum."

"Ş u anda bu gerçeğ i kabul etmek senin için zor, biliyorum. Sen zaten kendinle ilgili gerç ekleri hep göz ardı ettin. Onlardan kaçtın. Ş imdi, bunlarla yüzleşmek sana acı veriyor... tıpkı, kitaplarımızdaki kahramanların ç ektikleri acı gibi."

77

Matthew daktilosunun başına gitti ve eliyle emektar aletini okşayarak ona bir anlamda veda etti.

"Ben bu sessiz görevime sonsuza kadar devam edebilirdim, Matthew. Hatta, sen farkında olmadan sana yardımcı olmak beni daha çok mutlu ediyordu diyebilirim. Ama son birkaç aydır bana karşı tavır değ iştirdiğ ini hissettim." Gülümsedi. "Ne kadar da için dışın bir, Matthew."

"Bana böyle adımla hitap etme, lütfen."

"Ama ben kendi kendime hep seni bu adınla sevdim. Senin bir süredir benden kurtulmak istediğ inin de çok iyi farkındaydım. Önce bunun çok haksız bir şey olduğunu düşünsüm. Ama sonra bunun elinde olmadığını gördüm. Kendini o kadar kandırımışsın ki... başka bir insan olduğ una o kadar inanmışsın ki. Kendi kendinin kölesi olmuşsun. Benden kurtulmak isteyen de o yarattığın imaj, Matthew. Bunu anladığım an olaya el koymaya karar verdim. Bunu hem senin için hem de kendim için yaptım."

"Bütün bu saçmalıkları dinlemek istemiyorum. Artık hiçbir şey fark etmez zaten. Nasılsa, her şey bitti. Harika bir haber! Matthew Griswald'm gizli ortağ ı! Gazeteciler buna bayılacaktır!"

"Böyle bir şeyi aklımın ucundan bile geçirmedim, Matthew."

"Peki, ne geçirdin?"

"Bu ortaklığı devam ettirmeyi öneriyorum."

Matthew yan gözle ona baktı. "Yani, eskisi gibi..." diye inanmaz bir ses tonuyla sormak istedi.

"Tam olarak eskisi gibi değ il."

"Tabii, bunu biliyordum. Ne istiyorsun, peki?"

"Artık geleceğ im için endiş e duymaya başladığım bir yaş a geldim, Matthew."

"Para."

"Paradan çok, güvence. Karşılıklı güvencemiz. Bunun tek yolu da evlenmek, sanırım."

Matthew'm gözleri yuvalarından fırladı. "Evlenmek mi? Sen ve ben...?"

"Bu hiç de kibar bir cevap olmadı, Matthew. Yıllarca kendi kendime bunun hayalini kurdum."

Matthew'in beyninde bir şimşek çaktı. "Anlaşmalı bir evlilik. Sa-

78

na toplumsal bir takım avantajlar sağlayan partiler ve medya, diğer taraftan maddi bir güvence ve isim..."

"Doğrusu, evliliğimizde öyle partilere pek yer vereceğimi sanmıyorum. Sağlığın için olduğu kadar, işin için de zararlı. Öyle paraya dayanan bir anlaşmalı evlilikten de yana değilim açıkçası."

"Ne demek istiyorsun? Yani, sen ve ben... ikimiz..."

"Evet, ikimiz birlikte çalışıp sorunlarımızı birlikte çözerek başarıyı birlikte paylaşabiliriz... . birbirimizi mutlu edebiliriz... . birbirimizi tatmin edebiliriz..."

"Tatmin etmek? Birbirimizi... sadece birbirimizi... bir monogami?"

"Kesinlikle. Hem de, kesinlikle. Sabahları buraya gelip karşılaştığım o kadınlarla seni görmek beni ne kadar üzüyordu bilemezsin, Matthew."

Matthew ağır ağır başını sallayarak, "Anlaşıldı," dedi. "Senin yardımını istiyorsam, seni bir paket olarak almam gerekiyor. Beyin, beden... hepsi birden. Tamam mı?"

"Tamam."

Matthew masasının üzerinde duran kağıtlara baktı. İlk yazdığı kopyadan iki sayfa aldı ve okudu. Sonra Plimsoll'un daktilo ettiği ilk iki sayfayı okudu. Sonra Plimsoll'a döndü. Cildi ne kadar da güzeldi... elleri de o kadar kötü sayılmazdı.

"Şu karakterleri ve olayların yaratıcısı sensin, derken doğruyu söylüyordun, değil mi? Senin bütün yaptığın benim yaratıcılığıma bir şekil vermektir yani?"

Plimsoll gülerken, "Evet," dedi. "Sadece şekil vermek."

Matthew soluğunu birakarak tekrar başını iki yana salladı. "Şimdi söyle bakalım, Plimsoll, insanları işten atmayı becerebilir misin?"

Plimsoll gözlerkışıldayarak güldü. "Senin bana yapmaya çalıştığın gibi mi? Ama ben sana bunu yapmak istemem."

"Ne yapmak istersin ya?"

Birden Plimsoll boğazından doğru kızarmaya başladı ve boynunda asılı duran saatine baktı. "Bir saat kırk beş dakika sonra Mr. Gold arayacak. Sanırım, yapmak istediğim şeye yetecek kadar zamanımız var."

79

HAYVANLAR ESKİDEN NASIL KONUŞURDU?

TARİH ÖNCESİ BİR ONONDAGA ÖYKÜSÜ

Avrupalılar batıya-yani Amerika'ya yayıldılar. Aynı anda, bir çobanın sürüsünü izlediği gibi Algonquin kavimlerinin peşinden doğuya doğru yola çıkmış olan Iroquois halkı ile yolda karşılaştılar. Akıncılık, bu halkın ekonomisinin önemli bir kısmını oluşturuyordu. Avrupalılar Kuzey Amerika'daki Iroquois Federasyonu'nun beş ulusunu, kültürel ve politik açıdan bölgenin en ileri toplumları kabul etmişti. Aynı zamanda vahşi ve acımasız savaşçılar olarak tanımladıkları bu toplumla artık bir daha yüzyıllarca karşılaşamayacaklardı... Sioux ve Apachileri tanıyana kadar.

Iroquois Federasyonu'daki beş ulustan en güçlü olan Ononda-gaslar, ne Senecalar kadar savaşçı ne de Mohawklar kadar sanatçıydı. Ama federasyonda vazgeçilmez bir görevleri vardı. Kavimler arası toplantıları düzenler, anlaşmazlıklarda hakemlik yaparlardı. Bunun bir sonucu olarak da, yüzyıllar önce savaşçı kavimleri barışçıl bir birlik haline getirmişlerdi.

Onongadaslar aynı zamanda gelenek ve görenekleri kuşaktan kuşağa taşıyan, destanlarını ağızdan ağıza anlatan ve geçmişlerini koruyan bir kavimdi. Ancak askerlerinin çoğu toprak derdine düşmüş Avrupalılar'la savaşırken öldüğünde, kadınlarla çocuklar ve yaşlılar Fransa'ya sığınıp çıplak ve kayalık bir bölgeye yerleşmişlerdi. Çalışacak genç ve güçlü bir nüfus yoktu. Bu nedenle Fransızlarla kaynaştılar ve çiftleştiler. Ancak, Fransızlar'ın çoğu zenginlik ve para peşine düşerek kadınlarını terk etmişti.

Benim büyükbabam böyle bir ailenin çocuğuydu. Onondagah Fransız bir aile.

80

Bu yüzyılın başlarında Onandagalılar'ın ağızdan ağıza anlatılan efsaneleri hâlâ canlıydı. Annemin Onondagah halalarından öğrendi-nne göre, bu efsanelere etnolojiyle uğraşanlar 'gerçek efsaneler' diyormuş- Bu efsanelerin hepsi dünyanın deniz böcekleri tarafından yara-dılışıyla başlar. Her efsanenin girişinde aynı sözcükler ve aynı tekrarlar vardır. Çocuklar bu tekerleme gibi sözcüklere bayılır ve bu onlarda bir güven duygusu yaratır. Bu ortak girişten sonra her efsane, kendi içinde bir ders veren olaylarla sürüp gider. Annem her gece bana bu efsanelerden birini anlatırdı. Halalarının konuştuğu o eski ve bozuk Fransızca lehçesiyle bana anlattığı o efsanelerde, Konfederasyon'a başkaldıran asilere boyun eğdiren o güç ve otoriteyi hissedirdim.

Bu efsanelerden sadece üçünü hatırlayabiliyorum. Biri akça ağaçların o güzelim yapraklarını sonbaharda dökmesiyle ilgilidir. Bu, insanları fazla gururlu olmamaları için uyarıcı bir ders verir. Diğeri, Kuzey Yıldızı'nın kuzey kutbunun soğuşunda gönüllü olarak insanlara yol göstermek için kaldığını anlatan bir efsanedir. Bu da, insanların birbirine yardım etmesiyle ilgili bir ders verir. Ve şimdi sizlere anlatacağım efsane, o çocuk yıllarımda

en sevdiğim efsaneydi çünkü bir sürü hayvandan bahsediyordu. Bunların hepsi de yaramaz çocuklar gibiydi ve bana çok eğlenceli gelen bir hikayeydi. Alınacak ders ise, çok açıktı ama anlaşılın Kızılderililer bu dersi alamamış.

Başlangıçta hiç kara parçası yoktu. Sadece gökyüzü ve denizler vardı ve bu iki kütle ortada ince bir pus tabakasıyla birleşiyordu. Sonra bir gün 'Her-yaratığa-bir-isim-verip-dünyaya-geti-ren' Tanrıça She sormuş: "Benim canlılarım için kim bir dünya yaratacak?" Deniz böceği Buzzard'm da o günlerde canı sıkılıyormuş ve, "Ben yaparım," diye ortaya çıkmış. Ardından, denizlerin dibine dalıp kuyruğuyla çamurdan topar yapıp üst üste yığmış. Yığmış, yığmış ve en sonunda çamurlu toprak suyun yüzeyine kadar yükselmiş.

Tanrıça demiş ki: "Ama bu çok dümdüz ve sıkıcı bir dünya oldu. Kim bu dünyayı benim için cıvı cıvı bir hale getirecek?" Yine canı sıkılan Buzzard, "Ben yaparım," demiş. Suların yüzeyine yükselmiş

81

toprakların üzerinde uçmaya başlamış ve kanatları alçaldıkça vadiler oyulmuş, kanatları yükseldikçe dağlar oluşmuş.

Tanrıça She, bu sefer de, "Ama bu dünya çok yumuşak ve nemli;1 demiş. "Toprağı benim için kim kurutacak?" O sırada canı sıkılan Rüzgar, "Ben yaparım," demiş ve dağların ve vadilerin üzerinde esmeye başlamış, sonunda toprağı kurutmuş. Suların altında yaşayan balıklar bu kupkuru dünyanın ne işe yarayacağını düşünüp duruyorlarmış. Tabii, balıklar ancak suda yaşar ve yağmurun ne olduğunu bilmezler.

Derken Tanrıça bütün hayvanları ve bitkileri tek tek isimlerini söyleyerek çağırmaya başlamış ve ismi okunan bitki ve hayvanlar teker teker yeryüzüne gelmiş. Hepsi kendine uygun olan ortamı bularak, ovalarda ya da dağlarda yerleşmiş. Buzzard ve Rüzgar bütün bunları izlerken kendileriyle gurur duymuşlar. Tanrıça gözle görülür bir varlık olmadığından, Buzzard ve Rüzgar bu dünyayı kendi hayal güçleriyle yarattıklarını sanarak böbürlene böbürlene dans etmeye başlamışlar. Buzzard ve Rüzgar şarkısıyla hâlâ yaşlı insanlar dans eder ve şarkının boş boş böbürlenmelerini anlatan sözlerine herkes güler.

Yine o eski günlerde, Buzard ve Rüzgar bu yarattıkları muhteşem dünyanın karanlıklar altında kaldığını ve kimsenin bunu görüp takdir edemediğini düşünmeye başlamışlar.

Çok kurnaz ve kötü bir hayvan olan Çakal bu iki kafadara katılmış.

Ancak, çakal aydınlıkta daha iyi görebildiği için, karanlıktan nefret etmek için kendine göre nedenleri varmış. Tanrıça, Çakal'ın yakınmalarını duyarak, "Bu dünyayı kim ışıl ışıl yapacak?" diye sormuş ve Yıldız, "Ben yaparım," diye fısıldayarak yeryüzüne ışıklarını saçmış. Ama Çakal onun zayıf ışığından pek mutlu olmamış. Tavşanlar ve köpekler bu ışıkla yetindiklerinden, mutlu olmayı bilmişler. Çakal ise mutsuzmuş. Sürekli sızlanıp ağlıyormuş. Sonunda Yıldız bir sürü çocuk doğurarak daha çok ışık vermeye başlamış. Çakal yine mutsuzmuş. Bu kez, Ay, Yıldız'm haline üzülerek ona yardım etmeye karar vermiş. Ama Ay'ın doğasında değişkenlik olduğu için bazen yarı, bazen yarımandan da küçük görünüyor ve Çakal yakınmaya devam ediyormuş. Sonunda Tanrıça, Güneş'in mağarasına giderek ona yalvarıp yakarmış ve gökyüzüne çıkmasını istemiş.

82

Güneş altın renkli mağarasını o kadar çok seviyormuş ki, gökyüzüne çıkmayı reddetmiş. Tanrıça bakmış ki olacak gibi değil, Güneş'le bir pazarlığa oturmuş. Sürekli gökyüzünde kalmak zorunda olmadığını, yorulduğu zaman mağarasına dönebileceğini söylemiş. Güneş buna <ja razı olmamış. Tanrıça, bu kez, dünyanın sonu geldiğinde onun jjer yeri karanlığa gömerek sonsuza dek mağarasına dönebileceğini söylemiş. Güneş, böylece, her gün şafaktan gün batımına kadar gökyüzüne çıkmayı kabul etmiş. Şafak vakti görülen o pembemsi altın ışıklar, Güneş'in mağarasının ağzındaki taşı kaldırdığı zaman sızan ışıklardır. Gün batımında ise, Güneş mağarasının önündeki koca-man taşı tekrar geri çeker ve kapısını kapatır. Fakat Güneş ilk kez gökyüzüne çıktığı o gün, mağarasını terk ettiği için o kadar üzülmüş ve Çakal yüzünden bunlar başına geldi diye o kadar kızmış ki, ağlamaya başlamış. İşte bu üzgün gözyaşları yeryüzüne düştüğünde kadın, kızgın gözyaşları yeryüzüne düştüğünde ise, erkek yaratılmış. Böylece insanlar Çakallara düşman doğmuş ve hep onları yok etmeye çalışmıştır. Ne var ki, çakallar çok kurnaz çıkmış.

Yeryüzüne gelen, gözyaşından kadın ve erkekler de aralarında çocuk yapmaya başlamışlar. Bu çocukların bir kısmı dağlarda, bir kısmı ovalarda yaşıyormuş. Ama en cesur ve en dürüst olanları ormanlarda yaşıyormuş ve onlara 'insan' denmiş. İçlerinde daha açık renk gözlü ve tenli olup da, hayvan kürklerini satın alıp toprak çalan diğerleri bu insanlara Iroquois adını vermişler.

O zamanlarda yeryüzünde yıldızlar, rüzgarlar, deniz böcekleri hep Tanrıça She'nin dilini konuşmuş. Güneş'in gözyaşlarından meydana gelen kadın erkekler de bu Ana Dili konuşmuş. Gel gelelim, anlatılması çok ayıp şeyler yapan insanoğlu ceza olarak bu dili unuttu ve kendi kötü dillerini konuşmaya mahkum edilmiş. Yalnız Iroquois halkı bu düşkünlüklere teslim olmamış ve zaaf göstermemiş; böylece bütün yıldızların, rüzgarların ve hayvanların güzel dilini konuşmaya devam etmelerine izin verilmiş. Zamanla hayvanlar bu dili konuşma yeteneğini kaybetmişler. Kimisi çok şapşalmış, kimisi çok yaramaz. Kimisi de şanssız. Bu havanların her birinin ne yanlış yaptığı için bu dili konuşma yeteneğini kaybettiğini anlatan tek tek öyküler de vardır. Dikkatsizlik, açgözlülük, öfke, söz dinlememenin zararlarını anlatan ve her biri bir ders veren öyküler. Ama bunlar artık gelenek-

83

lerine bağlı kavimlerin bile dilinden düşmüş ve unutulmuş. Bu yüz. den, bugün artık bu dersleri başımıza gelerek öğreniyoruz. "Bir musi-bet bin nasihata bedel" misali yaşadıkça öğreniyoruz.

İşte, She diliyle yıldızlarla, rüzgar ve fırtınalarla, ruhlarla konuşabilen sadece İnsan kalmış. İnsanlar arasında da bu dili en mükemmel konuşan bizim kendi kavmimiz Onondagalar, yani, Hiawat-ha'nin çocuklarıdır.

Ve bu dille kuşaktan kuşağa böyle eğlenceli görünen fakat her birinin altında bir ders yatan hikayeleri anlatmaya devam etmişiz. İşte bunlardan birini, şimdi, ben de size anlatacağım:

Bir gün She zamanın içinde düşünceleriyle yolculuk yaparken İn-san'im onurlu geçmişi gözlerinin önünde canlandırdı. Tam o sırada göz ucuyla tam ters yönde, gelecekteki bir sahne dikkatini çekti. Bir gün tüm canlılar deniz aşırı ülkelerden gelen açık renkli gözlü düşmanların saldırısına uğrayacaktı. Hemen Kaplumbağa'yı görevlendirerek doğu kıyılarında düşmanın gelişini izlemesini söyledi. Diğer yandan, tüm canlıları gelecekteki bu tehlikeye karşı bir çözüm aramak üzere bir toplantıya çağırırdı.

Ama aralarında Kaplumbağa yokken tüm hayvanlar nasıl bir araya toplanmış, diye sorabilirsiniz. Ne var ki, o eski zamanlarda kabuğu bir taşla benzediği içinKaplumbağa hayvandan sayılmıyordu.

She tüm hayvanların bir araya gelmesinin bir kargaşa yaratacağını düşünerek, her cinsten bir temsilcinin toplantıya katılmasını istemişti. Burada her hayvan cinsinin bugün için düşündüğümüzden farklı olduğunu da belirtmek gerekir. Köpek halktan gelen tüm sokak hayvanlarınıkarga tüm çenesi düşük ve her şeyden şikayetçi olan hayvanları temsil ediyordu. Kör Köstebek, açgözlü Vaşak, kaypak su samuru, kurnaz Çakal, huysuz Ayı, öfkeli Domuz, mağrur Kurbağa ve ayrıca uysal Ağaç...

Peki ama, ağacın hayvanlar arasında yapılan bir toplantıda ne işi var diyeceksiniz. Yine o eski zamanlarda ağacın hayvandan sayılması için çok iyi bir neden vardı ama maalesef bu nedenin ne olduğunu artık insanlar unutmuş. Kimse alınmasın, ama sorularınızı kendinize saklarsanız hikayeyi daha çabuk bitirebiliriz.

Bu Büyük Toplantı'ya, önce, İnsanlar davet edilmemişti. She hayvanların yeterince İnsan niteliklerini taşıdığına inanıyordu. İşte gör-

84

düğünüz gibi iyisi kötüsü, açgözlüsü, sinirlisi, kaypak olanı -kısacası hepsi mevcuttu. Onondagalar'dan yaşlı epeyce ilerlemiş olduğundan Yaşlı adıyla tanınan bir İnsan de kendi cinsini temsilen, bu toplantıyı yönetmek için çağırılmıştı çünkü bu Yaşlı İnsan'ın üç önemli özelliği vardı. Birincisi İnsan olduğu için Ana Dil'i çok iyi biliyordu ve böylece She'nin konuşmalarını diğerlerine anlatabilecekti. İkincisi, Onondagalar eskiden beri toplantılarda çıkan anlaşmazlıkları çok iyi idare etmesini bilirdi. Üçüncüsü de, Yaşlı iyi bir masalcıydı ve bu yüzden hayvan seslerini çok iyi taklit ederdi. Dolayısıyla, onların dilini de bildiği için She'nin dilini onların diline çevirebilecek en uygun kişiydi.

Yaşlı önce She'ye hayvanların toplantıya gelmeden önce birbirlerini tanıması için bir duyuru yapmasını söyledi. Bunun üzerine She tüm hayvanların kulağına bir mesaj gönderdi. Tatlı, yumuşak bir nefesle sanki hayvanların kulakları gıdıklanır gibi oldu ve hepsi bir diğerini böylece tanıdı.

Yedi gün süren bu toplantı aslında yıllarca devam etti. O eski zamanlarda bir günlük süre, o günün gerektirdiği kadar devam ederdi. Bu arada İnsanlar doğdu, yaşlandı ve öldü. Büyük Toplantı hâlâ devam ediyordu. İlk gün tanışma ve çiftleşmenin birbirlerine şans getirmesi, savaşlarda kahramanca ölmek, atalarının ölümsüzleştiği şarkılardan bahsetmekle geçti. Bu ilk günün sonuna doğru düşmanı gözetlemeye gitmiş olan Kaplumbağa uykulu uykulu gözlerini açtığı bir sırada kocaman bir yelkenlinin kıyıya yaklaştığını gördü. Düşman gemisinin yelkenleri rüzgarla şişmiş, hızla yol alıyordu. Kaplumbağa öyle yürekli bir yaratık sayılmazdı çünkü ne de olsa taşla savaşmanın şan ve şerefini bilmezdi. Yine de, düşman karaya inip sanki o toprakları işgal ettiğini gösterircesine mızraklarını yere saplayana kadar kaçma içgüdüsüne karşı direndi. Bir çalının arkasına gizlenerek onları seyretti ve düşmanın açık renkli gözleri olan ruhlara benzediğini görerek korkudan donup kaldı. Onların duman ve ateş çıkaran uzun saplı sopalarını havaya ateş kaldırarak zaferlerini kutlamalarını öylece izledi. Derken, düşmanlardan biri ateş ve duman çıkaran sopasını, Kurbağa gibi donup kalmış olan bir Geyik görüp ona doğrulttu. Sopadan aynı anda duman, ateş ve muazzam bir gürültü çıktı, ve sanki görünmez bir ok hayvanın kalbine saplan-

85

di. Bunun üzerine Kaplumbağa oradan hızla, She'ye bu gördüğü korkunç şeyleri anlatmak üzere, yola çıktı.

Tabii, bir Kaplumbağa'nın hızla yol alması, hayvanların hızla yol almasına benzemez. Böylece iki tane on yaz mevsimi geçtikten sonra Kaplumbağa soluk soluğa Büyük Toplantı'nın yapıldığı yere geldi.

Maaleesf, toplantıda henüz bir karara varılamamıştı. Çünkü hayvanlar eski ve yeni ayrıcalıkları konusunda tartışmalara girmiş, bu tür durumların eski anlaşmazlıkların yeniden gündeme getirilmesi için bir fırsat olduğu göz önünde bulundurularak, o güne kadar gelen yanlışlar ortaya dökülmüş, birbirlerine yeni hakaretlerle bağışip duruyorlardı... bugün tanıdığımız hayvan seslerinden çok farklı bir şekilde bağıarak tabii. Yaşlı, sürekli olarak onları sükunete davet ediyor fakat bu ateşli tartışmayı durduramıyordu.

Mağrur Kurbağa, "Benim ateşe en yakın yerde oturmamaya hakkım var," diyordu. "Çünkü bu yeryüzünü yaratan Deniz Böceği'nin uzaktan da olsa akrabası sayılıırım."

"Pis sokak köpeği sulh çubuğunu tükürükledikten sonra dünyada onu ağızma değdiremem," diye titiz Yılan isyan ediyordu.

Kavgacı Hindi de, "Hak ettiğim yerimi başkasına verirsem, karşılığı ne olacak?" diye bağıyordu.

Köpek ise, "Ne zaman yemek yiyeceğiz?" diye homurdanıyordu.

Aç gözlü Vaşak, "Hiçbir şeyimi hiç birinizle paylaşmam," diye ci-yaklayınca, Köstebek kör gözleriyle ona döndü.

"Kimmiş o hiçbir şeyini hiç birimizle paylaşmayan? Kimmiş o? Söyleyin bana!" diye öfkeleni.

"Açgözlü Vaşak," diye yanındaki fısıldayıverdi.

Kısacası her biri hak hukuk, öncelik ve ayrıcalık üzerine avaz avaz bağırdı. Artık sesler o kadar yükselmişti ki, Yaşlı bütün bunlara dayanamaz hale gelmişti.

"Lütfen, susun," diye yalvarıyordu. She'nin size söylemek istediklerini duyamıyorum. Onun kulağıma fısıldadığı şeyleri duyamazsam, size nasıl aktarabilirim?"

Ama öfkeli hayvan kalabalığı o gün akşama kadar didişmeye devam etti ve ilk gün yıllarca sürdü. Bu süre içinde Kaplumbağa, Toplantı Yeri'ne ulaşmak için umutsuzca acele etmeye çalışıyordu.

86

Yaşlı ertesi sabah Toplantı Yeri'ne geldiğinde, onları yine aynı Kavga içinde buldu. Karga en yüksek sesiyle anıyor, Ağaç neredeyse havlıyor, Köpek Kurbağa'nın kulak zarını delercesine cırlıyor, ve Kurbağa tok sesiyle bağırdı. Yaşlı bütün çabalarına rağmen o gün de hiçbirini sakinleştiremedi. Üçüncü gün de aynı şekilde geçip gitti. Dördüncü, derken beşinci gün de kavga gürültüyle boşa geçti.

Sonunda Yaşlı kendi kendine 'inziva'ya çekildi. Böylece ruhunun bu kargaşadan arınmasını ve She'nin sesine kulak verebilmeyi umuyordu. Ama hiçbir şey duymadı. Bütün gece aynı şekilde bekledi ve ertesi gün artık dünyevi her şeyden elini eteğini çekip şarkılar söylemeye başladı. Artık şarkıların sözcükleri anlamım yitirmişti ama hâlâ She'nin sesini duyamıyordu. Bir sonraki gün Toplantı Yeri'nde iki büyük ateş yaktırdı ve tek başına orada dumanların arasında oturup She'nin ona ulaşmasını bekledi. Oruca girmiş, zihin açan ve ışık veren mantar suyundan başka bir şey yiyip içmiyor ve bekliyordu. En sonunda, She'nin sesini duyar gibi oldu. Ona hemen bu hayvanları nasıl susturacağını sordu. Onları bekleyen tehlikeyi ve buna karşı She'nin öğütlerini bu hayvanlara anlatması gerekiyordu. She'nin alçak fısıltısı sanki kemiklerine işledi: "At Sepete!" Ve Yaşlı, She'nin bu zekice oyununa kıs kıs güldü.

Bütün bunlar olurken, Kaplumbağa yıllardır koştuğu gibi koşmaya devam ediyordu ve artık hız kazanmak için kafasını kabuğundan iyice dışarı çıkarmıştı. Açık renk gözlü düşman onu gün batımına doğru izliyor ve her geçen yıl arayı biraz daha kapatarak ona biraz daha yaklaşıyorlardı.

Toplantının son günü olan yedinci günün sabahı, hayvanlar yine bağırp çağırırken Yaşlı içeri girdi. Elindeki örgü sepeti kapının kenarına bıraktı ve odanın ortasına yere oturdu. Yavaş yavaş hayvanların sesi kesildi.

Yaşlı'nın bakışlarında bir farklılık sezmişlerdi. Uzun oruç dönemi ve tehlikeli mantar suyunu içerek geçirdiği uzun saatler ya da yıllar onu çökertmiş, yüzü solgunlaşmış ve bakışları donuklaşmıştı. Hayvanlar onun ruhunun She ile bütünleştiğini görebiliyordu.

She onun sesiyle konuşmaya başladı ve açık renk gözlü düşmanın yaklaştığı haberini verdi. Ağaçları kesip yok edebileceklerini anlatırken Ağaç yüzünü ekşitti, av hayvanlarını öldüreceklerinden bah-

87

ederken hepsinin soluğu kesildi. Ama bu düşman en büyük kötülüğü İnsan'a yapacaktı ve onların oklarına karşı ateşli sopalarıyla saldırıya geçip pek çoğunu öldürecekti. Bu düşmanın en tehlikeli silahı ateşli sopalan değildi. İnsan'a bir nefeste salgın hastalıklar yayarak onları kırıp geçirecekti. Klanlar, köyler yok olacak ve atalarının geleneklerini sürdürecektir, kahramanlıklarını anlatacak kimse kalmayacaktı. Ama bu düşmanın en tehlikeli silahı salgın hastalıklar da değildi. İnsan'a o sihirli suyu içirecek ve onu sarhoş ederek İnsan'ın var oluşundan beri tek arzusu olan görünmezi gördüğü ve sessizliğin sesini duyduğu sanısını yaratacaklardı. İnsan var oluşundan bu yana bütün çekip sihirli ot sularını içerek, hayal güçlerini kontrol edemeyecek noktaya gelene kadar oruç tutmuş, ruhları bedenlerinden kurtulana kadar dans ederek hep bu düşe kavuşmak istemiştir. İşte, Açık Renk Gözlü düşman İnsan'ın onurunu, gururunu yok edecek onu bir hiç haline getirecekti. Ama bu düşler yaratan su da düşmanın en büyük silahı sayılmazdı. Düşman kendi Kutsal Kitabı'nı İnsan'a okutacak ve onu sindirerek ölümden sonraki Tanrı Adaleti'ni beklemeye mahkum edecekti. Bu kitapla She'nin öğretilerini küçümseyecek, eski geleneklerle alay edecek, doğrulanı saptıracaktı. Gücümüzü ve cesaretimizi elimizden alacak, vicdanlarımızı susturacak bizleri kendi kölesi yapacaktı.

"Peki ama ne diye bu Açık Renk Gözlü düşman İnsan'dan bu kadar nefret ediyor?" diye Çakal sordu. Aslında, oldum olası düşmanı olan İnsan'ın başına geleceklerden sinsi bir keyif almıştı.

Kör Köstebek, "Bu soruyu kim sordu?" diye etrafına bakındı. Yanındaki birkaç hayvan temsilcisi onun bu sorularından bıkmış bir şekilde, "Çakal sordu," diye onu susturdular. "Şimdi kes sesini."

Yaşlı'nın sesiyle onlara seslenen She, Çakal'ın sorusuna cevap vererek, "İnsan'dan nefret ediyorlar çünkü İnsan'ın topraklarına sahip olmak için içlerini kemiren arzuya karşı koyamıyorlar."

"Topraklarına sahip olmak mı?" diye Sokak Köpeği sordu. "Kim toprağın sahibi olabilir ki?"

"Saçma!" diye Ağaç ona katıldı. "Kim toprağın sahibi olabilir ki?"

"Kimse toprağın sahibi olamaz," dedi Yılan. "Havaya, suya ya da bulutlara sahip olmak neyse."

Vaşak da bu sözlere katılıyormuş gibi bir şeyler mırıldandı ama için için Düşman'ın bu açgözlülüğünü ve günahkarca zevki çok iyi anlıyordu.

Derken tüm hayvan temsilcileri kendi sesleriyle bu fikre karşı çıkarak isyan etmeye başladılar. Yaşlı yerinden doğruldu ve o korkunç bakışlarıyla tek tek hepsini süzerek, "Susun!" diye bağırdı.

Bir anda ortalık sessizliğe gömüldü.

"İşte, böyle," dedi Yılan. "Sessiz olun."

"Sen sussana," diye Çakal atıldı.

"Asıl sen sus!" dedi Baykuş.

"Herkes sussun!" diye Ayı atıldı cüssesine göre cırlak sesiyle.

"Sen de kim oluyorsun?" diye Kurbağa ona kafa tuttu.

Ve bir anda tekrar hepsi birden bağırışmaya başladı. Kör Köstebek, "Kim onu dedi? Kim bunu dedi?" diye çaresizce durumu takip etmeye çalışıyor ve diğerleri ona bağınıyordu. "Yaşlı susmamızı emretti. Susmamızı! Sen de sus, tamam mı?"

Derken Yaşlı tekrar yerinde doğruldu ve öfkeyle, "Sizi, zavallı yaratıklar! Beyinsiz, ruhsuz yaratıklar! Hırslarınızı kontrol edemeyen zavallılar! Bu halde asla düşmana karşı birlik olamazsınız. Şimdi hepinize emrediyorum! O seslerinizi ağızlarınızdan çıkarıp şu kapıdaki sepetin içine atın ve toplantı sona erene kadar susun! Derhal söylediklerimi yapın!"

Bütün hayvanlar sindi. Huysuz Ayı ve Mağrur Kurbağa bile onun dediklerini yaptı. Ciyaklamalar, hırlamalar, homurdanmalar sepete atıldı.

Ve hepsi Yaşlı'nın karşısında sessizce oturdular. Derin derin soluk alıp vererek Öfkesini geçiştirmeye çalışan Yaşlı, sonunda kendini toparlayıp She'ye sordu. "İnsan'm bu düşmana savaş açması ve geri püskürtmesi mi gerekiyor?"

Yaşlı'nın ağızından diğerlerine seslenen She, "Düşman'a karşı savaşılacak ama zafer olmayacak," dedi. "İnsan cesur ve kuvvetli ama sayıları az. Beş ulusun topu topu iki bin askerine karşın, Düşman on bin ve bir tane daha on bin ve bir tane daha on bin kadar askeriyle büyük suları aşmış, buraya geliyor."

Yaşlı derin derin iç çekerek kendi sesiyle, "Desene, onlarla yaşamayı öğrenmek zorundayız," dedi.

"Onlarla yaşamayı öğrenemeyiz," diye She karşı çıktı. "Topra-

89

ğimizi mahvederler. İnsanlar o kadar kalabalık olmadığı için toprağı onlar gibi çiğnemiyor. Düşman toprağı un ufak edene kadar çiğneyip ezecek ve yok edecek."

"Yapabileceğimiz bir şey var mı, peki?" diye Yaşlı sordu.

"Bir yol var."

Ancak, She'nin cümlesini tamamlayıp tamamlamadığını kimse duymadı çünkü o sırada Kaplumbağa yüzyıllar süren yolculuğundan dönerek kötü haberleri bir solukta anlatmaya başladı.

"Düşman geldi! Geldi! Tam arkamda!"

Hayvanlar dehşetle yerlerinden sıçrayarak ağızlarını açtılar. Bağırarak istiyorlardı ama sesleri çıkmıyordu. Gözleri yuvalarından fırlamış, ağızları açık bir halde kalakalmışlardı. Hemen toparlanıp sepete koştular. Ama hepsi sepete üşüşmüş, eline geçen sesi kapan ormana doğru koşmaya başlamıştı. Bu arada Karga Çakal'ın sesini, Köpek Ağaç sesini, Kurbağa Vaşak sesini, Ayı Yılan sesini Köstebek Ayı sesini, Çakal Kurbağa sesini ve Hindi Köpek sesini ağızına tıkmıştı. Yılan Karga'nın sesini sindirmeye çalışırken, Vaşak aynı sese el atmış ve Yılan sadece tıslama sesi kalmıştı. Bununla da yetinmeyen Vaşak Karga'nın ve Hindi'nin seslerinden de çalarak oradan kaçmıştı. Ağaç en sona kalmıştı. Tabii, bir ağacın hayvan gibi hareket etmesi söz konusu olamaz. Sepete elini attığında hiçbir ses kalmamıştı. Zaten Açgözlü Vaşak hakından fazlasını alıp gitmişti. İşte, Ağaç da o gün kendi kendine yemin edip hayvan türünden kendini soyutlayarak bitki türünün bir üyesi olmuştu. Yaşlı ise, tek başına Düşman'a göğüs germeye soyunmuş, ancak Düşman'ın ateş ve duman saçan sopası Geyik gibi onun da kalbine-saplanmıştı.

Kaplumbağa iki yüz yıllık yolculuğu sonunda Düşman'ın gelişini haber verdiği için kahraman ilan edilmiş ve hayvanların dünyasına kabul edilmişti. Ancak, hayvanların en yavaş üyesi olarak kalıp yine taşların en iyisi olarak onurlandırmaktan hep üzüntü duymuştu. Bu arada, tüm hayvanlar sepetin içinden eline gelen sesi kapıp kaçtıktan sonra hayvanlığa kabul edilen Kaplumbağa hâlâ taşların sessiz dilini konuşabilmektedir. Bir gün ona kulak verin.

90

RICK'in BARI

Barın bir ucunda oturan Sam Fin yaptığı son çağrı, öbür uçta Sam III tarafından yankılanarak tekrarlandı. Rick'in Cafe Americain barındaki ilginç adetlere göre, gecenin sona erdiğini belirten "As Time Goes By" plağı cızırdayarak çalmaya başladı. Saat sabaha karşı iki sulardı. Barın saati ikiye on geçiyordu ama bu aslında ikiye beş var demektir. Rick'in barındaki adetlerden biri de, saati on beş dakika ileri kurarak son sarhoşları yollamak için zaman kazanmaktır ama tüm 'müdamim'ler bu numarayı bilirdi ve bu yüzden pek sökmüyordu. Yine de Rick geleneklerinden vazgeçmezdi. Bütün bu garipliklere ek olarak, bir de tüm barmenlere Sam diye hitap ederdi. Sam I, Sam III, Sam V gibi. Sayıların tek sayı olmasının da ilginç bir hikayesi vardı: Şakacı müşterinin biri, bir keresinde barmenlerin çift olamayacağını söylemişti!

Son dört aydır Rick'in yeri, kentin en tutulan et pazarı olmuştu, ve gelecek dört ay içinde modası geçip tamamen unutulacaktı. Dallas'ta her şey her an böyle değişirdi. Yarınlara şehir. Cam ve krom şehir.

O gece çok içmeme rağmen hâlâ ayıktım ve içimdeki o acıyı kesmediği için boşuna içkiye para yatırdığımı düşünüyordum. Viskimin son damlasını da dökerek, Sam Fe bar kapanmadan önce bir yolluk vermesini söyledim. Sam I son çağrının yapılmış olduğunu söyleyince, "Nasıl olur?" diye bir çıkış yaptım ve Sam I bana çabucak bitimem için bir kadeh daha getirdi.

Bara şöyle içim burkularak göz attım. Bu saatte sadece 'kayıp' tipler kalmıştı. Kafaları iyice dumanlı iki genç adam hararetle bir şey tartışıyorlardı. Yetmişli yılların Teksaslı işadamlarını andırıyorlardı.

91

Beyaz ayakkabı, beyaz kemer, yüzyılın simgesi polyester ceketleriyle bir uçak şirketinde bilet satan memurları andıran o işadamlarına. Kesin başarıya giden yolda gibi görünen tipler. Barın etrafında ayrı ayrı oturan üç adam da gözlerini bardaklarına dikmiş, neden başaramadıklarını anlamaya çalışıyorlardı. Baştan Darwin

teorisinin reddettiği tiplerden olduklarını bilmiyorlardı, tabii. Bir uçta da, kabark saçlı ve kirpiklerinin bir tarafı akmış bir kadın oturmuş, yarım saat önce tuvalete gitmek üzere kalkan erkek arkadaşım bekliyordu. Benden bir iki tabure ötede ise, otuz yaşlarında bir başka kadın vardı. Bir işadama kıyafetinin kadınsı modelindeki tayyörüyle başarıya soyunmuş bir kadın. Bir saat kadar önce, barın hareketli bir anında gelmiş ancak sonuçta tek başına kalmış olmanın utancı içindeydi sanki.

Her biri kendince derfli, diye içimden geçirdim. Her biri kayıp. Ben, orada o insanların arasında ne arıyordum? Kara mizah!

Bir saat kadar önce, kadını olsun erkeği olsun, doğanın onlar için tasarladıkları dışında daha ilginç bir şeylerin arayışında bir sürü insan bu barda eğleniyordu. İçki, müzik, kahkahalar! Espri patlatan birinin gerçekten komik olması söz konusu değildi; maksat, kahkaha atabilmektir.

Akşam vakti kolay bir piliç' tavlamiştım ama sarhoş kafamı çalıştırıp yaşlı ve yorgun bir adam olduğumu düşünerek onu bıraktım. Yaşlılık bir kabus gibi üzerime çöküyor doğrusu. Bazı erkekler, kadınların menopozu gibi bir takım sıkıntılar yaşıyor ama benim durumum daha da beter. Kırk yaşına geldiğimi kabul edemeyen elli yaşında bir adam olarak durumum gerçekten de zor.

Son bardağımı da dikerek taburemden indim ve Sam I'e hesabımı vermesi için bir işaret çıktım.

"On üç elli, Mr. Lee."

"Kendine bahşış ayırdın mı, Sam?"

"Bunu asla unutmam, efendim."

"Harika. Virgil adında İtalyan bir rehber, cehennemın en iyi tarafı budur," demiş. "Servis hesaba dahil."

Sam I bu filozofça sözlerimde derin bir anlam yattığını düşünerek gülümsemeye çalıştı ama sadece garip bir ses çıkardı. Ve çıkardığı o sesle bir anda ışıklar söndü, Rick'in barı karanlığa gömüldü.

92

Aynı anda, gök gürültüsüyle birlikte ışıklar titreyerek gitti ve geldi. Tüm sarhoşlar şaşırıp korkmuş, ardından kendi hallerine gülmeye başlamışlardı.

Pencereye doğru gidip dışarı baktım. Fırtına patlamış, sanki şehrin üstüne taş yağıyordu. İri dolu parçaları park yerinde gürültüyle yere vurup geri sıçırıyordu. İkinci ve son kez çalan "As Time Goes By" şarkısı duyulmaz olmuştu. Bir fırtına patlayacağına dair tek işaret, o gün güneşin soluk bir renkle batışı olabilirdi. Üniversiteden çıkıp altı buçuk sıralarında Rick'in Yeri'ne gelirken bu garip ışık dikkatimi çekmişti. Bardakiler de benim arkamdan pencereye üşüşüklerinde, dolu hızını kaybetmiş ve normal bir yağmur başlamıştı.

"Ne değişkenlik!" diye mırıldandım.

Otuzlu yaşlarında işe soyunmuş kıyafetiyle barda oturan kadın, "Amma boktan!" dedi.

"Sadece dolu," dedim şakayla .

O sırada birisi Sam I'e seslenerek, "Hiçbir barmenin gönlü, müşterilerinin böyle boktan bir havada sokağa çıkmasına razı olmaz!"

"Ben demiştim," diye kadın bana dönüp cevap verdi.

Herkes bara döndü ama Sam III bu saatte içki satarsa, barın ruhsatını kaybedebileceğini söyledi.

"Öyleyse, sen de satma! Sadece bize içki ver."

Oradaki herkes barın müdavimiydi ve Sam I, Sam II'ye bir işaret yaptı. Sam III isteksizce ve bir karış suratla herkese içtiği içkinin ayısından birer tane daha hazırlamaya koyuldu.

Ben de taburemi kadına yanaştırarak, "Bu sonradan görme tiplerin yağmur konusunda sizinle aynı ifadeyi kullanmış olmalarının, bence, bir önemi yok. Halkın sesi her zaman cahilliğin sesi olduğu için, demokrasi yürümüyor zaten. O lafi eden adam da, aslında, yağmur ya da doluyla boku ayırt edemediği için televizyondaki işini kaybetti. Hava raporu programını hazırlıyordu."

"Ayakkabı boyacısı bile olamaz bence."

"Doğru. Ama Batı Teksas'ta insanların çizmelerinin topuklarına bulaşan at pisliği bir statü belirlediği sürece, bunu yapabilir."

"Kırsal yaşam konusunda pek bilgim yoktur."

93

"Sizinle sohbet etmek büyük bir zevk, hanımefendi. Espri anlayışınız ve zekanız beni çok etkiledi."

"Teşekkür ederim. Siz ne içiyorsunuz öyle?" "Sütlü viski."

Kadın kuşkuyla, "İyi bir şey mi?" diye sordu. "Toplumsal açıdan hiç düşünmedim."

"Anladığım kadarıyla, toplumsal açıdan, şu Casablanca yağmuruna yakalanmış dostlarımızı zaten küçümsüyorsunuz."

"Yoo, yoo. Hepsi kendi çapında iyi çocuklardır. Sadece bütün gece bir taburenin tepesinde aşkla seks arası bir ilişki bulabilmek için tüneyen bir takım tipler."

"Evet. O tipleri bilirim. Yazık."

"Evet, yazık."

Konuşma orada tıkanı. Kadın içki bardağındaki buzlarla oynamaya başlamıştı. Birdenbire seks konusundan bahsetmek böyle sosyal ilişkilerde şok etkisi yapar.

"Adınız ne?" diye sordu kadın başını bardağından kaldırmadan.

"Marvin Lee. Ya sizin?"

"Martha Zinberg."

"Hiç Martha'ya benzemiyorsunuz."

"Bundan on beş yıl önce belki benzemiyordum ama artık tam bir Martha oldum. Esas, siz hiç Marvin'e benzemiyorsunuz."

"Teşekkür ederim. Marvin Lee'nin kötü bir isim gibi görünmesi hiç adil değil bence, çünkü Lee Marvin pekala güçlü bir isim."

"Ah! Şiir çok komik bir şey doğrusu."

"Haklısınız. "Kaybolan Cennet"i okurken gülmekten ölmüştüm."

Kadın gülümsedi. "Buraya sık gelir misiniz?"

"Ve arkasından 'Burcunuz ne?' sorusu gelecek."

"Dur bakalım, bana bir fırsat ver. Bu işlerde çok yeniyim."

"Tamam, tamam. Evet, buraya sık sık gelirim."

"Kadın bulmaya mı?"

"Kesinlikle hayır! Ya da işin doğrusu... başka ne diye geleyim ki? Peki, sen buraya neden geldin, Martha? Biri seni kaldırsın diye mi?"

"Bir saat kadar önce bunu düşünüyordum ama artık o kadar emin değilim. Dediğim gibi, bunu ilk olarak yapıyorum."

"Rick'in Yeri'ne ilk olarak mı geliyorsun yani?"

94

"Rick veya başkasının yeri... böyle bir yere ilk olarak geliyorum."

"Evli misin?"

"Boşandım."

"Yeni mi?"

"Çok yeni."

"Çocuk?"

"Yok. Peki, sen?"

"Ne?"

"Yukarıdaki soruların hepsi."

"Evli miyim? Evet. Ve daha dün küçücük bir bebekken, bugün Yale Üniversitesi'ne kabul edilen bir kız çocuğu yarattım."

"Neyle para kazanıyorsun, Marvin?"

"Bir şeyle para kazanmıyorum. Üniversitede profesörüm. Batı Düşünürleri Tarihi. Bilirsin, bizim kültürümüzde kendini fazla geliştirememiş parlak kişiler üniversitelerde görev yapar. Ya sen neyle para kazanıyorsun?"

"Avukatım. Kocamla birlikte staj yaptık."

"Zinberg ve Zinberg Hukuk Firması."

"Sadece tek Zinberg."

"Sorun neydi? Senin katkılarının yeterince değerlendirilmiyor muydu?"

"Bu sorundan çok bir belirtiydi denebilir. Sorunları dinlemek ister misin?"

"Yok, sağ ol."

"O halde, sen bana sorunlarını anlatmak ister misin?"

"Elbette. Karım dünyanın en mükemmel yaratığıdır. Kızım ise, bir güzellik ve akıl tanrıçası. Ben de kendi konumla ilgili yayınlar için makineli tüfek gibi yazılar yazarım."

"Bunlar mı sorun?"

"Dışardan bakarsan değil, ama içerden bakarsan öyle. Örneğin, ben hep Güney Çin Denizi'ne giden buharlı gemilerde bir kaptan olmak isterdim. Ya da bir film artisti. Veyahut Vermont'ta elma bahçelerim olsun isterdim. Bunun yerine, sabahleyin bölüm komitemizin toplantısına gideceğim. Sen hiç Çin Denizi'ne açılmak, ya da elma yetiştiricisi olmak, veyahut film yıldızı olmak istedin mi?"

"Hayır. Ben hep avukat olmayı istedim."

95

"O halde, büyük başan!"

"Bu gece için değil ama. Baksana, burada az önce cinsel içgüdülerinin esiri bir sürü sarhoşla doluydu ve ben aralarında otuyordum. Hâlâ da tek başıma otuyorum. Ne yapmam gerek, Marvin? Bana bir akıl versene."

"Doğru mu anladım? Birini bulman için ne yapman gerektiği konusunda mı benden akıl istiyorsun?"

"Galiba öyle. Pek de emin değilim. Bu benim bakirelik dönemim... tabii, evlenmiş ayrılmış bir kadın bakire olabilirse. Kısacası, boşandıktan sonra bu ilk sokağa çıkışım ve bakire olduğum bir alan. Belki de, sadece biriyle sohbet etmek ihtiyacımdayım. Fikirlerimizi, düşlerimizi paylaşacağımız biriyle konuşmak." Başını geriye doğru atıp gözlerini kısarak bana baktı. "Belki de bu konuda akıl verebilecek biri değilsin. Bu işlerde usta biri sayılmazsın, öyle değil mi?"

"Maalesef."

"Sen de hâlâ burada öylece oturuyorsun. Birini bulmuş değilsin."

"Evet... maalesef derken bunu kast etmiştim."

Kadın bir kahkaha attı. "İnsanı çok eğlendiriyorsun, biliyor musun?"

"Eğlendirmek mi? Bir maymun gibi mi yani? Bak Martha, bu gece için birini bulmuştum aslında. Şu hiç amacından şaşmayan patentli İsviçre yöntemimle onu ayarladım ve kız Roma İmparatorluğu gibi düştü. Şimdi, benim fıstığın biriyle yatakta terlemek yerine burada böyle oturduğuma bakarak birini tavlayamayacağımı

sanıyorsan, şu peşembe deniz kabuğunu andıran kulaklarına kadar bok içine batmışsın demektir. Bu şairane konuşmam için beni bağışla."

"Marvin, sen sarhoş musun? Epeyce içmiş görünüyorsun."

"Sadece ağzım içti. Beynim pırl pırl. Bunu komik bir şairane ifadeyle de söyleyebilirdim. Her neyse, kızı nasıl tavladığımı öğrenmek ister misin?"

"Hâlâ yağmur yağıyor mu?"

"İnek işer gibi hem de."

"Pekala öyleyse, hadi bana öğret şu işi. Kulağım sende... şu peşembe deniz kabuğuna benzeyen kulaklarım." Bacak bacak üstüne atarak dikkatle dinliyormuş gibi bir ifade takındı.

"Şimdi, olay şöyle gelişti. Balığa yanaştım, oltayı attım ve ta-

96

mam! Balık oltaya takılıverdi! İçkilerimizi bitirip yarım saat içinde onun evinde olabildik."

"Neden olamadınız peki?"

"Bilirsin, avını bu kadar kolay yakalarsan bir çekiciliği kalmaz. Zaten ben daha ziyade bir avcı sayılırm. İş balığı yemeye gelince, öldürmeye kıyamam. Benim için önemli olan, hâlâ genç piliçleri tavlatabilmek. Bunu anlayabiliyor musun?"

"Tabii. Gayet açık. Hatta, bayatlamış bir düşünce."

"Bayatlamış mı?"

"Peki, şu oltanın iğnesi nasıl iskalamadan balığı yakalayiveriyor?"

"İnsanoğlunun Taş Devri'den Atom Bombası'na ağır ağır evrimi boyunca hiç değişmeyen çok basit bir ilkeye dayanıyor. Burada gördüğün adamlar standart yöntemleri deniyorlar. Kadınların duygularına hitap etmeye çalışarak çok güzel olduğunu söylerler ya da gururunu okşamak için ilginç bir insan olduğundan dem vurular. Rolling Stones ya da Art Noevau veyahut Fellini konusunda ortak bir ilgi alanı bulmak için yırtınırlar. Ama ben bütün bu dolambaçlı yollara hiç sapmadan, doğrudan doğruya ikimizin de buraya 'aranmaya' gelmiş olduğumuzu bütün samimiyetimle söylerim. Sonra başımı iki yana sallayarak, dramatik bir şekilde, ne kadar aptalca, derim. Birbiryle koklaşan hayvanlardan güya çok daha duyarlı, çok daha gelişmiş insanlar gibi görünüyoruz fakat aynı et pazarında alışverişe çıkıyoruz. Sonuçta, karşı koyamadığımız içgüdülerimizin kurbanıyız işte. Bir iç çekişle devam ediyorum ve en azından duygu sömürsü yaparak birbirimizi aldatmaya çalışmadığımız için onurlu davrandığımızı söylüyorum. Neysek oyuz. Burada dikkat edilmesi gereken bir şey var: Eğer balık Beyaz tenli değilse, bu lafı kullanmak sakıncalı olabilir. Bir zenciye 'Neysek oyuz' diyemezsin. İşte, sevgili Martha, on ikiden vuruş böyle olur. Artık orada otururken, diğerlerini bir üstünlük duygusuyla izlemeye başlarız. Diğerlerinden farklıyızdır. Biz bir takım oluşturduğumuz inanmışızdır artık. Gerçeği kabul edip amacımızı itiraf etmişizdir. Geriye, sadece bunu yapmak kalmıştır."

"Bu gerçekten etkili oluyor mu?"

"Çoğunlukla."

"Fazla romantik bir yaklaşım değil ama. "

97

"Biz burada romantizmden bahsetmiyoruz. Bu, kan vermek gibj bir şey. Vitamin almak... ne bileyim, çiş yapmak gibi. Bunlar da aslında, insanoğlunu rastgele seks yapmaya iten belli başlı içgüdülerdir."

Martha bardağının içindeki kamışla oynayarak, "Sana bir şey sorabilir miyim?" dedi tedirgin bir sesle. "Bana neden hiç yanaşmadın? Burada oturduğumu fark etmedin mi?"

"Fark ettim."

"Ee?"

"Yani, dediğim gibi, benim sorunum... gençlerle birlikte olabilmek. Beynimin bir köşesinde gençliğin sarı olabileceği fikri var."

"Peki, gençlerin peşinden koşmak işe yarıyor mu?"

"Her zaman yani, ilk yarım saat."

Martha kamışı ağızına götürerek dalgın dalgın yalamaya başladı. "Senin oltanın iğnesi zaten bana takılmaz. Bu çok akil kanştıncıbir yöntem."

"Şu kamışı yalamayı bırak! Plastik malzemeler kanser yapıyor, bilmiyor musun?" O gece gerçekten de çok içmiş olmalıyım. Martha'ya acımaya başlamıştım ve ona karşı dürüst olmaya karar verdim. "Martha, bir de çift iğneli olta yöntemi var. Barda rastladığım akli başında kadınlara balık-olta hikayesini anlatırım ve... kendisinin saf dışı olduğunu hissettiririm."

"Ben de bu çift olta hikayesini dinleyen kurban oldum yani?"

"Evet, ama unutma ki bu akıllı kadınlar için sakladığım bir yöntemdir."

"Bu bir kompliman mı?"

"Evet."

"Ama gençlere merakın ve gençliğin sarı olması konusundaki fikirlerin..."

"Martha sen beni ne sandın? Yalan söyleyemeyecek kadar aptal birine mi benziyorum?"

Ne demek istediğimi pek anlamamış gibi baktı.

"Ben de herkes gibi önüme çıkan fırsatları değerlendirmeye çalışıyorum ama sen zeki bir kadın olduğun için seni uyarmam gerektiğini düşündüm. Özellikle de ilk gecen olduğu için, sportmence ya da centilmence davranıp sana bir şans vermek istedim. Yani, istersen geri çekilebilme şansın."

98

"Geri çekilmek istediğimden pek emin değilim. Sormamda bir sakınca yoksa... karını seviyor musun?"
"Elbette."

"O zaman ne diye bütün bunlara..."

"Elli yaşıma gelmiş olmam ve asla Çin Denizi'ne açılan bir kaptan olamamam gibi sebeplerim var. Araban park yerinde mi?"

"Evet. Krem rengi bir Mercedes."

"Üstü açılanlardan mı?"

"Evet."

"Nasıl bildim, görüyor musun? Bak, ne diyeceğim, yağmur dindikten sonra seni izleyerek evine kadar bırakacağım."

Martha dirseğini bara dayayıp yüzünü eline yasladı. "Bir itirafta bulunabilir miyim?"

"Tabii. Ben zaten bitirmiştim."

"Benim evime gidemeyiz."

"Oda arkadaşın mı var?"

"Öyle de denebilir. Kocam ve çocuklarım evdeler ve bunu pek anlayabileceklerini sanmıyorum."

Ona baktım ve birdenbire kendimi çok yorgun hissettim. "Sen boşanmadın!"

"Hayır."

"Ve bu da et pazarına ilk çıkışın değil."

"Hayır. Baksana üç iğneli olta yöntemi de var mı?"

Ellerimle yüzümü ovuşturarak, "Balıkçı kendi oltasına takıldı, desene. Çok iyi, Martha. Doğrusu çok iyi. Özellikle de, benim yöntemimi çok akıl karıştıncı bulan biri olarak..." Tabureden inip pencereye gittim. Yağmur ince ince yağmaya devam ediyordu. Sokak lambalarının ışığı yoldaki küçük su birikintilerine vurmuştu. Az önceki şiddetli dolunun arabama bir hasar vermediğini umuyordum ama onun Mercedes'ine kesinlikle zarar vermişti ve bu da beni biraz olsun rahatlatıyordu.

"Marvin?" diyerek yanıma geldi. "Bir sabah iyi bir eş ve çalışan bir anne uyandığında, günlük işlerinden şöyle bir sıyrılıp etrafına bakar ve kırk yaşına geldiğini, başkaları için uğraşmaktan kendi hayatını yaşayamadığını fark eder. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

99

"Şimdi beni samimi itiraflara ve gerçeklerle boğma, lütfen. Kencij hayatım zaten kendimi kandırmakla geçti. Anlamli ilişkiler, psikolojik engeller..."

"En azından birbirimizi teselli edebiliriz. Bir motele gidecek param var."

Pencerenin kenarında bir koltuğa yığılırcasına oturdum. "Buna yetecek paran olduğundan eminim."

Martha da karşımdaki koltuğa oturdu. "Egon incindi, değil mi?"

"Elbette. Ama sorun o değil. Duvarlarında Gerçek Batılı Ressamların Yağlıboya Tabloları olan bir motel odasında bunu yapmamız anlamsız olur. Sabah ilk işimiz üzerimizden birbirimizin kokusunu atabilmek için duşu koşmak olacak. Sonra bize artık inanmayan o insanlara yine yalanlar kıvırmak zorunda kalacağız. Bir hafta sonra da, birbirimizin adım bile hatırlamayacağız. Birbirimize verecek hiçbir şeyimiz yok, Martha. Hatta, birbirimizden istediğimiz bir şey bile yok. Sadece içimizde cinselliğe karşı bir merak ateşiyle tutuşuyoruz." Ben konuşurken sabırlı sabırlı gülümsüyordu ve onun yüzüne bakmaktan kaçınıyordum. Etkim kaybolmuştu. Sam III "As Time Goes By" plağını koyarak yağmurun dindiğini ve banyo kapanması gerektiğini hatırlatırken, Martha bana bakmaya devam ediyordu. Kaşlarını hafifçe kaldırmış, cevap bekliyordu.

"Bence çok anlamsız," dedim. "Belki seks bile yapamayacağız."

"Peki, şimdi ne olacak?"

Ayağa kalktım. "Ben biraz yürüyeceğim."

"Peki ben?"

"Gece daha çok uzun ve yürüyüş yapılabilecek pek çok sokak var.

Sen de yürüyüş yapabilirsin."

"Ama birlikte yürüyerek değil."

"Birlikte yürüyerek değil."

Martha gözlerini kısarak beni süzdü. "İşe yaramaz adamın tekisin sen, biliyor musun Marvin?"

"Biliyorum."

Rick'in Yer'i'nden çıkıp saatlerce boş sokaklarda dolaştım. Sonra yepyeni bir yere gidip her şeye yeniden başlamak istediğimi düşündüm. Kanada'ya gidebilirdim, örneğin. Ya da Güney Çin Denizi'ne.

100

Otoparka dönüp arabama atladım ve kuzeye doğru yola çıktım.- Gü-eş yan koltuğun penceresinden içeri doğru vuruyordu.

Kentten on mil kadar uzaklaşmıştım ki, benzinim bitti. Bunu bir i jaret olarak almam gerekiyordu. Belki de, hayatımı değiştirecek bir saret! Ve komite toplantısına, tıraşsız ve biraz gecikmeli de olsa, yetiştim.

101

KOYUN KURNAZ DELİSİ

Tüm Bask köylüleri gibi bizim köyün insanları da, kendi aleyhine hiçbir konuda konuşmak ya da bilgi vermekten hoşlanmaz - kendi aleyhine değilse bile, başkalarının lehine olacak hiçbir konuda demek belki daha doğru olur. Gerçi, bu ikisi bir anlamda aynıdır. Tanrı'nın nimetleri, bu nimetlerin peşinde koşan insanlardan daha azdır; dolayısıyla bir başkasının sahip olduğu şeye diğeri sahip olamaz.

Başka insanlara her şeyin gerçeğini söylememek konusunda, en çok dikkat ettiğimiz nokta mali konulardır. İşleri iyi giden bir çobanın, sürekli halinden şikayet etmesi çok doğaldır. Zaten kendi durumuyla böbürlenmek Tanrı'nın hoşuna gitmediği gibi, akrabalarının ve yakınlarının da borç para istemesine yol açar. Ayrıca gezginci toptancılara peynirini satarken, yoksul bir çobanın ahlak açısından yarattığı güven daha farklıdır. Yoksulluktan şikayet etmeyen köylülerimiz ise, gerçekten yoksul olanlardır çünkü küçümsenmek istemezler. Daha da ilginç, bunun aileden gelen bazı günahların cezası olarak yorumlanmasından korkarlar.

Bizim köyde zenginlerin yakınması ve yoksulların rahat görünmesi, aslında, hiçbir şey fark etmez çünkü kimse bu davranış ve konuşmalara kanmaz. Ama komşu köyümüz olan Licq'den gelen anlayışsızlar buna inanır. Biz çok iyi biliriz ki, hayatından memnun görünenler beş parasızdır veyahut hak ettikleri gibi günahlarının cezasını ödüyorlardır. Diğer taraftan, en acıklı şekilde yoksulluktan yakınanların da gizliden gizliye servet sahibi kişiler olduğunu gayet iyi biliriz. Bizim Albay buna bir örnektir. Zavallı insanların topraklarına el koyup köyün en zengin adamı olduğu halde, okulun çatısını onarmak

102

için para topladığımızda payına düşen vergiyi vermekten bile kaçındı Ama hiçbir zaman başkalarının elinden toprağını almaktan kaçınmadı... ta ki, geçtiğimiz kış Tanrı'nın rahmetine kavuşana kadar.

Evet, zenginlerin nasıl sızlandığını ve fakirlerin nasıl mutlu görünmeye çalıştıklarını biliriz ama biz Basklılar'ın ne kadar cin filikli olduğunu tahmin edemezsiniz. Bizler zenginlerle yoksulları ayırt edebildiğimiz gibi, kimin ne kadar zengin kimin ne kadar fakir olduğunu da biliriz. İşte, esas marifet budur.

Ama büyüklerimiz ne demiş? Her kaidenin bir istisnası vardır. Bizim köyde de Arnaud Amca adındaki çoban buna örnekti. Arnaud Amca sürüsündeki koyunları kurtların kapmasından hiçbir zaman şikayet etmeyen, yün fiyatlarını sürekli olarak düşüren hükümete asla küfretmeyen bir çobandı. Tanrı'nın insanı denemek için karşısına çıkarttığı bu zorluklara omuz silker, güler geçerdi. Tam bir yoksul gibi! Ama ne var ki, vergi dairesinden daha zenginmiş ve hepimizi kandırmış. Ama kurnazlıkta hepimizi geçen bu adam bile köyün delisi Benat kadar takdir toplayamadı.

Köyün rahibi ona 'deli' dememizden hoşlanmaz ve Benat'm 'saf bir çocuk olduğunu söylerdi. 'Ne kadar az şey bilirseniz, o kadar iyi Hıristiyanlar olursunuz,' diye de bizi uyarırdı. O günlerde, her köyün en az bir delisi vardı. Licq köyünü bunun dışında tutabiliriz, çünkü orada herkes için bunu söylemek mümkündür. En uğursuz hikayeler de bu zavallıların başına gelirdi. Ancak, bizim Benat'ın hayat hikayesi hepsini geçerdi doğrusu. Benat, Dul Bayan Jauregui-berry'nin ahırında tavan arasında yatıp kalkar, kuru ekmek ve soğanla karnını doyururdu. Kim bilir, ne büyük bir günahın kurbanıydı zavallı. Benat'ın uzun yürüyüşleri de köy halkı tarafından kuşkuyla karşılanırdı çünkü onun bu yürüyüşleri Licq'deki ahmakların öyle başıboş yürüyüşlerine hiç benzemiyordu. Benat vadiden en az kırk kilometre kadar uzaklara gidip, ya da en az bunun yarısı kadar bir mesafe kat ederek dağlara tırmanıp yaptığı bu uzun yürüyüşlerinden her dönüşünde bir takım garip hikayeler anlatırdı. Saint Palais ya da Saint Jean Pied-de-Port'la ilgili hikayelerdi bunlar. Bazen yollarda Benat'a rastlayanlar olurdu. Onun sarsak yürüyüşü, kendi kendine gülererek konuşması, uzun kulakları ve şaşlı gözleriyle, köyümüzde artık unutulmuş şalvara benzeyen pantolonuyla kim-

103

senin bu konuda yanılması mümkün değildi. Kimileri onun Paris'e kadar yürüyüp döndüğünü söylüyorlardı. Ama Benat'ın hiç Paris'ten bahsetmemesi ilginçti ve biraz kuşku uyandırıyor. Öte yandan, onun gibi yarım akıllı birinin Paris'e kadar gidip de, sadece Saint Palais'e gittiğini sanması da doğaldı.

Derken, Benat'm gerçekten de Paris'e kadar gittiği doğrulandı. Her sonbaharda köyümüze Paris ve Bordeaux'dan ava gelen şık giyimli şehirli kafelerde ve barlarda oturup inanılmaz av hikayelerini anlatırlar. Bu insanların köye bıraktığı para, bizim küçük ekonomimiz için çok önemlidir. Doğrusu, basit, tertemiz otel ve pansiyonlarımızla dürüst halkımızı bazen Licq'teki görgüsüzce dekore edilmiş otellere ve pahalı restoranlara tercih edecek kadar budala olmaları bizi şaşırtıyor, ve biraz da üzüyor tabii.

Bu şehirden züppeler, gerçi, bizim köy hayatımızla dalga geçerek konuşmamızı taklit etmeye çalışırlardı ama para bıraktıkları için bu tavırlarına aldırılmazdık. Hem, biz kendimizi bildikten sonra, onlar ne düşünürse düşünsün. Aslında Parisliler, sözcüklerin sonundaki 'e' • seslerini okuyamama gibi bir özürleri olduğu için, asla bizlerin konuşmasındaki o melodiyi yakalayamazlar. İşte biz de, kendimizi bilerek onlara en berbat kuş etini sunar, kendimiz ise avladığımız pa-fombeleri yedik. Bazen, fazlasını onlara sattığımız bile olurdu. Geri döndüklerinde atıp tuttukları av hikayelerini desteklemek için çoğu zaman buna mecbur kalıyorlardı.

Yine bir gün bu sözüm ona avcılardan bir kaç, Mösyö Aramburu' nun kafe ve bar olarak işlettiği eski şarap mahzenine uğramışlardı. Aramburu babasından kalan bu eski mahzenin adını değiştirip, bir de ocağın arkasına kahve makinesi koyarak işletmeye başlamıştı. Aramburu, aynı zamanda, köyün tek telefonuna sahip olan Belediye Başkanımızdı. O gün, bizim Benat sarsak sarsak kafeye geldi. Biz de bir masada toplanmış şehirliere onu -olur a -Paris yollarında hiç görmüş olabilirler mi diye sorduk. İçlerinde en çok böbürlenene ve en şık av kıyafetiyle poz atan bir tanesi arkadaşlarına göz kırparak ayağa kalktı. Bu arada, o kılıkta hiçbir şekilde kuş filan

avlayamadığı belliydi çünkü bizim palombeler avcı kıyafeti giyen bir şapşala yakalanmayacak kadar akıllıydı. Her neyse, adam bizim Benat'ı pek çok kez Paris'te şık arabaların içinde kızlarla dolaşırken gördüğünü söy-

104

ledi. Tabii, hepimiz onun arkadaşlarına göz kırptığının farkındaydık. Ayrıca, sürekli kuru soğan yiyen bir adama onca güzel kızın dönüp bakmayacağı da en az Parisliler kadar biliyorduk. Yine de, bu hikayede bir gerçek payı sezer gibi olmuşuk. Aslında, iyi bir kuş etini bile ayırt edemeden mideye indiren böyle bir adamın Benat'ı burnunun dibinden bile geçse, tamyamayacağı tahmin edebiliyorduk. Akli sıra bizimle dalga geçtiğini sanan bu adam aslında bizim için büyük bir eğlence konusu oldu çünkü onun Benat'ı görmüş olduğu halde bunun farkında bile olmadığını anlamıştık. Ve o bizimle alay ettiğini sanırken, biz onunla alay ettik. Ayrıca, gerçeği de öğrenmiştik. Benat'ın, gerçekten de, Paris'e kadar uzanan bu uzun yürüyüşlerinden döndükten sonra anlattığı hikayeleri yalnızca gezip gördüğü yerlere bağlamak da yanlış olurdu aslında. Benat'ın içki düşkünlüğü konusunda da epeyce dedikodular dönüyordu.

"Benat asla içmez. Ağzına bir damla içki değmemiştir." Bizim Rahip yine Benat'ı koruyarak, iyi Katolikler'in her zaman ayannca içki içtiğini söylerdi. En azından Licq'in ne dediğini bilmez rahibinden daha bilgili bir adamdı. Pau ve Bayonne'de okumuş, bu dünyayı iyi köyü tanımış rahibimiz, görmüş geçirmiş bir adamdı. Ama ağzına içki değmemiş birinin 'ayarlı' içki içmesi pek çelişkili görünüyor, sizce de öyle değil mi? Böylece, Benat'm içki konusundaki 'ayarsızlığı' üzerine iki tartışma doğdu. Kimisi onun Katolik olmadığını söylüyordu. Belki Yahudi, belki de daha kötüsü Protestan'dı. Bu durumda, bizler gibi 'ayarlı' içki içmek zorunda değildi. Diğer tartışma grubu, bu fikri saçma buluyor ve Benat'm -bir deliye göre- Bask dilini çok iyi konuştuğunu, dolayısıyla da, Bask dilini iyi konuşabilen birinin Katolik olması gerektiğini savunuyordu. Bask dili cennetin diliydi ama son zamanlarda Fransızca vaaz veren Parisli bir takım rahipler bu tarihi gerçeği göz ardı eder olmuştu. Benat'ın kendisine içki ikram edildiğinde bir küçük kadehi bile reddetmesine gelince, gençliğinde içkiliyken yaptığı büyük bir hata ya da işlediği kötü bir günah yüzünden şarap içme zevkinden kendi kendini mahrum ettiği görüşüne dayandırılıyordu. Onun bu çok korkunç, ağız alınmaz günahının ne olduğu -kimse ağzına almasa da- herkesçe malumdu ve Paris'te şık arabaların içinde güzel kızlarla dolaştığına dair anlatılanlar da buna çok uyuyordu.

105

Benat'a bu içki 'perhizi'nin nedenleri konusunda kendisine takıldığımızda, o gülümseyerek içki için parası olmadığını söylüyordu. Tabii, Benat'm büyük bir saflıkla parası olmadığını söylemesi üzerine herkes göz kaş edip birbirini dürtmeye başlıyordu. Çünkü bu onun zenginliğine işaretli. Pis bir Licq köylüsü kadar değilse de, zengin bir adam olduğu anlamına geliyordu.

Benat'm zenginliği konusundaki kanıtlar giderek çoğalıyordu. Her şeyden önce, fakirlerin rahat görünmesi ve zenginlerin hallerinden şikayet etmesi kuralına göre, Benat'm bir para babası olduğu kesindi. Ayrıca, Benat köyün kilisesinden de yaşlı bir adamdı ve bunca yıldır üzerine yeni bir giysi almamış, kuru ekmekle kuru soğandan başka bir şey yememişti. Ara sıra kilisenin bahçesindeki İsa'nın kanı kadar kırmızı elmaları bile ödünç alarak yiyebiliyordu. Böyle bir adam zengin olmayacak da kim olacaktı? Ya o Paris'e yaptığı esrarengiz geziler... hatta, daha bile uzaklara! Yoksulluktan nefesi kokan bir adam mı böyle gezilere çıkabilir, yoksa zengin biri adam mı? Zengin bir adam daha da zenginlikler peşindedir ve gezip tozar. Yoksulluk, insanın evinde keyfini çıkaracağı bir şeydir.

Evet, kanıtlar çoktu. Benat'm gizli servetini araştırmak için, itiraf etmeliyim ki, bir delinin altınlarını gizleyebileceği her türlü yeri kazıyıp Benat'm hazinelerini bulmak için köyün delikanlıları çok uğraştı. Artık Benat'ın altınları herkesin dilindeydi. Onun servetini kıskandığımızı sanmayın sakın. Basklılar'ın kıskanma huyu yoktur -aç gözlü Licq köylüleri kıskançtır. Ama onların bu hırsını anlayışla karşılamak gerekir, zira kıskanacakları çok şey var. Her neyse, bizim köylümüzün Benat'ı kıskandığı yoktu sadece mirası için endişe ediyorduk. Zavallı Benat öldükten sonra Hastoy ailesinin paralara konacağı düşüncesini içimize derf olmuştu. Mau-leon'da bir espadril fabrikası olan Hastoylar yeterince zengin bir aileydi. Ömrü boyunca soğan ekmek yiyerek pırtık bir şalvarla dolaşan Benat'm altınlarının o insanların eline geçmesi hepimizi üzüyordu. Hele hele Hastoylar'dan bir gencin köylümüzün namuslu kızlarından biriyle evlenme şansını kaçırıp Licq köyünün allayıp pulladığı bir fahişeyle evlendirilmesi de içler acısı bir durumdu.

Benat'ın kendini beğenmiş Hastoylar tarafından dışlandığından emindik. Doğrusu, çok da zengin olsa, bir deliyi aileden saymak iste-

106

memeleri pek yadırganacak bir şey değildi. Benat da, onun Hastoy ailesinden geldiğini söyleyenlere, her zamanki gülümseyişiyle bunu reddederdi. Gerçi, bir delinin sözüne ne kadar inanılır diyeceksiniz ama öte yandan Hastoylar da, aynı şekilde, Benat'ın kendi ailelerinden olduğunu reddediordu. Hem de, büyük tepkilerle. Bu da insanı iyice kuşkulandırıyor.

Bir akşam üzeri Belediye başkanı Aramburu'nun kafesinde kafa dinleyen köy halkından birkaç kişi, pencereden Benat'ı görüp onu içeri çağırmışlar. Tek Bacak Zabala, "Hadi, gel bizimle bir kadeh bir şey iç," diye ona takılmış ve diğerleri gülmeye başlamış.

Benat şapşal şapşal bakınarak, "Yok, teşekkür ederim," diye reddetmiş.

"Şarap sevmez misin?" demiş bir diğeri.

"Benim için çok pahalı." Benat içeri girmeye utanarak kapıda duruyormuş.

"Seni bir haftadır hiç görmedik," demiş çobanlardan biri. "Nerelerdeydin?"

"Yürüyüşteydim."

"Öyle mi? Nerelere gittin bakalım?"

"Yol beni nereye götürürse, karşıma ne çıkarsa... bir taş duvardan diğerine..."

"Paris'e kadar filan mı?"

"Paris mi? Paris! Olabilir."

"İş seyahati mi?"

"İş seyahati mi?" diye Benat şaşımış.

"Bu kadar parayı ne yapacaksın, dostum? Hepsi Hastoylar'a yarayacak."

"Ne parası? Ne diye Hastoylar'a yarasin? Ne demek istiyorsunuz?"

"Miras canım. Tabii, başka türlü bir vasiyet düzenlemezsün. Paranın Hastoylar'a gitmesini istemiyorsun, değil mi?"

"İstemiyorum, elbette. Zaten üç beş kuruşum var şunun şurasında."

"Paraya ne ihtiyacın var ki?" Soğan mı alacaksın?" Herkes gülmeye başlamış, Benat saf saf, "Evet, soğan alacağım," diye cevap vermiş.

107

1

Belediye Başkanı Aramburu barın arkasından, "Benat, paranın Hastoylar'a gitmesini istemiyorsan haftaya Perşembe günü bir vasiyet yazmalısın," diye ona bir akıl vermiş.

"Vasiyet nedir, efendim?"

"Vasiyet, insanın öleceğini hissettiği zaman düzenlediği yasal bir kağıttır." Vali'nin sadece telefonu yoktu; bütün gün barın arkasında gazetesini okurdu. Dolayısıyla, rahipten sonra köyün en bilgili adamıydı.

Benat onun bu sözleri üzerine suratını ekşitip bir süre düşünmüştü. "Galiba bu vasiyeti yapmam gerek, efendim.

İçimde öleceğime dair bir his var gerçekten. Şimdi gitmeliyim."

Ve Benat, dul Jaureguiberry'nin ahırındaki tavan arasına doğru uzaklaşmış. Tanrı o kadına cennetin mutluluğunu tattırsın.

Benat oradan ayrıldıktan sonra, Arambu'nun barında herkes birden durgunlaşmış. Ölümünden bahsetmek zaten hoş bir şey değildir ama bir de böyle kötü şeylerden bahsetmek onları çağırır.

"Acaba gerçekten ölecek mi?" diye Vali kaygılanarak diğerlerine dönmüş. "Bazen bu delilere bir şeyler malum olur."

Diğerleri ona katılarak kafalarını sallamışlar.

Licq halkı, bizim köyde bir avukat bulunmamasını kafamıza kakıp durur, zira onların hukuk danışmanı ayda bir Perşembe günü bizim köye gelip gerekli işlemlerimizi yapar. Bir günden ne çıkar ki? Aslına bakarsanız, biz banş içinde yaşayan cesur kişiler olduğumuzdan, tek tük anlaşmazlıklar yumrukla halledilir. Licq halkı ise, ödlele olduğundan sürekli bir avukata ihtiyaç duyarlar.

Böylece, Benat Etchecopar adlı avukatın köyümüze geleceği günü beklemek zorundaydı. Sonunda, rahibin evini ofis olarak kullanan Etchecopar köyümüze geldiğinde, Benat onunla görüşmeye gitti.

Aramburu'nun barından ve evlerinin pencerelerinden onu izleyen köy halkı adaletin yerini bulmasıyla mutlu olmuştu. Benat her zamanki şapşal yürüyüşüyle kendi kendine konuşarak rahibin evinden çıkarken, Hastoylar da mirastan mahrum edilmişti. Licq'den gelen şıllık gelin de, böylece bizlere üstünlük taslayamayacaktı.

O akşam, yine hayatın gailelerinden biraz olsun uzaklaşmak isteyen ileri gelen köylülerimiz Aramburu'nun barında kafa bulur-

108

ken, herkes çok durgundu. Licq halkının sidik rengi sarı Izarra'sma kıyasla bizim yemyeşil Izarra kadehleri önlerinde, hepsini bir düşünce almış oturuyorlardı. Sonunda içlerinden biri, "Peki, Hastoylar değilse kim... ?" diye sordu.

Aramburu elinde bir peçeteyle parlatmakta olduğu bardağı bırakarak bu torba ağızlı köylüye baktı. Kendisi de uzun süredir bu konuyu düşünüyordu ve halkının Benat'm mirası konusunda kaygılanması hiç hoşuna gitmemişti. Pencerenin kenarında duran bir diğer müşteri, "Ben biliyorum," diye atıldı ve camdan dışarı işaret ederek devam etti. "Regard." Tam o sırada, Benat ile Rahip taş merdivenlerden aşağı doğru iniyorlardı. Herkes pencereye üşüşüp bu sahne karşısında acı acı kafa sallamaya başladı. Gerçi, ölümü yaklaşan insanların cennette bir yer edinebilmek için yapacağı bağışları kabul etmek Rahip'in göreviydi. Pau ve Bayonne'de eğitim görmüş rahibimizin, Licq'teki şapşal rahibinin bir yılda toplayacağı bağışı bir günde toparlayacağını da çok iyi biliyorduk. Ama yine de, o altınlarla yapılacak daha önemli işler vardı... daha yararlı, daha eğlenceli işler. Daha hayırlı ve iyi işler.

Bar müşterileri' masalarına dönüp aralarında tartışmaya başladılar: Artık olan olmuştu ve üzülmenin bir anlamı yoktu. Fakat telefonu olan Vali, bu konuyu daha derinlemesine düşünebildiğinden, her zaman için bir şans vardır, diyordu. Ne de olsa telefonu olanlar duyarak pek çok şey öğrenebilir ve daha bilgili olurdu. Benat avukatla buluştuktan sonra Rahip'le görüşmüştü. Dolayısıyla, altınlar kilisenin kutsal kasasına girmemiş olabiliirdi. Bir hafta sonra yine Aramburu'nun barında buluşan köy ileri gelenleri aralarında malum konuyu tartışırken, Benat'ın pencere kenarında bir masada limonatasını içerek onları dinlediğini ve her zamanki şapşallığıyla kendi kendine gülüp kafa salladığını fark ettiler. Belediye Başkanı'nın onu barda ufak tefek işler için tutmuş olduğunu öğrendik. Buna karşılık Benat'a, nehre bakan manzaralı bir oda vermişti. Dahası, Benat her öğün Belediye Başkanı'nın evinde yemek yiyordu. Belediye Başkanı'nın tombul iki güzel kızının ortasında oturuyor ve kızlar onun tabağını doldurup duruyordu. Benat'm barda yaptığı iş de öyle ağır bir iş değildi ve günün çoğunu kapının önündeki bankta güneşlenerek, son günlerinde Tanrı'mn ona bağış-

ladığı nimetlere minnettarlığını ifade ederek geçiriyordu. Belediye Başkanı ona minnettarlık duyduğu için hak verdiğini söylüyor, ancak bu minnettarlığı sadece Tann'ya karşı duymasının sakıncalı olduğunu anlatmaya çalışıyordu.

Benat yine ara sıra o esrarengiz yürüşlere çıkıyor ve yeni ailesi onun için kaygılanıyordu. Çünkü avukatı tekrar görme fırsatı olmamıştı ve sorun henüz çözümlenmemişti.

Benat zaman zaman kuru soğanlarını özlese de, hayatından memnundu. Belediye Başkanı'nın kızları, sofrada ortalarında otur- duğu için artık soğan yemekten vazgeçmesi gerektiğini söylemişler- di ve Benat'm bu özverisine karşılık ona İsa'nın Kanı elmalardan ve riyorlardı.

Bir delinin, kafası bilgilerle karışmış diğer insanlardan daha temiz ve saf bir beyni olduğundan, bazı şeylerin Benat'a malum olması mantıklıydı ama galiba ölümü konusunda biraz yanılmıştı.

Biraz derken, sekiz yıl filan yanılmıştı.

Benat, Belediye Başkanı'nın aile mezarlığına gömülürken, mezar taşında kocaman harflerle Hastoy soyadının yazılı olması ailenin epeyce canım sıkılmıştı. Belediye Başkanı'nın Benat'ın vasiyetini incelemesi için, ölünün aralından duyulan saygı gereği biraz zaman geçmesi gerekiyordu. Ama o gün akşam üzeri Belediye Başkanı kendini ayda bir köyümüze gelen avukatın karşısında bulmuştu.

Avukat, "Ne parasından bahsediyorsunuz?" diye sordu.

Belediye Başkanı gözlerini kısarak avukata pis pis baktı. Licq'ten gelen bir avukata güven olmazdı. "Ne parası olacak!" dedi. "Benat'ın servetinden bahsediyorum."

"Hâlâ neden bahsettiğinizi anlamıyorum, Mr. Aramburu."

"Ama o yaşlı deli... yani, rahmetli, vasiyetini yazdırmak için sizi ziyaret etmişti. Unuttunuz mu?"

"Ha, evet! Bunu hatırlıyorum. Yıllar önceydi. Bana yakında öleceğini hissettiğini söylemişti. Bir dostu ona vasiyet yazması gerektiğini söylemiş, o da bana gelmiş."

"Evet. O dost bendim. Sonra ne oldu?"

"Ne olacak?" diye avukat güldü. "Parası olmayan bir insanın vasiyeti de olamayacağını ona izah ettim."

"Parası olmayan mı?"

110

"Tek kuruş bile yoktu ki."

"Ama onca yıl... neredeyse yüz yaşma kadar yaşadı. Ve bu süre içinde ne yedi ne içti. Son yıllarda iştahı çok açılmıştı gerçi... ama mutlaka o harcamadığı paraları biriktirmişti."

"Şu taş duvarları onararak kazandığı para ancak soğan ekmek almasına yetiyordu. Beş parasız öldü gitti zavallı."

"Beş parasız mı?"

"Beş parasız."

Aynı akşam Belediye Başkanı köyün rahibini ziyaret etti ve onunla da uzun uzun konuştu.

"Yani, sadece günah çıkarmak için mi size geldi?"

"Evet. Ölümünün yaklaştığını ve ruhunu günahlarından arındırmak istediğini söyledi. Biraz fazla ileriye görmüş olmalı. Ha! Ha!"

"Hiç de komik değil, Peder."

"Öyle, öyle! "Rahip gözlerinden akan yaşları koluna sildi. "Son yıllarında rahmetliye yaptığınız iyilikler bizim köy halkına çok güzel bir örnek oldu, Mr. Aramburu."

"Hıh!"

"Rahmetlinin itirafları arasında, bir ilk okul çocuğu kadar bile günahı yoktu. Şu anda Tann'nin yanı başında yerini aldığından emin olabilirsiniz. Eğer üzüntünüzü biraz olsun hafifletecekse..."

"Elbette. Hem de çok hafifletti. Peki, o uzun yürüyüşlere neden çıkıyordu? Yani, zenginliğine zenginlik katmak isteyen insanlar böyle yapar."

"Ben de bunu çok merak ettiğim için kendisine aynı soruyu sordum."

"Evet?"

"Bana yeni şeyler görmekten hoşlandığını söyledi."

"Yeni şeyler görmek mi? Bu ne saçma bir şey böyle!"

Rahip omuz silkerek, "Benat ne de olsa köyün delisi değil miydi? Masum, saf bir insandı."

"Masum mu! O bir tilki kadar kurnazdı!"

Belediye Başkanı bu hayırseverliği yüzünden müşterilerinin ve köy halkının kıs kıs arkasından gülmesini pek kaldıramadı. Bazen çok zekice taktikler böyle geri tepebiliyordu. Köy halkımız arasında, telefonun insan beynine yaptığı hasar artık bütün gerçeğiyle kabul

111

edilmiş durumda. Köyün delisi bile, beyni böyle hasar görmüş birini kandırıp sekiz yıl keyif çattıktan sonra!

Belediye başkanı, arkasından güldüğümüz için içten içe çok alınıp üzüldüyse de, bizim köyden Licq köyünün ahmaklarına taş çıkartacak kurnaz bir deli çıkmasından büyük bir gurur duymuştu, f

112

MRS MCGIVNEY'in BEŞLİKLERİ

Günün büyük bir kısmı 'tebdil-i kıyafet'le dolaşıyordum. Eski püskü lastik ayakkabılarımın bağları düğüm düğüm olmuş, dizleri ve poposu yamalı kısa pantolonum ve çorapsız, yara bere içinde ciliz bacaklarım ve yandan

çarklı kepimle gelen geçenin bana kuşkuyla baktığını görerek için için gülüyordum. Bir paralı asker timinin lideri olduğuma bin şahit isterdi.

Görevimiz, North Pearl sokağını Almanlar'a karşı tutmaktı. O yıl Mart ayında Çekoslavakya'yı ezip geçen Almanlar, şimdi de North Pearl yoluyla Arnavutluk topraklarına göz dikmişti. Her şeyin başındaki en büyük ABD savaş kumandanı beni şık ofisine çağırıp, North Pearl'in düşmesinin Arnavutluk'un sonu olacağını bütün açıklığıyla anlatmış, ve Arnavutluk düşerse, 'Amerika için ne umut kalır?' demişti. Artık ülkenin kaderi benim ve sadık askerlerimin elindeydi. Karşımızda ise, birkaç bin acımasız, iyi eğitilmiş Nazi Birlikleri bulunuyordu. Her çocuk gibi benim de çok gizli bir oyun dünyam vardı ve bu yarattığım dünyanın çok özgün olduğuna inanıyordum. Öylesine karmaşık, öylesine dramatik oyunlar kurgulardım ki, altı ve on yaşlarındaki hâlâ o günlerdeki oyunlarımı özdeşleşmiş olarak hatırlarım. Radyoda sürekli savaş haberleri dinlediğimiz için, 1939 yazının konusu Naziler'le ilgili olmak zorundaydı.

Ciğerlerime bol hava çekerek atlı arabalar döneminden kalma ahırın çürük duvarına yaslandım ve ağır ağır köşeden başımı uzatıp pusucunun yerini saptamaya çalıştım. Onlar beni görmüştü. Ahırın tahta duvarına isabet eden bir kurşun yanağımı sıyırp geçti! Hemen geri çekilip arkamdakilere, "Şuradaki sundurmaya sığınalım," diye 113

fısıldadım. "Tek şansımız bu!" Jim Amca ile Gabby Hayes endişeyi birbirlerine baktılar ve Jim Amca Naziler'e küfürü bastı. Gail hayran bakışlarla beni izlerken, Reggie hazır olduğunu belirten bir işaret çaktı. Ben, Thompson yerine kullandığım sopayla düşmana sürekli bir ateş açtım ve adamlarım tek tek tek sundurmaya doğru koşup yerlerini aldılar. Ama Reggie ile Doc yolda vuruldu. Sağ kolum Japon Kato onları sürükleyerek sundurmaya kadar çekti. Sıra bana gelmişti. Alman barikatlarına doğru ateş etmeye devam ederek caddenin karşı tarafına geçerken bir omuzuma, derken bir dizime ve tekrar diğer omuzuma isabet eden kurşunlarla yere düşüp sürüklenirken, bir de yerdeki şişeyle bacağımı keserek yaralar almıştım.

Nihayet sipere geldim ve yaralarım hiç aldırmadan, hemen adamlarımı etrafıma topladım. Acıya dayanabilmek için dişimi sıkıp yere elimdeki sopayla bir plan haritası çizdim. Bu sopa aynı zamanda bir Makineli tüfek ve dürbün, Alman radyosundaki haberleri İngilizce'ye çeviren bir telsiz, baş parmağımınla tutuşturarak düşmana fırlatabileceğim bir dinamit görevi yapabiliyordu. Bazen dağın tepesinde bir kayayı düşmanın üzerine yuvarlamaya da yarıyordu. Tabii, aşağıdakiler pestil gibi eziliyor ve bu sopa dehşet verici bir manzaraya sebep olabiliyordu. Ama ben adamlarıma her zaman savaşın korkunç bir şey olduğunu söylerim. Dinamit son çareydi. Savaş malzemelerine yapılan masraflar düşünülecek olursa, bu çok işlevli sopa gibi bir tane daha bulmak hiç kolay değildi. Tabii, yerde gebermiş Alman bir askerinin yanı başında -şansa- böyle bir sopa görürseniz, o başka.

Korkusuz ordumda radyo programından Jack Armstrong, All American Boya öykünerek yarattığım Jim Amca, erkek gibi bir kız olan ve bana hayranlığından sürekli 'Sen nasıl istersen, Şef diyen Gail, en adi kovboy filmlerinden seçme bir karakter olan Hayes, ayrıca Jack ve Doc ile İngiliz Reggie vardı. Onun emirlerimi iyice anlaması için kendisiyle İngiliz aksanıyla konuşuyordum. Son olarak da, en sadık adamım ve sağ kolum Kato. Onu The Green Hornet kitabında rastladığım bir valeden yaratmıştım ama o zamanlar valenin ne demek olduğunu bilmiyordum. Öte yandan, bu 'sadık Japon va-lesi'nin Britt Reid için yaptıklarını benim için de yapması yeterliydi. Daha sonra, Pearl Harbor'da Kato geceden sabaha 'Filipinli bir sadık vale' oluvermişti ama artık o zamanlar ben bu oyunları bırakmıştım.

114

gu yedi adamımın her birinin belirli bir kişiliği ve belirli rolleri vardı- Hepsini şu güne kadar en ufak ayrıntılarına kadar hatırlıyorum- Gail her zaman bana hayrandı ve sürekli hayret nidaları atardı. Gabby en akıllı ve bilge olamızı; / Love A Mystery programından Reggie ise, her zaman en kibar olanımız. Jack ve Doc çok cesur ama sabırsız ve aceleciydi. Jim Amca benim altından kalamayacağım görevlere atılmamdan endişe duyardı. Kato, malum, sadakatıyla tanı- -rıdı. Hepsinin çok geçimli insanlar olduğunu söyleyemem ama iş ciddiye bindiğinde her biri savaşa hazır kişilerdi. Dahası, buyruklara aSla karşı gelmezlerdi. Sabrımı taşıran ve bazı tepkiler vermeme sebep olan davranışları olsa da, hepsini çok severdim.

Bu oyunlarımdaki karakterleri oynarken, yüksek sesle konuşurdum. O yazın sonuna doğru yine aynı sokakta bir akşam üzeri esir aldığım pis bir Alman subayını konuşurmaya çalışıyordum ve adam pis pis gülerek benimle alay edercesine cevaplar veriyordu. Bu oyunlarda her zaman gergin ve duygusal sahneler olurdu ve sesim giderek yükselir, el kol hareketlerim abartılı bir hal alırdı. Tabii, birinin bana baktığını fark edersen toparlanır, şarkı söylüyormuş gibi yapardım. Kendi kendine konuşan birine herkes deli gözıyla bakar ama şarkı söylemenin hiçbir sakıncası yoktur; bunu herkes yapar. Gerçi, bu numarayı da kimse yutmazdı. Olan bana olur, oyunumun bozulduğuna sinirlenip oradan sıvıştırdım.

O gün de, Doc'a esir aldığımız Alman subayının gözlerini iyice bağlamasını söylüyordum. Çizdiğim haritayı görmemesi gerekiyordu. Birden bire bir sesle dikkatim dağıldı. Durup etrafıma bakındım ama hiçbir şey göremedim ve oyunuma devam ettim. Durumumuz çok kritikti ve Almanlar'm bir milim bile ilerlemesi... tekrar aynı sesi duydum. Sanki metal bir şeyi cama vurur gibi bir ses: Tik. . tik. . tik... . Tekrar etrafıma bakındım. Sokakta benden başka kimse yoktu. Oyuna dönerken, birden göz ucuyla bir şeyin kımlıdadığını hissettim ve gözlerimi kaldırdım. Karşımda Mrs. McGivney duruyordu. Mahallenin delisi.

Tabii, bütün adamlarımla birlikte dört beş bin kişilik Nazi birlikleri de gözden kayboldu. Koskoca lider, sokakta tek basına konuşan küçücük, cılız bir çocuğa dönüşmüştü.

Mrs. McGivney'in garip alışveriş adetleri, eski moda, uzun giysi-

leri ve aşırı derecede içine kapanık biri olması nedeniyle mahalleli ona 'kaçık' gözüyle bakardı. Hiç öyle sokaklarda görünmezdi. Sade-ce kapanış saatinde Kane'in dükkanına koşarak gider, başka müşteri-leri olsa da Mr. Kane hemen onunla ilgilenirdi. Çünkü Mrs. McGiv. ney öyle çekingen bir insandı ki, Mr. Kane onun hemen oradan kaçıp ertesi akşama kadar geri dönmeyeceğini çok iyi bilirdi. Çünkü biri onunla konuşacak diye Mrs. McGivney'in ödü kopardı. Mr. Kane onun bu korkularını hoşgörüyü karşılar, kendisiyle hiç konuşmazdı. Sadece ona gülümseyerek bakar, gözlüklerinin üstünden Mrs. McGivney'in alışveriş listesine göz gezdirerek konservelerini, makarnalarını üst üste yığar, pirinç ve peynir gibi tartılacak malzemeleri -biraz fazlasını tartarak- ona verir, fiyatları tezgahının altında sakladığı deftere kaydederek toplamı ona söylerdi. Beyaz kartondan bir defter olmasına rağmen, herkes nedense Mr. Kane'in bu defterine 'Kara Kitap' derdi. Mrs. McGivney torbalarını yüklediği gibi, biriyle karşılaşmaktan korka korka ve koşu koşu evine geri dönerdi. Ayda bir Mr. Kane'e çek getirir ve hesabını öderdi. Onun hükümetten bir 'maluliyet' maaşı aldığını herkes biliyordu ve mahallede bu 'maluli-yeti'nin de delilik olduğuna karar verilmişti. Oysa MR. Kane onun sadece çok utangaç bir kadın olduğunu söylüyordu. Ne var ki, mahallenin genel yargısı bir mantık gerektirmiyordu. Hükümetten bağlanan aylık, komşuların gözünde yeterli ve somut bir kanıttı. Kaçık ve yaşlı bir kadın başka nasıl geçimini sağlayabilirdi? Bir iş bulması söz konusu olamazdı. Tabii, bir deli evi filan gibi bir yer varsa, orada çalışabilirdi. Ayrıca, onun gerçekten deliliğinin bir diğer kanıtı da, penceresine çıkıp sokakta oynayan çocukları izlerken, diğer büyükler gibi gürlütü etmelerine ya da taş atmalarına hiç kızmamasıydı. Mrs. McGivney, tıpkı bir deli gibi, çocuklara saf saf ve gülümseyerek bakardı.

İşte, o gün de penceresinden bana bakıyordu. Cesur ordumu ve düşman birliklerini kaçırmış, ve o masum gülümsemesiyle bakıyordu. Daha da ilginç, bana el etti. Böyle bir şeyi mahalledeki çocuklardan hiçbirine yaptığı görülmemişti! Ben abartılı bir şekilde dönüp etrafıma bakındım. Hayretimi belli edecek şekilde kaşlarımı havaya kaldırıp ellerimi iki yana açtım. Ne yaptım ki, der gibi. Elindeki beş sentle cama vurdu. Az önceki ses buydu demek, diye düşündüm.

parayı gösterip beni çağırıyordu. Besbelli beş senti bana vermek istiyordu. Eliyle sokağın köşesinden dönüp evin kapısına gelmemi işaret etti. Doğrusu, bunu yapmayı istemiyordum. Deliler beni korkuturdu, fakat terbiyeli bir çocuk olarak dediğini yaptım. Zaten içimizde en kabadayı geçinen, hatta hapse düşen, esir alman ya da ölmüş olan çocukların hepsi bugünün ölçülerince fazlasıyla terbiyeli çocuklardı. Hem sonra, işin ucunda para vardı ve bu şansı kaçırmak istemiyordum. Annemin üç beş, kuruş kazanmak için sağlığını tehlikeye attığını düşünenecek olursak, bu parayı yabana atamazdım. Gerçi, oyunumdan olmuşum ve deli bir kadının evine gitmeye korkuyordum. Yere çizmekte olduğum planı, düşmanın görmemesi için sildim ve Mrs. McGivney'in evine doğru yürüdüm.

232 numaralı kapının önüne çıkana kadar merdivenler epeyce karanlıktı. Aslında, sahanlıklardaki pencereler apartmanın içini aydınlatacak şekilde tasarlanmıştı ama ev sahibi her katı ayrı ayrı kiraya verebilmek için bölmeler yapmış ve bu boşluklara birer banyo koymuştu. Ama 232 numara bizim ev numaramız olan 238 ile aynı konumda olduğu için, ben bu karanlığa alışkındım.

Kapının önüne geldim ve karanlıkta bir süre bekledim. Hâlâ, tereddüt ediyordum. Belki de, geri dönmek daha akıllıca olacaktı. Kendimi tekrar sokağa ve aydınlığa atmak isteğiyle bir hamle yaptım, fakat tam o sırada Mrs. McGivney kapıyı açtı. Her zamanki gülümsemesiyle bana bakıyordu.

"Mr. Kane'in dükkanına kadar gidip bana bir şeyler alabilir misin?" Bir genç kız gibi utangaç bir sesle sordu.

"Sana beş sent veririm." Bunu da şirin olmaya çalışarak melodik bir sesle söylemişti.

"Şey... gerek yok... ama tabii, Mr. Kane'in dükkanına gidip istediğiniz şeyi alırım." Aslında, benden böyle bir şey istediği için memnun olmuşum. En azından delice bir şey değildi.

Elindeki listeyi uzattı ve Mr. Kane'in bunları hesabına yazmasını söyledi.

Mrs. McGivney'in alışverişini yapıp geri döndüm ve bana beş senti verdi. Parayı cebime atıp teşekkür ettim. Geçen yıl yirmi beş sentimi cebimden düşürdüğüm için, elimle tekrardan paranın cebimde durup durmadığını yokladım. Bond fırınına gidip haftalık

ihtiyaçlarımızı alacaktım. Kibarca, 'günlük ekmek' dedikleri ? ekmek satılan bir yerdi. Geçtiğim yol üzerinde defalarca turalamış ama kaybettiğim parayı bir türlü bulamamıştım.

"Torbaları içeriye koyar mısın?"

Onun peşinden oturma odasına doğru yürüdüm, Mrs. McGivney torbaları alıp mutfığa götürdü ve ben odada bir süre tek basınç kaldım. Pencerenin önündeki sehpa iki bardak süt ve boş servis tabaklarıyla ortadaki büyük bir tabağın içinde kurabiyeler duruyordu. Evin içinde eski tip mobilyaların kokusuyla yeni pişmiş kurabiye kokusu birbirine karışmıştı. Köşede bir koltukta yaşlı bir adam oturuyordu. Camdan dışarı gözlerini dikmişti ama hiçbir şey görmediği belliydi. Adamın yaşlı olduğunu düşünmemin tek nedeni beyaz saçlarıydı. Aslında, yüzü hiç kırışık değildi ve koltukta dimdik oturuyordu. Ancak, gözlerini hiç kırpmıyordu. Cansız gibi.

Mrs. McGivney mutfaktan geri dönerek masaya doğru yürüdü ve sandalyelerden birini çekerek bana oturmamı işaret etti.

"Yok, yok... gitmem gerek," diyecek oldum fakat o kadar acıklı bir şekilde yüzüme baktı ki, onu kıramadım.

Tabakların üzerinde kumaş peçeteler vardı. Mrs. McGivney kendi tabağındaki peçeteyi alıp açtı ve kupağına yaydı. Ben de aynısını yaptım. Bana tekrar gülümseyerek burnunun ucuyla ortadaki dolu tabağı işaret etti.

Kurabiyelerden almam gerektiğini söylemeye çalışıyordu. Ben de uzanıp bir tane aldım. Mrs. Me Givney kendi kurabiyesinden kibarca küçük bir lokma aldı, ben de öyle yapmaya çalıştım ama kurabiye parçalandı ve bir parçası yere düşerken, diğeri ağzımın kenarında kaldı. Elimle onu ağzıma tıkarırken, o anda utancımın yerin dibine girdiğimi hissettim.

Mrs. McGivney kibarca dişlerini göstermeden gülümsedi. "Üç blok ötede oturuyorsunuz, değil mi?"

Başımı salladım.

"Mrs. LaPointe'nin oğlusun."

Yine başımı salladım ama onun kimseyle görüşüp konuşmadığı halde bunu nasıl bildiğine şaşırılmıştım.

"Adın ne?"

"Luke. Aslında Jean-Luc ama sadece annem bana öyle hitap eder. Ben Luke adını daha çok seviyorum."

118

"John-Luke," diye kendi vurgusuyla adımları tekrarladı. "Yabancı bir isim, öyle değil mi?"

"Fransızca. Annemin ailesi Kanada'nın Fransız kesiminden. Ailenin bir diğer bölümü de Kızılderili."

"John Luke çok güzel bir isim."

"Dediğim gibi, sadece annem bunu kullanır."

"Seni hep tek başına oynarken görüyorum."

"Hep değilse de, çoğunlukla."

"Neden?"

"Neden yalnız mı oynuyorum demek istiyorsunuz?" O arada gözüm ister istemez köşede oturan adama kaydı.

Onu yok varsaymamız mı gerekiyordu, yoksa ilgilenmem mi gerekiyordu karar verememiştim. "Bilmem... genellikle kendi oyunlarımı kendim yaratıyorum ve çocuklar bu oyunların kurallarını bilmiyor, karakterleri tanımıyor..."

"Çok kitap okuyorsun, değil mi?"

Bunu nereden bilebilirdi? Birden, kütüphaneden dönerken hep bu sokaktan geçtiğimi düşündüm. Öbür yoldan elimde kitaplarla geçtiğim zaman, çocuklar arkamda, 'Profesör! Profesör!' diye dalga geçtiği için bu yolu tercih ediyordum. Mahalledeki takma adım da buydu zaten. Bazen de, bana 'Fransız' derlerdi. Annemin kendi kızlık soyadını- sanki evliymiş gibi- Mrs. LaPointe şeklinde kullanması, hepimizi daha da Fransız yapıyordu. Okuldaki ilk günümde, öğretmen Fransız olmamın ne kadar ilginç olduğunu söylemişti. Böyle öğretmenlerden nefret ederim. İnsanın sosyal hayatını karıştırmaları hiç gerekmez. Benim ondan istediğim tek şey, bilgi. İlgi, şefkat, samimiyet değil, sadece bilgi. Tahtaya Jean-Luc olarak ismimi yazdı ve ilk günlerde çocukların çoğu İngilizce'de bir kız ismi olan Jean diye bana hitap etmeye başladı. Tabii, bunda hafif bir alay gizliydi ve bu yüzden okul çıkışında bazı kavgalar oldu. Mahalleye yeni gelen her çocuğun geçirdiği bir sınavdı bu. Çocukların çoğu benden büyüktü ama benim de başka bir özelliğim vardı. Asla vazgeçmediğimi gördüler. Beni itip kaktıkları bir gerçektir ama ellerinden kurulduğum an geri saldırırdım. Eve üstüm başım yara bere içinde dönerdim, ama onları da yarasız beresiz göndermezdim. Zamanla onlar vazgeçmek zorunda kaldılar. Hem kendilerinden küçük bir çocuğu dö-

119

vebilmenin onlara bir şey katmadığını kabul ettiler, hem de sonuçta kendileri de yara bere aldıkları için bunu yediremediler. Gerçi, hiçbir zaman 'lider' bir karakter olamadım. En iyi arkadaşım diyebileceğim kimse de olmadı. Ne var ki, mahallede kendimi kabul ettirmiştim. Bir yandan da, çok okuyordum ama bunu sınıfta belli etmiyordum. Sadece ara sıra çok parlak bir şey ortaya atarak, bunu övgüyle karşılayan öğretmenlerin arkasından küçümseyici bir takım mimikler yapıyordum.

Bu da bana ayrı bir hava katıyordu.

"Evet, efendim, çok kitap okurum. Çoğu oyunlarımı da bu kitaplardan yaratıyorum."

"Oyun yaratmak mı?"

"Evet efendim. Örneğin, paralı askerler, Üç Silahşörler filan. Ama daha çok radyo programlarından ediniyorum."

"Bizim radyomuz yok," dedi Mrs. McGivney ama bunu ne şikayet eder gibi ne de bir mahcubiyet duyarak söylemişti.

Ben evde bir radyo olmadığını hemen fark etmişim ve nasıl rad-yosuz yaşadıklarını aklım almamıştı. Benim için hayatın anlamı evdeki ikinci el Emerson radyomuz ve Lone Ranger, The Whistler ya da / Love A Mystery gibi macera programları, veyahut Jack Benny ile Fred Allen'in komedi programları, Mr. Anthony'nin günlük sorunlar üzerine yorumları gibi programlardı. Onlar olmadan yaşayamazdım. Günün en mutlu anı, radyonun düğmesini çevirip ısınması için geçen birkaç saniyelik uğultu ve ardından çocuk programlarından birini sunan o tanıdık sesi duyduğum andı. Annem, ödevlerimin başına oturmadan önce her akşam bir saat kadar radyo dinlememe izin veriyordu. Radyonun başında tek ayağımın üstünde duyduğum ve gördüğüm her şeyden büyülenmiş gibi öylece kendimden geçerdim. Gördüğüm... evet, bu eski radyo programlarını insan görebilirdi... hayal gücünüzde her şey şekil alırdı. Benim için radyo gerçeğin ta kendisiydi. Müthişti. Heyecan vericiydi! Kitaplarda ve filmlerde 'gördüğüm' hiçbir şey bana o kadar gerçek gelmezdi.

North Pearl sokağındaki hayatımın hiçbir müthiş tarafı yoktu ve o da bana gerçek gibi gelmezdi zaten. Bir gün kurtulacağım bu yoksul mahalledeki yaşamımı geçici bir dönem olarak gördüm. O güne kadar da, oyunlarımı sığınarak bu hayata katlanacaktım.

120

r

"Nedense, beni ürkütüyor," dedi bana bir kurabiye daha uzatarak. Önce kibarca reddedip sonra isteksizce uzanıp aldım.

"Radyo mu sizi ürkütüyor?"

"Elektrikli aletlerin hepsinden korkuyorum." Bunu biraz utanarak itiraf etti.

O anda, evde elektrik lambası bile bulunmadığını fark ettim. Mahallemizde aslında havagazı vardı ama sadece mutfaklara bağlı borular kullanılıyordu. Diğerleri iptal edilmiş ve elektrik çekmek için kullanılmıştı. Eski gazlı fenerler yerine, her evde bir kablonun ucuna takılı çıplak ampuller sarkardı. Bizim evde banyo ve mutfaktaki kullanılmayan gaz borularının dökmeye demirden anahtarları hâlâ üstündeydi ama kat kat yağlıboya ile boyanmış olduğundan artık hiçbir şekilde açılması mümkün değildi. Ama Mrs. McGivney'in evinde kesme camdan gaz lambalarının pırıl pırıl pirinç anahtarları vardı.

"Mr. McGivney gaz lambasının ışığına bayılır," dedi. "Bir an önce lambaları yakmam için havanın kararmasını bekler." Koltuğunda dimdik oturan adama şefkatle baktı.

Ben de tekrar o tarafa döndüm. Boş mavi bakışlarıyla hâlâ dışarıya dönük oturan adamın yüzü o kadar ifadesizdi ki, Mrs. McGivney'in onun bu duygularım nasıl bilebildiğini merak ettim doğrusu. Acaba konuşabiliyor muydu? Hiç güldüğü oluyor muydu? Hem, nesi vardı ki? O da deli filan mıydı?

Mrs. McGivney'in beni izlediğini fark ederek hemen bakışlarımı çevirdim.

"Mr. McGivney bir kahramandır," dedi sanki kafamdan geçenleri anlamış gibi.

Başımı salladım.

"Biliyor musun, kim bilir ne kadar uzun zamandır senin gibi küçük bir misafirimiz olmamıştı.

"Bilmiyorum, efendim," dedim. Umurumda da değildi. Bir an önce oradan kalkıp gitmek istiyordum.

"Çok çok uzun yıllar geçti," diye anlatmaya başladı. "Michael... yani, yeğenim, bizi ara sıra ziyarete gelirdi. Bundan pek hoşlandığını söyleyemem ama Ellen... yani, kız kardeşim, onu bize gönderip dururdu. Michael her geldiğinde, ona bu kurabiyelerden yapardım. O da bu kurabiyelere bayılırdı. Tabii, kurabiyelerimi sevmeyen çocuklar da vardı."

121

"Ben sizin kurabiyelerinizi çok beğendim, Mrs.. McGivney.. Gerçekten, çok lezzetli... gerçekten. Ben artık gitsem iyi olur: Annem hastaydı ve..."

"Mr. McGivney bir kahramandır," diye beni duymamış gibi kaldığı yerden devam etti. Onun kocasıyla ilgili bif şeyler anlatmak istediğini anlıyordum ama evin tertemiz ve düzenli havasından sıkılmış, arkamda hareketsiz ve boş bakışlarla pencerenin önünde oturan bir insanın varlığından rahatsız olmuşum. Tekrardan gitmem gerekliğini, annemin merak edeceğini söyledim ve sütle kurabiyeler için; ona teşekkür ettim. Mrs. McGivney iç çekerek omuz silkti ve beni kapıya kadar geçirdi. Karanlık merdivenlerden koşarak oradan, uza-: kıştım.

122

Eve girmeden önce kapının önünde bir süre oturdum. İçeride ciğerlerinden hasta olan annem son krizinden dolayı yatıyordu. Kapının önünde top oynayan çocuklar trafiği engelledikleri için bir kamyon şoförüyle bağışıp birbirlerine küfürler, yağdıyorlardı. Sonuçta, oyunları bozuldu ve Mr. Kane'in dükkanını olduğu köşede toplanıp oturdular. Bir süre sonra da, Livingstone sokağından tersaneye doğru uzaklaşıp gittiler. Nehir boyunca terk edilmiş depoların orada, çöplüklerin arasında sidik kokulu rihimde öylece dolaşacaklardı. Sapanlarıyla henüz kırılmamış birkaç pencere camını kırdık tan sonra, bundan da sıkılıp yine Mr. Kane'in dükkanını köşesinde toplanacaklardı. Yeni bir olay ya da bela çıkarana kadar..

1936 yılının Haziran ayında annemle kız kardeşim ve ben, eşya-; larımız kapının önüne atılmış vaziyette North Pearl sokağındaki 2.38. numaralı evimizin önünde otururken, o gün, çocuklar yine top oynuyorlardı. Giysilerimiz ve yatak yorganlarımız büyük koliler içindeydi ama eski püskü birkaç eşyamız güneşin acımasız ışıkları altın-, da utanç verici bir şekilde ortalıktaydı. Kız kardeşim dört, ben ise altı yaşındaydım. Lake George kasabasının dayımın sarsak kamyonuyla Albany'ye yaptığımız yolculuktan sonra, acıkmış, yorgun düşmüştük. Anne-Marie'nin gözlerinden uyku akıyordu ve huysuzlanmaya başlamıştı. Annem endişeyle sokağın bir o tarafına bir öbür tarafına bakınarak babamı bekliyordu. Beş yıl önce, iş aramak üzere evden ayrılarak, annemi kız kardeşime hâmileyken terk eden bâ-bamı o günden bugüne beş yıldır hiç görmemişti aslında. Annem

122

çantasında iki dolar ve biraz bozuklukla ve karnında bebeğiyle kalakalmış, bir süre sonra babamdan bir mektup almıştı. Çok sevdiği ailesini terk ettiği için üzgün olduğunu söyleyen babam, bizlere bakamayacak durumda olduğu için kendinden utandığını yazmıştı. Kendisi ortalıkta görünmediği sürece, annemin ailesinin bizlere bakacağını söylüyordu. Babam bir kumarbaz olduğu için annemin ailesi en başından evliliklerim onaylamamıştı. Bence, makul.

Derken, beş yıl sonra birdenbire babamdan bir mektup daha gelmiş, Alban/de bir iş bulup bir eve yerleştiğini ve her şeye yeniden başlayabileceğimizi yazmıştı. Dayım, babamın bizi terk ettiği günden beri bizi başına basmış, hatta, Albany'ye kadar bizi getirmekten hiç gocunmamıştı. Ancak, babamın verdiği adrese geldiğimizde onun orada olmadığını görünce, eşyalarımızı yolun ortasına bıraktığı gibi, gece bastırmadan Lake George geri dönebilmek için çekip gitmişti. Kamyonun farları olmadığı için acele etmekte haklıydı.

Biz de kapıda bir süre bekledikten sonra, kız kardeşimi eşyalara göz kulak olsun diye orada bırakıp apartmandan içeri girdik. Orada ilk kez kaynamış lahana kokusuyla bir takım insanların teninin kokusu ve bir de lizol kokusunun karışımı bir koku burun deliklerime işledi. Ömrüm boyunca kenar mahallelerin, yoksulluk ve umutsuzluğun kokusu olarak hatırladığım bir koku. Soğuk ve yakıcı.

Dairenin kapısında bir zarf bulduk. Zarfın içinde evin anahtarıyla babamdan bir not vardı. Bu özel gecenin şerefine bir şeyler almaya gittiğini ve hemen döneceğini yazmıştı. Tekrar kapının önüne çıkıp kaldırımda oturduk, onu beklemeye koyulduk. Ve onu bir daha hiç görmedik.

Yedi yıl kadar, 1930'lu yılların tipik bir kenar mahallesi olan North Pearl sokağında oturduk. Burunlarından sümükler akararak sokaklarda bağırsa çağırışa tenekte konserve kutularına vurarak oynayan çocuklar, üzerlerinde atletlerle bir kapının önünden diğerine birbirlerine seslenerek bira içen işsiz güçsüz, saç sakalı birbirine karışmış adamların bir iş bulup hayatını kazanmaya çalışan diğerlerine atıflarıyla geçen yedi yıl. "Yer süpürerek üç kuruş kazanacağım diye hiçbir patronun kıcını yalayamam!" Belli ki, bunları çok aşmışlar. Bizim mahallede sadece bir kaç aile reisinin düzenli işi

123

vardı. Köşedeki 'günlük ekmek' satan fırını çalıştıran bir çift ve Bur-germeister bira fabrikasında yükleme yapan bir avuç işçi.

North Pearl bir İrlanda gettosuydu. Kuşaklar boyu onun bunun verdikleriyle hayatlarını götüren, karlarına kabadayılık edip sindiren, asilik eden çocuklarını döven bir sınıf insan. İçlerinde biraz daha hırslı olanlar Amerika'ya göç ettikten sonra, ilk kuşakta bir takım sıradan işler bularak kendini kurtarmış, ikinci kuşakta bir meslek sahibi olarak bir sosyal yaşam tutturmuşlardır. Ama North Pearl'de yaşayan İrlandalılar geçici ve günlük işlerle, devletin işsizlik ve çocuk bakımı için verdiği çeklerle yaşardı. Alban/deki yoksul halk arasında WPA'mn sağladığı bu günlük işlerde yalnızca ve yalnızca İrlandalılar çalışabilirdi çünkü Albany'deki politik çarkı döndüren O'Conner çetesiydi.

Devlete sırtını dayayanlar uzun yıllardır buna öylesine alışmışlardı ki, artık bunu yasal bir hak olarak görmeye başlamışlardı. Ama annem bu tür sosyal ve hayır kurumlarına muhtaç kalmış olmaktan utanç duyuyordu. Ruth Lillian La Pointe! Tüm LaPointe ailesi gibi o da bugüne kadar elde ettiği her şeyi emeğiyle, alın teriyle kazanmıştı. Bu duruma düşecek kadın mıydı! Ama kadersiz bir insandı ve hayat ona üst üste darbeler indirmişti. Önce o yakışıklı kocası onu terk etmiş, Büyük Buhran döneminde iki çocuğuna bakmak zorunda kalmıştı. Bu arada olmayan imkanlarıyla ona destek çıkmaya çalışan babasını bir trafik kazasında kaybetmişti. Derken, zayıf bünyesi iflas etmiş ve ciğerlerine vurmuştu. Her Noel'de inatla yaptığı gibi, ne zaman çalışmaya kalkışsa yatağa düşüyordu.

North Pearl toplumun kayıp, kadersiz ve yeteneksiz insanların düştüğü bir lağım çukuruydu ama ben hiçbir zaman kendimi küçük görmedim. Mickey Rooney filmlerinde yemyeşil çim ekili bahçeleri olan malikanelerde pazar davetleri veren ailelerin çocuklarından bile küçük görmedim. Üstelik, onların babaları kendi gençliklerinde pek çok haylazlık yapmış olduklarını hiçbir zaman unutmayan, inanılmaz derecede iyi babalardır. Onlarla kıyaslanacak bir durumum yoktu belki, ama kendimi diğer insanlardan küçük görmeme zaten annem izin vermezdi. Evet, baş aşağı düşmüştük, kötü bir dönem geçiriyorduk ama ne ben ne de kız kardeşim buralara aittik. Buralar ait olmadığımız gibi, buralarda kalacak da değildik! Hayır, efendim!

124

gir gün her şey değişecekti. Bir gün bizim de gemimiz gelecek ve bizi kurtaracaktı. İşte o zaman, herkes seyir eylesin!

Annem ciğerlerindeki rahatsızlığı nedeniyle zaman zaman krizlere girse de, enerjik bir kadındı. Üstelik, akıl almayacak kadar iyimser, neşeli ve eğlenceli bir insandı. Diğer çocukların asık suratlı, hayatlarından bezmiş, ruhsuz annelerine karşın bizimkisi bir de genç ve güzeldi. Kız kardeşimle ben annemizle gurur duyardık. Ama hep içimizde bir endişe vardı. Bir an için ışıklar saçan bu kadın, bir de bakardık, yataklara düşerdi. Ama bizi cesaretlendirmekten hiç vazgeçmediği gibi, en ufak bir yeteneğimizi fark edecek olsa bunu desteklerdi. Bu duruma düşmemizin sadece kötü bir kader olduğunu ve buralara ait olmadığımızı tekrarlamaktan hiç vazgeçmedi. "Bir gün gemimiz gelecek," derdi. "Bu lafımı unutmayın!"

Annemle ilgili olarak duyduğumuz endişe, biraz da onun hayal gücüyle desteklediği Fransız ve Kızılderili kanıyla ilgiliydi. Onuruna yediremediği şeylerden olsa gerek, geçmişini fazlaca abartırdı. Kendi yetiştirilişinin diğerleri tarafından bilinmemesi, ve buna karşı bir tepki olarak, o insanların küçümsemeye çalıştığı geçmişiyile övünmeye kalkışması bazı insanlarda takıntı haline gelebiliyor. Annem zerafetinin ve inceliğinin Fransız kanından geldiğini savunur, bir Kızılderili oluşunun da onu ulaşılmaz ve tehlikeli kıldığını söylerdi.

Annemin kabullenemediği ve gururuna yediremediği bir olay da, çocuklarının gerektiği gibi bir Noel geçirememesiydi. Bu da, onun sadece Noel dönemi fazladan eleman ihtiyacı duyulan ucuz bir restoranda garsonluk yapması demekti. Gece yarısı, bize hediyeler almak için para artırmak için o soğuk kış geceleri eve geç saatlerde yürüyerek döner ve tam Noel sabahı ciğerleri iflas ederdi. Noel gününü oturma odasındaki kanepede yattığı yerde öksüre tıksıra geçirir ama kardeşimle bana aldığı o çok pahalı hediyelerimizi açışımızı izleyerek mutlu olurdu. Bir kaç kez Noel'de zatürreeden hastaneye kaldırıldı, bir kez de iki ay senatoryumda yattı. Bu süre içinde kız kardeşimle ben bir Katolik yetimhanesinde kaldık. Çıplak, kasvetli ve soğuk bir dağın tepesinde, hapisane gibi bir yerdi. Hiçbir şehir çocuğuna göre bir yer değildi.

İlk gün bir rahip beni çekip her gece annemin iyileşmesi için dua etmem gerektiğini söyledi. O gece uyuyup uyanıp annem için dualar

125

ettim ve sürekli ağladım. İlk kez onun öleceğinden, Anne-Marie ile ikimizin orada kalacağımızdan korkmuştum. Erkekler ve kızlar ayrı yerlerdeydi. Gri üniformalarımızla sessizce kuyruğa girip yemek salonuna, sınıflara ve kiliseye dua etmeye giderdik. Bütün gün yaptığımız bu sıralı işler insanın kulağını sağır eden bir çan sesiyle

yönlendiriliyordu. Soğuk suyla yıkaniyorduk ve buz gibi yatakhanelerde uyuyorduk. Bütün bunlar hayatın zorluklarına alışmamız içindi ama sadece nezle, kulak ağrıları ve boğaz hastalıklarından sürünmemize yol açıyordu. Çok sıkı, hiyerarşik bir disiplin uygulanıyordu. Büyükle küçüklere ağabeylik ediyor ve bu da gece yarları bir takım günahlara sebep oluyordu.

Anne-Marie ile beni, yetimhaneye adım attığımız an ayırmışlardı. O sadece beş yaşındaydı ve başına neler geldiğinden habersiz, benden kopmuş bir halde geceleri altına yapmaya başladı. Bu yüzden hem alay konusu ediliyor hem de cezalandırılıyordu. Öte yandan, Anne-Marie de çok güzel ve narın yapılı bir kızdı. Büyük kızlar onu kiskanıyor, uzun sarı saçlarından çekip ona eziyet ediyorlardı. Bir gün ders aralarında kontrolsüz bir şekilde kuduran oğlanların patirtisi arasında, sanki Anne-Marie'nin sesini duyar gibi oldum. Kızlar bizim teneffüs saatimizde kalın tel örgüler arkasında zapt edilir, oradan kuduran erkek çocukları izlerlerdi. Mavi üniformalı kızların arasında Anne-Marie'yi görebilmek için boş yere uğraştım. Derken zil çaldı ve sınıflara döndük. Bu kez kızlar bahçeye salındı.

Sonradan bana anlattığına göre, o karışıklıkta bana seslenen Anne-Marie'yi görmeden önünden geçmişim. Sesini duyamadığım gibi, rahibelerden biri diğer kızların ona eziyet etmemesi için saçlarını kesmiş olduğundan, onu belki de tanıyamamıştım. O gece sabaha kadar ağladığını anlatmıştı. Ama ertesi gün yine ısrarla tel örgülerin arkasından onu aramaya devam ettim ve sonunda onu buldum. Birbirimize sadece parmaklarımızı değdirebildik ve Anne-Marie yarı mutluluktan yarı üzüntüden ağlayıp durdu. Bundan sonra yetimhanedeki günlerimizi hep böyle geçirdik ve nihayet bir gün bizi çağırıp eve dönebileceğimizi söylediler. Annemiz iyileşmişti.

Eve döndüğümüzde annem bize Sosyal Yardımlaşma Kurumu tarafından sağlığı yerinde olmadığı için bize bakamayacağına dair bir karar alındığını anlattı. On altı yaşımıza gelene kadar bakım evi-

126

ne götürüleceğimizi söyledi. Ama annem kızılgeri ve Fransız karışımı bir tepkiyle Sosyal Yardımlaşma Kurumu yetkililerini geri tepmişti. Tabii, 'bu seferlik.

' Biz de annemizin her hastaneye kaldırıldığında, komşular evde yalnız kaldığımızı anlamasın diye elimizden gelen her şeyi yapardık. Anne-Marie boyundan büyük bir süpürgeyle evi temizler, ben üstümüzü başımızı yıkardım. Mr. Kane'in dükkanına alışverişe gittiğimde özellikle, 'annem şunu al bunu al dedi, ' diye gereksiz bir şekilde ondan bahsedirdim, sağlığının çok iyi olduğunu söylerdim. Çevrede Sosyal Yardımlaşma'nırı muhtemel casuslarına karşı her türlü olasılığı düşünerek hareket ederdim.

O yıl Noel, yaklaşırken, Anne-Marie ile ikimizi bir derter aldı. Annem pamuk ipliğiyle bağlı küçük ailemizin dağılmasından ne kadar korktuğumuzu hiç anlamıyorduk. Zengin ailelerin çocuklarına aldıkları hediyelerden alabilirhefc için inat etmesi yüzünden, bir gün sonuza dek bu aile dağılacaktı.

Haftada 7.. 27 dolar maaşımız vardı. Annem çok dikkatli alışverişler yaparak ve yemek konusunda muazzam bir yaratıcılıkla, giyimimiz de dahil günde adam başına 35 sentten biraz az bir harcamayla işi götürüyordu. 'Devlet, ev kiramızı elimize verip kendi istediğimiz bir evde oturma şansını hiç tanımadan dosdoğru o suratsız ev sahibimize ödeme yapıyordu. Üç odalı evimiz için, normal bir kiracıdan talep edilecek paranın çok üstünde bir kira ödüyorlardı aslında. Yoksulların efendileri, paraların içkiye gideceği korkusuyla, ev sahiplerinin kazıgım yiyordu.

Sonuçta, devlet bize aç kalmayacak kadar bir para ve barınak sağlamış . durumdaydı. Ama hayatın tadını çıkaracak ufak tefek 'extra'lara gelince iş değişiyordu. Noel ve doğum günü armağanları, ayda bir kez sinemaya gitmek, kız kardeşime Saint Joseph Kilise-si'nin bağışladığı eski elbiseler dışında kırk yılda bir yeni bir elbise almak, ya da annemin tek lüksü olan kahvesini içebilmesi (günde sadece.iki fincan), ya da Paskalya özel yemeği yapmak hayatımıza ufak tefek renk getiren olaylardı. Annem yine yaratıcılığıyla ananasları öyle ince ince dilimleyerek pişirirdi ki, jambondan farksız görünürdü. Patatesi margarınle yerdik ve o sıralar Vermont şeker fabrikaları sahipleri Bühran'dan etkilenmiş durumda olduğundan, mey-

127

ve suyu da içerdik. O zamanlar meyve suyu sudan ucuzdu. Margarini yapmak benim isimdi. Bir parça iç yağını eritip portakal tozuyla rengi dönene kadar ateşte çevirirdim. Her ne kadar tereyağı görüntüsünü elde etsek de, iç yağ hiçbir zaman tereyağı gibi kokmazdı. Aslında, önceden renklendirilmiş margarinin piyasaya sürülmesi benim bu keşfimden çok sonraki zamanlara rastlar.

Savaş zamanında Amerika tüm süt ürünlerini tükettiğinde, tereyağı lobisinden özel izin çıkarılarak bunu uygulamışlardı.

İşte, hayatın bu ufak tefek keyifleri, adam başına otuz beş sentten az bir harcamayla karşılanamadığı için, 'extra'lar için 'extra' para gerekiyordu. Bu da, ya annemin çalışması ya da benim ufak tefek işler yapmam anlamına geliyordu. Ayakkabı boyamak, getir götür işleri yapmak gibi. Ama bazen de, bu 'extra' işler olmuyordu. Annem en kötü günümüzde bize hep o geminin bir gün geleceğini söylerdi. O gemi bizi Batı'da rahat bir yaşama götürecekti ve yoksulluğun en kötü tarafı olan umutsuzluk ve çaresizlik sözcükleri hayatımızdan çıkıp gidecekti. O küçük yaşlarımda, annemin bu hayali gemisinin Hudson Nehri' nin rıhtımına yanaştığını düşlerdim. Üçümüz iskele tahtasına çıkıp, hiç arkamıza dönüp bakmadan gemimize binerek buralardan uzaklara giderdik. Ama bir akşam evde oturmuş, annemin gemiyle gittiğimiz o güzel dünyadaki muhteşem evimizle ve benim ünlü, zengin bir genç adam olduğum günlerle ilgili hayallerini dinlerken, birden beynimde bir şimşek çaktı. Annemin beklediği gemi bendim! Bu aileyi Pearl sokağından kurtaracak kişi bendim. Bu benim

görevimdi. Bu sorumluluğun ağırlığı, taşıyamayacağım kadar büyüktü. İşte, bunun bilincine vardığım günden sonra yarattığım o oyunların arkasına gizlenmeye başladım. Kapının önünde bunları düşünürken hava kararmaya başlamıştı. Albany'ye ilk geldiğimiz günü hatırladım. Geliş geçerken herkesin o eski püskü eşyalarını gördüğü o günü. Sonra yerimden kalktım ve merdivenlerden bacaklarıma bulaşan toz toprakla eve girdim. Mutfağa doğru giderken, Mrs. McGivney'in verdiği on senti "Hayal" kumbaramızın içine attım. Bu aslında büyük bir kibrit kutusuydu. Eve bir hırsız girmesi olasılığına karşı, bu kutuyu normal kibrit kutularının altına saklayıp içine para biriktirmeye başlamıştık. Annemin ara sıra yarım günlük işlerden kazandığı

128

naralarla, benim Cuma geceleri kentteki bar ve tavernaların önünde elimde boya sandığımla ayakkabı boyayarak kazandığım paraları içine atıyorduk. Gerçi, kırk yılda bir sarhoşun biri ya da bir kadına kur yapmak isteyen adamın teki ayakkabısını boyatırdı. Bende de, siyah ve kahverengiden başka renk yoktu. Ara tonlarda bir ayakkabı boyayamazdım zaten. Kimisi de, beni başından atmak için bir beşlik ya da bazen gümüş bir onluk verirdi. Köşe başında elma satmak gibi, ayakkabı boyacılığı da, Buhran yıllarında onurunu koruyarak dilenmenin bir şekliydi. Hayal kumbaramızda biriktirdiğimiz paralar, yaşamımıza renk katacak şeyler içindi... Emerson radyomuzu bu paralarla almıştık. Bu ikinci el, bâkatiiriatusu çatlamış radyoyu bir yıldan uzun bir süre haftada yirmi beş sent ödeyerek sahip olmuştu. Ama çoğunlukla bu paralar yiyecek ve giyecek gibi temel gereksinmelerimize de gidiyordu.

O akşam radyodaki son programını dinledikten sonra, gerçek yaşamıma dönerek annemin yatağının kenarına oturup onunla kart oyunu oynarken, kız kardeşim de karton bebeklerine kağıttan elbiseler kesip kendi kendine oynuyordu. Annem bebek elbiseleri olan kitaplardan bir tane alıp, oradaki modellerden örnekler çıkararak kesekâğıtlarını açıp ütüler ve onların üzerine çizirdi. Böylece bir kitap, yarım düzinesinin yerine geçer, ama karton bebekler zamanla yırtılırdı. Bu arada, kız kardeşim de hem modeller yaratarak satıcı olur hem de zengin, şımarık müşteri rolünü oynardı. Anne-Marie filmlerde ve dergilerde gördüğü modelleri yaratmakta epeyce iyiydi. Annem onun film kostümleri stilisti olacağını söyleyerek bütün Hollywood'u ayağına getireceğine inanıyordu. Benim çok kitap okumamı, bir gün büyük adam olacağım şeklinde yorumladığı gibi. Bir doktor olabilirdim... kendisi sık sık manastır hastanelerine girip çıktığı için oğlunun doktor olmasını arzu etmesi daha doğaldı. Ote yandan, hemşirelerden nefret eder, doktorların bir türlü bronşit, amfizem ya da zatülcenp gibi bir teşhis koyamadıkları çok özel ciğerlerine gösterdiği ilgiyi kıskandıklarını söylerdi. Bu doktor hikayeleriyle, bana gemimizi getirebileceğim bir yol anlatmaya çalışıyordu aslında. Gerçekten de, bir uzun kış boyunca kendimi bir doktor olarak hayal ettim. Özellikle çok zengin insanları tedavi eden bir

129

doktor oluyordum ama hastaların hiçbirisiyle fiziksel bir temasım olmuyordu. Çünkü kan bile göremeyen bir tiptim.

Bu geminin getirilmesi konusunda sorumluluğun Anne-Marie'ye kaydığı zamanlar çok mutlu oluyordum. Eğer stilist olamazsa, Anne-Marie iyi bir dansçı olabilirdi. Bebekliğinden beri müziğe bir merakı vardı ve radyomuzun başında hem şarkı söyler hem de dans ederdi. Komşularımızdan biri onun doğuştan yeteneği olduğunu söyleyince, Anne-Marie'nin Shirley Temple'm yerine geçeceğine karar verildi. Öyle ya, Shirley Temple hep böyle küçük kalacak değildi. Binun üzerine annem Anne-Marie'nin saçlarını Shirley'inki gibi bukle bukle yapmaya başladı. (Artık Shirley'den ilk adıyla bahsediyorduk çünkü hepimiz show dünyasının içindeydik). Anne-Marie'nin bukleleri Hollywood yapımcılarının dikkatini çekecekti elbet ve biz de düzlüğe çıkacaktık. Annem böyle deyimleri kullanmayı çok severdi ama çoğunu yanlış bilirdi.

Anne-Marie ile ilgili düşümlerinin gerçekleşmesi için onu dans derslerine göndermesi gerekiyordu ve bu imkansızdı. Grup derslerin saati bir buçuk dolardı ve en az iki hafta ders alması gerekiyordu. Ayda bir ders parası bizim haftalık gelirimizin üçte birini geçiyordu. Dolayısıyla, Shirley Temple hayalleri bir süre için rafa kaldırıldı ve tekrar benim el değmeden hastalarını tedavi edebilen o ünlü doktor olduğum zamanki yaşantımızla ilgili hayallere geri dönüldü.

Annemin hastalığı hep aynı şekilde seyrediyordu. Önce ateşi çıkıyor, ardından öksürmeye başlıyor ve soluğu sıkışarak yatağın kenarına eğilip öğürerek balgam çıkarıyordu. İşin bu kısmı, benim doktorluğu ne kadar kaldırabileceğimi ortaya koyan bir test oldu ve kendime başka bir meslek aramam gerekti.

Annem gece yarları yatağında göğsüne ilaçlar sürer ve ben o çocuk aklımla Dr. Bengue denen bu adamın her bir tüpün üstüne nasıl imzasını atabileceğini düşünürdüm. (Sonraları, nasıl bu kadar aptal olduğumu düşünerek çok utanmışım.) Annem bitkin bir şekilde uykuya daldığında, ben yatağımda onun kütüphaneden benim için aldığı kitapları okurdum. Yetişkinlere ait kitapları almam için kartım yoktu ve annem bu işi benim için yapardı. Sabah olduğunda, kitap yere düşmüş vaziyette uyanırdım. Üstüm başım bumburuşuk ve ter içinde kalırdım. Evin içi okaliptüs kokar ama en azından annem ken-

130

(jini daha iyi hissediyor olurdu ve biz de okula giderdik. Ama akşam geldiğimizde yine ateşi çıkar, öksürük krizleri tutardı. Taa ki, yorgun düşüp kendini yatağa bırakana kadar.

O akşam annemle yatağında iskambil oynarken, Mrs. McGivney'in kendisine alışveriş yaptığım için bana verdiği beş sentten bahsettim.

Anne-Marie, "Mrs. McGivney mi?" diye irkildi.

Annem sakın bir şekilde onunla nasıl karşılaştığımı sordu, ben de olanları anlatmaya başladım.

"Yani, onun evine mi gittin?" diye Anne-Marie tekrar araya girdi.

"Tabii."

"Hiç korkmadın mı?"

"Yoo."

"İçeri girmedin ama, değil mi?"

"Ebette girdim. Bana kurabiye ikram etti." "O kurabiyeleri yedin mi?"

Annem de Mrs. McGivney hakkında fazla bir şey bilmiyordu. Sadece o evde çok uzun yıllardır yaşadığını söyledi. "Ona yardımcı olman hoşuma gitti," dedi. "Zavallı kadıncağız." Ve benim sırtımı okşadı. "Sen iyi bir çocuksun, Jean-Luc."

Annemin bu tepkisi karşısında, Mrs. McGivney'i tekrar ziyaret etmem gerektiğini hissetmiştim. Annem insanlara yardım etmeyi severdi, ve bunu kendi yapamadığı zamanlar gönüllü olarak beni seçerdi. Bu hiç hoşuma gitmezdi ama sesimi çıkarmazdım çünkü ben annemin dediği gibi, iyi bir çocuktum. İyi bir çocuk olduğum için pişmanlık duysam da.

Kağıtları karıştırırken, laf olsun diye konuşur gibi yaparak, "Mrs. McGivney'in kocası hakkında bir şey biliyor musun peki?" diye sordum. Kafamda bir oyun kurmaya başlamıştım.

Annem onun evli olacağını hiç düşünmemişti. Mr. McGivney'den bahsedildiğini de hiç duymamıştı. Hatta, Mrs. McGivney'in dul bir kadın olduğunu da sanmıyordu. Ona artık çok yaşlanmış olduğu için 'Mrs' dediklerini söyledi.

Mahallede Mr. McGivney'i bilen ve tanıyan tek insan olduğumu düşünerek, o anda kağıt oyunundan koparak büyük macerama kendimi kaptırdım. Radyoda Mr. Keene'in Kayıp Peşinde adlı programını hemen kendime uyarladım. Adamlarımla esrareniz Mr. McGivney'in peşine düşmüştük. Kahraman Mr. McGivney!

131

O arada Anne-Marie yerde oturmuş, dükkanlardaki elbiseleri ne kadar berbat bulduğundan şikayetçi bir sinema artisti pozlarında oyununa devam ediyordu. Şımarık sinema artisti, Anne-Marie'nin bir kreasyonunu görür görmez hayranlıkla bir çığlık atıyordu.

Ertesi gün okuldan sonra yine arka bahçedeki tel örgüden atlayıp oyun alanına gittim. 232 numaralı daireye arkamı vererek elime bir kitap alıp oturdum. Aslında kitabı okuduğum yoktu. Annemin çantasından aldığım küçük aynayla Mrs. McGivney'in penceresini gözlüyordum. Dantel perdelerin gerisinde hiçbir şey görünmüyordu. Adamlarım bu aksiyon eksikliğinden sıkılmıştı ama onlara dedektif, ligin en tehlikeli yanının bu olduğunu anlatmaya çalıştım. Yine de, çok heyecanlı bir iz peşinde sayılmazdık ama Mr. Keene bu iş için bizleri seçmişti. "İsteyen işi terk edebilir," dedim. "Ama ben asla!" Gerekirse, burada soğuktan donana kadar bekleyecektim!

Bunları söyleyerek başımı çevirdim ve hiçbirinin özür dilemesine • kulak vermedim. Sonunda Jim Amca ve sadık valem Kato onları başışlamam için beni ikna ettiler. Sevgili kuzenim Gail hâlâ söyleniyordu. Derken, Tonto (zaman zaman "Lone Ranger" oyunundan aramıza katılan bir karakter) eline bir küçük sopayı mercek olarak kullanarak sokaktaki izleri incelemeye başladı. Bir ayak izi olabileceğini tahmin ettiğimiz bir leke ve ilginç bir cam parçası bulmuştuk. Bir de kedi pisliği. Tonto, üzeri toprakla örtülmüş bu izin son dolunaydan beri orada olduğunu söyledi. Başka bir şey bulamamıştık.

Kayıp Kahraman oyunu giderek heyecanını yitiriyordu. Tekrardan Nazi Birlikleri ile savaş oyununa geri dönmeyi düşünürken, tık tık seslerini duydum. Mrs. McGivney elindeki beş sentlikle bana gülümsüyor ve kapıya gelmemi işaret ediyordu. İlk anda moralim bozuldu. Bir dedektifin kurbanı tarafından fark edilmesi pek hoş bir durum değildi. Ama o an için, tebdilli kıyafetle yaşlı bir kadına yardım etmek isteyen bir çocuk rolüne geçebilirdim. Adamlarıma oradan beni beklemelerini söyledim. "Yaşlı kadının işini görür görmez geri dönerim."

Eğer canları sıkılırsa, Nazilere ateş açabilirlerdi.

Mrs. McGivney beni kapıda karşıladı ve içeri aldı. Kocasının görmeyen gözlerle oturduğu odaya girdik. Mrs. McGivney bir gün önce, listeye turşu yazmayı unuttuğunu söyledi. Kocasını Mr. Kane'in meşhur iri ve etli salatalık turşularına bayılıyordu.

132

Mr. McGivney'in bayıldığı iri ve etli turşulardan alıp alamayacağımdan pek emin değildim çünkü Mr. Kane kavanoza kolunu daldırır ve ilk eline gelen parçayı çıkarırdı. Şansıma, iri bir parça yakalayamazsa tekrardan bir deneme yapmasını isteyemezdim. Mr. Kane de kendince haklıydı. Sonunda kavanozunda sadece küçük parçalar kalacak ve herkes başka yerden turşu almaya gidecekti. Orta boy bir parça salatalıkla geri döndüğümde, Mrs. McGivney iki bardak sütle kurabiyelerin bulunduğu soframızı hazırlamıştı. Elime sıkıştırmaya çalıştığı beş sentliği alamayacağımı söyledim. Sadece bir sent tutan bir alışveriş için bu parayı kabul edemezdim. Ama Mrs. McGivney aynı yolu gidip geldiğimi, yaptığım alışverişin miktarının önemi olmadığını söyledi. Ben ısrarla parayı alamayacağımı söyledim. Parayı hak ettiğimi tekrarlıyor, ben de bunu hak etmediğimi söylüyordum. Ama karşımda boynunu yana eğmiş, en tatlı gülümsemesiyle dumuş bekliyordu. Tıpkı Shirley Temple'm istediği bir şeyi yaptırmak için takındığı şirinlikle. Herkes Shirley'in gamzeleri ve yan yan bakışlarıyla çok tatlı olduğunu düşünür, onun işaret parmağıyla yetişkinleri azarlamasına bayılır, kimse ona karşı koyamazdı. İşte, ben de sonunda dayanamadım ve parayı kabul ettim.

Kurabiyelere gelince, sanki bana cephe almışlardı. Bu kez güzelce ısırıp ağızma bir lokma attığım anda, Mrs. McGivney annemin sağlığını sordu ve ağızımdaki lokmayla cevap vermeye kalkışınca yine rezil oldum. Lokma

boğazıma kaçmıştı. Aksırıp tıksırarak hepsini ağzımdan geri püskürtüm. Kendimi aptal gibi hissediyordum. Hiç de kibar bir dedektife yakışan davranışlar değildi bunlar.

Bu arada Mr. McGivney'in hikayesini merak ediyordum ama bunu sorabileceğimi hiç sanmıyordum. Ve nitekim, eve dönmem gerektiğini söyleyerek kalktım. Annem hasta olduğu için onu fazla yalnız bırakamayacağımı açıkladım.

"Hâlâ iyileşmedi mi? Buna çok üzüldüm."

"İyileşiyor."

"Annen sık sık böyle hastalanıyor mu, John-Luke?"

"Bana bir tek annem böyle iki adımla birden hitap eder, efendim. Evet, sık sık hastalanıyor. Ciğerleri çok zayıf."

"Ona sen mi bakıyorsun?"

"Kız kardeşim de yardım ediyor."

133

"Peki, babanız?"

S

Anne-Marie ile ikimiz, babamızı sadece elimizdeki tek fotoğrafın-dan tanıyorduk. 1929 yılında annemle iki gün süren balayında, New York'ta çekilmiş bir fotoğrafı. Keten gibi yazlık bir kumaştan bir takım elbise giymiş, yakışıklı bir adam. Tek elini beline dayamış, ceketini geri iterek sık yeleşimini göstermeye çalışıyor gibi bir hali var. Hasır şapkası neredeyse tek gözünü kapatacak kadar yana kaykılmış, yüzünde şirin ve yaramaz bir çocuğun ifadesiyle bakıyor.

"Onu hiç tanımıyorum, efendim."

"Anlıyorum. Ama önemli olan senin çok iyi bir çocuk olman ve annene iyi bakman."

Buna bir cevap vermeden orada öylece oturdum. Mrs. McGivney yine başının yana eğmiş tatlı tatlı bana bakıyordu. Bir ara gözüm Mr. McGivney'e kaydı. Aynı pozda yerinde oturuyordu. Birden aklıma bir korku hikayesi geldi. Zombiler ve yaşayan ölülerle ilgili Lights Out adlı bir hikaye.

Mrs. McGivney'in bakışlarını üzerimde hissederek ona döndüm ve kocasını bir zombi sandığımı düşünmemesi için aklıma ilk gelen soruyu sordum.

"Şu... yeğeninizin adı neydi?" Akıllı dedektiflerin hemen rahat bir sohbet havasında sorgulama yaptığı gibi, konuyu değiştirmeyi başardım.

"Yeğenim mi?"

"Hani, sizi ziyarete gelen yeğeniniz. Artık gelmiyormuş. Dün ismini söylemişsiniz ama unuttum." Gözümün ucuyla Mr. McGivney'e bakıyordum. Hiç bu kadar hareketsiz duran bir insan görmemişim. Gözünü bile kırpmıyordu. Bundan emin olmak için ona bakmak istiyordum.

"Michael'i diyorsun!"

"Evet, Michael! Kimdi... tamam, yeğeniniz. Evet, evet." Adam hiç gözlerini kırpmıyordu. Bu mümkün olabilir miydi? Boynuna ve ellerine baktım. Sanki damarları da atmıyordu. Sanki..."

"Öldü," dedi Mrs. McGivney iç çekerek.

"Nasıl?" diye kanım donmuş bir şekilde sordum.

"Michael Fransa'da öldü. Zavallı yavrucuğum."

Bir soluk alarak rahatladım ve sorgulamama devam ettim. Yeğenleri savaşta öldüyse, yirmi yıldır onları ziyarete etmemiş demektir. "Başka akrabamız yok mu?"

134

Hüzünlü bir gülümsemeyle, "Maalesef, hepsini kaybettim. Mr. McGivney de zaten yetimdi. Hiç akrabamız yok." Gözleri doldu ama hiçbir damla akmadı. "Hiçbir akrabamız yok."

"Buna üzüldüm. Artık gitmem gerek, Mrs. McGivney." Sandalyeden kalktım. "Kurabiyeler için çok teşekkür ederim." O anda aklıma gelen tehlikeli bir numarayı göze alarak, "Hoçakalm, Mr. McGivney," diye koltuğa doğru seslendim.

^---^^

"Seni duyamaz."

^^\

"Sağır mı?"

"Hayır, sağır değil. O bir kahramandır." Mrs. McGivney kapıyı açtı.

Ben şaşkın şaşkın adama bir daha baktım. "Anlıyorum... Hoş-çakalın."

Jim Amca, Gabby, Tonto, Jack, Doc ve diğerleri merakla beni bekliyorlardı. Kendi kendime "Michael!" diye tekrarladım. "Savaşta ölmüş. Bunu unutmamak için not edeyim."

Bir hafta kadar sonra elimde kuşlarla ilgili bir sürü kitapla aynı sokaktan geçip kütüphaneye gidiyordum. Bir gün gemimizi bir orni-tolojist olarak getirmeye karar vermişim. Bu sözcüğü ilk gördüğümde pek hoşuma gitmişti. O sıralar kütüphanede ansiklopedileri karıştırırken sürekli meslek değiştireyordum. Ornitolojist olma fikri en çok aklıma yatan olmuştu ve buna uzun süre takıldım. Bir ya da iki hafta kadar. Hafta, ilk kitabımı bile yazmıştım.

"Çalı Bülbülü ile Tanışın" Yazar: Jean-Luc LaPointe. Karton kapağın üstünde sarı renkli bir kuş resmi vardı. İlk sayfada da, "En iyi dostum anneme" diye bir satıra, iki taraftan marjlar bırakarak yazdığım kağıtları zimbayla delip dosyalamıştım. Mutfak masasının eskimiş örtüsü üzerinde, mürekkep hokkasının kenarına kalemin ucunu iyice silerek bir damla bile damlatmadan yarım düzine sayfa tutan bu ilk araştırma yazımı - tamamen bir kopya olmaması için - kitaplardan aldığım cümleleri değiştirerek tamamlamıştım. Sonra birden bu dikkatli çalışmam sırasında bir hata oluştu. Ya bir kelimeyi yanlış yazdım ya da satır uzunluğuna sığdıramayacağım bir kelimeyle karşılaştım, veyahut kağıda mürekkep damlattım... tam olarak hatırlamıyorum. Sonuçta, bunu silmek için

giriştiğim çabalar kağıdın delinmesine yol açtı. Böylece, kuş bilimcisi olmaktan vazgeçtim ve gemimizi getirebileceğim diğer mesleklere yöneldim.

135

Yıllar sonra, annemin ölümünün ardından eşyalarını derlerken bu eserimi buldum. Annem ona ithaf ettiğim satırın altını çizmişti.

Mrs. McGivney'in penceresinin önünden, elimdeki ağır kitapları dengelemeye çalışarak yürürken, yine cama vurulan metal sesini duydum. Bana yukarı gelmemi işaret ediyordu ama elimdeki kitapları göstererek, kütüphane kapanmadan zaten gecikmiş olan bu kâğıtları iade etmem gerektiğini anlatmaya çalıştım. Ama o her zamanki masum pozuyla başını yana eğerek gülümsüyor, yukarı çık. mamı işaret ediyordu. İstemeye itemeye kitapları eve bırakıp döndüm ve Mrs. McGivney'in karanlık merdivenlerinden dairesine çıktım. Yine kurabiyeler ve süt bardakları... yine onun o masum, genç kız gülümseyişi... yine Mr. McGivney'in akşam güneşinde bir heykel gibi oturuşu.

Ancak, bu kez, onun kahramanlık hikayesini öğrenmeye kararlıyım ve çaktırmadan, doğrudan bir soruyla konuya girdim. "Mr. McGivney'in kahramanlık hikayesi neydi?"

Bu konuyla ilgilenmem Mrs. McGivney'i mutlu etmişti. "Mr. McGivney bir askerdi. Küba'da İspanyollar'a karşı savaştı."

Bir yerlere varıyorduk! Demek, Mr. McGivney bir savaş kahramanıydı.

İspanyol-Amerikan savaşıyla ilgili bir şeyler okumuştum ama tam olarak zamanını kestiremedim. Örneğin, bir İç Savaş ya da Dünya Savaşı kadar filmlere ve kitaplara konu olmuş bir savaş sayılmazdı. Gerçi, Dünya Savaşı'nın tam olarak adı bu değildi. Avrupa'da şu sıralar yaşanan kargaşanın da, henüz İkinci Dünya Savaşı olarak anılacağını bilmiyorduk. "Bu savaş ne zamandı?" diye sordum.

"Evlendiğimiz ertesi günü orduya gitti. St. Joseph kilisesinde evlenmiştik. Biliyor musun?"

St. Joseph kilisesini elbette biliyordum. Bizim mahallenin kilise-siydi. İki yıla kadar oraya rahip yardımcısı olarak girecektim, ama henüz din konusunda bilincim sınırlıydı. Sadece mahalledeki çocuklar arasında en hızlı haç çıkaran bendim. O yaşta hepimiz İsa'nın çarmıha gerilişi ve Meryem duasını ezbere bilirdik. Tek sözcük bile atlamadan her İsa sözcüğünde boyun eğerek duayı süratle mırıldanır ve diz çökerek selamlarımızı art arda aynı süratle tamamlar-

136

dik. Bu selamları asla ihmal etmezdik ve mihraba doğru yürürken eğilip kalkmaktan aramızdan bir kaç kişinin dizleri yara bere-içinde kalırdı.

"Elbette biliyorum," diye cevap verdim ve kafama bunu not ettim. Bazen küçük bir ayrıntı olayları çözüme ulaştırabilirdi.

"Mr. McGivney üniformasını giymişti. Ben de annemin gelinliğini giymiştim. Mihrabın önündeydik. Ben on yedi yaşındaydım, o ise yirmi bir."

"Bu ne zamandı acaba?"

"Eylüldü. Eylül düğünler için uğurlu bir aydır."

"Ama hangi yıl?" diye sabırsızlanarak sordum.

"1898. Askerlerimizin Küba'ya gidişi o yıla rastlar."

Bir yüz yıl! Bir hesap yapmam gerekiyordu. 1898 yılında Mrs. McGivney on yedi yaşındaysa, şu anda altmışına basmak üzereydi. Hadi, bu kabul edilebilirdi. Ama kocasının Büyük Savaş'tan önce bir savaşa katılmış olması garibime gitmişti. Büyük Savaş başladığında annem benim yaşlarımdaymış. Eh, bu insanlar annemden yaşlıydı. "Sonra, Küba'da yaralandı herhalde?"

"Hayır, yaralanmadı. Tam olarak nasıl cereyan ettiğini bilemiyorum: Tabii, geri geldiğinde bana olanları anlatamadı..." Omuz silkti ve sesini alçaltarak devam etti. "Onu birliğine katılmak üzere uğurladıktan sonra, hemen bu daireye yerleştim. Bütün gençler üniformalarıyla resmi geçit yapıyordu. Bandolar çalıyor, herkes sevdiklerine el sallıyordu. Ben de o gittikten sonra, Lawrence için bu yuvayı hazırlamaya koyuldum." Ayağa kalktı ve odada dolaşmaya başladı. "Şu perdeleri ben taktım. İkinci el dükkanlardan eşya aldım. Badana yaparken babam bana yardım etti -kendisi boyacıydı. Bu duvar kağıdını da ben seçmişim. Renklerini beğendin mi? Gülkurusu diyorlar." Mr. McGivney'in yanındaki sehpadan saç fırçasını aldı ve onun arkasına geçerek saçlarını yavaşça fırçalamaya başladı. Adam, dantel perdelerin arasından süzülen güneş ışınlarının altında boşluğa bakarak öylece oturuyordu. "Lawrence'a her gün yazıyordum. Evimizi anlatıyordum. O da bana her gün yazıyordu ama onun mektupları toplu halde elim'e ulaşıyordu. Bir seferde dokuz on mektup birden alıyordum. Orduda posta böyle çalışır. Mektupları biriktirirler ve toplu olarak postalarlar. Sonra... sonra mektuplar kesildi."

137

Uzun süre ondan haber alamadım. Bir aydan fazla." Fırçayı bırakıp kocasının bembeyaz saçlarına dokunarak, "Çok endişe ediyordum," dedi. "Korkuyordum. Mr. O'Brien'e neden hiç mektup gelmediğini araştırmasını rica ettim. Yani, postacıya. Sonra, hükümetten bir mektup geldi. O mektubu açmaya korktum. Mahalledeki herkes hükümetten bir mektup aldığı mı biliyordu, çünkü Mr. O'Brien bunu herkese söylemişti. Annem, babam ve kız kardeşim geldiler ve bana mektupta ne yazdığını sordular. Mektubu açmadığımı söyledim. Babam, 'Öyle ya da böyle gerçeği öğrenmek zorundasın,' dedi. Ama ben mektubu açmak istemiyordum. Babam benim yerime mektubu açabileceğini söyledi. Ona da itiraz ettim. Lawrence benim esimdi ve mektubu açmak bana düşerdi... hazır olduğumda bunu yapacaktım."

Gözleri dolmuş, sesi -babasına belki de ilk kez karşı çıktığı o günkü tonda- gergin ve titrekti. Birden gözlerini kırıştıtarak toparlandı. "Biliyor musun, ilk kez 'eşim' sözcüğünü kullanmıştım. Ona hep Lawrence derdim. O gittikten sonra, kimseyle fazla görüştüğüm yoktu ve ondan 'eşim' diye söz edeceğim birileri yoktu. Eşim... o benim eşim..." Bu sözcükleri hül-yalı bir şekilde tekrarlayarak Mr. McGivney'in saçlarını fırçalamaya başladı.

Ben Mrs. McGivney'in bu hareketsiz bir şekilde oturan adamın saçlarını fırçalayışını izlerken, bir an için Mr. McGivney'in yanaklarında bir kıpırdanma hissettim. Dudakları hafifçe gerildi ve sivri, sarı sarı dişleri ortaya çıktı. Gözleri hâlâ boş boş bakıyordu ama heyecanımı tutamadım ve, "Mr. McGivney... o... yani..."

"Evet, arada sırada böyle gülümser. Saçlarını bu yüzden fırçalıyorum. Bu onun çok hoşuna gidiyor."

Aslında, yaşlı adamın ifadesi bana pek gülümsemek gibi görünmemişti. Daha çok acı çeken bir insanın sessiz iniltisi gibiydi. Az sonra hafif bir titremeyle yanakları tekrar sarktı, gülümsemesi kaybolurken dişleri de görünmez oldu.

Bir an için kalbim durdu sandım. Oradan hemen kaçmak istedim, fakat Mr. Keene adına çalışan özel bir dedektif böyle çabuk pabuç bırakamazdı. Derin bir soluk alarak işime devam ettim. "Mektupta ne yazıyordu? Sanırım, Mr. McGivney'in bir kahraman olduğu..."

138

"Evet, bir kahraman olduğu yazıyordu."

"Ne yapmıştı acaba?"

"Mektup komutanı Frances Murphy'den geliyordu. Subaylarından Lawrence McGivney'in görevi sırasında bir hastalığa yakalandığını ve askeri hastaneye kaldırıldığını, yakında gereken ilgi ve bakımı görebilmesi için evine gönderileceğini yazıyordu... sözcükleri aynen hatırlıyorum: Gereken ilgi ve bakımı görebilmesi için... işte, ben de elimden geldiğince bunu yapmaya çalışıyorum. Komutan Murphy, McGivney'in çok neşeli ve birliğinde sevilen bir asker olduğunu da eklemişti. Düşünsene! Bütün birliği onu ne kadar çok seviyormuş!"

Bir an için kafamı toparlamaya çalıştım. Görev sırasında hastalanan bir askerın kahramanlıkla ne ilgisi olabilirdi? Herkes tarafından sevimlik de bir kahramanlık sayılmazdı. Mrs. McGivney'e bu konuda bir şey söylemedim.

Bir süre o da hiçbir şey söylemeden kocasının saçlarını fırçalamaya devam etti. Yüzünde, komutanın mektubunu okuduğu o anki gülümseme vardı sanki. Sonra kendine gelir gibi silkinerek bana döndü. "Bir kurabiye daha yiyebilirsin." Shirley Temple'm o utangaç ama cilveli yüz ifadesiyle gözlerini bana dikmişti.

"Yok, hayır... teşekkürler..."

Aynı Shirley gibi parmağını sallayarak, "Sakin kurabiye istemediğini söyleme!" dedi. "Senin yaşında bir çocuk kurabiyeye asla hayır demez!" Mutfaktaki kurabiye kutusunu almaya gitti.

"Mr. McGivney'in hastalığı neydi acaba?"

"Havale geçirmiş," diye mutfaktan cevap verdi. "Günlerce tir tir titreyerek ve ter atarak yatağında yatmış. Doktor pek çok kişinin bu ağır hastalığı kaldıramayacağını söyledi." Küçük porselen tabaklarının birinin içine koyduğu kurabiyeyi bana uzattı. Bir elinde hâlâ kocasının saç fırçasını tutuyordu. Fırçanın telleri arasına takılmış saç tutamlarına bakamıyordum. Mrs. McGivney devam etti. "Doktor onun bu hastalığa karşı gerçek bir savaş verdiğini söyledi."

Anlaşılan, McGivney'in kahramanlığı hastalığa sokmuştu.

"Ama bu yüksek ateş . . işte onu bu hale getirdi."

"Ve siz de o gün bugün ona gereken ilgi ve bakımı gösterdiniz."

Gülümsedi. "Her gün onu yıkayıp yedirip içiriyorum. Her şeyini ben yapıyorum. Saçlarının fırçalanmasından çok hoşlanıyor."

139

Tam kırk yıldır bu kadın kendini kocasına adanmıştı. Öyle ki, zamanla mahalledeki insanların belleğinden artık Mr. McGivney silinip gitmiş, geriye tek başına yaşlanan deli bir kadın kalmıştı. Ne var ki, Mrs McGivney kendim hâlâ kocasıyla mutlu yuvasında bir ömür geçirmeyi hayal eden o gelindi.

Hiç kimseyle görüşmediğini biliyordum. Konuşacak kimsesi yoktu. Ona, 'Hiç sıkılmıyor musunuz?' diye sormak istedim ama çocukça bir içgüdüyle bu soruyu sormamam gerektiğini düşündüm. Elbette sıkılıyordu. Bu yüzden oradaydım. Bana kurabiyeler ikram ediyor, bir sentlik bir turşu aldığım için beş sentlik bahşışı zorla elime tikiştiriyordu. Düşüğüm tuzağı yeni yeni fark ediyordum. Ona kocasının hikayesini hiç sormamam gerekiyordu

aslında. Artık onun ne kadar yalnız bir insan olduğunu biliyordum ve beni her çağırduğunda bu eve gelmeye mecburdum. Kocasının gaz lambasının ışığını, elektrik lambalarına tercih ettiğini tekrar tekrar dinleyecektim.

Cesaret bulup Mr McGivney'e göz ucuyla baktığımda, onun o sessiz ve acılı gülümsemesini görecektim. O anda, artık arka sokaktan eskisi kadar sık sık geçmemeye dikkat etmem gerektiğini düşündüm. En az bir hafta bu sokağa hiç uğramayacaktım ki, Mrs. McGivney yokluğuma alışın ve bana güvenmesin.

İşte, tam yoğun bir duyusallık içine girdiğim o hafta, hayatımı alt üst eden bir olay yaşadım: Radyomuzun tüplerinden biri yanmıştı. Hayal kumbaramızda radyomuzda yeni bir tüp taktıracak kadar paramız da yoktu.

Hayatın gerçeklerinden kaçtığım o bir saatlik maceralardan yoksun kalmıştım. Oysa bu, benim yaşamımın devamı için gerekiyordu. Tüm kurguladığım oyunlar en heyecanlı ve hatta tehlikeli bir noktadayken, her şey bir dolar yirmi beş sent yüzünden mahvolmuştu.

Annem, radyoyu sadece üç yıl kullandığımızı söyleyerek çılgına dönmüştü. Ona ikinci el bir radyo almış olduğumuzu hatırlattım ama 'Soyulduk, kazıklandık! Bunu onların yanına bırakmayacağım,' diye bağırıp

çağnyordu. Fransız kanı ve Kızılderili damarı tutmuş, hasta yatağından fırladığı gibi, soluğu köşedeki dükkanda

almıştı. Ben de onunla fırladım ve yolda annemi sakinleştirmeye çalıştım. Ama dükkandan içeri daldığı gibi, radyoyu tezgahın üstüne attı. Radyonun daha beter bir hasar göreceği korkusuyla gözlerimi yum-

140

dunı. Dükkanın sahibi arka bölmeden çıktığında, az sonra olabilecek sahneleri biraz olsun önleyebilmek için ona gülümsemeye çalıştım. Adam bize haftada yirmi beş sent ödeyerek radyoyu vermişti çünkü 'iyi insanlar' olduğumuza güvenmişti. Annem, radyonun tüpünün patladığını söyledi. "Şimdi bunu nasıl onaracaksınız bakalım!"

Adam, "Tüpler yanar, hanımefendi," dedi. "Bu doğaldır."

Annem derhal tüpü değiştirmesini zira oğlunun o anda en sevdiği programı kaçırdığını söyledi. Eskici dükkani sahibi de, her önüne gelene tüp hediye edecek olursa, yoksullar evine düşeceğini söyledi. "Ama sizin için bir şey yapabilirim. Yirmi beş sent peşin, ve her hafta yirmi beş sent ödemelerle radyonuza bir tüp takabilirim." Annem öfkeyle radyoyu kapıldığı gibi, "Hoşça kalın bayım!" dedi. "Sizin gibilerle bir daha beş kuruşluk alışveriş bile yapamayız, haberiniz olsun!" Ve fırladı.

Ben adama gülümsemeye çalıştım. Adam dudak bükerek dönüp gitti ve ben de anneme yetişmek için kaşttım. Sokaklarda bağıra çağıra, "Bir buçuk dolar için oğlum radyosuz mu bırakacağım!" diye söylenerek yürüyordu. "Bu para için ne iş olsa yaparım."

Onun son krizden sonra henüz tam olarak iyileşmediğini söyle-dimse de, "Bu radyonun senin için ne demek olduğunu biliyorum," diye bana karşı çıktı. "O burnu havada gezen zengin çocukları kadar benim de çocuklarımdan radyo dinlemeye hakkı var! O tüpü alacağım! Bu benim ölümüne de sebep olsa, alacağım!" Bu kez ben öfkelenmeye başlamıştım. Benim yüzümden hastalanıp ölürse Anne-Marie ile kendimizi yetimhanede bulurduk. "Unut şu radyoyu," dedim. "İstemiyorum, tamam mı! Bir daha ne radyo istiyorum ne bir şey!"

İkimiz de kendi öfkemizle soluya soluya, başka bir şey konuşmadan eve geldik.

Annemin kapıyı çarparak kapamasından, Anne-Marie işlerin kötü gittiğini anlamıştı. Bana ürkek ürkek baktı ve annemi tekrar yatağına yatması için ikna etmeye çalıştı. Annem hâlâ, "Çocuklarımdan bir radyosu bile olamayacaksa..." diye söyleniyordu.

Sonunda bu parayı bulabileceğimi söyledim. Nasıl bulacaksınız, diye sorduğunda bunun bir sır olduğunu söyledim. Annem Anne-Marie'yi kucağına oturtup saçlarını örmeye başladı. Sinirli anlarında

141

bunu hep yapardı. Ben de, evde kendi kendime kalıp düşünebileceğim tek yer olan banyoya gidip küvetin kenarına oturdum. Neyse • ki, annemi yatıştırmayı başarmıştım. Şimdi parayı nereden bulabileceğimi düşünmem gerekiyordu.

Banyodan çıkıp mutfağa geçtiğimde kafamda bir plan oluşmuştu. Annemle iskambil oyunumuza devam ettik ve Anne-Marie yanı başımızda yerde oyununa devam etti. Müşterilerinden biri o gece için çok özel bir kıyafet istiyordu. Annemin öfkesi gelip geçiciydi ama bizim için bunun ne kadar yıpratıcı olduğunun da farkındaydı. O gece de, her zamanki gibi, her şey unutulmuş gibi gayet neşeli ve keyifli bir şekilde bize hikayeler anlattı. Biz de Anne-Marie ile gereğinden fazla kahkahalar atmaya başladık, çünkü fazlasıyla gevşemiştik.

Yeni dükkanın kapısında altın sarısı ve kırmızı harflerle "Atlantik ve Pasifik Çay Çeşitleri" yazıyordu. Hemen kitaplarda okuduğum güney denizlerine ait hikayeler ve büyük tarlalarda çalışan işçilerle yüksek direkli yelkenli gemiler gözümün önünde canlanıvermişti. Yeni açılan bu dükkan diğerlerinden pek fazla büyük olmayan fakat daha ucuz alışveriş imkanı sağlayan bir dükkandı. İçeride dolaşıp raflardaki ürünleri kendiniz seçebiliyordunuz. O gün için oldukça yeni bir satış yöntemi ve bana çok ilginç gelmişti. Üstelik çok değişik ürünler vardı. Örneğin, meyve suyu kutularını sonradan oyuncak olarak kullanabiliyorduk. Sonra kahve makinelerinde kahve çek-tirebiliyordunuz ve bu koku insanı mest ediyordu. En pahalı kahve olan Bokar marka kahve Afrika'dan getirildiği için paketinin siyah olması bana çok uygun görünmüştü. Red Dot marka kahve de, sarı bir paket üzerindeki kırmızı nokta ile adına uygundu, B markanın fiyatı da uygundu. Biz her zaman en ucuz olan Eight O'clock marka kahveden alıyorduk. O da kırmızı bir pakette satılıyordu. Bokar marka kahvenin tadı da kokusu kadar güzel miydi acaba, diye düşündüğümü hatırlıyorum. Ama hemen kararımı vermiştim. Hiçbir kahve kokusu kadar nefis olamazdı. Beklentiler ve gerçekler arasında her zaman bir uçurum söz konusuydu.

Yeni dükkandaki ürün çeşidi ve fiyatlar, uzak mahallelerden bir çok insanı cezbetmişti. Ancak, insanların değişmesi o kadar da kolay değildi. Sonuçta, A & P'nin ucuz ve değişik ürünleri Mr. Kane'in bakkal dükkaniyle rekabet edemedi ve bir yıl içinde kapandı.

142

Radyomuzun tüpünün patladığı günün ertesi günü, A & P'nin önünde kız kardeşimin kırk dökük bebek arabasıyla ve elimde bir tabelayla müşteri bekliyordum. 'Beş sente evlere taşımacılık.' İlk gün ve ikinci gün altı yedi kişiye hizmet verdim. Torbalarını Anne-Marie'nin bebek arabasına yüklüyor, hanımlara evlerine kadar eşlik ediyordum. Yol boyunca onlarla en şirin halimle sohbet ederek üç beş kuruş da bahşiş vermelerini umuyordum ama beş sentin üzerine kimse fazladan bahşiş filan vermiyordu. Üstelik, bu hizmetten yararlanan hanımların hepsi de birkaç mahalle ötede oturuyordu. Dahası, torbalarını üst katlara taşıdığım oluyordu. Arabam çalınmasın diye, onu da en az ilk katın merdivenlerine kadar taşıyıp sahanlıkta bırakmak zorunda kalıyordum. Tüm müşterilerimin yaşlı oluşu ve çoğunun en üst dairelerde oturuyor olması bir rastlantı değildi herhalde. Hiçbiri de, 'Şu güler yüzlü çocuğa birkaç kuruş fazladan bahşiş verelim,' diyecek cinsten insanlar değildi. Bir ara şanssıma küfrettim. Ama sonuçta bunun ne rastlantı ne de şansla ilgisi vardı. Elbette ki, ucuz alışveriş yapmak

için birkaç mahalle öteden gelen bu insanların bahşış verecek durumu olamazdı. Ayrıca, üst katlarda oturdukları için beni tuttukları da açıktı. Yine de iki günde, tütün ilk peşinatının üstünde para kazanmışım. Bu arada, Anne-Marie kırmızı mum kalemini kullanarak ucunu bozduğum için çok kızıştı, çünkü müşterilerinin en sevdiği renk kırmızıydı ve artık kestiği elbiseleri kırmızıya boyayamıyordu.

Üçüncü gün A & P'nin kapısında arabası ve elinde levhasıyla bir çocuk daha belirdi. Hem arabası, hem de kendisi benden büyüktü. Ve bizim mahalleden de değildi. Aramızda biraz konuştuk... kaldırım senin mi filan dedi... kendini ne sanıyorsun, gibi tartışmalar oldu.

Derken, henüz işler konuşma ve tartışma aşamasındayken ona aniden bir tane indiriverdim. Daha çocuk bunun bir kavgaya dönüşüp dönüşmediğini anlayamadan iki tane daha patlattım. Derken kapıştık. İkimiz de yere yuvarlanmıştık. O üstte, ben alttaydım. Tabii, o daha iri bir çocuktü ama ben alttan onun suratına birkaç okkalkı yumruk salladım. O sırada, A & P'nin müdürü ikimizi de yakamızdan tuttuğu gibi, polis çağıracağını söyledi. Ben, bu işi önce başlattığımı söyleyerek kendimi savunacakken, adam, "Kavgayı da sen başlattın," dedi. Tabii, ben başlatacaktım. Daha küçük olanın önce dav-

143

ranması gerekir. Her neyse, kavga etmeyeceğimize söz verdik ve rakibimle ben dükkanın karşılıklı iki köşesinde yerlerimizi alarak pis pis birbirimize bakmaya başladık. Ama kapıdan eli kolu dolu bir bayan çıkar çıkmaz ikimiz de güler yüzlü kibar birer çocuk oluyorduk. Benim gülümseme konusunda şansım onun kadar yüksek değildi çünkü kavgada yanılan dudağım işi bozuyordu. O gün de oldukça sıcaktı. Güneşin altında saatler geçmek bilmiyordu. Hele hele bütün gün tek bir müşteri kapabildiğim için, fazla verimli bir gün de olmamıştı. Bu tek müşterimi de, öbür iri çocuk serviste olduğu için yakalayabildiğimi çok iyi hatırlıyorum. Kadınların aklından geçeni iyi kötü tahmin edebiliyordum. Birimizi çağırıp diğerini açıkta bırakmak istemiyorlardı. Bu kadar ince düşünceli olamayanlar ise, benim gibi sıska bir çocuktansa irice olanı tercih ediyorlardı. Mantığa bak! İriyan olanı besle, sıska olanı aç bırak!

Akşam ter içinde, bitkin bir halde eve doğru yürürken farkında olmadan arka sokağa saptım. Bir hafta kadar oradan geçmeyeceğime dair kendi kendime söz verdiğimi düşünecek halde bile değildim. Sadece kendi kendime biraz oyun oynamak istemişim. Akşamları radyosuz kalmışım ve hiçbir kuvvet hayatın gerçeklerinden kaçmama engel olamazdı. Eve gitmek için de hiç acelem yoktu. Dudağım yanılmış ve sadece beş sent kazanmış yenik bir kahraman rolü hiç hoşuma gitmiyordu. Alçak gönüllü bir insan olsam da, her zaman için cesur kahraman rolünü tercih ederdim doğrusu.

Sokakta sapanla kırılmamış tek bir sokak lambası kalmıştı. Eski ve pis lambanın soluk ışığı, yıkık dökük binaların üzerine derin ve karanlık gölgeler düşürerek müthiş bir korku filmi dekoru yaratıyordu. Yüzümün yarısı ışıktı yarısı gölgede kalacak şekilde bir köşeye sındım. Adamlarıma, "Arka Sokak Seri Cinayetleriyle ilgili mantıklı bir açıklama olması gerekir," diye durum hakkında bilgi verirken çok korkunç göründüğümü tahmin edebiliyordum. "Profesör Moriarty'nin bu işte parmağı olduğunu öğrendiğimde hiç şaşırılmayacağım, Watson." dedim. Peter Lorre'nin genizden konuşması ve Sherlock Holmes'in cümlesinin sadece bir kısmıyla İngiliz aksanım-daki hataları biraz olsun gizlemeyi başarmışım. Bu sapık katili bulabilmenin tek yolu kafası kesilmiş, baltayla parçalanmış, yüzlerine jilet atılmış o zavallı kadınların karşılaştığı tehlikeleri göze almak-

144

tır/' diye adamlarıma cesaret vermeye çalışırken... camın tık tık etmesiyle o anda altıma ediyordum! Sesim titredi ve adamlarım çil yavrusu gibi dağılıverdi. Tek başıma tehlikeyle burun buruna kalmışım.

Pencereye doğru baktım. Mrs. McGivney yukarı çıkmamı işaret ederken, gaz lambasının ışığında camın önünde oturan kocasının silüetine gözüm takıldı.

Dosdoğru eve gitmeliydim. Tam olarak hangi sahnede kaldığımı kafama not ettim ve koşarak Anne-Marie'nin bebek arabasını bizim evin bodrum katına fırlatıp geri döndüm. 232 numaraya çıkarken sanki binanın içindeki hava giderek her katta biraz daha yoğun, ağır ve boğucu bir hal alıyordu. McGivney'in dairesine geldiğimde her tarafımı ateş basmıştı. İçerde yanan gaz lambasının ısı da, metal tavanın etkisiyle odayı iyice ısıtmıştı. O anda ilk kez, gaz lambasının etrafa elektrik lambasından daha hoş bir ışık verdiğini fark ettim. Ve sanki gaz lambasının ışığının, duvarlarda asılı fenerlerden değil de, onları yakan insanların ışığından yansıyarak etrafı aydınlatıldığını düşündüm... filmlerdeki o zengin yaşamın ışıltısı ya da gerçekten zengin insanların yaşamındaki o ışık gibi.

Mrs. McGivney hafif bir yakınmayla, "Kaç gündür nerelerdeydin?" diye sordu. Radyomuzun tütünün patladığını ve yeni bir tütün alabilmek için para kazanmaya çalıştığımı anlattım. Bunu bir mazeret olarak kabul etmediğini belirten bir mimikle garip bir ses çıkardı. Ben de hemen konuya girerek, ona nasıl yardım edebileceğimi sordum. Mr. Kane'in dükkanı o saatte kapalıydı. Mrs. McGivney bana sadece bir bardak sütle çocukların çok sevdiği o kurabiyelerden ikram etmek istediğini söyledi.

Bu çocuğun karanlıkta kat kat merdiven tırmanarak can sıkıcı yaşlı bir kadınla karşılıklı kurabiye yemektense, oyununa devam etmeyi yeğleyeceğini ona söyleyemedim. Yaşlı kadın ve de bir korkuluk! Tabii, bunu hiç söyleyemedim ve karşısına geçip oturdum. Kurabiyemi alıp dikkatlice, küçük küçük ısırmağa başladım. Suratım asıktı. O ise, bana tatlı tatlı gülümsüyordu. Bir ara kocasını işaret ederek mutlu bir şekilde bana baktı. Sanki üçümüzün tekrar bir araya gelişimizin mutluluğunu anlatmaya çalışıyordu. Ve sütünü içerken çocuklar gibi bardağının içine bakıyordu. Aslında, onun gerçek-

145

ten de çok genç göründüğüne o anda dikkat ettim. Saçları ağarmıştı ama cildi pürüzsüz ve gözleri ışıltılıydı. Kocasını için de aynı şey; söyleyebilirdim. Bu iki insanın yaşamlarında ne umut ne korku ne de tasalanmıştı. İşleri güçleri, oyunları da olmamıştı. Zaman sanki onlara değmeden geçip gitmiş, hiçbir iz bırakmamıştı. Sonsuza kadar genç kalmış iki hayalet...

Oradan ayrılırken elime bir beş sentlik sıkıştırdı. Bunu hak edecek hiçbir şey yapmadığımı söyleyerek itiraz ettim fakat parayı avu-cuma koyup parmaklarımı üzerine kapattı. İyi insanlarla ilişkinin kötü insanlarla ilişki kurmaktan daha zor olduğunu düşünerek oradan uzaklaştım. Bu iyi insanlarla asla kavga edemezsiniz.

Eve doğru yürürken kız kardeşimle annemin hava almak için kapının önüne çıkmış olduklarını gördüm. Ben de yanlarına oturdum. Orada onlara Mr. McGivney'den bahsettim. Annem Mrs. McGivney'in kocasının o evde yaşadığına inanmıyordu. Anne-Marie ise, camın önünde oturup boşluğa bakan deli bir adamla birlikte olmamı hiç istemiyordu zaten.

Ona Mr. McGivney'in deli olmadığını, sadece özürülü bir insan olduğunu söyledim. Anne-Marie özürülü bir insanı da, bir deli kadar ürktürücü buluyordu. O iki delinin bize verdikleri para umurunda değildi.

Annem karşılığında bir iş yapmadan kimseden para kabul etmemem gerektiğini söyledi. Bu bir anlamda dilencilik sayılırdı, ve La-Pointe ailesi asla böyle bir şeyi kabul edemezdi. Onlar her kazandıkları kuruş için emek vermiş insanlardı. Bu arada, yeni dostlar edindiğim için memnun olduğunu ve bu iki yaşlı insana yardımcı olduğum için sevindiğini söyledi. "Zavallılar çok yalnız..." dedi.

Bu insanlara karşı kendimi sorumlu hissetmek istemediğimi, onların da bana bel bağlamasını istemediğimi anneme açıklayamadım çünkü aynı duyguları kendisi için de hissettiğimi anlar diye korktum.

Ertesi sabah A & P'nin önünde üç çocuk olmuştu. Bu üçüncü çocuğun şık bir el arabası ve profesyonelce yazılmış bir tabelası vardı. Üstelik dört sente aynı hizmeti veriyordu. Yoksul bir çocuk değildi. Yeni bir el arabası, belki de ona bu güzel tabelayı hazırlamış olan bir babası bile vardı. Şanslı olduğu kesindi. Fiyat kırma konusunda da

146

babası ona akıl vermiş olmalıydı. Aslında bu çok iyi bir politikaydı, çünkü müşteriler nasılsa ona bir beş sentlik verecekti ve bir peniyi geri isteyemeyeceklerdi. Artık bu da çok çığlık olurdu. Başlangıçta bizim elimizden işi alacak bir fiyat gibi görünse de, sonuçta çocuk bizimle aynı parayı kazanacaktı. Babası iyi bir satıcı olmalıydı. Ben, her şeye rağmen, bu yeni çocuğu bir kenara çekip bu pazarda üç kişiye pek yer olmadığını anlatmaya çalıştım. Bu fikri ilk olarak geliştiren de bendim üstelik. Sonra acıklı bir yüzle, akşam dişleri kırılmış bir şekilde eve dönecek olursa annesinin çok üzüleceğini söyledim. Gıcır gıcır el arabası parçalanmış...

O sırada, göz ucuyla müdürün bizi izlediğini fark ettim. Zengin piçin göğsüne şöyle bir parmağımla dokunup gözlerimi kısarak pis bir bakışla ve sessizce onu tehdit ettim. Bu, sonunun geldiği anlamına gelen bir tehditti. Arkamı dönüp yerime geçtim.

Fakat çocuk kapıda beklemeye devam etti ve o gün ben tek bir müşteri bile yakalayamadım. Rakibim daha güçlü ve çekiciydi. O gün akşama kadar inatla ve umutla orada durdum ama bir daha da A & P'nin önüne uğramadım.

Cuma günü maasımız gelince, radyomuzun tüpünü nihayet aldık ama bu bütün hafta patates çorbasından başka bir şey yiyemeyeceğimiz anlamına geliyordu. Normal olarak, sadece haftanın iki günü patates çorbası pişirirdik. Çocukluğumda tonlarca patates çorbası içmiş olmama rağmen, hâlâ çok severim. O gece Emerson radyomuzun karşısında, tek ayak üstünde kendimden geçmiş bir şekilde bütün özlediğim programları art arda dinledim. Yeniden dünyama kavuşmuşum.

Kız kardeşimle akşam bulaşığını kaldırdıktan sonra, oturma odasına yerleşip üçümüz gerilim programını dinledik. Bütün ışıkları kapamıştık. Sadece radyonun üzerindeki lamba yanıyordu. İnsanların içinde gizli kalmış ve açığa vurmaya korktukları duyguları ortaya çıkararak Whistler programı bu ortamda insana çok daha keyif veriyordu. Bir sabah uyanıldığında yaz tatilinin sonuna yaklaştığımızın bilinciyle panikledim. Yeteri kadar ekstra para bile kazanamamıştım. McGivneyler'e yeterince zaman ayıramamıştım. Önümüzdeki yıl artık on yaşında olacaktım ve iki haneli yaşlar önemliydi. Bu, çocuk-

147

luğun sonu demektir. Bir kez ikili haneli yaşlara girdi mi, insan öm. rünün sonuna kadar orada kalıyordu. Ayrıca, kendimi bildim bileli 1930'lu yıllardaydık. Oysa gelecek yıl 1940'lı yıllara girecektik. 49 sayısının yazılışı da bir garipti, söyleniş de.

Her şey süratle değişiyordu. Daha çocukluğuma doyamadan büyümüştüm. Oyunlarıma bir daha geri dönemeyecektim çünkü bundan sonra bizi kurtaracak olan o gemiyi rıhtıma yanaştırmak için ne yapmam gerekecekse onu yapma zamanı gelmişti.

Tamam, annemin hayalini kurduğu gemiyi bu rıhtıma yanaştırmak benim sorumluluğumdur. Artık bunu kabul etmişim. Ama bir de Mrs. McGivney'in sorumluluğunu üstlenemezdim. Okul açılıp sırtımda ağır yüklerle yetişkinliğe adım atmama sadece iki hafta kalmıştı. Bu iki hafta boyunca sadece oyun oynayacaktım. Bütün zamanımı oyunlarıma ayıracaktım, radyo dinleyecektim ve sokaklarda macera peşinde koşarak esrarengiz olayları çözecektim. McGivney-ler'le kaybedecek vaktim yoktu artık.

Bir hafta kadar arka sokaktan hiç geçmedim. Bu arada, ömrüm boyunca yarattığım tüm oyunları sırayla tekrarladım. Bu oyunlardan aldığım o mutluluğu hiç unutmamak istiyordum. Richelieu'nun adamlarıyla kılıç mı yapmadım, Fil Mezarları'na keşfe mi çıkmadım... bu son oyunda Reggie ve Kato'yu az daha kaybediyorduk. Pazar günü ayından hemen sonra oyun kıyafetlerimi giyerek en sevdiğim Lejyonerler oyununa daldım. Bu oyun

için bir gece önce akşam yemeğinden itibaren su içmek yasaktı. Broadway'i geçip zenci mahallesine gelene kadar iyice susamış olacaktım. Nitekim, terk edilmiş bir bahçenin tozlu ve çakıllı yollarında yürürken artık susuzluktan bitkindim. Üstelik bu çölde her zaman çok iyi davrandığım hain Araplar'ın mızraklarına hedef olmuş ve yaralanmıştım. Diğer lejyo-ner arkadaşlarım Araplar'a benim gibi iyi davranmazdı. Tepemde kavurucu bir güneş vardı. Yer yer buz gibi su pınarları gibi görünen pırıltılarla çöle ışıklar vuruyordu ama ben bunların hepsinin sadece serap olduğunu çok iyi biliyordum. Yoluma devam etmeliydim... bitkindim... susamıştım... o anda bu mücadeleden vazgeçmek için her şeyimi verirdim. Kendimi ölümün kucacağına bırakıvermek istiyordum. Ama bunu yapamazdım. Kızgın kumun üzerinde sürünerek ve yaralı bacağımı (bazen iki bacağımı birden) sürüye sürüye Sidi-bel-

148

Abbes'de saldırıya uğrayan birliğime yardım göndermek için Sidi-kel-Abbes şehir merkezindeki karargaha ulaşmak zorundaydım. Ta-mam, sadece bir tek çöl şehrinin adını biliyordum ama bu oyunuma engel değildi. Öğlene kadar mümkün olan en uzun yolları tercih ederek, çölde ilerledim. Artık dilim damağıma yapışmıştı. Sözüm ona, yol üstünde bir su kaynağının bulunduğu bir kuleye rastlayacaktım. Yol boyunca susuzluğuma dayanabilmek için bu görüntüyü gözlerimin önünde canlandırmaya çalışıyordum. Sonunda, su kulesi göründü. Son gayretimle, "Allahım bana güç ver," diye dua ederek kulenin dibindeki musluğa ulaştım ve başımı altına soktum. Musluğu açmak için son gücümü kullanmıştım...

... ama musluktan bir damla bile su akmadı. Geçen yaz, arka sokaktaki bu su deposunun borularını kapadıklarını hatırladım. Oyunumu rezil etmişlerdi!

Eve doğru gelirken gerçekten de korkunç susamıştım. Arka sokaktan geçerek bir an önce eve varmak istedim. Ve Mrs. McGivney'in cama üç kez arka arkaya vurduğunu duydum. Kahretsin!

Ama bu kez farklı davranacaktım. Asık bir suratla merdivenleri tırmandım. Bu yaşlı kadın ve hayalet kocasının omuzlarıma binen yükünden kurtulmak için son derece kaba olacaktım ama önce...

"Acaba bir bardak su içebilir miyim, Mrs. McGivney?"

"Elbette, John-Luke!"

Suyu yudumlamak ne kelime, bardağı dikerek insana hayat veren o sıvının damarlarıma yayılışını hissettiğim an çok mutlu oldum. Şu deponun suyunu kesmemiş olsalardı, bu keyfi oyunumun sonunda tadacaktım oysa.

"Aman Tanrım! Gerçekten de çok susamışsın! Bir bardak daha ister misin?"

"Sağ olun. Teşekkür ederim." Kaba davranacağımı ne çabuk unuttuğumu!

Mrs. McGivney'le karşılıklı masaya geçtiğimizde, peçetemin kenarına hemen beş sentliği, koyuverdi.

"Unutmadan, şunu al."

"Hayır, alamam," diye parayı geri ittim. "Annem karşılıksız para almamam gerektiğini söyledi."

"Anlıyorum. Sen önce şu parayı cebine koy..."

149

"Hayır, koyamam."

Mrs. McGivney parayı geri iterek, "Şimdi al, sonra benim için yapabileceğin bir şey buluruz."

Paraya elimi süremedim. Mrs. McGivney kurabiye tabağını uzattı, ona da hiç uzanmadım. Başımı önüme eğdim. Kadıncağız kendi eliyle tabağıma bir tane kurabiye koydu. Başımı kaldırıp bakmadım.

"Elini yüzünü yıkamak ister misin, John-Luke?"

"Bana sadece annem böyle hitap eder." "Efendim?"

"Bana sadece annem böyle hitap eder, dedim."

"Ah, özür dilerim. İstersen, elini yüzü yıka. Biraz kirlenmişsin..." Sadece gülümsedi.

Elimi alnıma götürdüm. Sidi-bel-Abbes yolunda sürünürken üstüm başım kum ve toz toprak içinde kalmıştı. Yine de, annemin dışında birinin bunu bana söylemesi ağızma gitmişti. Sosyal Yardımlaşma Ku-rumu'ndan evimize gelip, annemin bize yeterince sağlıklı bir ortamda yetiştirdiğinden emin olmak için inceleme yapan o insanların bende bıraktığı bir kompleksi bu. Anne-Marie ile ikimize, annemin eve erkek getirip getirmediğini sormuşlar ve saçlarımızı bakıp bit kontrolü yapmışlardı. O kadar sinirlenmiştim ki, ellerinden kurtulup derhal evimizi terk etmelerini söylemiştim. İyiliksever görevliler şaşkm şaşkın birbirlerine bakarak hiç bu kadar terbiyesiz bir çocuk görmediklerine dair aralarında fisüdaşmışlardı. Onlar gittikten sonra, annem bu tip insanlara kibar davranmam gerektiğini tembih etmişti. "Yoksa kötü rapor yazarlar ve sizi benden almaya kalkışırılar."

Mrs. McGivney'in mutfak lavabosundaki aynada kendime baktım. Saçlarımin arasından süzülen terlerle toz toprak birbirine bulaşmıştı. Büyük bir utançla musluğu açtım, fakat ucundaki lastik boru basınçla sağa sola dönünce üstüm başım su oldu. Üstüme işlemiş gibi görünüyordum. Hemen ellerimi sabunlayarak yüzümü yıkadım. Kurulanacak bir şey bulamadım ve her tarafımdan sular süzülürken gözümde de sabun kaçmıştı. Kendimi Mrs. McGivney'in kocası gibi çaresiz hissediyordum.

O anda Mrs. McGivney'n elime bir havlu tutuşturduğunu hissettim. Gözlerimi ovuşturarak yüzümü kuruladım ve utanç ve öfkeyle tekrar sofraya oturdum.

150

"Kurabiyeni yemeyecek misin?"

"İstemiyorum."

"Nasıl istersen, ama bunlar tatlı. Senin sevdiğin cinsten."

"Ben yulafli kurabiye severim. Annemin yaptıklarını."

Mrs. McGivney biraz kırılmıştı. "Karnın açtır diye düşünmüştüm."

"Annem bizim hiçbir şeyimizi eksik etmez."

"Böyle bir şey demek istemedim. Size çok iyi baktığından eminim."

Masada duran sütü bir dikişte bitirebilirdim aslında. Susuzluğum hâlâ geçmemişti. Ama orada bir karış suratla sessizce oturmaya devam ettim. Gözlerimi el işlemesi masa örtüsüne dikmişim. Bu örtüyü Mrs. McGivney'in benim için örttüğünü düşündüm.

"Çok mutsuzsun, öyle değil mi?" diye sordu.

"Hayır, mutsuz değilim. Sadece... biraz fazla meşgulüm." Oyunlarımı kast etmişim. Okul açılmadan ve iki haneli yaşlara girip iş hayatına atılmadan, doya doya oyunlarımı oynamak istiyordum. Fakat Mrs. McGivney beni yanlış anlamıştı.

"Evet, Mr. Kane ile konuşuyorduk da, senin annene yardımcı olmak için çeşitli işlerde çalıştığını söyledi. Annen seninle gurur duyuyor olmalı."

Hiç cevap vermedim.

"Eğer sakıncası yoksa... yani, baban öldü mü acaba diye soracaktım..."

Ona neden saçma sapan bir cevap verdiğimi hiç bilmiyorum. Galiba onu şaşırtmak istedim. "Hayır, ölmedi. Babam hapiste." Ancak, tam yirmi yıl sonra, o anda Mrs. McGivney'e doğruyu söylediğimi öğrenecektim. Annemin bizden sakladığı bir gerçeği farkında olmadan açıklamışım.

Mrs. McGivney çabuk toparlandı. "Ah, özür dilerim. Fazla meraklı bir insan olduğumu sanma sakın. Buna üzülüm... zavallı yavrucuğum." Bana sarılacak gibi bir hamle yaptı ama ben başımı çevirip buna izin vermedim.

"Biz babamla gurur duyuyoruz! Casusluk yaptığı için onu hapse attılar. Önümüzdeki ay asılacak ama buna atırdığı yok. Ülkesi için verecek canından başka nesi olur ki insanın!"

Kadın kekelemeye başladı. "Şey. . . nasıl yani... ne... ne..."

151

"Ben artık gitsem iyi olacak." Yerimden kalkmak üzere davrandım.

"Sakin gitme. Dur." Yanıma gelip bana sarıldı. Burnum onun kar-nıyla göğsünün arasında gömülmeden kafamı yana çevirdim. "Zavallı yavrucuğum, bu yaşında neler çekmişsin. Senin böyle asabi bir çocuk olmanı şimdi daha iyi anlıyorum. Ama seni sakinleştirecek bir yöntem biliyorum." Kalkıp deli kocasının saç telleriyle dolu fırçayı aldı. Yerimden kalkıp oradan nasıl kaçtığımı bilmiyorum. Merdivenleri koşarak inerken düşmemek için trabzanlara tutunuyordum ve tahtalar yerinden çıkacakmış gibi gıcırıyordu.

Okulun başlangıcını belirleyen ve Amerika'da Eylül ayının ilk haftasına rastlayan İşçi Bayramı'na kadar oyunlarımızı hepsini bitirmişim. Son olarak Pearl sokağının savunması ve daha büyük çapta dünyanın Naziler'in elinden kurtarılması operasyonunu bitirmek üzereydim. Arka sokağa o günden beri hiç uğramışım. O saç fırçasının kafama degeceği duygusuyla hâlâ irkildiğimi söyleyebilirim. Trabzanlara nasıl yapışmışsam, baş parmağım ile işaret parmağım arasındaki deri parçalanmış ve sonsuza kadar geçmeyecek bir yara olarak kalmıştı. Tabii, sürekli olarak parmaklarımı açarak ben de çocukça bir merakla bu yarayı deşiyordum. Omuzumdan ve her iki bacağımdan, ayrıca baş parmağım ile işaret parmağım arasındaki noktadan aldığım yaralarla arka sokaktaki terk edilmiş binaların birinden diğerine doğru sürüne sürüne ilerlerken havada uçuşan kurşun vızılılarının arasında Mrs. McGivney'in cama vurduğunu duydum. Hemen cama baktım ama etrafı gözüyormuş gibi gözlerimi kısmışım. Onu gördüğümü anlamasını istemiyordum. Çevrede Nazi nişancıları olup olmadığını kontrol edip, yere haritamı çizerek planı arkadaşlara anlatmaya başladım. O sırada tekrar hızla üç kez cama vurulduğunu duydum. Onun beni izlediğinden emindim. Bütün dikkatimi haritaya vererek yüzümü neredeyse yere yapıştırdım. Ardından iki vuruş daha duydum ve derken ses kesildi. Birdenbire, benim onu duyduğum halde orali olmadığını anlamış olabileceğini düşündüm. Vazgeçmişti. Ama başımı kaldırırsam onu camda görebilirim diye hâlâ korkuyordum. Alınmış, üzgün bir yaşlı kadının yüz ifadesiyle karşılaşmak istemiyordum.

152

Ben de üzülmişim. Bir bakıma, böyle üzülüğüm için kendime kızgındım. Sokağım köşesinden çıkan bir düşman askerine işaret parmağım ile ateş ederek, onu iskaladığım için peşinden koşuyormuş gibi yapıp Mrs. McGivney'in görüş açısının dışına kendimi attım.

Pearl sokağında oturduğumuz sürece, oyunlarımızın mekanı olan bu arka sokaktan bir daha hiç geçmedim. Arada sırada Mrs. McGivney'in akşam saatlerinde bakkala gittiğini görüyordum ama ben ona hiç görünmeden sıvıyordum. Kahraman kocasını da bir daha hiç görmedim.

Okul açılmıştı. Yeni bir sınıf, yeni bir öğretmen. Portakal rengi saçlı, yaşlıca ve hiç de sempatik olmayan bu kadın bana bir sürü IQ testleri yaptırdı. Sonuçta, özel bir eğitim görmem gerektiğine kara verildi.

Böylece, bir de burs sınavlarıyla eğitimimi tamamlamam için başvurularla Pearl sokağından taşınmamıza yol açan olaylar gelişti. Annemin düşlerindeki gibi böylece rıhtıma çağırıldığı o günlerdeki yaşta bir adamım. Yıllarca Avrupa'da yaşadım ve çalıştım. Pearl sokağıyla zaman ve mekan ve kültür açısından ölümlü yaşam kadar zıt ülkelerde bulundum. Ama bu olay kafama takılarak uykusuz geçirdiğim gecelerde Mrs. McGivney'in son iki kez cama vuruşunu duyar gibi olurum. Ardından, o gücün sessizliği hissederim.

Kendi paçamı kurtarmak için o zavallı yalnız kadına zaman ayırmaktan kaçındığımı düşünerek hâlâ utanç duyduğumu itiraf etmeliyim.

153

SIR GERVAIS VE BUYULU ORMAN

Ok eski zamanlarda iyi yürekli Kral Arthur Yuvarlak Masa Şövalyeleri'ne bir görev verdi. Şövalyeler'in ruhlarını yüceltecek

İve kendi krallığına şan şeref katacak kutsal bir görevdi bu: Şövaleler İsa'nın son yemeğinde kullandığı kutsal kaba bulup ülkeye getireceklerdi, ve ülke huzura kavuşacaktı. Gerçi, o kavgacı şövalyelerin yokluğunda ülke yeterince huzura kavuşuyordu. İnsanlar tarafından takdir edilmek için en büyük kahramanlıkları gösteren bu yiğit savaşçılar, bağışlayan Tanrı'nın gözünde de kutsanmak için bu emaneti bulmak üzere hevesle yola çıkmışlardı. Ancak, kralın bu arzusunu yerine getirmek konusunda fazla aceleleri yoktu. Burada, biraz utanç verici de olsa, şu gerçeği bilmek gerekirdi ki, şövalyelerin hiçbiri İsa'nın son kullandığı bu kabin nasıl bir şey olduğunu bilmiyordu. Tabii ki, kutsallığından kuşkuları yoktu ve bu yolculuğa degecek önemli bir eşya olduğuna inanıyorlardı.

İşin ilginç tarafı, hiçbiri de -alay konusu olacakları korkusuyla-bir diğerine bu kottuda bir itirafı bulunmamıştı. Dolayısıyla, cahillikleri ortaya çıkmasını diye birbirlerine bu konuda hiçbir şey soramı-yorlardı. Kaseden bahsedildiğinde hepsi bilmiş bilmiş kafa salladıklarından, çevresine bakman her şövalye - diğer hepsinin böyle kafa salladığını görünce- sadece kendisinin cahil kaldığını sanıyordu.

Bütün bu soylu şövalyelerin içinde Sir Gevais kadar atalarıyla ve soyluluğuyla övüneni yoktu. Bu nedenle, içlerinde bu cahilliklerinden dolayı en utanç duyan da oydu. Dolaşmadığı yer kalmamıştı, fakat hiçbir yerde İsa'nın bu kutsal emanetine rastlamamıştı. En azından, bilmediği bir şey olduğu için rastlamadığını zannediyordu ve bu onu büsbütün dehşete düşürüyordu. Ama bu görevi üstlenip de, kaseyi

154

gördüğü halde, ne olduğunu bilemediği için, göz göre göre geçip giderse ne olacaktı... hiç değilse, bu kasenin şekli şemali, ne işe yaradığı, neden yapıldığı hakkında bilgi edinmesi gerekiyordu. Ve bir kurnazlık düşündü.

Bir akşam yine Yuvarlak Masa etrafında soylu şövalyeler toplan-jinş oturuyordu. Sir Gevais en doğal haliyle, "Söyleyin bakalım, Sevgili Şövalyeler," dedi. "Şu masanın üzerinde bir kase duruyor olsaydı, onunla ne yapardınız? Elbette ki, Kutsal Kase'den bahsetmiyorum. Şu her gün kullandığımız kaseleri kast ediyorum." "Nasıl yani? Kase mi demek istiyorsunuz, Sir Gevais? Hem de bu masada?" diye Sir Bohort ortaya bir soru attı. Babasından gelen gücünü sadece kas ve vücut geliştirmeye kullandığı için beynini geliştirmesine hiç fırsat bulamamış bir şövalyeydi.

Sir Gevais yine de paniğe kapıldı. Yoksa, kase denen bu kap böyle bir masaya konamayacak kadar kocaman bir şey miydi? Kendi bilgisizliği ortaya çıkacak korkusuyla, "Hayır, hayır!" diye atıldı. "Ben masa mı dedim canım! Ben... avlu demiştim. En soylu kişiler bile avlu yerine masa diyebilir, öyle değil mi? Sonuçta, ikisi de... işte öyle düz bir yüzey..."

"Elbette, Sir Gevais," diye bu kez Sir Gawain atıldı. Akli sıra, o da kurnazlık edip Sir Gevais'ten kasenin neye benzer bir şey olduğunu öğrenecekti. "Ama şu da var ki, ne diye kasenizi avluya koyacaksınız, değil mi efendim? Ya da, diyelim ki, avluya koydunuz, kaseyle orada ne yapacaksınız?"

Sir Gevais konuyu açarak kendini aptal yerine düşürdüğü için bin pişman olmuştu. Aptal yerine düşmek de bir yana, kendi kazdığı kuyuya düşmüştü. "Pekala, ne diye kaseyi avluya koymayacak-mışım? Böyle bir kasenin yakışacağı bir avlu olduktan sonra, ne sakıncası olabilir?" şeklinde kıvırtmaya çalıştı.

"Öfkelenme, dostum! Ben sadece o kaseyle ne yapacağını merak etmiştim aslında... yani, karşısına geçip seyretmek için mi, giymek için mi, içmek için mi... ne bileyim, cezalandırmak için mi?"

"Seyretmek mi. . giymek mi...". Sir Gevais'in iyice kafası karışmıştı. Şövalye dostuna ters giderek, "Yani, ben... o kaseyi avluuma koyup karşısına geçip seyredecek kadar ... ya da onu giyecek veya cezalandıracak kadar düzeysiz bir insan mıyım demek istiyorsun! Benim

155

gibi soylu bir kişi, elbette kasesiyle ne yapacağını bilir! Seni kendini bilmez aşağılık herif! Bu konuda ağzını açıp bir kelime daha edecek olursan, kığına tekmeyi yersin pis zampara!"

"Zampara mı! O şekilsiz suratına demir yumruğumu indirmeden, ağzını toplasan iyi olur. Sen kendi zamparalıklarına bak, kocakarı meraklısı süfli herif!"

Bu tartışma uygarlık sınırlarını aşmadan, öykünün bu kısmını burada kesmeme izin verin. Dikkatli bir okur, Sir Gevais'e yöneltilen son suçlamanın ne anlama geldiğini merak edebilir. Onun gibi soyuna sopuna düşkün bir adamın bir kocakarıyla ne işi olabilir, diye düşünebilir.

Ne yazık ki, Sir Gevais'in tüm asaletine rağmen bu düşkünlüğü gerçektir ve tarihte bu unvanla anılmıştır. Şimdi sizlere, bu unvanı nasıl kazandığının öyküsünü anlatacağım.

Puslu bir sonbahar sabahı Sir Gevais en gösterişli zırhını üzerine geçirerek Camelot'tan yola çıkar. Ününe ün, parasına para katacak yeni maceralar onu beklemektedir. Çok gitmeden sık ağaçlarla kaplı bir ormana varır. Yumuşak toprağı örtmüş olan yaprakların üzerinde, artık atının nal sesleri duyulmamaktadır. Sisin arasından birer hayalet gibi ağaçlar yükselmekte, ve Sir Gevais cesurca yolunda ilerlerken, ağaç gövdeleri arkasına kalarak tekrar sisin içine gömülmekte, dallar miğferini çizip geçmektedir. Bu arada, miğferinin üzerindeki püskül de, nemden sünmüş, aşağı doğru sarkmaktadır.

Sir Gevais, hiç kuşkusuz, cesur bir şövalyeydi. Dolayısıyla, fildir fildir etrafına bakınmasının tek nedeni, düşmanını kollamaktı. Kendi kendine ılık çalışma gelince, karşısına çıkacak düşmanını uyarmaktı. Avuçları da terliyordu gerçi... ama bu da bir an önce kılıcının kabzasına davranmak için duyduğu heyecandı. İşte o anda, bu

uğursuz ormanda daha fazla iletilemeyeceğine karar verdi. O çok daha büyük ve çok daha tehlikeli maceralar için yaratılmıştı. Boğazi kurumuş, dudaklarının arasından bir inilti çıkmıştı. Bu da, aslında bir savaş çığılığıydı.

Tam atını geri döndürecekken, yolun kenarında yaşlı mı yaşlı bir cadı belirdi. İşaret parmağını kaldırmış, sipsivri tırnağıyla Sir Gevais'i yanma çağırıyordu.

Soylu Şövalye yutkunarak, "Ey yaşlı cadı!" dedi. "Bu ormandan
156

çıkış yolunu bana gösterebilir misin? Her iki gözün de iki ayrı tarafa bakıyor ve kanca burnunun tam ortasında bakışların öyle bir çıkıyor ki, senin rehberliğine kendimi teslim ediyorum!"

Cadı kıkırdarak utangaç utangaç başını öne eğdi. "İyi Yürekli, Yakışıklı Şövalyem! Beni bu iltifatlarınızla baştan çıkaramazsınız! Fakat anlıyorum ki, Büyülü Orman'ın büyüsünü çözmüşsünüz!"

"Ne diyorsun sen?"

"Seni çapkın seni! Bu ormanda her şey görüldüğünün tersidir."

"Nasıl yani?"

"Aman Yakışıklı Şövalyem, cahilliği size hiç yakıştıramadım!"

Sir Gevais atının üstünde dikildi. "Beni kandıramazsın, Yaşlı Cadı! Bana cahil diyecek adam daha anasının karnından doğmadı!"

"Öfkelenmeyin, İyi Huylu Şövalyem. İnanın ki, ben bile yıllar yılı bu Büyülü Orman'da yaşadığım halde bazen bu ormanın sırrını unutuyorum. Sizi bir an için karşımda bir domuzun sırtına binmiş bir dilenci görünce, ben de şaşırırım."

Onurlu bir Şövalye olan Sir Gevais bu tanıma uyan birini arar gibi çevresine bakındı.

"Sizden bahsediyorum, Yakışıklı Şövalyem! Her ne kadar şu anda çirkin bir dilenci gibi görünüyor olsanız da, sizin soylu bir şövalye olduğunuzu biliyorum."

"Sen, hem çirkin görünen hem de dünyanın en çirkin kadını olan yaşlı cadı! Kafana bir sopa mı indirmemi istiyorsun? Ama sandığın gibi Sihirli Değnek gibi bir anda seni dünyanın en güzel kızı yapacak sopalardan değil!"

"Öfkelenme, Soylu Şövalye! Beni dinle! Bu Büyülü Orman'da her şey olduğunun tersi gibi görüldüğü için sen benim gözüme az önce tarif ettiğim gibi görünüyorsun. Senin korkudan tir tir titreyen pis bir dilenci olarak görünmene bakılırsa, cesur ve yakışıklı bir şövalye olduğun kesin. Tıpkı benim göz kamaştırıcı güzelliğim ve zarafetimin sana başka türlü görüldüğü gibi!"

"Evet, Hanımefendi, evet! Gerçekten de, çok farklı görünüyorsunuz."

Cadı-ya da cadı gibi görünen göz kamaştırıcı güzellikteki bu kız-derin bir soluk aldı, ve gözünden bir damla gözyaşı süzüldü. Göz altlarındaki kırışıkların arasından uzun bir kat ederek, bu bir damla

157

gözyaşı kanca burnunun ucundan yere düştü. Sir Gevais geçen süre içinde zaman kazanarak durumu kavramaya çalıştı. Şu anda, karşı-sında nefis bir aşk yapabileceği dünya güzeli bir kız duruyor olmalıydı. Tabii, görüldüğünün tersine, çok güzel olduğu gibi, soyluluğu da Sir Gevais'in düzeyine uygun olmalıydı. Çok iyi tahmin edebileceğiniz gibi, Sir Gevais dünyanın en seksi kadınıyla bile -soylu bir aileden gelmiyorsa- aşk yapamazdı. Çünkü soyluluğunu öylesine önemserdi ki, düşük sınıftan bir kadına karşı bedeni bile uyanmazdı. Ama soylu kadınların karşısında...

"Ah, ben de şaşkınlığımdan ne yapacağımı şaşırırım," dedi kocakarı görünümündeki güzel ve soylu kız. "Uzun yolculuğunuzdan sonra epeyce yorulmuş olmalısınız. Sizi şatoma davet edebilir miyim acaba?"

"Çok nazıksınız, Küçükhanım."

"Prenses de diyebilirsiniz."

"Prenses mi? Ah, özür dilerim, Prenses! Acaba arkama binmenizi istesem, kabalık mı etmiş olurum?"

"Rica ederim. Ama bugüne kadar hiç domuz sırtına binmedim de..."

"Domuz mu?"

"Aman Tanrım, neler diyorum ben böyle! Bazen yanıldığım oluyor işte. Ne de olsa, insanın gördüğüne inanası geliyor." Böylece, cadı görünümündeki prenses Sir Gevais'in atının arkasına atladı. Eteklerini iyice sıvayarak derisi buruşmuş sıska bacaklarını onun bacaklarına doladı.

Yolda Sir Gevais kibarlığı hiç elden bırakmadan, "Bu Büyülü Orman'da her şey olduğunu tam tersi ise," dedi. "Şu anda burnuma gelen bu iğrenç koku, ormanın en ender çiçeklerinin özünden elde edilmiş bir parfüm olsa gerek."

Kadın hafifçe kızarak ona daha sıkı sıkı sarıldı. Bu anın mutluluğuyla Sir Gevais'in gözleri ışıladı.

Az sonra, bir bataklığın ortasında, çürük çarık çarpuk çurpuk kütüklerin üstüne oturtulmuş derme çatma bir kulübeye geldiler. Bataklığın üstüne atılmış bir kütük parçası kulübeye doğru bir geçiş sağlıyordu.

"Ah, sanki sizi karşılar gibi, köprüyü bile indirmişler!" dedi cadı

158

kıkırdarak. "Sakın bu davetimi yanlış anlamayın, Çapkın Şövalyem."

"Köprü mü?" Sir Gevais bunu söyler söylemez toparlandı. "Ah, bir an için şu yosun tutmuş kaygan kütük parçasını görünce ben de şaşırırım!" Ardından kendi yanılışına kahkahalarla gülmeye başladı.

Soylu şövalye gibi soylu atı da Büyülü Orman'ın kurbanı oldu, ve Sir Gevais'in atı şatonun köprüsünde- tıpkı kaygan bir kütük parçasının üzerinden geçmeye çalışıyormuş gibi- kayıverdi. İki soylu binicisi de böylece çamurun içine düşüp sınıslılam oldu. Sir Gevais bataklıktan zar zor kurtulup ayağa kalktığında, zırhının üzerinden çamurlu sular akıyordu.

"Üşüteceksiniz, Şövalyem!" dedi güzel Prenses. "Hemen içeri girelim de, üstünüzü çıkarın. Sıcacık şöminenin karşısında hemen ısınırsınız."

Birlikte şatonun kalın sütunlu salonuna girdiler. Tabii, cahil bir insan burayı tıpkı görüldüğü gibi basık tavanlı, damı çürümüş, rutubet kokan pis bir oda sanabilirdi. Sir Gevais sazlarla kaplı yerde çınılçıplak otururken tir tir titriyordu çünkü koskoca şömine yerine karşısında çalı çırpıyla tutuşturulmuş bir ateş yanıyordu. Üstelik, tüten dumanlar tavanda dolana dolana çıkacak bir delik bulamayıp odanın içini kaplamaya başlamıştı.

Bu arada, yaşlı cadı da ıslak elbiselerini çıkarmış, Sir Gevais'in karşısında Havva gibi çınılçıplak oturuyordu.

"Tanırım!" dedi Sir Gevais tepeden tırnağa onu süzerek. "Şu kel-leşen saçlarından sivri ayak tırnaklarına kadar kusursuz bir güzelliğe sahip olmalısın! Doğrusu, artık kendimi tutamayacağım!"

Saatlerce, hayal güçlerini sonuna kadar zorlayarak prensesin şatosundaki sütunlu salonda sazların üzerinde sevişmenin her türlü şeklini denediler. Sonunda, Sir Gevais bitkin bir halde sırtüstü kendini yere attı ve bir paçavrayla vücudunu örtmeye çalıştı. Ama cadı kadın hiç durmuyor, onu çeşitli oyunlarla tekrar uyandırmaya çalışıyordu.

Bir yıl ve bir gün boyunca Sir Gevais bu büyülü şatoda, beş duyusuyla algılaması imkansız, derin bir aşkla ve saray mutfaklarında bile bulunmayan kemik suyu çorbasıyla beslendi.

159

Bir yıl bir gün dolduğunda, Yaşlı Cadı Sir Gevais'in ölümsüz aşkının bir kanıtı olarak komşusu Baron'la düello etmesi için onu kışkırtmaya başladı. Prensesin domuzları Baron'un arazisine giriyor diye, bu soylu fakat terbiyesiz adam Prenses'e çok ağır ve ağza alınmayacak sözler söylemişti. Sir Gevais, töreler gereği karşılıklı olarak birbirlerine ağır sözler sarf etmedikleri sürece iki soylunun dövüşme-meyeceği düşüncesiyle bu düelloya pek yanaşmadı. Ama Yaşlı Cadı Baron'un artık iyice yaşlanmış olduğundan bahsetmesi üzerine, Sir Gevais bu kadının kendisine yaptığı iyilikleri ve bir şövalye olarak görevlerini hatırlayıverdi. Böylece, bir kez daha, kaygan kütüğün üzerinde düşerek aynı talihsiz olayı yaşadıkdan sonra, Prenses'i atının terkisine alıp onurunu kurtarmak üzere yola çıktı.

Yolda bir oduncuyla karşılaştılar. Oduncu öyle iri kıyım bir adamdı ki, Sir Gevais atının üstünde otururken adam onun boyunu geçiyordu ve kırılmış saçlarına rağmen kaslı vücudu Sir Gevais'in zırhından daha enliydi.

"Ey, uşak kılıklı ağır siklet oduncu!" diye Sir Gevais ona seslendi. "Şu arkamdaki zarif ve soylu Prensesim'e ağır sözler sarf eden o şerefsiz Baron'un gizlendiği yeri biliyorsan söyle bakalım!"

"Zarif Prenses mi?" diyerek çam yarması adam katıla katıla gülmeye başladı. Gözlerinden yaşlar boşanarak, kasıklarına sancılar girene kadar güldü, güldü.

Prenses bu arada, Sir Gevais'in miğferinin altından kulağına fısıldayarak, bu oduncunun aradıkları Baron olduğunu söyledi.

"Ama bu adam nasıl senin bahsettiğin o yaşlı Baron olabilir?" diye Sir Gevais geriledi.

"Yine unuttun, Sevgilim," diye prenses şakıdı. "Bu ormanda her şey görüldüğünün tersi değil mi?"

"Ah... uh... tabii. Ama şu çam yarmasının aslında tırildi çıkmış yaşlı bir adam olduğundan emin misin?"

"Başka türlü olabilir mi, sevgilim?"

"Başka türlü mü?" Sir Gevais karşısındaki adama yan gözle tekrar baktı.

"Dene ve gör!" dedi Prenses.

Sir Gevais onun bu sözleri üzerine kem küm ettiyse de, adama

160

jöndü ve, "Kes şu gülmeyi, sefil adam!" dedi. "Şimdi, beni iyi dinle: ya Prensesim'in domuzlarının arazine girmesine göz yumarsın, ya ja benimle düello edersin! Yuvarlak Masa Şövalyeleri'nden Sir gervais ile!"

Oduncu gözyaşlarını gömleğinin koluyla silerek, "Sen aklını mı kaçırdın, be adam!" dedi. "Şu demirden zırhını bir sıktım mı, içinde sıkışıp kalırsın! Ve altına bile edemezsin!"

Sir Gevais omuzunun üzerinden Cadı Kadım'a fısıldayarak sordu. "Nasıl oluyor da bu aşağılık adam benim gücümde ve unvanımdan hiç korkmuyor?"

"Ama sevgilim, sen onu nasıl iri yarı bir adam gibi görüyorsan, o da seni ufak tefek, çelimsiz bir adam olarak görüyor!"

Sir Gevais gözlerini kırıştıtarak bu karmaşık görüntü yanılgısı üzerinde biraz düşündü. "Ah, elbette!" Sonra kendi kendine gülerek, "Onun için çok büyük bir sürpriz olacak bu!" diye mırıldandı ve tekrar oduncuya seslendi. "Bu kadar laf kalabalığı yeter! Şimdi ya benim dediğimi yaparsın ya da seni un ufak ederim!"

Oduncu cesur şövalyenin tehditlerini küçümseyen gibi bir el hareketiyle, "Sakin ol bakalım," dedi. "Sen benim bu görünüşüme aldanma, aslında çok yufka bir yüreğim vardır. Gerçi, domuzları bahçeme giren kimse elimden kurtulamadı ve bu yüzden sana onlara davrandığım gibi davranmak istemiyorum. Seninle bir pazarlık yapalım. Şu arkandaki cadı karıyı bırak, gel benim damadım ol. Genç ve güzel bir kızım var. Artık yaşı geldi, vücudu gelişti. Eh, bilirsin... bir şeyler istiyor. Ama bu ormanda ikimizden başka erkek yok."

Oduncu arkasındaki patikaya doğru döndü ve orada duran olgun ve dolgun genç kıızı işaret etti. Göğüsleri bluzundan dışarıya taşmış, altın sarısı saçları omuzlarına dökülmüş, ince belli, badem gözlü bir güzel durmuş, Sir Gevais'e gülümserken beyaz dişlerinin arasından dilini çıkarmış dudaklarını yalıyordu.

Kızı gören Sir Gevais'in kalbi yerinden fırlar gibi oldu ve vücudu kabına sığamaz bir halde zırhının içinde harekete geçti. Hemen oduncuyla el sıkışıp, 'Oldu bu iş!' demeye hazırlanıyordu ki, arkasından bir ses, "Seni çok iyi anlıyorum, Güçlü Şövalyem, ama bu ormanda her şeyin görüldüğünün tersi olduğunu yine unuttun galibai!" diye onu uyardı. "Şu karışındaki kız, kadınlığın yüzkarası, çirkin

161

ve derisi kemiklerine yapışmış hastalıklı bir zavallıdan başka bir şey değil."

Sir Gevais bu ormanın büyüünün bir kez daha çözmeye çalışır. Ken, vücudunun uyanmasına engel olamıyordu. Ancak, Cadı Kadın o kızın kendi sınıflarından olmadığını söylediği anda, Sir Gevais'in heyecanı söndü. "Sevgili Prenses'im! Az daha bu sınıfsız insanların tuzağına düşüyordum!" diyerek tekrar oduncuya döndü. "Sen şimdi görürsün!" Kılıcını çektiği gibi adamın üstüne yürüdü.

Ama oduncu kılıcı havada yakaladığı gibi, dizinin üstünde ikiye bölüp az ötedeki nehre fırlatıverdi.

Sir Gevais, "İşte şimdi tepemi attırdın," diyerek atından atladı ve oduncunun boğazına sarıldı.

Oduncu onun iki elini iki yana açarak Sir Gevais'i kollarından tutup havada baş aşağı sallamaya başladı, sonra tekrar yere koydu. "Hadi, bu kadar yeter. Şimdi ya kızımı alırsın, ya da buralardan çekip gidersin. Anlaşıldı mı?"

Sir Gevais beyni uğuldayarak dönüp atına bindi. Cadı kadın, "Bu zavallı içi geçmiş Baron'a çok sert davranmadın mı, Sevgilim?" diye ona yaltaklandı. "Gerçi, onun bana sarf ettiği sözlerin cezasını çekmesini istedim ama senin katil olmana razı olamam doğrusu."

"Ne diyorsun sen öyle?"

"Yine mi unuttun? Bu ormanda her şey görüldüğünün tersidir!"

Sir Gevais durumu kavrayabilmek için bu sefer biraz daha uzun düşünmek zorunda kaldı ve sonra bir anda alevlenerek tekrar oduncuya saldırdı.

Aptal bir şövalyenin kendini bilmezliğinden canı sıkılan oduncu onu tuttuğu gibi miğferinden bir meşe ağacının dalına astı. Sir Gevais'in vücudu orada öylece sallanırken, kızını aldı ve oradan uzaklaştı.

Cadı Kadın da, domuzlarının haklarını bile koruyamayan bu adamdan hayır gelmeyeceğini görerek, karşısına yeni bir kahraman çıkana kadar şatosuna çekilmeye karar verdi ve Sir Gevais'i oracıkta terk etti.

• Derken gece bastırdı ve karanlığın ürkütücü yaratıkları teker teker seslerini duyurmaya başladı. Sir Gevais ağır bir melankoli içinde, ağaçta sallanırken, başına gelenleri düşünüyordu. Nasıl bir bü-

162

y bütün bunlar olmuştu? Hatta, son olarak, iriyarı bir oduncu jörüntüsünde karşısına çıkan Baron'u da yendiği halde, kader ne-den ona bu oyunu oynamıştı?

Bu derin düşünceler içine gömülmüşken, birden kulağına bir ses geldi. Boynunu kıpırdatmadığı için gözlerini aşağı doğru çevirmeye çalıştı ve ağacın dibinde ne görsün! Oduncu görünümündeki Baron'un güzel kızı, ay ışığı altın sarısı saçlarına ve dolgun göğüslerine vurmuş halde, ona bakıyordu. "Seni oradan aşağı indireceğim, Yakışıklı Şövalyem."

Sir Gevais dişlerinin arasından mırıldanarak, "Sağ ol," diyebilirdi.

"Ama bana bir söz vereceksin!"

"Ne sözü?"

Genç kız hafifçe kızarak başını öne eğdi. "Bilmem ki, nasıl söylesem?"

"Hadi, söyle," diye Sir Gevais sabırsızlandı.

"Şey... babamın dediği gibi... artık yaşım geldi... ama bu ormanda bu işi yapacak bir erkek bile yok. Seni oradan indirirsem, bana bu işi öğretir misin acaba? Oh, söyledim işte!" Kızcağız utancından elleriyle yüzünü örtüp bekledi.

"Tamam," dedi Sir Gevais yine dişlerinin arasından.

Oduncunun kızı sağlam bir ağaç dalı bularak eteklerini sıvadı ve bacaklarının arasından vücudunu saran o tatlı akşam rüzgarıyla serinleyerek, ağaca tırmanıp sopayı Sir Gevais'in miğferine taktı.

Bütün iyi niyetiyle sopayı sallayarak Sir Gevais'i ağaçtan kurtar-masıyla bizim şövalye tangırtılarla yere yığıldı ve bir süre orada öylece kaldı.

Kıza verdiği sözü yerine getirecek hale gelene kadar, kız üstüne abanıp onu soymaya başlamıştı bile. Sir Gevais birdenbire heyecandan soluk soluğa kalmasına rağmen, bu kızın -ne yazık ki- kendi sınıfından biri olmadığını hatırlayıverdi. Ve o anda her şey bitti.

Saatlerce uğraşmasına rağmen, şafak vaktine kadar sadece kendine ve kıza eziyet etmekten başka bir iş başaramadı.

Sonunda kız kendini çekti ve, "Bunca oflama pufalama ve zorlama hiç de bana anlatılanlara benzemiyor," dedi. "Nerede bu işin zevki!"

Sir Gevais beceriksizliğini örtmek için, sevişmenin en muhteşem şeklini yapmış olduklarını söyledi.

163

"O zaman, bunu çok abartmışlar!" dedi kız. "Her genç kızın düş. lediği ve kendinden geçip bebekler doğurduğu ve o bebekleri emzir. mek için çektiği onca şeye değer mi! Bu işi hiç yapmam daha iyü Gider manastıra kapanırım ve Tanrı'ya hizmet ederim!"

Sir Gevais de, kendisinden daha âla bir erkek bulamayacağı düşünülecek olursa, bu işten vazgeçmesinin en doğrusu olduğu konusunda ona katıldı. Dahası, bir genç kızın Tanrı'ya hizmet etmek üzere rahibeliği seçmesine sebep olmak ve bir genç kızı bu günahtan kurtarmak onun için bir gurur vesilesi olacaktı.

Böylece, Büyülü Orman'ın oduncusunun kızı rahibeliğe ve oradan baş rahibeliğe yükseldi. Altmış sekiz yaşına kadar bir daha eline erkek eli değmedi. Aslında, bir rahibe için o kadar da şaşılacak bir şey olmasa da, bu güzel ve aşkla tutuşan genç kız için gerçek bir mucize sayılırdı.

Sir Gevais'e gelince; Yuvarlak Masa'sına geri dönerek büyük bir ziyafet düzenledi ve maceralarını anlattı. Bir yıl bir gün gibi bir süre, her ne kadar farklı görünse de, bir prensesin kollarında mutlu olmuş; her ne kadar iri kıyım bir oduncu gibi görünse de, tirit bir Ba-ron'a yenilmiş gibi davranmış, ve içi kaynayan ama düşük sınıftan bir kız tarafından neredeyse baştan çıkarılacakken onurunu kurtarmıştı. Tabii, her ne kadar genç ve güzel görünse de, onu baştan çıkarmaya kalkışan bu kadının bir kocakarı olduğunu da dostlarına anlaşılır bir dille açıklamıştı. Herkes kafası karışmış ve şaşkın bir halde ona gıpta etmişti.

O gün bugün, Sir Gevais Büyülü Orman'ın büyüünden asla kurtulamamış ve bu görüntü yanılgısı içinde içi geçmiş kocakarlardan başka kadınla birlikte olamamıştı. Dostları, her ne kadar onun bu seçimini yadırgamışsa da, Sir Gevais'in diğer kadınlardan çok kocakarılarla aşk yapma konusundaki ustalığını takdir etmekten geri kalmamıştı.

Böylece, gelmiş geçmiş halk şairlerinin ağzında ve tarihte Sir Gevais işte bu unvanla anılmıştır.

164

BİR BAYRAM ÖYKÜSÜ

u

en ne yapmaya çalışıyorsun, delikanlı?" diye bizim Eyalet Valisi saniğa sordu. "Din adamlarının nefretini kazandığının farkındasındır, umarım. Gerçi, ara sıra onların da burunlarının sürtülmesi gerekiyor."

Bu sözleri, Yunan dilinin tüm Akdeniz kıyılarında kullanılan halk lehçesiyle saniğa ben çeviriyordum. Vali, bu sınır eyaletinde barbar halk ile iletişim kurabilmek için böyle bir iletişim yolu bulmuştu.

Dillerini konuşamadığı bu insanlarla, bu yolla, kişisel düzeyde bir yakınlaşma sağlayabiliyordu. Ben çeviriyi yaparken, o saniğin gözlerine gözlerini diker ve tepkilerini ölçerdi. Kısacası, beni tamamen aradan çıkararak karşısındaki kişiyle doğrudan ilişki kurabildiği bir yöntemdi bu. Gerçekten de, üst düzey bir Roma aristokratıyla, İmparatorluk sınırlarının güney ucundaki bu ücra Filistin bölgesindeki bir köylünün arasında kurulabilecek ilişki ancak bu kadar olabiliirdi.

Pilatus'un sözlerini çevirirken onun dostça ses tonunu, hatta biraz da saniği rahatlatıcı şaka yollu sözcüklerinin tam karşılığını verebilmek için çok gayret sarf ederdim. Fakat bu kez sanık gözleri önünde, sanki söylediklerimi duymuyormuş gibi tepkisizdi. Pilatus'a kaçamak bir bakış fırlatarak omuz silktim.

Pilatus'un gülümsemesi kaçtı ve ses tonu ciddileşti. "Benimle işbirliği yapmak zorundasın, delikanlı. O insanların tanıklarına saygısızlık ettin -belki senin kendi tanıklarına da. Eğer benimle konuşmazsan, sana yardım edemem. " Onun bu sözlerini çevirir çevirmez, sanık başını kaldırıp Eyalet Valisi'ne baktı. Adamın morarmış yanağını ve alnındaki yarayı, Vali

165

o zaman gördü. Anlaşılan, suçunu itiraf etmesi için epeyce zor kul. lanmışlardı. Vali dönüp taş merdivenlerin altında bekleyen din adamları ve kilise katiplerine doğru baktı. Vali'nin kızgınlığını fark edip huzursuzlanmışlardı. Filistin'deki Roma yasalarına göre, Vali bu kargaşa yaratmaya bayılan rahip sınıfının cezalandırdığı kişileri bağışlama yetkisine sahipti, çünkü bu sözüm ona bir kontrol mekanizması sağlayan din adamlarının aşırılıklarının zaman zaman bastırılması gerekiyordu. Aslına bakarsanız, bizim Vali şiddete karşıydı. Ancak, bu onun fiziksel cezalandırmalara karşı ahlak ya da hukuk açısından bilinçli bir insan olmasından kaynaklanmıyordu. Sadece bir hassasiyet ya da sağduyuyla böyle hareket ediyordu. Bir keresinde bana, et yiyen bir insan olmasının hayvanların katledilmesinden hoşlandığı anlamına gelmediğini söylemişti.

Ve işte, yine etlerle donanmış bir ziyafet sofrasında, yerel halk arasındaki bu kargaşaya hakemlik etmesi için kendisine haber salmışlardı.

Bana sorarsanız, çevresindeki Roma askerlerinden sıkıldığı için, yemeğin ortasında gelen bu habere pek de aldırmadı. Bu kaba saba askerlerden bir tanesi, az önce Vali'nin anlattığı fıkranın ortasında gülmeye başlayarak fıkrayı rezil etmişti. Fıkranın da komik olduğu söylenemezdi, ama diğer askerler de ona katılıp abartılı bir şekilde katılarak gülmeye devam etmişlerdi. Hatta, soylu Claudia Procula bile bembeyaz dişlerini ortaya çıkaran hafif tebessümüyle gülüyordu. Kocası, onun bu gülümsemesiyle çok iyi vakit geçirdiğini ifade ettiğini söylerdi. Claudia o anda, kocasının konuklarıyla en azından ilgilendiğini gösteren bir ev sahibi olarak rolünü yapıp yapmadığını kontrol etmek için bakışlarını Pilatus'a kaydırды, ve benim gibi aciz bir Vali yardımcısıyla sohbe daldığını görünce gülümsemesi yüzünde dondu. Bu salonda, Roma süvari askerlerinin arasında bile bulunmamam gerektiğini düşünüyordu. Dahası, kocasının konuklarla ilgilenmediği durumda, belden aşağı esprilerden öteye gitmeyen askerlerin sohbetine katılmak da hiç hoşuna gitmiyordu.

Roma'nın soylu ailelerinden gelen Claudia, kocasının bu smir eyaletindeki 'mahrumiyet' bölgesine gönderilmesini kabullenmişti.

Roma İmparatorluğu'nun ancak kızağa aldığı kişileri bu tür görevlere atadığını biliyordu. Bir de Tiberius'un nefretini kazanan

166

kişiler böyle muamele görürdü. Kocasının durumunda ise, Claudia daha evlenmeden önce onun zehir saçan dilinin ölümcül bir yetenek olduğunu bilen bir kadındı. İmparatorluk içinde yükselmek sahte gülücükler ve esnek bir ahlak anlayışıyla mümkündü. Nitelik o kadar önemli değildi. Ne var ki, genç ve yakışıklı Pilatus'un keskin

zekasının sebep olduğu zehirli dili Claudia'yı çok etkilemişti. Gün gelip bu yüzden uygarlığın ötesine sürülecekleri kimin aklına gelirdi? Gözü dönmüş yobaz insanların, batıl inançlı din adamlarının ülkesine. İlk geldiklerinde, eski Vali Valerius Gratus ne demişti? "Sizlere hiç gıpta etmiyorum doğrusu! Tanrı'nın kurban ettiği bir yer burası!"

Claudia resmi ikametgahları sayılan Caesarea'da konuk ağırlama lüksüne bile sahip değildi. Buraya atanmalarının bir nedeni de, Roma İmparatorluğu'nun güçlü kollarını en uzak köşelere kadar uzandığını göstermek içindi. Bu sınır bölgesinde geleneksel olarak kutlanan 'Kurban Bayramı'nda mutlaka ama mutlaka bir ayaklanma olurdu. Bu, yıllar boyunca, şaşmamış bir rastlantıydı.

Claudia genel olarak askerlere bir soru yönelterek, "Neydi şu bayramın adı?" dedi.

Askerlerden biri, "Kurban Bayramı," diye cevap verdi.

"Kurban Bayramı mı? Bu ne anlama geliyor acaba?"

"Kim bilir! Olsa olsa, Tanrı'nın bu insanları her yönden es geçip kurban ettiği için böyle bir bayramı kutluyorlardır herhalde."

Claudia askerle arasındaki sınıf farkını hatırlatan bir ses tonuyla konuşuyordu. "Doğrusu, bunun için de bayram kutlanır mı?"

"Bunlar garip insanlar, efendim. Olur olur!"

Aynı anda, masanın öbür ucunda ben de Vali ile aynı konuda konuşuyordum -tabii, askerın konuşmalarına kıyasla daha kibar bir dille.

"Sayın Vali, sizin de çok iyi bildiğiniz gibi, bu insanları anlamak mümkün değil. Yahudiler zeki insanlar olabilir ama batıl inançları akıl almaz bir boyuttadır. Bu kıraç topraklardan gelip geçen her ulusa yenik düşmüş ve herkesin kölesi olmuş bir toplum olarak hâlâ Tanrı'nın seçilmiş kulları olduklarına inanıyorlar. Tarihin gerçeğini görmezden gelip, buna nasıl inanabiliyorlar? Ama onlar bu inançla ayakta kalabiliyorlar." Konuyu pek güzel bağlamış olmaktan memnun, Vali'ye gülümsedim.

167

"Him," diye Vali boşalan kupasına uzandı. Hizmetlilerden bin hemen kupayı doldurmak için davrandı, fakat Vali eliyle işaret ederek onu durdurdu. Çok içiyordu. Bana, can sıkıntısından içkiye sarıldığını söylemişti. "Buraya ilk geldiğimde, bu insanları ve inançlarını anlamaya çalıştım. Diğer Akdeniz ulusları gibi, bunların da bir savaş tanrısına tapındığını gördüm. Dediğin gibi, tarih boyunca yenilgiye uğramış bir toplum olmalarına rağmen onu 'Orduların Tanrısı' olarak görüyorlar.

Dahası, bu tanrı Roma Panteonu'ndaki tanrıları bile geçti. Tek tanrı sanki o! Aslına bakarsan, ortada bir rekabet filan da yok, ama bu kıskanç bir Tanrı! Tabii, kendine güveni yok da ondan. Sürekli pohpohlanmak istiyor. Kendi insanları gibi. Eh, işin aslı da bu değil mi? İnsanlar tanrıları kendileri yaratıyor." Vali kıs kıs güldü.

Ben de ona katıldım. Hatta, tipik bir Vali Yardımcısı olarak, "Haklısınız, efendim," deyip ona yağ çekmeye devam ettim. "Kendi mitolojilerinde de, sizin bu söylediğinizi kanıtlayacak bir öykü vardır. Bir gün bu huysuz Tanrı, yasalara uymayan bir kenti tüm aha-lisiyle birlikte yok etmeye karar vermiş. Ancak, peygamber bu kentte gerçekten iyi birkaç insan bulabilirse, Tanrı hepsini birden bağışlayacağını söylemiş. Derken, peygamber kent halkının kurtulması için tanrıya kaç iyi insan bulması gerektiğini sormuş ve aralarında bir pazarlık başlamış. Ne ilginç bir Tanrı, değil mi? Pazarlık edebiliyorsunuz! Bizim o çapkın kahraman tanrılarımıza kıyasla çok yumuşak başlı sayılır."

"Bence değil. Onların Tanrısı hırslı, kıskanç ve intikam güden bir Tanrı." Gözlerini yumdu. "Belki de, bu insanları bir türlü anlayamamış olmamın nedeni budur. Bunlar saman altından su yürüten, sinsi, entrikacı, hileci insanlar. Bense, damarlarımdaki Romalı kanımla -İmparator'dan bile Romalı kanımla- mantıklı bir insanım."

Vali'nin İmparatorumuz'la ilgili olarak değindiği bu küçük parantezi diplomasi gereği atladım. Gerçi, adından da anlaşılacağı gibi Pontus aristokratlarından olan Vali, İmparator'dan çok daha soylu bir aileden geliyordu ve Tiberius'un köylü kökenlerine zaman zaman böyle değinirdi.

"Roma'nın gücünde rasyonel düşünce yatar!"

"Belki de, gücünü sağlayan tek koşul," diye hafif bir gülümse-

168

meyle ekledim. Vali alınacak olursa, hemen aptal rolüne bürünüve-recektim.

"Rasyonel olabilmek için koşullar şarttır... kısıtlayıcı olsa da," dedi Vali ve hemen kendi konusuna döndü. "Ben mantıksız, tepkisel ve hissi davranışlardan nefret ederim. Belki saldırgan ya da inatçı olmayı kabul edebilirim. Kurnazlık ya da aptallık da bence kabul edilebilir ... ama delilik asla! Bu kaçık ve yobaz insanları kafam almıyor..." Bir an için sustu. "... hatta, onlardan korkuyorum diyebilirim."

"Evet, burası yobazlığı anlayamayan biri için çok zor bir yer," diye bir cesaret gösterip yorumumu yaptım.

"Belki de, bu nedenle gözden çıkarıldıkları kişileri bu bölgeye gönderiyorlar." Vali buruk bir şekilde gülümsedi.

Sadece gülümsemesi olmak için gülümsedim. Vali'nin buralara düşmesine neden olan olayları çok iyi biliyordum. Soylu bir aileden geliyor olmasının dışında, zeki bir insandı ve çok daha iyi yerlerde olabilirdi, ama onun budalalara ve iki yüzlü politikacılara tahammülü yoktu. Bu görüşler insana bir şey katmadığı gibi, elindekileri de alıp götürürdü. Pilatus'un neden politikaya girdiğini insan merak edebilir, ama cevap son derece basittir. Ona, ülkesine hizmet etmenin bir centilmenlik olduğu öğretilmişti. Oysa politikaya bir tür ticaret olarak bakılan bir dönemde bu öğretinin modası geçmişti artık. Ne var ki, Pontius Pilatus kendi doğru bildiği değerlere sıkı sıkıya bağlı bir insandı.

Soyluluğu ve yetenekli bir insan oluşu onun aleyhine çalışmıştı. Hırslı ve küçük insanlar onun düşüşünden keyif duymuş, bu fırsattan yararlanarak kendileri yükselirken Tiberius'u da ona karşı kıskırtmışlardı. Pilatus ülkesine gerektiği gibi hizmet edemeyeceğini anlamış, kent dışındaki şatosuna çekilmek istemişti. Ancak, eşi Claudia kocasının pozisyonunun getirdiği hareketli hayatı seven bir kadındı ve kent dışında yaşamak onun için bir kabustu. Ona hareket gerekiyordu, yoksa yaşlılık kompleksinden kahrolurdu. Suriye elçisi Vitellius'u ikna ederek kocasının bu sınır bölgesine atanmasını sağladı. Claudia'nın Vitellius'u "ikna" etmesiyle ilgili çeşitli dedikodular dönmüştü ama ben görevim gereği bunları görmezden gelmek zorundaydım.

169

Tiberius'un çevresindeki psikopatlar, Pilatus'un atanmasına elbette ki karşı çıkacak değildi. İmparatora ellerinden geldiğince en iyi şekilde hizmet veren bu kitlenin işine burnunu sokan Pilatus cezasını çekecekti. Bakalım, develer ülkesinde yaşamak burnu büyük Pilatus'un hoşuna gidecek miydi?

Vali, bu onur kırıcı atamanın ötesinde, Filistin halkının Roma egemenliğine karşı Tann'nın onlara bağısladığı sızlanma ve yakınma politikasıyla içten içe savaştığını fark ederek, bu insanların idaresinin zor olduğunu görmüştü.

Bu can sıkıcı topraklarda insanları oyalamanın tek yolunun eğitim olduğunu düşünerek, kısa yoldan aydın olmayı başaran bir Yunan kölesini yanına aldı. Benim soylu Vali'nin yanına girişim işte böyle olmuştu. Eh, kendisine biraz olsun yararım dokundu diyebilirim. Bu insanlarla uzun yıllar birlikte yaşamıştım ve Koine lehçesi kadar İbrani dilini de biliyordum. Hatta, Peygamber Danyal'in Kutsal Kitabı'nın yazıldığı Arami dilini bile biliyordum. Her neyse, şimdi kendi bilgeliğimi övmeye kalkışmam doğru olmaz. Bundan utanç duyuyorum. Beni lütfen bağıslayın. Zavallı yaşlı bir aydının bu gururlanışını bağıslayın... zavallı ve yoksul aydınların gururlanabileceği tek şey budur.

Pontius Pilatus en başından her şeyi görmüştü. Eşi kadar ben de, onun bu gördüğü şeyin hastalıklı bir şey olduğuna inanıyordum. İki günün biri, çölden bir din adamı peşine taktığı kayıp bir güruh yobazla -kendi kayıp, muhsuz, çaresiz kaderlerini ancak bir mucizeyle kurtarılacağı umuduyla- bir 'Kurtarıcı' olarak kendini ortaya atıyordu. İsrail'in zorlu tarihini daha da zorlaştıran bu salgın halindeki 'Kurtarıcılar basit bir felsefeden yola çıkarak büyük laflarla Yahudiliği destekleyici bir güç olurken, Roma işgalcilerini köstekleyici oluyordu. Zaten nereye gittiğini bilmeyen bu toplumu büsbütün kargaşaya iten olaylar, Roma'nın işine gelmiyordu.

İnsanların ortak bir yerde buluşması yerine, kendi çıkar ve korkularının kitleleri nasıl yönlendirdiğine güzel bir örnek. Bu, insanoğlunun doğasıdır... tümüyle insanın kısır döngüsünü ifade eden genel bir kavram.

Evet, Pilatus en başından her şeyi görmüştü derken, bu fanatik insanların ne kadar tehlikeli olabileceğinin elbette ki farkındaydı;

170

ama ilginç olan, bu fanatizm onu büyülemişti. Eşi Claudia ve benim açımdan her ne kadar hastalıklı bir yaklaşım olarak yorumlansa da. Vali çocukluğundaki bir ikilemi yeniden yaşıyordu. Bir köpeğin ezildiğini görmüş, ve bu sahne midelerini bulandıracak kadar tiksindirici gelmesine rağmen, kanlar içinde paramparça yerde yatan köpekten gözlerini alamamıştı. Bu yobazlar da, güçlü Roma İmparatorluğu'nun onları ezip geçebileceğinin pekala bilincindeydi ama inançları uğruna şehit olmayı göze alacak kadar da çılgın ve tutucuydular. Bu durum Pilatus'u garip bir şekilde heyecanlandırıyordu. Vali'ye yaşadığı çelişkiyi uygun bir dille anlatmaya çalıştım. Soylu ve mantıklı bir insan olarak bu duygusalılıklara ve çılgınlıklara kapılmasının ona hiç yakışmadığını ima ettim. Gülüp geçti.

Zamanla, onun bu 'Kurtarıcı' figürlerine için için gıpta ettiği kuşkusuna kapıldım. Ölümü göze alacak kadar bir uğurda savaşmak, Pilatus'a heyecan veriyordu!

Burası, bu tür duygular için ideal bir ortamdı. Her köşede bir olay patlak veriyordu. Bu uzak sınır bölgesindeki asker birliklerini, Vali kendi varlığı ve kalabalık avanesiyle pekiştirmişti. Güzel eşi ve onun hizmetlileriyle köleleri, kendi hizmetlileriyle haremi ve katip-leriyle birlikte yaşlı filozofu durumunda bendeniz... Vali'nin sırdaşı ve konuşma sanatı açısından rakibi, aynı zamanda danışmanı ve şaklabanı olan ben, bu görevlerimi Vali'nin ruh durumuna göre ayarlamak durumundaydım. Vali, bu sınır bölgesinde düzeni sağlamak -daha doğrusu kabul edilebilir sınırlar içinde bir düzeni sağlamak- için uğraşıyordu. Çünkü fazla baskı, bu taşkın ve hararetlili insanları daha çok isyana sürükleyebilirdi. Dolayısıyla, yer yer patlamalara göz yummak gerekiyordu. Ayrıca, üç buçuk milyonluk nüfusa karşı, Vali'nin elinde sadece üç bin asker vardı ve blöf yapacak durumu yoktu. Özellikle, dini bayramları sırasında yüzlerce ve binlerce kişinin Kudüs'ü ziyareti sırasında tam anlamıyla galeyana gelmiş halkı durdurmak için çok akılcı bir politika gütmek gerekiyordu.

O akşam Vali'nin hiç keyfi yoktu ve boş kafalı askerlerin varlığından çok sıkılmıştı. O anda danışmanlık görevimden hemen sıyrılarak, "Devlet işlerinden çok yorulduzun," dedim. "Akıntıya kürek çekiyorsunuz, efendim. Bana kalırsa, biraz da eğlenmenize bakın.

171

Sizi şöyle canlandırarak, gençleştirecek bir şeyler ayarlayabilirim..."

"Hayır, hayır. Hiç böyle bir arzum yok."

"Ama buralı kadınları yabana atmayın. Erkekleri incir çekirdeğini doldurmayan boş tartışmalarla derin sularda boğuşuyor ve kadınların canı sıkılıyor. Oysa çok esnek, yaratıcı, istekli kadınlar... ve kendi erkeklerinin bu durumundan dolayı size minnettar kalacaklarından eminim. Bu, onların sevicilikte teselli arayışlarını açıklayan bir durumdur, efendim... ya da belki..."

Fakat Vali benim ona sunduğum şıkları dinlemiyordu bile. Anto-nia Şatosu ile Kudüs Yolu'nu birbirine bağlayan Ana Kapı'da bir karışıklık başlamıştı. Nöbetçi askerlerden biri, metal zırhından çıkan tangirtlarla taş merdivenleri azametli bir şekilde çıkararak Vali'nin huzuruna geldi. Vali ona ters ters bakarak, "Yemekte olduğumuzu görmüyor musun?" diye bağırdı.

"Evet, efendim, görüyorum!"

"İyi o zaman bekle..."

"Halk sizi istiyor, efendim!"

Vali'nin gözü döndü. "Ne demek bu! Beni istemek, ha!"

"Yani... şey... sizinle görüşmek için izin istiyorlar, efendim! Şey... Millet Meclisi üyesiymiş." Yahudi Millet Meclisi'nin ne olduğundan haberi bile olmadığı kesindi.

Vali kaşlarını kaldırarak bana baktı çünkü o da anlayamamıştı.

"Bir tür dini komite, efendim," diye açıkladım. "Roma İmparatorluğu bazı dinsel uygulamalar, festivaller gibi ufak tefek iç meselelerinde bağımsız bir komite olarak onlara yetki tanımış durumda."

"Peki, benden ne istiyor bu adamlar?"

"Sizin yargılamanızı istedikleri bir tutuklu getirmişler, efendim. Şu... kendilerini yağlayanlardan bir tane daha."

"Sen ne kadar zamandır buradasın, asker!" dedi Vali. "Ne demek bu?"

"Çok uzun yıllardır buradayım, efendim."

"Hepimiz kadar desene! Ama bunlara 'Kurtarıcı' dediklerini öğrenememişsin hâlâ. Gerçi, vücutlarına yağ sürdükleri doğru ama..." Bana döndü.

"Kurtarıcı," diye onayladım. "Mesih."

172

Tekrar askere döndü. "Yemeğimi bitirdikten sonra onları kabul edebileceğimi söyle. İki üç saat sonra gelsinler."

"Ama... efendim..." Asker kekeleyemeye başladı. "Bu biraz acil bir durum. Sizi acilen istiyor... yani, tabii rica ediyorlar."

Pilatus isteksizce, "Pekala," dedi. "Kaç kişi bunlar?"

"Kalabalıklar, efendim."

"Kalabalıklar mı! İşte bu ilginç! Şimdi git, ve onlara de ki: İçlerinden şöyle temiz pak üç tane temsilci seçsinler. Sadece onlarla görüşeceğim."

Asker huzursuzca yerinde kıpırdandı.

"Ne duruyorsun!"

"Şey... efendim... sanırım, sizin onların yanına gitmeniz gerekiyor. Kutsal merdivenlerde sizi bekliyorlar."

"Ben mi onların yanına gideceğim?"

"Evet, efendim. Şu kutsal ekmek konusuyla ilgili bir mesele."

"Ekmek mi?"

Asker, Vali'nin karşısında dimdik duruyor, sadece sınırdan tek gözü atıyordu.

Boğazımı temizleyerek durumu açıklamaya hazırlandım. "Meseleyi anlıyorum, sanırım. Yemeğimizi yediğimiz bu mekanı ve bizleri... yeterince ... yeterince temiz bulmuyorlar, efendim."

"Temiz bulmuyorlar mı? Bu ne biçim iffira böyle! Biz gelmeden önce bu herifler yılda iki kere bile yıkanmazdı."

Banyo yapmayı bizden öğrendiler!"

"Efendim, tamamen kutsal anlamda bir temizlik kast ediyorlar. Bizim yediğimiz şu mayalı ekmek... onların ise, hamursuz."

"Mayalı ekmek mi! Tanrılar bana sabır verin!" Birden Vali gülmeye başladı. "Pekala, git onlara söyle! Bu pis mayalı ekmeği yiyen Vali birazdan yanlarına gelecek!"

Asker 'hazır ol' komutu almış gibi Vali'yi selamladı ve metal zırhının tangirtlarıyla hemen oradan uzaklaştı.

Claudia Procula yüzünü buruşturarak, "Yağlanmış!" diye tekrarladı. "Gözü dönmüş fanatikler yine halkı ipnotize etmiş! Yine bu... kendi dillerinde ne diyorlarsa... 'kurtarıcı'nın biri olay mı çıkarmış?"

"Mesih, efendim," diye Claudia Procula'ya hatırlattım. "Bunda şaşılacak bir şey yok. Mantar gibi bitiyorlar! Politik ya da ekonomik bir kriz, veyahut dini bir reform dönemlerinde bu mutsuz topraklar-

173

da bir 'kurtarıcı' çıkar. Ama son on yılda peşine bir kalabalığı takan maskaralar fazlasıyla çoğaldı. Hastaları iyileştirirler, sözümlerine ona şarap olduğunu iddia ettikleri o boya katılmış kırmızı suyu yoktan var ederler, ölüleri dirilttiklerini iddia edip sarhoşları ayağa kaldırırlar... hep aynı numaralar."

"Ne diye hep aynı numaraları yapıyorlar ki? Hayal gücü eksikliği!" Claudia atıldı.

"Pek öyle sayılmaz, efendim. Bir Peygamberin yaratması gereken mucizelerin aynısını yapmak zorundalar."

Kolay değil, tabii. Şu anda düzinelerce sahtekar bu mucizeleri yaratabilmek için sokaklardadır. Hepsisi de aynı sözleri tekrarlayarak, yalancı havarileriyle gösteri yapıyorlar. Hepsisi de bakire analardan doğma!

"Fakat bu kadar zeki bir ırk olarak, Yahudiler nasıl bu şarlatanlara inanabiliyor? Başlarına gelen her türlü rezilliğe ve bu ırka yapılan her türlü hakarete rağmen, kimse bu insanlara "ahmak" damgasını vurmamıştır!"

"Burada bir mantık hatası olmalı," dedi Vali.

"Olmaz mı, efendim. Çelişkiler tüm Akdeniz uluslarını diğerlerinden ayırt eden bir özelliktir. Ancak, Yahudiler'in ahmaklığı çok kendine özgüdür. Belki karşısındaki kişinin onu aldatmasına izin vermeyecek kadar zeki olabilirler ama öte yandan kendi kendilerini çok güzel aldatırlar. Peki, bunun nedeni nedir diyeceksiniz? Çünkü bu zavallılar sadece ve sadece umudun kurbanları olmuştur."

"Tuhaf!" dedi Claudia. "Fazla hayalcilik olmuyor mu bu?"

"Evet, fazla hayalcilik..." diye ona bir açıklama yapmak üzere söze başladım ama Claudia tekrar konuklarına dönerek onlarla ilgilenmeye başladı. Ben de Vali'ye dönerek, "Düşünün ki, en cin fikirli tüccarın önüne ufacak bir umut ışığı atarsanız, kanar. Bu, tanrı ile pazarlığında bir kayıttır. Bir sözleşme gibi düşünün. Onlara bir avuç kum gösterin, hemen kanarlar. Çünkü sözleşmede onlara kutsanmış topraklar vaad edilmiştir.

Onları bir anda bu inançla heyecanlandırabilirsiniz. Kolayca bir fanatik, bir romantik, bir yobaz olabilirler!"

"Bu insanların kişiliğindeki çelişkiyi çok iyi görebiliyorum, Yunanlı dostum. Bu çelişkilerle ne gibi tuzaklara düşebileceklerini de biliyorum. Ama çok merak ediyorum... bilirsin, canı sıkılan bir insan

174

için merak çıldırtıcı bir duygudur. Merakımdan da öte, bu kurtarıcılar beni büyülüyor."

"Efendim, bir arının da öldürücü darbeyi vurmadan insanı nasıl büyülediğini unutmayın. Ve şunu da hiçbir zaman aklınızdan çıkarmayın ki, bir Yahudi her zaman şehit olmaya istekli ve hazırdır. Çünkü şehit olmayı iliklerine kadar arzu eder. Tıpkı şehit etmeye duyduğu arzu gibi. Bu da sizin için büyük bir tehlikedir, efendim."

"Benim için mi?"

"En azından, Roma için. Ancak, şu anda ve bulunduğunuz bu bölgede Roma siz sayılırsınız."

"Roma buna izin verir mi?"

"Vermemesini dilerim, ama kendi algılamalarımı sizin gözünüzün önüne getirmek benim görevim."

"Senin bir diğer görevin de, bu algılamalarını kendine saklayıp karışıklıkları çözümlenmek."

"Anlıyorum, efendim," diyerek başımı eğdim.

"Ee?"

"Bana bir şey mi söylediniz, efendim?"

"Kahretsin! Seni Yunanlı! Önce üstünlüğüne beni yenmeye kalkışıyorsun, sonra aşağılayarak cezalandırıyorsun! Sende Yahudi kanı olmadığından emin misin!"

Dudaklarımdaki gülümsemeyi hiç bozmadım ama kalbim bir an yerinden fırlayacakmış gibi oldu. Yoksa, geçmişime dair bir şey mi biliyordu? Sonra, onun sadece şaka yaptığını anladım ve hemen toparlanıp, "Ben sadece bu insanlarla uğraşmak zorunda kaldığınız için sizi Yahudiler'in şehitlik konusundaki idfiksleri konusunda uyarmak istemiştım. Bu, düşmanını paylaşmaya zorlayacak bir idfiktir. Çünkü bir Yahudi kendisini uçurumdan aşağı atarken, düşmanının tuniğini de demir pençesiyle kavrar."

Pilatus kıkırdadı. "Tuniğime sahip çıkmaya çalışırım. Hadi, kalk bakalım. Bu kendini bilmez heriflere, onları önemsemediğimizi hissettirecek kadar beklettik sanırım." Vali ayağa kalktı ve onunla birlikte yerlerinden kalkan konuklarına eliyle işaret ederek, "Hayır, hayır," dedi. "Siz eğlenmenize bakın. Az sonra dönerim." Karısına doğru başını çevirdi. "Claudia, senin konuklarımızla gerektiği gibi ilgileneneğinden eminim."

175

Claudia'nın bu durumdan hoşlanmadığı belliydi. Hiç kimsenin fark edemeyeceği bir şekilde dudaklarını büzmüştü. Ama diplomasiyi çok iyi bilen bir kadındı ve biz taş merdivenlerin üstündeki avluya doğru çıkarken, o hemen bir subayın anlattığı hikayeye dalga geçmeye başlamıştı bile.

Taş merdivenlerin altında gözü dönmüş bir kalabalık bizi bekliyordu. Baş rahibin önünde, başını eğmiş genç bir adam duruyordu. Yoldan gelmiş gibi, toz toprak içinde kalmış giysileri ucuz kumaştandı. Tannı'nın oğlu olduğunu iddia ettiği için, dine hakareten suçlanıyordu. Genç adamın kolları ve gözleri bağlıydı. "Madem ulu Tannı'nın kutsal oğlusun," demişlerdi ona. "O halde, sana hangimizin vurduğunu söyle bakalım!" Adam ses çıkarmayınca onunla alay etmeye başlamışlardı. "Bir de kalkmış halkımızın uzun zamandır beklediği 'Kurtarıcı' olduğunu iddia ediyorsun, ha!"

Adamcağızın bütün bunlara bir tek cevabı olmuştu: "Size ne söylesem fark etmeyecekti. Ne bana inanacaksınız ne de beni serbest bırakacaksınız." Böylece durumu Vali'nin hakemliğine bırakmışlardı.

Taş merdivenlerin tepesinde Pilatus'u gören rahipler tutukluyu merdivenlerin ortasına çıkardılar. Daha doğrusu, mayalı ekmek yiyen ve Yahudi olmayan insanların mekanına ayak basmış olmamak için, merdivenlerin tam ortasından bir basamak aşağıya kadar demek doğru olur. Pilatus onlara tepeden bakarak, konuştu. Sözlerini harfi harfine hatırlıyorum çünkü çevirisini yapan bendim. En azından, söylediği her şey benden geçti demeliyim.

"Bu adamın suçu nedir?"

"Tannı'nın oğlu olduğunu iddia ederek dinimize hakaret etti."

"Bu o kadar büyük bir suç mu?" diye Pilatus omuz silkti. "Hepimiz tanrılarımızın çocukları değil miyiz? Ama eğer size göre bu bir suçsa, onu kendi geleneklerinize ya da yasalarınıza göre cezalandırmanız gerekir."

Yerel halkın saçma sapan bir hassasiyeti yüzünden bu adamı suçlamaktan kaçındığını fark eden baş rahip bir atağa daha geçti. "Bu adam aynı zamanda bir haindir. Kendisini Yahudiler'in Kralı ilan ederek Sezar'a vergi verilmesine engel olmak istiyor. Bunu Roma'ya karşı bir vatan hainliği olarak cezalandırmamız gerekir ama İmparatorluğunuz ölüm cezası vermemizi yasaklamış durumda."

176

Roma İmparatorluğu, bu insanların din kavgaları yüzünden birbirlerini öldürmesini engellemek için bu yasağı getirmişti gerçekten de. "Yani bir grup cahil insana politik birtakım vaazlar vermeye kalkışmakla kimse ölüm cezasına çarptırılmaz!" Piratus'un bu aldırılmaz tavrı belki bir avuç çocuğu kandırabilirdi ama karşısındaki insanların avlarını öyle çabuk bırakmayacakları belliydi. Sonunda, "Pekala," dedi ve adamı sorgulamayı kabul etti. "Onu yukan getirin!"

Vali'ye bu insanların mayalı ekmek yenilen bir mekana girmeyeceklerini hatırlattım.

"O halde, tek başına gelsin!" dedi. "Hepiniz aşağıda bekleyin."

Ve sanığı karşısına alıp, "Sen ne yapmaya çalışıyorsun, delikanlı?" diye sorgulamayı başlattı.

Sanığın ilk anda onu duymamış gibi davranması üzerine biraz daha sert bir sesle devam etti. Adam bu kez başını kaldırdı, ama sadece gözlerini Pilatus'a dikti. Hiç konuşmadı.

"Gerçekten de, kendini Yahudiler'in Kralı mı ilan etmek istedin? İstersen, cevabını vermeden önce sana şunu hatırlatayım: Sezar tek Kral'dır. Dolayısıyla, ikinci bir krallık iddiası vatan hainliğine girer. Anlıyor musun? Pekala, şimdi cevap ver bakalım: Yahudiler'in Kralı mısın değil misin?"

"Bu sözler bana ait değil, size ait."

Sanığın bu cevabı üzerine Pilatus bana baktı. Ben de sadece ellerimi iki yana açtım. Daha önce sorgulama durumunda kaldığımız 'Kurtarıcıların pek çoğundan aynı tepkiyi almıştık. Ölümü göze aldıkları pek çok şeyi itiraf etmekten kaçınırlardı. Sanki, yaşama içgüdüleriyle şehitlik arasında bocalar gibiydiler.

"Öyleyse, Yahudiler'in Kralı olduğunu iddia etmiyordun," diye Pilatus onu yönlendirerek konuştu.

Adam tekrar cevap verdi ama, tabii, bu sorulan sorunun cevabı değildi.

"Ben bu amaç için dünyaya geldim ve doğru olan şeyi amaçladım. Doğruyu ve gerçeği bilen herkes benim sözlerimi duydu."

Vali ile baktık. Yeryüzüne doğru olanı amaçlamak üzere gelmiş olmak palavrası bütün 'kurtarıcıların sözleriydi. Öyle ki, kelimesi kelimesine. Bunun üzerine Vali adamın anlamaması için kendi Latin

177

dilinde bana, "Bu da rolünü çok iyi ezberleyenlerden," dedi. "Hepsi de şartlatan mı bunların?"

"Çoğu, ama hepsi değil. Bazıları gerçekten birtakım sesler duyup hiç olmamış şeyleri bilirler. Diğerleri 'Kurtarıcı' kişiliğinde dinin öğretilerini cahil insanlar arasında yaymaya çalışırlar. Bu öğretmenlik yapmaya kalkışan dindar kişiler zaman zaman rahipler tarafından sorguya çekildiğinde elleri ayakları dolanır. Ya iddialarından vazgeçip taraftarlarını kaybederler ve emekler boşa gider; ya da dine hakarettten suçlanırlar yani ölüm cezasına çarptırırlar."

Pilatus kafasını sallayarak, "Zor bir seçim," dedi. "Ölüm ve şan şeref bir tarafta; yaşam ve yenilgi diğer tarafta. Fakat yine de anlayamadığım bir şey var. Bu sahtekarlar cahil insanları neyle kandırıyorlar? Yani, onlara ne vaat ediyorlar ki, ne kazançları oluyor?"

"Hiçbir şey."

"Hiçbir şey mi?"

"Yani, hiçbir şey kavramından daha farklı... daha yüce bir şey: Hiçlik. İşte, dünyanın sonu gelmek üzere diyorlar. Kıyamet! Cennet ve Cehennem seçenekleri. Zavallı, kayıp, sakat, başarısız, cahil, güçsüz insanlar için bu iyi bir son. Çünkü Kıyamet Günü zengin, akıllı, başarılı, güçlü, özgür, aydın kişilerin de sonu olacak. Yoksul ve cahil sınıfın nefret ettiği sınıf."

"Kendileri için acı çekmenin sonu olan Kıyamet, bizler için Cehennem azabı olacak yani," diye Vali bu fikirle pek eğlendi. "Doğrusu insanın aklını başından alacak bir çözüm. Huzur ve intikam bir arada!"

"Kurtarıcıların çoğu bu vaat edilen güne herkesten önce ulaşır aslında."

Pilatus gözlerini yumdu, başını sallayarak beni dinledi ve aşağıda bekleyen kalabalığa döndü. "Bu suçladığınız adamı sorguya çektim," dedi. "Gözlerinizin önünde bunu yaptım ve onu hiçbir şekilde suçlu bulmadım."

Baş rahip atıldı. "Bizim de yasalarımız var ve bu yasalara göre onun ölmesi gerekiyor çünkü Tanrı'nın Oğlu olduğunu iddia ediyor."

"Yani, cahil ve batıl inançları içinde boğulmuş bir zavallı olduğu için ölmesi mi gerekiyor?" Pilatus hepsini küçümseyerek bağırdı.

178

"Dikkat çekip önemli biri olmak için kendim kandırmaya kalkışan bir zavallı o. Bir düşünün, dostlarım. Bu zavallı adamdan size ne zarar gelebilir ki? Çölde peşine takılan üç beş kişiyle dolanıp duran, el çabukluğuyla birtakım mucizeleri gerçekleştirdiğine sizleri inandırmaya çalışan bir zavallıdan ne zarar gelir? Bence, onu bir güzel pataklayın gitsin! Bu, diğerlerine de ders olur."

Rahiplerden biri daha atıldı. "Bu adamı serbest bırakacak olursanız, siz Sezar'ın dostu değilsiniz demektir," dedi.

Vali'yi bakışlarıyla uarmaya çalıştım. Bu adamların dini bir suçlamayı politik bir suçlamaya dönüştürerek, adamın sorumluluğunu kendi üstlerinden atmaya çalıştıklarının farkına mıydı acaba? Adamın dine yönelik suçlanması halinde, Pilatus Vali olarak ölüm cezasına ya izin verecek ya da ölüm cezasını geri çekecekti. Ama adam politik bir suçluysa, Roma İmparatorluğu'nun bir temsilcisi olarak adamın ne şekilde cezalandırılacağına sadece Pilatus karar verecekti. Böylece tüm sorumluluk onun üzerinde kalacaktı. Bu insanların amacı, Vali'yi ikilemede bırakmaktı.

Ama Pilatus Akdeniz ülkelerinin entrikalarına alışkındı. Bu tuzağa düşmeden yana doğru bir adım atıp kendini kurtarır. "Şimdi, bu adam Yahudiler'in Kralı olmak gibi bir iddiadan vazgeçerse, onu bırakmak zorundasınız," dedi ve sanığa döndü. "Şimdi iyi düşün ve cevabını ver, evlat. Sen Yahudiler'in Kralı mısın?"

Adam hiç cevap vermeden inatçı bakışlarını Pilatus'a çevirdi. Annemden bilirim, bu bakışların geri dönüşü yoktur. Adam şehitliği göze almıştı ama Pilatus onun hayatına kıymasına bu kadar kolay izin vermeyecekti.

"Cevap vermeyecek misin? Sana yapılan suçlamaları duymadın mı? Yahudiler'in Kralı olarak Sezar'a vergi verilmesine engel olmak istiyormuşsun. Bunlar ciddi suçlamalar, evladım. Hayatın tehlikede."

Sanık yine ağzını açmadı.

"Yahudiler'in Kralı mısın?" diye Pilatus son kez ona bir şans verdiğini hissettiren bir ses tonuyla sordu. Nihayet durumun ciddiyetini kavrayan genç adam cevap verdi. "Benim krallığım bu dünyanın çok ötesindedir."

"İşte, duydunuz!" diye Pilatus adamın ağzından lafı alarak atıldı. "Duydunuz değil mi? Onun krallığı bu dünyada değilmiş. Elle tutu-

179

|

lur, gerçek ve somut bir krallıktan bahsetmiyor ki! Yahudiler'in Kralı olduğunu filan söylemiyor gördüğünüz gibi!" Rahip hâlâ avım kolay kaptırmamakta ısrarlıydı. "Ama onca yol gelmiş ve peşine bir sürü insanı sürüklemiş. Galile'den buraya kadar!"

"Galile'den mi?" Pilatus hemen bir açık yakalamıştı. "Yani bu adam Galileli mi? O zaman, Herod Antipas'ın yasalarınca yargılanması gerekir. Herod Antipas da sizin Bayramınız için burada bulunuyor. Bu adamı ona götürün, çünkü benim gözümde hiçbir suçu yok." Bir el hareketiyle askerlerine saniği aşağıda bekleyen kalabalığa teslim etmelerini işaret etti ve kendi de nöbetçi askerlerinin eşliğinde Praetorium'a geri döndü. Ben de aşağıdaki kızgın kalabalığın suçluyu ite kaka oradan uzaklaştırdıklarını izledikten sonra Pilatus'un arkasından yemek salonuna döndüm.

Pilatus karısının elinden şarap kupasını alırken Claudia çok üzgün görünüyordu. Yanlarında durup hiçbir şey duymuyormuş gibi, gözlerim kapalı öylece bekledim.

"Üzülme, sevgilim," diyordu Pilatus karısına. "Şu kendinin peygamber sananlardan biri daha. Ortada ciddi bir şey yok."

"Sana katılmıyorum, Pontius," diye karısı kaygıyla cevap verdi. "O kadar ciddi bir şey yoksa neden onların sorunlarıyla ilgilenerek kendini tehlikeye atıyorsun?"

"Bu benim görevim, hayatım. Sana gerçeği söyleyeyim mi? Beni bile kandırırlar. Bir ün kazanmak için her şeyi feda etmeye haza bu insanlar! Ölmeye bile hazırlar! Profesyonel aktörler gibi!"

"Pontius, yalvarırım artık bu işlerle uğraşmayacağına dair bana söz ver. Dün gece rüyamda senin bu gözü dönmüş fanatikler tarafından yok edildiğini gördüm. Her şeyini yok ediyorlardı... ününü... adını..."

Pilatus güldü. "Bunları ben zaten Roma'da kaybettim, sevgilim."

"Şakanın sırası değil, Pontius. İçimde çok kötü bir his var."

"Hadi, git konuklarımızla ilgilen. Az sonra ben de geleceğim."

"Bazen, gerçekten de çok aptal olduğunu düşünüyorum, Pontius."

"Öyle, öyle canım."

Claudia hisimla oradan uzaklaşırken, Vali düşünceli düşünceli

180

içkisini yudumladı. "Doğrusu çok merak ettiğim bir şey var," diye kendi kendine mırıldandı ama benim hemen yanında durduğumun farkındaydı.

"Nedir acaba?" diye sessizce sordum.

"Şu 'Kurtarıcılarla ilgili söylediklerini düşündüm de... ileride insanlar bunlardan birinin gerçek kurtarıcı olup olmadığı konusunda kuşku duyacaklardır. Gerisi şarlatan olabilir belki. Ama ya bir tanesi gerçekse?"

"Hayır, efendim, gelecek kuşaklar bunları hiç bilmeyecekler bile. Dolayısıyla, üzerinde düşünüp fikir yürütemeyecekler. Tarih her zaman kazanan tarafından kaleme alınır. Benim rahminimce, bu tarihi de gerçek Kurtarıcı'nın havarileri kaleme alacaktır. Her kim olursa... onun havarileri asla diğerlerinden bahsetmeyecektir. Çünkü onlar gerçek Kurtarıcı'yı bulmuş olmanın üstünlüğünü ellerinde tutmak isteyeceklerdir ve bundan kendilerine bir pay çıkaracaklardır. Çölde batan çıkan diğerleri unutulup gidecektir. Son ve başarılı Kurtarıcı ise, kusursuz bir şekilde akıllarda kalacaktır. Bazı emin olmadığı noktalar üzerinde filozoflar kafa yoracak, kusurları -eğer hiç kusuru olursa tabii- insanca yönünün ağır bastığının kanıtı olacaktır. Ama o mükemmel bir şekilde tanıtılacaktır. Ruh ve vücut olarak arınmış, annesi gibi bakır... eğer bir karısı filan olursa, havarileri bunu inkar edecektir. Asla, endişe etmeyin, efendim. Başarılı olan Kurtarıcı kesinlikle kusursuz olacaktır. Ve hiçbir rakibi olmayacaktır."

Pilatus aklından başka bir şeyler geçirir gibiydi. Karanlık bir şeyler düşündüğünden emindim ve huzursuz oldum. Şu anda, zekasına en çok ihtiyaç duyduğu anda ve onu kendine getirmek için yavaşça, "Konuşabilir miyim acaba?" diye sordum.

"Zaten konuşuyorsun," diye mırıldandı. "Daha az konuşabilirsin."

"Eşinizin bu geceyle ilgili söylediklerini küçümsemeyin, efendim. Bu insanlarla uğraşırken, bir anda kafanızı bir kazığa geçiriverirler. Bir takım öğretileri yaymak isteyen grubun tarafını tutarsanız, gerçek din adamları Roma'da seslerini duyuracak kadar ileri gidebilirler. Diğer taraftan, gerçek din adamlarının tarafını tutacak olursanız, fanatikler peşinizi bırakmayacaktır..."

"Yani, benim için kazanmanın yolu yok, öyle mi?"

"İş bu noktaya gelince, kazanmak konu dışı olacaktır. Sadece

181

fazla kaybetmemek ve toplum içinde açık vermemek önemlidir. Dolayısıyla sizin kurtuluşunuz hiçbir şey yapmadan, her iki tarafın korkularına ve haklarına hoşgörülle yaklaşmaktır."

"Acaba bizim sanık Herod Antipas'm karşısında ne yaptı?" "Ne düşünüyorsunuz? Onu tekrar sizin huzurunuzda getirirler mi acaba?"

Gözlerini yumarak parmaklarını göz çukurlarına bastırdı, "o zavallının hayatını kurtarmak için elimden geleni yapacağım ama bunu başaramazsam ona çok onurlu bir ölüm başışlayacağım. Belki rahipleri mutlu etmek için onu biraz kalabalığın önünde aşığılayıp alay edebilirim."

"Ya bu onları mutlu etmezse?"

"O zaman içeri attığımız bir sürü belalı katilden birini onun yerine öldürmelerini teklif ederek adamın hayatını başışlamalarını önerebilirim."

"Nasıl bir toplum içinde bulunduğunuzun farkında mısınız siz?" "Peki, sence ne yapmalıyım?"

"Bu zavallı adamı biraz aşığılayarak ve biraz da onunla alay ederek bu insanları mutlu edemezseniz; kana susamışlıklarını başka birini öldürmelerini önererek tatmin edemezsiniz. Geriye bir tek şey kalıyor. Herkesin önünde bu işten çekildiğinizi ilan ederek adamı yobazların eline bırakırsınız, olur biter." "Ama onu taşılayacaklar." "Onların yasaları bunu gerektiriyorsa, yapılacak bir şey yok. Bu onların görüşü. Siz temize çıkarsınız. Roma da bu işten sorumlu olmaz."

"Sen hiç birinin taşlandığını gördün mü? Ben gördüm. Buraya geldiğim yıld. Bu insanların vahşetini izlemek için kendimi zorla-dim. İnanır mısın, kurbanın akıbetindense o kalabalığın dehşeti beni daha çok etkiledi. Zavallı bir kadını üstelik. Suçu da zina. O sahneyi görmeliydin... önce yavaş yavaş teker teker eline bir taş alan kadına fırlatıyordu. Bu onun canını yakmak ya da cezalandırmaktan çok, işlediği suçu ya da günahı küçümsemek amacıyla yapılan bir şeydi. Ama bir, üç, beş derken o insanların nasıl vahşileştiklerini tahmin edemezsin. Gözleri parlıyor, zevkten kendilerini kaybediyorlardı. Birbirlerini kışkırtarak galeyana geliyorlar, ağızları köpürüyor-

182

du. Ve o zavallı kadın... yalvarıyor... ağlıyor... orasına burasına isabet eden taşlara rağmen onları mantıklı olmaya davet ediyor, konuş-maya çalışıyordu. Önceleri acısını hiç belli etmemek için gayret sarf etti. Herhalde bunun onlara daha büyük bir zevk vereceğini düşünmüştü. Ama yüzünden aşığı kanlar süzölmeye başladığında paniğe kapıldı, korktu ve gücünü yitirdi. Yere düştüğünde daha çok taşla-rnaya başladılar. Attıkları taşlar bir insanı öldürecek cinsten değildi. Küçük küçük taşlardı. Bu kalabalığın içinde tek bir kişiyi sorumlu kılmaktan kurtardığı gibi, işkenceyi de uzatıyordu. Derken, kadın bir kez daha düştü ve yerinen kalkamadı. İnsanlar soluk soluğa sessizce başında bekledi. Kadın tekrar kalktı ama sendeliyordu. Kanlar yüzünü gözünü örtmüş, dişleri dökölmüştü. Artık insafa geleceklelerini umarak tekrar yalvarmaya başladı. Önce kimse bir şey yapmadı, ama birden sanki aniden bir dürtüyle coşarak tekrar kadına saldırdılar. İki saatten fazla süren bu vahşet bittiğinde yerde sadece bir et yığı ve etrafında yine soluk soluğa bir kalabalık kalmıştı. Yerdeki şekilsiz cesede hâlâ taş atıyorlardı ve sanki bataklığa fırlatılmış bir taşın çıkardığı ses gibi bir ses çıkıyordu. Ve nihayet kalabalık durulmuş ve tatmin olmuştu. Ağır ağır herkes evine gitti. İşin en korkunç tarafı, bu cinayetten kimse sorumlu değildi. Evlerine gidip gönöl rahatlığı içinde, insanların hayvansal içgüdülerinin nasıl kurbanı olduğu üzerine konuşmalar yaptıklarından eminim." Pilatus bu sahneyi yeniden yaşamamanın verdiği bir çöküntü içinde bana döndü. "Biliyor musun, birini cezalandırdığım zaman insanlar ne diyor? Pilatus zavallıyı kamçılattı. Üç katili çarmıha gerdi. Ama biri taşlandığı zaman hep edilgen fil kullanılır. Kadın taşlandı... sanki taşlar kendi kendine gidip kadına vurmuş gibi. O taşları atan kimse yoktu sanki. Hayır, bu zavallı adamı taşlamalarına izin vermeyeceğim. O sadece önemli biri olmak istiyor. Ama eğer onu öldürtmekten başka seçeneğim kalmazsa, daha insanca bir yöntem kullanacağım."

"Çarmıha germek gibi mi?"

"Bildiğim, en kısa ve en az acı veren ölüm bu herhalde."

"Ama taşlanma bu tür suçlar için uygulanan bir yöntem. Bunu değıştirezemezsiniz."

"Hayır, ama adamın suçunu değıştirezibilirim. Roma'ya ihanet!"

183

"Ama bu adamın öldürölmesiyle ilgili olarak size sorumluluk yükler. Rahiplerin üzerinden bu sorumluluğu ne diye siz..."

"Biliyorum. Ama kararımı verdim. Eğer bu adam ölecekse, suçu ihanet olarak belirlenecek ve çarmıha gerilecek. Ölümünü iyice çabuklaştıracak çiviler bulacağım. Gerçi, çarmıha gerilenleri de günlerce iplerle bağlı tutup işkence ediyorlar. Nöbetçilerden birine mızrağının ucuna bir kupa takarak ona su vermesini emrederim... umarım, işler bu noktaya gelmez. Herod Antipas'ın şu din komitesinin kafasını karıştıracak bir şeyler bulması için dua et. Şeytanın tekidir."

"Evet, kendi bu sorumluluğu almayacak kadar!"

Pilatus sadece başını salladı ama hafif gücenmiş gibiydi.

Tam o sırada Nöbetçi Subay geri geldi ve suçluyla birlikte kalabalığın geri döndüğü haberini verdi.

"Bu kadar çabuk mu?" diye Pilatus içki kupasını masaya koydu. "Herod çok çabuk kendini sıyrıldı."

Rahiplerle önce ben konuşmak istedim. Onların niyetlerini anlayıp Pilatus'u o doğrultuda yönlendirebilirdim.

Onlarla son derece mantıklı konuşmaya kararlıyım. Gerekirse, pazarlık edip yal-varabilirdim... Vali'yi onların tuzağına düşürmemek için her şeyi göze almıştım.

Ve sonunda, Pilatus'a koşup büyük bir sevinçle getirdikleri suçlunun az önceki suçlu olmadığı haberini verdim.

"Bir günde iki intihar teşebbüsü! Bunların hiç sonu gelmeyecek mi?"

"Öyle görünüyor, efendim."

"Bu da, Peygamber Davud'un ailesinden geldiğini, bakire bir anneden doğduğunu, Mısır'a kaçıp sığındığını, mucizeler gerçekleştirdiğini ve diğer bütün palavraları atmıştır herhalde."

"Bundan eminim, efendim."

Pilatus iç geçirerek suçluyu getirmelerini işaret etti. "Kim bilir, belki bu o kadar inatçı çıkmaz da canının kurtarır."
"Umarım, efendim. Nasıra kentinden geliyormuş. Adının İsa olduğunu söylüyor."

184

MERAKLI OKURLAR İÇİN NOT...

Pontius Platus'un tarihte bıraktığı iz pek o kadar derin değildir. Oysa, Romalılar arasında en ünlü kişidir -hatta, Se-zar'dan bile ünlü.

Pontius'a ait iki resmi belge ele geçirilmiştir. Bunlardan biri talan edilmiş bir mezardan geriye kalan yazıttır, ve bu da bize onun Roma tarihinden çok, din tarihine mal edilmiş bir kişi olduğunu gösterir. Ancak, din tarihine baktığımızda da çok az kaynak olduğunu görmekteyiz. Bunların hiçbiri de güvenilir kaynaklar değildir.

Josephus ve Philo adlı kişiler tarafından yazılmış "İmparator'a Mektupları" ve "Pilate Kanunları" gibi belgeler Pilatus'un anılarının toplandığı belgeler olarak kabul edilmektedir. Eusebius, Püate'nin Roma'ya geri çağırıldığını yazar. Yahudi Hıristiyanların üzerinde bir denetim kurup bölgeye düzen getiremediği için sorgulandığını anlatır. Ancak, o Roma'ya döndüğünde Tiberius ölmüştür. (Tahmini olarak MS 47 yılının Mart ayına rastlayan bu olaydan sonra Pilate tekrar Filistin'e gönderilmemiştir.) Yine Eusebius'a göre, Pilate İsa ile karşılaşmasının ardından Hıristiyan olmuştur. İntihar ederek hayatına son veren Püate'nin suçluluk duygusu ve kendi felaketinin ıstırabı içinde bocalayarak bunu yaptığı tahmin edilmektedir.

İronik sonları sevenler için, Pilate'nin eşinin (öykümüzde de bahsettiğimiz rüyası nedeniyle) Ortodoks Kilisesi'nde bir tür azize mertebesine yükseltildiğini ve Pilate'nin de Mısır Hıristi-yanlarıncı bir Kıpti azizi kabul edildiğini burada bir not düşmek isterim.

185

RASTLANTILAR ZİNCİRİ

1

Tam bir düş kırıklığıydı! O gün akşam üzeri telaşla Telefon Santrali'na gitmiş ve orada yarım saat kulağı ahizeye yapışmış halde, görevlinin kabloları oradan oraya takıp çıkararak Lafitte-Caillard Seyahat Acentesi ile hattı bağlamaya çalışmasını beklemişti. Telefon denen aletin bu anlaşılmaz ve karmaşık sorunlarına rağmen, bunu denemişti. Yeni bir yüzyıla girerken bilet bulmanın zor olacağını tahmin edecek kadar ileri görüşlü bir insandı. Böylece, Hundaye'ye giden akşam treni için biletini önceden ayırtmıştı.

Sonuçta, ucu ucuna Lafitte-Caillard'a yetişmiş, taksiden fırlarken şoföre kendisini beklemesini söylemiş, diz boyu kar içinde koşarak kağı arabasından beter eski asansörü tekmeleyerek basamakları üçer beşer atlaya atlaya üçüncü kata çıkmıştı. Parayı tezgaha attığı gibi biletini alacağını umarken... bir de ne görsün! Son dakikada gelen bir sürü yolcunun beklediği upuzun bir kuyruk!

Ve tam bir düş kırıklığı!

Yeni uzattığı bıyıklarının uçlarını çiğneyerek kuyruktaki sersemelerin biletlerinin her sayfasını kontrol etmek için ağır aksak son derece önemsiz noktalara bitmek tükenmez bir titizlikle bakarak kuyrukta sallanması sinirini bozuyordu. Sonra tek tek asansöre binip acentamın kapısının önünde bekleyen atlı arabalara koşuyorlardı.

Akşam bastırılmıştı. Atlar sabırsızca, burunlarından dumanlar çıkararak kişniyor ve yerlerinde duramıyordu.

Sürücülerini yılın ilk karının ayazında yakalarını kaldırmış, müşterilerini bekliyorlardı.

Acentaya gidişini öyle bir ayartlamıştı ki, oradan çıkıp arabada bekleyen kız kardeşiyle Austerlitz tren istasyonuna ucu ucuna yetişebileceklerdi. Acentada böyle bir kuyruk olacağını hiç hesaba

186

katmamıştı. Bu kimin aklına gelirdi? Aslında, bu aklına gelmişti yoksa biletlerini önceden ayırtır mıydı? Ama acentamın onun gibi önceden davranan müşterilerine bir ayrıcalık tanıması gerekirdi. İşte, burada yanılmıştı! Durduğu yerde ileri geri sallanarak kuyrukta beklerken duvar saatinin yelkovanının uzun süre hiç kıpırdamamış olduğunu düşündü... ama tam o anda yelkovan tıık sesiyle bir dakika ilerledi. Ah, o malum mekanizma! İşte, bunu tahmin etmesi gerekirdi. Ve acentamın son dakika işlemleri için sadece bir tek memuru olacağını da tahmin etmesi gerekirdi. Tipik!

Sanki yüzyıllar geçtikten sonra, nihayet üçüncü sıraya gelmişti. Fakat öndeki yaşlı karı kocanın problemleri bir durumu çıktı ve artık kahramanımız dayanamadı, sıkıntılı bir şekilde ofladı. Yaşlı adam, sırada bekleyen birini sınırlendirdiği için mahcup olmuş ve söyleyeceğini unutmuştu. En başından alıp problemi anlatmaya başladı. Orada acı çeken bizim Baskı saate bir göz attı ve aşağıda onu bekleyen atlı arabanın istasyona yetişebilmesi için sadece on beş dakika kalmış olduğunu gördü. Tabii, yolda yeni otomobiliyle korna çalarak atları ürküten biri karşılarına çıkmazsa.

En kötüsü de, bilet kesen memurun masasında, kendi adının yazılı olduğu zarfı görmesiydi. Biletleri orada hazır! Sadece bir metre ötede! Parası da elinde hazır! Sabırsızlıktan kıvranıyordu.

Yelkovan bir hareket daha yaptı ve bizimki boğazını temizleyerek önündeki iyi giyimli, oldukça düzeyli irice adama, "Özür dilerim," dedi. "Çok önemli bir iş için seyahat ediyorum. Araya girip masada hazır duran biletimi alırsam, sizce bir sakıncası var mı? Bir saniye bile sürmez..."

"Ben de çok önemli bir iş için seyahat ediyorum, bayım." Sarı sakallı iriyarı adam geri dönerek ona ters ters baktı. "Sanırım, sıranızı beklemek zorundasınız."

"Ama benimkisi bir ölüm kalım meselesi."

"Benimki de bir onur meselesi."

O sırada memur, "Sonrakı?" dedi, aramızda gerginleşen tartışmaya katılmaktan kaçınarak.

"Eğer işin bu kadar önemliyse," diye genç Basklı patladı ve Basklı gözlerini devirerek inatlaşan adamın açık mavi gözlerine dikti.

187

"Biletini sen de önceden telefonla ayırırsaydın! Birazcık kafası çalیشان bir adam olsaydın, buradan çoktan işimizi halledip çıkmıştık!"

Yelkovan o an için çok değerli dakikalardan birini daha trık tık diye aştı ve aynı anda memur, az öncekinden daha alçak bir sesle "Sonrakı?" diye tekrarladı.

"Ben telefon denen o alete güvenemem." Sarı Sakal onu rahatsız eden genç Basklı'ya bağırdı. "Bir doktor olarak bu aletin fazla ve gereksiz kullanımının sağırlığa yol açabileceğini düşünüyorum."

"Ben de sağ duyusu olan aklı başında bir insan olarak senin bu düşüncenin aptalca bir şarlatanlık olduğunu düşünüyorum."

"Şarlatanlık mı?"

"Aptalca bir şarlatanlık üstelik!"

"Eğer işim çok acele olmasaydı seni şuracıkta bir temiz döverdim."

"Sen mi beni döversin, ha! Senin gibi şişko kuzeyli bir miskin, benim gibi damarlarında saf Bask kanı taşıyan,.."

"Sizden çok daha iri yapılı olduğumu hatırlatırım, bayım." • "İri yapılı olabilirsiniz ama daha güçlü olamazsın!"

"Sıradaki?" diye iyice incelmış bir ses duyuldu.

"Size şunu söylemek isterdim... ama bu boş laflarınızı dinleyerek daha fazla vakit kaybedemem. Gelişmemiş Gaskonyalı!" Doktor arkasını dönüp biletinin işlemlerine başladı.

"Gaskonyalı mı?" genç kahramanımız bir Basklı'nın Gaskonyalı ile karıştırılmasına içerlemiş bir halde tekrarladı.

"Bana Gaskonyalı dersin ha! Sen şimdi..." Ama kendini tuttu. Bunu, Herkül gücüyle başarmıştı. Çünkü ailesine olan saygısından, bir an önce Cambo-les-Bains'e gitmesi gerekiyordu. Burada bu kaim kafalı et yağıyla tartışmayı sürdürmek ona sadece vakit kaybettirecekti. Ve işte, sonunda!

Sarı Sakal onun yanından hisimla geçip asansöre doğru ilerledi ve genç adam memura parasını uzatarak zarfını kapıldığı gibi oradan çıktı.

"Bekle!" diye doktora yetişmek için arkasından seslendi.

Ama doktor asansörün düğmesine bastı ve dövme demir parmaklıkların arkasından pis pis gülerек gözden kayboldu.

Basklı bir küfür savurarak paltosunu omuzuna attığı gibi, dövme

188

demir kafesin içindeki asansör boşluğunun çevresinden dolanan mermer merdivenleri koşarak indi. Asansör çok ağır çalıştığından, Basklı bir alt kata daha önce inip 'çağırma' düğmesine bastı ve tekrar aşağı doğru koşmaya devam etti.

Doktor Sarı Sakal önce asansörün camlı kapısını, ardından, dövme demir kapısını açıp tekrar kapamak zorunda kalacak, sonra tekrar 'zemin kat' düğmesine basacak, asansör ancak bu şekilde inmeye devam edebilecekti. Basklı bu numaraları çok iyi biliyordu çünkü zaman zaman tiyatro eleştirilerini sattığı bir gazete binasına henüz Otis 'güvencesinde' bir asansör getirtilmişti. Gazeteciler de bu yeni oyuncakla birbirlerine çocukça oyunlar yapmaya bayılıyorlardı.

Basklı genç merdivenlerden uçarak inerken, iki kibar bey duvara yapışip ona yol vermek zorunda kaldı. Bir alt katta yine asansörün 'çağırma' düğmesine bastı. Ha! Ha! Ve yoluna devam etti. Ayaklan adeta görünmüyordu ve paltosu kanat gibi omuzlarından uçarak arkasından geliyordu. Artık son basamaklara ulaşmıştı ki, temizlikçi kadın onun ayak seslerini duyarak kovasıyla süpürgesini bıraktığı gibi aşağı doğru kaçmaya başladı.

Kahramanımız neredeyse bu malzemelere ayağı takılacakken ani bir dönüş yaptı ve ıslak merdivenlerden kaysa da, kendini lobide buldu. Ayağa kalktığında, bütün bina dönüyordu sanki. Temizlikçi kadının hiç de kibar olmayan bir şeyler mırıldandığını duydu ama ona ayıracak zamanı yoktu. Binanın kapılarını çarparak dışarı fırladı. Kaldırımın üzeri iki üç santim kadar tutmuştu ve tek tük ayak izleri vardı.

O da ne? Araba gitmişti! Alçak herif!

Yok, yok, az ötede bekliyordu.

Arabalar da, kuyruktan çıkan diğerlerinin yerine öne doğru ilerliyordu. Durakta iki araba kalmıştı. Bizim Basklı uçuşan kar taneciklerinin arasından arabanın arka lambasının ışığını gözüne kestirerek koşmaya devam etti.

"Arabacı!" diye bir yandan bağıırken, kardeşini uyandırmamak için sustu. Zavallı kızcağız, Cambo-les-Bains'deki diğer ağabeyinin sorumsuzca ve çılginca davranışları yüzünden berbat bir gece geçirmiş ve arabada uyuyakalmıştı.

Basklı nihayet arabaya atladı ve sürücüye, "Bizi yedi yirmi trenine yetiştirebilirsen, çift "katı para öderim!" dedi. Sürücü matarasından esaslı bir yudum çekti ve kamçısını uyuk-

189

layan ata indirdiği gibi, yola koyuldular. Genç Basklı paltosunu özenle kardeşinin üstüne örttü ve arka pencereden acenta binasına doğru baktı. Doktorun telaşla kapıdan fırlayarak yerlerde kaya kaya duraktaki tek arabaya zar zor yettiğini görerek keyiflendi.

Şeytan azapta gerek, diye geçirdi içinden.

Araba at hırıltılarıyla yoğunlaşmış trafikte son hız giderken, sürücüler birbirlerine küfrediyordu. Bu, yumruk yumruğa dövüşmeyi gerektirmeyen pasif erkeklik gösterisi tipik bir Fransız davranışiydi. Arabanın sarsıntısından

zavallı yorgun kız kardeşinin uyanmasını istemeyen sevecen Basklı, onun başın kaldırıp kucağına koydu. Kız uykulu uykulu bir şeyler mırıldanarak gözlerini açtı. Ve aynı anda ikisi de birer çığlık attı! Basklı her ne kadar çığlığını daha erkeksi bir bariton sesle bastırıyorsa da, ilk anda ikisi de cıyak-lamıştı.

"Derhal bu arabadan çık git!" diye kadın koltuğun öbür ucuna sinerek bağırdı.

"Ama hanımefendi..."

"Derhal çık diyorum sana! Derhal! Dışarı! Dışarı!"

"Ama trafiğin ortasında..."

"Ya bu arabadan kendini atarsın, ya da avazım çıktığı kadar bağırırım."

"Zaten bağıryorsunuz!"

"Sen ona bağırmak mı diyorsun. Bağırmak öyle değil, böyle olur!" Kadın ağızını açtı ve başını geriye atarak derin bir soluk aldı. Ama bağıramadı çünkü yabancı adamın sorusuyla donup kalmıştı. "Kız kardeşime ne oldu?" "Kime?"

"Kız kardeşime! Sen kız kardeşim olmalıydın!"

Araba virajı alırken öyle bir yana kaykıldı ki, iki yolcusu birbirinin üstüne kapaklandı.

"Buna cesaret edemezsin!" diye kadın tekrar bağırdı.

"Emin olun, hiç öyle bir niyetim..."

"Derhal bu arabayı durdurun!"

"Bunu yapamam."

"Yapamaz mısınız? Yoksa, yapmak işinize mi gelmez?"

"Yani, elimde değil."

190

"Elinde değil, öyle mi? Şimdi görürüz." Kadın sürücünün dikkatini çekebilmek amacıyla arabanın tavanına vurmak için kalkacak oldu, adam onu kısıvrak yakalayıp yerine oturttu.

"Brak beni, haydut!"

"Dinleyin, küçükhanım... emin olun ki..."

"Beni kandırmaya çalışma! Bu arabayı derhal durduracaksın, anladın mı?"

"Durdurmayacağım! Bu araba dosdoğru Austerlitz Garı'na gidecek. Bu bir ölüm kalım meselesidir!"

Kadın birden debelenmeyi bıraktı ve kuşkuyla ona baktı. "Austerlitz Garı mı? Ama... nasıl olur? Ben Gar'a gidiyorum."

"İyi. Demek yapılacak bir şey yok! Onun için otur oturduğun yerde. Gara gelir gelmez ben arabadan atlarım. Sen de nereye gide-çeksen gidersin."

"Beni rahat bırak!"

"Ne?"

"Ellerimi bırak!"

"Ne? Ah... çok özür dilerim... Tabii, tabii."

"Austerlitz Garı'na gittiğimi nasıl bildin?"

"Bir şey bildiğim filan yok." Adam şakaklarını ovuşturmaya başladı. "Hayatımın en berbat gecesi olmalı bu!"

Kadın ona korkuyla yan yan baktı. "Neden kurban olarak beni seçtin?"

"Kurban mı... ne diyorsun sen? Bak, ben sadece senin kız kardeşim olduğumu sanarak... yani, daha doğrusu bu arabayı kendi kiraladığım araba sanarak... Yani bu benim kiraladığım araba olsaydı, sen de kız kardeşim olacaktın. Ama araba da benim kiraladığım araba değil, sen de benim kız kardeşim değilsin. Ne var ki, bütün bunlar benim suçum değil. Eğer bir suçlu aramak gerekirse o kaba ve ahmak herif..."

"O da kimmiş?" diye kızcağız mümkün olduğunca yumuşak bir sesle sordu. Oradan kurtulana kadar bu deliyi idare etmesi gerektiğini düşünüyordu.

"Kuyrukta önümde duran o herif işte! Orada hazır bekleyen biletimi almama izin verecek kadar makul biri olsaydı, ben de bu kadar gecikmeyecektim. Ve gecikmeyince de, böyle yanlış arabaya kendi-

191

mi atmayacaktım. Ve de sana şu anda bütün bunları açıklamaya çalışıyor olmayacaktım !"

"Anlıyorum..."

"O da benim gibi, biletini önceden ayırtsaydı ya! Ama nerede? o örümcek kafalı yirminci yüzyıla girmek üzere olduğumuzun bilincinde bile değil! Bana ne dedi biliyor musun?"

"Hayır, bilmiyorum. Ne dedi?"

"Telefonlar insanın kulağını sağır edermiş! Bir de doktor olduğunu söylüyor!"

"Ağabeyim!"

"Ne?"

"Bu benim ağabeyim! O da doktordur!"

"Aynı zamanda da, terbiyesiz ve inatçı, burnu havada..."

"Biletlerimizi almaya gitmişti ve ben de arabada onu bekliyordum."

"Beni arabada kız kardeşim bekliyordu!"

"İki gecedir uyuyamıyorum. Çok yorgundum ve uyuyakalmışım."

"Kız kardeşim de öyle..."

"Şimdi durum anlaşıldı. Sen büyük bir yanlış yaptın."

"Bir yanlış yaptığımı sana söylemiştim. Ama beni dinlemedin ki."

"Haydutun tekine nasıl inanabilirdim ki?"

Basklı gözlerini kırıştırdı. "Affedersin?"

"Ah, affetmem için çok geç. Şu anda sakın sakın ne yapacağımıza kara..."

"Tanrım! Kız kardeşim şu anda o gelişmemiş, şişko herifin elinde! Burnu havada, ukala, inatçı herifin!"

"Ağabeyim inatçı olabilir... kendini beğenmiş de denebilir. Ama en azından senin kız kardeşin benim yaşadığım tacizi yaşamayacak!"

"Taciz mi?"

"Gözlerimi açtığımda bana sarılmıştın. Bunu yalanlayabilir misin?"

"Sadece seni korumaya çalışıyordum."

"Beni kimden koruyordun? Kendin gibi haydutlardan mı?"

"Araba çok sallanıyordu. Uyanmanı istemedim."

192

"Gözlerimi açtığımda kendimi garip bir adamın kollarında buldum! Tanrım, hem de ne garip bir adam!"

"Bak, seni şaşırttığım için üzgünüm. Ama yol boyunca özürlerimi de kabul etmedin. Şimdi beni iyi dinle:

Ağabeyin arkamızdaki arabada. Onu o arabaya binerken gördüm ama onun aslında benim kiraladığım araba olduğunu şimdi anlıyorum. Ve şimdi o hayvan herif kız kardeşime...

Her neyse, bu durumda, trene yetişemeyeceklerinden eminim. Kız kardeşim çok kızacak belki ama sen ağabeyini arabanın içinde beklersin."

"Sen nerede olacaksın peki?"

"Elbette ki, trende. Yarın öğleyin Cambo-les-Bains'de olmam ve o kafasız erkek kardeşimi o fettan kadının elinden kurtarmam gerek. Geleceğini mahvedecek bir yanlış yapmak üzere... kalbinin nasıl kırılacağını bilmiyor."

Şimdi sana bütün bunları anlatacak zamanım yok. Sen kız kardeşime sadece benim trene yetiştiğimi söyle."

Benim evime geri dönüp orada benden haber beklesin. Orada tek başına kalacak ama ne yapayım. Paris'te kimseyi tanımıyor. Dediğim gibi, yapabileceğim bir şey yok. Benim için bu iyiliği yaparsın, değil mi?"

"Bana bütün yaptıklarından sonra ben sana iyilik yapacağım öyle mi? Kaçınılma... hırsızlık ... çünkü ağabeyimin arabasını çaldın... Ve ellerimi acıtacak kadar sıkıp..."

"Canını acıttıysam çok özür dilerim."

"Benim canımı acıtamazsın. Çok güçlüyümdür."

"O halde neden ellerini acıttığımı söylüyorsun?"

"Bunu mecaz anlamda kullandım."

"Bu mecaz filan değil, düpedüz yalan."

"Belki... ama sen kim oluyorsun da benim mecazi konuşmalarımın mecazi olmadığına, dahası 'yalan' olduğuna karar verebiliyorsun? Ya da, bir insanın geleceğini mahvedecek bir yanlış yapmak üzere olduğuna karar verip onu kurtarmaya gidiyorsun? Bu, çok daha korkunç bir iddia! Hem, ağabeyimle benim de Cambo-les-Bains'e gittiğimizi biliyor muydunuz?"

Adam gözlerini kısarak, "Ne demek istiyorsun sen?" diye sordu.

"Şunu demek istiyorum: Erkek kardeşini kurtarmaya çalıştığın o iğrenç kadın benim zavallı aptal aşık kız kardeşim oluyor! Ve zaval-

193

lı saf kız kardeşimi hayatını mahvedecek bir evliliğe sürüklemek üzere kandıran o haydut da senin erkek kardeşin oluyor! Bu sizin kalıtımsal bir özelliğiniz olsa gerek."

"Benim erkek kardeşime haydut diyemezsin!" "Benim kız kardeşim de fettan bir kadın değil!" "O halde, erkek kardeşimi zavallı saf ve aşık kız kardeşinin hastalıklı duygularından kurtarmaya çalışıyorum diyelim."

"Ben de kendi kız kardeşimi senin kalın kafalı erkek kardeşinden kurtarmaya çalışıyorum." "Çok iyi!"

"Hem de çok çok iyi!"

İkisi de köşelerine çekilip kendi taraflarındaki pencerelerden dışarı bakmaya koyuldular. Kız farkında olmadan adamın paltosunu dizlerine örttü. Camlardan soğuk geliyordu. Ama birdenbire ne yaptığını fark ederek, onun pis paltosunu üzerinden atıp yere bıraktı.

Arabanın tepesinden aşağı doğru eriyen kar suları camlardan süzülerek gaz lambalarıyla aydınlatılmış soluk vitrin ışıklarıyla, son zamanlarda dikilen elektrikli sokak lambalarının cama yansıması arasında kesin ayırımı vurguluyordu. Genç Basklı adam farklı ışıkların farklı etkilerini inceleyerek bu görüntüyü belleğine yerleştirdi. Bir gün gelir, yönettiği oyunlardan birinde sahne dekoru için kullanabilirdi. Cebinden bir kibrit kutusu çıkarıp bir kibrit yaktı ve saatine baktı. "Yetişemeyeceğim!" "Şeytan azapta gerek."

Bu tür laflardan nefret ederdi. Kibrit çöpünün ışığında ilk kez yanındaki kızın yüzüne dikkat etti. Bütün içtenliğine rağmen, onun zeki bakışları ve insana yüksekte bakan yüz ifadesiyle karşılaşmıştı. Ama gözleri müthişti...

Elindeki kibriti paltosunun üzerine düşürdü ve, "Ahh!" diye bağırdı. Kumaşın yanmaması için telaşla ateşi söndürmeye çalışırken kadın, "Gördüğüm kadarıyla, cansız şeylerin de canını acıtmaktan hoşlanıyorsun," dedi. Bir kibrit daha yaktı ve erkek kardeşinin karşı karşıya olduğu o korkunç tehlikeyi kendi karşısında görür gibi oldu. O kızın da böyle nefis bir cildi ve menekşe gözleri varsa, bizim oğlan yanmış, diye geçirdi içinden.

194

Kibrit söndükten sonra, bir an için karanlığa alışana kadar birbirlerini göremez oldular. Araba St. Louis nehrinin üst kısmından geçen Pont Sully köprüsünden geçerken, araba sarsılıp duruyordu. Köprü'nün ışıl ışıl elektrik

lambaları art arda yüzlerine vuruyordu. Derken yine ani bir sarsıntıyla sola dönüp ritim boyunca gara doğru yol almaya devam ettiler.

Sürücü çılgın bir hızla yol alırken, arabanın tekerleği bir çukura girdi ve içindeki yolcular sarmaş dolaş birbirlerine sarılıverdiler. Anında herkes kendini geri çekerek kendi köşesine büzüldü, ama bu arada ciddi kuşkuyla ve öfkeli bakışlarla birbirlerini süzmekten hiç vazgeçmiyorlardı.

İç karatıcı bir sessizlikten sonra, kız kararlı bir sesle, "Seninle geleceğim," dedi.

"Ne?"

"Bu olmaması gereken evliliğe engel olabileceğini sanmıyorum. Kız kardeşim daha bir çocuk sayılır. Henüz on sekiz yaşında. Evlilik için çok erken."

"Benim kardeşim de sadece ondan iki yaş daha büyük."

"Saf bir genç kız drahoma için evlenmeye razı edecek kadar büyük ama."

"İkisinden biri bir numara çeviriyorsa, bu asla benim kardeşim olamaz."

Sizin üç kuruşluk drahomanıza da ihtiyacı yok. Cambo'da süratle gelişen bir iş kurdu."

"Nasıl bir işse!"

"Çok merak ediyorsan, bir otel işletiyor. Cambo'nun en iyi otellerinden biri. Daha önce büyükbabamla babam bu oteli işletiyorlardı ama babam öldükten sonra, ben ticarettten çok sanata eğilimli bir insan olduğum için oteli kardeşimin işletmesine karar verdik. Annemle her şeye yeniden başladılar."

"Annen de mi bu işin içinde? Doğru Cambo'ya gidiyorum. Sizin gibi bir Basklı bir aileye asla güvenemem!"

"Bu sözlerle kırıcı... hey, bir dakika! Basklı olduğumuzu nereden anladın?"

"Cambo halkı Basklıdır. Ancak kaplıcalardan yararlanmak üzere giden yoksul hastalar yabancıdır. Bu bir. İkincisi de, gözlerin."

195

"Gözlerim mi?"

"Evet, bütün ucuz aşk romanlarında kullanılan, insanın içini eriten o gözler."

"Bu tür romanlar hakkında bir şey diyemeyeceğim. Hiç okumam."

"Ama kardeşim bu romanlara bayılır. İşte, bu yüzden seninle Cambo-les-Baines'e geleceğim."

"Geleceksin demek?"

"Evet, geleceğim."

"Nasıl?"

"Nasıl mı?"

"Biletin var mı?"

"Tabii ki var... ama hayır, biletler ağabeyimde."

"O halde, trene nasıl bineceksin?"

"Ben... şey... Hey! Dur bir dakika! Kız kardeşinin bileti sende değil mi?"

"Hayır, hayır! Bunu yapamazsın!"

"Öyle bir yaparım ki! Eğer kız kardeşinin biletini kullanmama izin vermezsen, ben de istasyonun ortasında bağırarak çağırarak beni yedi çocuğumla terk edip bir fahişenin peşinden gidiyor, diye seni rezil ederim. Yedi çocuk!"

"Buna cesaret edemezsin."

Kız çenesini kaldırarak ona buz gibi bakışlarını dikti.

O anda, Basklı karşısındaki düşmanın hiçbir oyunu adilce oynamayacak bir düşman olduğunu anladı.

"Kız kardeşimi kurtarmak için gereken her şeyi yapabilirim: Onu ölümden beter bir tehlike bekliyor: Yanlış bir evlilik!"

Sanki onun bu sözlerini doğrularcasına, araba durdu ve bir an için fiziksel -ama sadece fiziksel- bir temasla iki yolcusu tekrar birbirine sarılırcasına yakınlaştı. Arabanın kapısı aniden açılmış ve bir hamal elindeki feneri içeri doğru tutarak "Hendaye trenine mi?" diye telaşla sormuştu. "Acele edin! Bekleme salonunun kapıları kapanmak üzere."

Genç adam arabadan hemen atlayarak muazzam istasyon binasının kaldırımında durup kıza elini uzattı. Kız, kasıtlı olarak onun

196

elini görmezden gelerek arabadan inerken hamal ikisinin de valizini kapmıştı. Valizlerin biri kızın, diğeri de doktor ağabeyinindi. Bilet turnikesine geldiklerinde, kahramanımız bitmek bilmeyen bir on saniye ceplerini karıştırdıktan sonra ilk elini attığı cebinden biletler çıktı. Bekleme salonunun kapıları kapanırken, aradan süzülerek içeri girebilmişlerdi. Oradan olanca güçleriyle trene koşturmaya başladılar. Kızın gücü çabucak tükenivermişti. Adam kendi kendine lanetler okuyarak onu elinden tuttuğu gibi çekiştire çekiştire hamalın peşinden sürükledi. Sonunda, durup kat ettikleri yola baktıklarında, kızın yüzünde içten bir mutluluk vardı... bir de, başka bir şey. Kız da bu duygusunun ne olduğunu ilk anda anlayamamıştı, ama anladığında bir utanç ve ensesine doğru yayılan bir titreme hissetti.

Tren görevlisi, her şeyiyle bahşisini hak eden kibar ve işini bilen tavırlarla valizleri kompartımana taşıdı ve 'yeni sanat' akımının bir örneği olan metal ve camdan yapılarla dekore edilmiş gaz lambasını açtı. Avucuna sıkıştırılan küçük metal paraya bakarak düş kırıklığına uğrayan görevli bu bahşisi fazlasıyla küçümsemesine rağmen, akşam yemeği servisinin on beş dakikaya kadar başlayacağını bildirdi. Onlar yemekten yataklarını hazırlayacağını da ekledi. Sonra kapıdan çıkarken, genç adama göz kırıp yanındaki genç bayana doğru başını eğerek kaşlarını kaldırdı.

Kız bu anlamlı bakışı yakalamıştı. Tam o sırada aynada şapkasını çıkarıyordu ve hemen geri döndü. Görevliye beklemesini işaret ederek, "Ona bahşış verdin mi?" diye genç adama sordu.

"Evet, tabii."

"O parayı bana ver!" diye kız bu kez görevliye döndü.

Görevli, "Ama efendim... şey..." diye kıvranmaya başladı.

"Ver diyorum!" Kız elini ona uzattı, ve görevli ister istemez elindeki metal parayı kızın avucuna bıraktı.

"Şimdi gidebilirsin! Eğer şu düğmelerden birine basıp bir görevli çağırmamız gerekirse, bu kamaraya senin gelmemen iyi olur! Beni anladın, değil mi?"

"Ama küçükhamm..."

"Bana küçükhamm diye hitap etmekle ne demek istiyorsun öyle!"

"Şey... ben düşündüm ki..."

"Yalancı! Ömründe bir kez olsun bir şey düşündüğünü bile ol-

197
mamıştır. Belden aşağı espriler dışında, hiçbir şeye aklı ermeyen sersemin tekisin sen! Şimdi defol!"

Görevli bir anda kayboldu. Kapıyı sessizce çekmişti ama hemen ardından kompartımana doğru pis bir el hareketi yaptı ve burun deliklerini açarak küfretti. Bütün bunları içerideki o küçük cadının görüş alanından çıktığından emin olduktan sonra yapabiliyordu.

"Çocuğa çok sert davrandım." Basklı böyle söylemesine rağmen kıza için için bir saygı duyduğunu da kendi kendine itiraf etti.

"Sende çok yumuşak davrandım. Sana göz kırparak ne demek istedi acaba?"

"Hiç canım. Hiçbir şey demek istemedi. Erkekler böyledir."

"Bildiniz!"

"Yani, ne de olsa..."

"Ne olsa?"

"Yani, en fazla ne düşünmüş olabilir ki? Sen genç ve çekici bir kızsın... kendi çapında, yani. Parmağında alyans da olmadığına göre... ve bir de senin o halin..."

"Alyans takmadığımı nereden biliyorsun? Eldivenlerimi hiç çıkarmadım ki."

"Evet ama öyle tahmin ettim işte. Yoksa, evli misin?"

"Aslında değilim. Şimdi söyle bakalım neymiş benim o halim?"

"Ne?"

"Yüzük takmadığına göre dedin ve ardından bir de senin o halin... diye söze başladın. Ne varmış halimde?"

"Açıkçası... elbisen..."

"Ne olmuş elbiseme?"

"Bu şekilde beni sorgular gibi konuşamazsın!"

"Konuşurum! Ne varmış elbisemde?"

"Çok... çok modern..."

"Modern mi?"

"Kısa... evet, kısa."

"Elbisemin eteği yerden sadece on santim yükseklikte. Bir kadının eteklerinin çamurlara bata çıka yürümesini gerektiren moda uymak zorunda değilim. Çamurdan da öte, erkeklerin üzerine atla-yamayacağı bir kadın olarak ününü korumak ve onların ilgisini reddedecek bir kadın olmak istiyorum. İlgi derken, kadının ününe leke sürecek cinsten ilgiyi kastediyorum."

198

"Bir kadının dilediği gibi giyinme hakkı olabileceğini inkar edecek biri değilim. Ama ayak bileğinin on santim üstünde etekler giyerek her gelip geçen erkeğe bileklerini böyle açan bir kadının da şunu kabul etmesi gerekir ki..."

"Ben hiçbir şeyi kabul filan etmem. Ayrıca eteklerin ayak bileğimden değil ayakkabı bağlarımdan on santim yüksekte."

"Sen öyle diyorsun ama arabadan inerken ayakkabınla etekliğin arasından bacağının görüldüğünün farkında değilsin herhalde."

"O bacağım değil, çorabım. Siyah ipek çorap."

"Çorabının mavi renkte olmadığından emin misin acaba? Ayrıca, ipek çorap mı yoksa çiçekli Bloomer çorabı mı?"

"Demek mavi renk çoraba ve Miss Bloomer modasına karşısın?"

"Ben son derece modern bir erkeğim. Bana kalsa, tüm kadınlar mavinin her tonunu giyecek kadar özgür bırakılmalıdır. Ama erkeklerin çoğunluğunu da suçlayamazsın..."

"Suçlarını ve suçluyorum da. Sana gelince... Ha! Ha!"

"O da ne demek?"

"Modern bir insan olduğumu iddia ediyordun, güleyim bari demek! Erkek kardeşini dünyanın en saf ve sevgi dolu aptal aşık kız kardeşimden korumak için yollara düşmüşken, eteğimin altından bacağımın görüldüğünü fark edebiliyorsun. Her erkek gibi! Ben de zaten sizin gibi erkekler yüzünden artist oldum!"

Genç Basklı gözlerini kırıştıtarak elini göğsüne koydu. "Ben mi artist olmana sebep oldum yani?" diyebilirdi.

"Bu konuyu daha fazla tartışmayalım." Arkasını dönerek gaz lambasının cama vuran ışığında bir kar tanesine gözlerini dikti. Sonra camda adamın dikkatle ona bakan yüzünün yansımalarını gördü.

"Evet, ne var?"

"Gerçekten artist misin?"

"Bu o kadar imkansız mı?"

"Hayır, ama... ben de tiyatro çevresinde bulunuyorum... Oyun yazıyorum. Ve..." Omuz silkererek ekledi. "... ara sıra gazetelere eleştiri yazıları yazırım."

"Eleştirmen ha? Bunu anlamam gerekirdi."

"Ne demek istiyorsun?"

"Bunu anlamam gerekiyordu demek istiyorum."

199

"Nerede çalışıyorsun? Seni izlemiş olabilirim. Hatta, hakkında eleştiri bile yazmış olabilirim."

"Andre Antoine Theatre Libre," dedi gururla.

Adam ise, "Anlıyorum," dedi ve irkilerek devam etti. "Strindberg, Zola, Ibsen filan. 'Toplumsal önemi' olan oyunlar."

"Toplumsal oyunlardan hoşlanmıyor musun? Yoksa bu oyunların toplumsal önemi olması mı seni korkutuyor?"

"Beni rahatsız eden sahte gerçekçilik. Oyuncuların izleyiciye arkasını dönüp konuşması... 'R' harfini bastıra bastıra gereksiz vurgulamalar yapmaları, bütün dışlarını göstererek ağızlarını yaymaları. Sen hangi oyunda oynadın?"

"Çok."

"Örneğin?"

"Bir keresinde Hedda Gabler... sonra A Doll's House ve Therese Raquin."

"Sizin tiyatronun Hedda Gabler oyununu izlemiştim. Hatta, bir kritik de yazdım ama seni hiç hatırlamıyorum."

"Bu oyunda çok önemli bir rolde olduğumu söylemedim ki."

"Yardımcı bir rolde de olsan, bakır rengi yele gibi saçlarını ve o top burnunu unutmazdım."

"Benim rolüm... yani, rejisör benim kendi kişiliğimin derinliklerine konsantre olmamı istedi. Bu kadar derinlerde yatan güçlü duyguları sözcüklere dökmek çok zor olurdu..."

"Anlıyorum. Yani, konuşman yoktu."

"Ben şunu demek istiyorum. Bir ailenin yanında çalışan çok duygulu ve duyarlı bir hizmetçi rolündeydim ve onların her sorununu içimde hissediyordum. Bu duygularımı izleyiciye hissettiriyordum ve eminim benim bu..."

"Anlıyorum. Hiç konuşmalı bir rolün oldu mu?"

"Pek değil. Tam olarak değil. Henüz öğrenci sayılırım. Andree ile ilk yılım."

"Tanırım! Andre ile parlak bir kariyer fırsatını tepip Pireneler'e zavallı hastalıklı kardeşini ölümden de tehlikeli bir durumdan kurtarmaya gidiyorsun!"

"Bu iğneli sözlerini ne eğlendirici buluyorum ne de eğitici. Neden eleştirmen olduğun belli."

200

"Ben bu eleştirileri sadece kendi tiyatro bilgimi geliştirmek için yazıyorum... biraz da para kazanmak için, tabii. Dediğim gibi, aslen oyun yazıyorum."

"Ne yazdın peki?"

"Bir düzine şey."

"Örneğin?"

"Örneğin, Gaiete Tiyatrosu'nda geçen ay bir oyunumu sahnelemelerine izin verdim."

"Gaiete Tiyatrosu mu? Ama onlar aptal farslardan başka oyun oynatmaz ki."

"Bu oyunumun da bir fars olduğunu söylemekten hiç gocunmuyorum doğrusu. Sıkı yazılmış bir fars, hem de."

"Bir de toplumsal gerçekçiliğe yüz çeviriyorsun! Ve buna karşın saçma sapan yanlışlıklar, gereksiz zamanlarda gereksiz rastlantılar, karılarından kaçan erkekleri konu edip üç perde karışıklık yazıyorsun!"

"Bu konuyu ne kadar iyi bildiğin anlaşılıyor! Benim oyunum tek perdeydi."

"Anladım! Tek perde oyun yazarak ahmak izleyicilerine ileride yazacağını gerçek farslar için ısınma hareketi olsun diye! Ondaki sonra da, insan ve toplumla ilgili oyunları beğenmiyorsun. Hıh diyorsun!"

"Kimsenin 'hıh!' dediği filan yok."

"Ben diyorum! Özellikle şu küçük yazar bozuntularına..." Birden kaşları çatıldı. "Benim kardeşim hastalıklı filan değil. Bunu da nereden çıkardın?"

Basklı, konuşmanın süratine yetişmeye çalışarak biraz kekeleydi. "Tamam, hatırladım. Kardeşinin belki ciğerlerinden hasta olabileceğini düşündüm çünkü Cambo'daki kaplıcalar verem ve kibarca kadın hastalıklarının tedavisiyle ün yapmıştı*. Bu ikincisi daha ileri yaştaki kadınlar için geçerlidir... aşırı bir şekilde çalışan hayal güçlerinden dolayı sorunlar yaşayan kadınlar, yani. Dolayısıyla, ben de doğal olarak düşündüm ki..."

"Adelaide Hala!"

"Adelaide Hala mı?"

201

"Babamın kardeşi. Annemin ölümünden sonra babamla oturmaya başladı. Ama son zamanlarda biraz kafayı... her neyse, seni ilgilendirmez. Sonuçta Sophie de kaplıcalara onunla geldi." "Sophie kız kardeşin herhalde."

"Sen beni dinlemiyor musun? Babam kafadan kontak kız kardeşini tek başına gönderecek değildi herhalde. O Sophie'den de romantiktir. Sophie'nin erkek kardeşinle evlenmesi konusunda onun parmağı olduğundan hiç kuşku yok. Onu ailesinden koparmak için bunu yapmıştır. Çok acıktım."

Basklı yine konuşma temposunu kaçırdı. "Evet... şey... görevli demişti ki..."

"Bana o kendini çok akıllı sanan o yılanı hatırlatma şimdi." "Tamam ama Adı Anılmayacak Olan Kişi, yemek servisinin on beş dakikaya kadar başlayacağını söylemişti... " Saatini çıkarıp baktı. "... bunu yirmi dakika kadar önce söylemişti. Öyle sanıyorum ki, küçük bir yazar bozuntusuyla yemek yemekten hoşlanmayacağı için, ben senden sonra salona gider yerim." "Saçmalama! Birlikte yiyeceğiz."

Basklı şaşırıp ve bir o kadar sevinmişti. "Demek o kadar da berbat sayılmam."

"Berbat ya da değil. Benim için fark etmez. Sadece bende para yok." "Öyle mi?" "Hadi, gidelim mi?"

"Memnuniyetle."

Trenin 'Amerikan' restoranını boydan boya kat ederek uzak bir köşede sakin bir masaya oturdular. Bu arada, meraklı bir yolcu kalabalığının arasından geçerken aralarında gizli bir sır paylaşıyor gibiydiler... ve bir şey daha. Kadın, Basklı adamla trene yetişmek için koşarken de aynı yüzlerin aynı meraklı bakışlarla onları izlediklerini hatırladı. Ve yine Basklı adamla aralarında bir şey paylaşmışlardı: Birden bu duygunun ne olduğunu keşfetti: Bir suç ortaklığı. Ve daha önce olduğu gibi, kadın bir utanma duygusuyla birlikte vücudunu saran o titremeleri hissetti. Yine o anda, bu insanların onları balayı-na çıkmış aşık bir çift olduklarını düşündüklerini fark etti. Hatta, öfkeli ailelerini ve belki terk ettikleri eski nişanlılarını geride bırakıp kaçan bir çift. Ne utanç verici! Aslında, kendisi bir aktris olarak izle-

202

yici önüne çıkmaya alıştı ama bu ucuz farstaki rolü onu rahatsız ediyordu.

Yanındaki adam hiçbir şeyin farkında değildi. Erkekler böyledi. Kadın masada kendinden emin ve dimdik oturmuş, mönüyü inceliyordu. Ama etrafındaki fısıldaşmalar, gülüşmeler ve görüş alanı dışındaki bakışlar ve dürtüşmelerden son derece tedirgindi. Başını kaldırdığında Basklı'nın karşısındaki masada birilerine kibarca gülümsediğini gördü. İki evde kalmış kadın, belki de iki kız kardeş. Meraklı mı meraklı. Ve adam onlara aptal aptal gülümsüyordu. Ama genç aktrisin bu davranışını onaylamayan bakışlarını fark ederek gülümsemesi dondu. "Ne oldu?" diye sordu kadına.

Kadın ona doğru eğilip 'oyuncu' gülümsemesiyle, "Herkesin bizi merakla izlediğinin farkında değil misin, kuzum?" dedi. Gözleri hiç gülmüyordu. Sesi de yüzündeki gülümsemeye hiç bağdaşmayan bir şekilde sert çıkmıştı. Adam şöyle bir çevresine bakındı. "Evet, sen söyleyince fark ettim. Çok cana yakın insanlar. Şu masadan yaşlıca bir bey bana el sallayarak göz kırpmıyor."

"Eğer ona karşılık olarak sen de göz kırparsan, tekmeyi yersin!" derken kadın en tatlı gülümsemesiyle onun elini tutuyordu.

"Seni hiç anlayamıyorum."

"Bunu görebiliyorum. Onlar..." Adama biraz daha yaklaşmasını işaret etti. "... onlar bizi yeni evli bir çift filan sanıyorlar."

"Bu çok komik!"

"Şşt. Yavaş konuş."

"Ama neden böyle düşünsünler? Yani, ben ne diye senin gibi..."

"Yavaş dedim! Onlara tartıştığımızı hissettirmemeliyiz. Ellerine malzeme mi vermek istiyorsun? İki aşık balayında kavga ediyorlar!"

Adam evde kalmış iki yaşlı kız kardeşe baktı. Biraz daha şişmanca olan işaret parmağını kaldırmış, "Sizi gidi gençler!" der gibi gülümsüyordu.

"Gerçekler!"

"Aynen!"

"Küçükhanım, bu durumun size ve ününüze bir zarar getirmesine asla izin vermeyeceğimden emin olabilirsiniz."

"Bu seni hiç ilgilendirmez. Ben kendimi koruyabilirim!"

203

"Olabilir, ama bu gece kompartımda sen tek başına kalacaksın. Ben sigara içilen vagona oturabilirim Camdan etrafı izlerim... tek başıma... soğuk ve boş bir tren vagonunda..."

"Böyle bir şey yapmayacaksın!" Kadın kendini toparlayıp yüzüne tekrar o sahte gülümsemesini kondurarak yumuşak bir sesle devam etti. "Onlara bu fırsatı vermeyeceksin! İlk gece kavga çıkarıp seni yataktan attığımı düşünerek dedikodumuzu mu yapmalarını istiyorsun? Hayır, efendim. Kompartımanımızda, istersen camdan etrafı izleyerek, yalnız bir gece geçirebilirsin. Yanında ben, sen orada de-ğilmişsin gibi, uyurken istediğini yapabilirsin. Şimdi, sanırım yemek siparişimizi verebiliriz."

"Benim iştahım kaçtı."

"Her şeye rağmen, iştahlı bir yemek yiyeceksin! Bu insanların bir an önce yemeğimizi yiyip kompartımana kapanmak için acele ettiğimizi düşünmelerini hiç istemem!"

Garsonun masalarına bir vazo getirmesi üzerine kadın dişlerini sıkarak, "Bu ne incelik!" diye mırıldandı. Vazonun içinde tek bir beyaz gül vardı: İffet! Ama bu iffet az sonra elden gidecekti.

Çorbalarını içiyorlardı. Kocaman çukur kaplar, trenin sarsıntısı nedeniyle olsa gerek, yarıya kadar doldurulmuştu. Adam yüksek sesle düşünür gibi, "Kadınların sürekli toplum baskısını hissettiklerinin farkında olmadığımı sanma," dedi. "Ama..."

"Evet? Devam et!"

"Sonuçta, sizin o toplumsal oyunlarının buna bir yararı olmuyor. Belki izleyiciyi o an etkileniyor ama yaşantısını değiştirmiyor. Bu sadece toplumun kurbanları olan kesime yarıyor."

"Toplum kurbanı mı?"

"Mecazi olarak."

"Mecazi ifadelerden hiç hoşlanmam."

Adam şaşkınlıkla ona baktı. "Mecazi ifadelerden hoşlanmayan bir insan düşünemiyorum."

"O kadar büyütlecek bir şey değil. Her gün bunu yapıyoruz zaten. Şimdi, şu kurban olan kesim kimmiş, açıkla bakalım."

"Tiyatro salonunda oturup zaten toplumsal oyunlarla vermek istediğiniz mesajları tercih edenler. Daha büyük kitleleri etkilemek istiyorsanız, onlara da nüfuz edecek bir yöntem bulmanız gerekir."

204

"Senin farslarındaki mesajlar gibi mi?"

"Evet. Son yazdığım fars..."

"Şu tek perde olan..."

"Son yazdığım! Takdir edilmediklerini düşünen yalnız kadınların aşk arayışı ve o kadınların gizli gizli zamparalık yapan kocalarıyla ilgiliydi."

Kadın onu dinlerken adamı inceliyordu. Yakışıklı yüzünün ötesinde, bu adamda bir şeyler vardı. Gür, kıvrıkcık saçları, o Baskılı bakışları, dudakları..." "Senin çizdiğin kadın tipleri de bütün farslarda var olan tiplerdir eminim: Anaerkil Kadın tipi, Famfatal Kadın, Masum Kadın, Boş Kafa Kadın filan."

"Yazarların belli karakterleri ele alması..."

"Bana sakın belli karakterleri ele alarak mecazi anlatımlar ve mesajlar gönderdiğini söyleme sakın!"

"Mecazla bunun ne ilgisi var?"

"Tamam, mecaz ne demek bilmiyorum. Bu bir suç mu yani? Mecaz, eşdeş, özdeş..."

"Eşdeş sözcüklerin mecazla yakından uzaktan ilgisi yoktur."

"Nihayet, mecaz olmayan bir şeyle karşılaştım Tanrım!"

"Şşşt, ilk geceden kavgamızı yaptığımızı sanacaklar," diye adam gülerek onu uyardı.

"Bunu komik mi buluyorsun?"

"Bir fars için iyi bir konu olabilir. Toplumsal bir fars yani. Kitleleri Peşinden Sürükleyen Toplumsal bir fars: Senin gibi bir kadın karakteri ele alabilirim. Büyüleyici, inatçı, ateşli, öfkeli... kadınlara oy hakkı tanınmasını savunan bir kadın. Yazar ise anlayışlı ve..."

"Kadınlara oy hakkı mı?"

"Ne demek istediğimi anladın."

Kadın bunun ne anlama geldiğini bilmediğini ona söyleyemedi. Öğrenmek gibi bir arzusu da yoktu. Garson çorba tabaklarını alarak istirdiyenin bol olduğu Yılbaşı mevsimine özgü ana yemeklerini getirdi.

Adam kibarca istirdiyelerini ayıklayarak yemeye başladı. Üçüncüsünü bitirmek üzereyken kadının tabağına el sürmediğini fark etti.

"Ne o? Aç olduğunu söyleyen sen değil miydin?"

205

"Hem de çok açım, ama Sophie'den bir yazar bozuntusunun kardeşiyle evleneceğini bildiren o mektubu aldığımızdan beri doğru dürüst bir şey yemedim."

Adam ona doğru eğilerek 'yeni koca' sesiyle, "Şu insanların ilk gecenin heyecanıyla yemek yiyemediğini düşünmelerini istemezsin, öyle değil mi?"

Kadın öfkelenerek, "Yemeğimi yemiyorum çünkü eldivenlerimle istirdiye yememe imkan yok!" dedi dişlerinin arasından tıslayarak.

"Öyleyse eldivenlerini çıkart," dedi adam basit bir çözüm getirerek.

Kadın elini onun elinin üstüne koydu. "Eldivenlerimi çıkaramıyorum, çünkü parmağımda bir alyansım yok! Şimdi anladın mı, aptal! Bu insanların senin karım olduğumu sanmalarından ne kadar nefret etsem de, metresin olduğumu düşünmeleri daha beter." Ve adamın eline bir çimdik attı.

Adam bir çığlık atarak elini geri çekti. "Demek sorun bu. Şimdi sana ne müthiş bir fars yazar olduğumu göstereceğim." Ve bir plan yapmak üzere gözlerini kısıp düşünmeye başladı.

"Evet! Hadi, çıkart bakalım şu eldivenlerini!"

"Ama..."

"Lütfen, dediğimi yap ve eldivenlerini çıkart."

Kadın isteksizce sağ elindeki eldiveni çıkardı, ardından sol elin-dekini.

"Şimdi, benim repliğime cevap ver," diyerek yüksek sesle devam etti. "Aman Tanrım! Yüzüğün nerede sevgilim?"

Kadın işaret parmağını kaldırarak onu azarlar gibi, "Bu beni rezil etmek için uydurduğun pis bir oyunsu..."

Etrafta herkes kulak kesilmişti. Özellikle adamın can acısıyla attığı çığlıktan sonra gözler zaten onlara çevrilmiş olduğundan, müşteriler aynı pozda kalmıştı.

"Sana söylemiştim," diye adam yüksek sesle devam etti. "Büyükannemin o yüzüğü sana çok büyük gelir demiştim. Senin o zarif parmaklarına, yani. Mücevherciye götürüp küçültmemi bekleyemedin."

"Küçültmek için..." diye kadın tekrarladı. Repliklere cevap vereceğine söz vermişti.

206

"Şimdi anneme ne diyeceğiz?" Adam kadının eldivenlerine uzandı. "Annesinin yüzüğünün kaybolmasına çok üzülecek." Bir yandan da, kızın eldiveniyle oynuyordu. "Ah! İşte burada! Parmağından kayıp eldivenin içine düşmüş! Seni şaşkın tavuk!"

"Şaşkın tavuk mu?"

Adam mükemmel bir pandomimle, eldivenin içinden 'olmayan' yüzüğü çıkarıp baş parmağıyla işaret parmağı arsında tutarak ceketinin cebine koydu. Eliyle cebinin üstüne vurarak, "Bu yüzüğü mücevherciye götürüp küçültene kadar, burada saklayacağım." Etrafın sessiz takdirini kazanmış olmanın keyfiyle işaret parmağını kadına doğru sallamaya devam etti.

Kadın bir tiyatrocunun getirdiği deneyimlerinden, izleyicinin bu sessiz alkışlarının en az adam kadar farkındaydı. ve bu onu büsbütün delirtiyordu! Hele bir de, karşısında ona parmağını salladıkça, adamı boğası geliyordu.

Adam tekrar aralarında konuşuyorlarmış gibi normal sesine dönerek, "Kabul et, "dedi. "Başarılı bir yazar olmak için fazlasıyla yaratıcı bir tarafım var, öyle değil mi?"

"Bu palavracı olmakla aynı anlama geliyorsa, yeteneğini kabul ediyorum."

"Paris tiyatrosunda başarılı olmak için tam üç yıl çalıştım."

"Bu diyaloglarla başarılı olmak o kadar kolay değil. Daha çok fırın ekmek yemen gerek. Üç yılda olmadığına göre, bu ne zaman olacak acaba?"

"Ben... şey... insanın başarısızlığı kabullenmesi o kadar kolay bir şey değil. Şans Tannçası'nın aklına kötü şeyler getirir bu. Pekala, sen bu çok çok önemli toplumsal oyunlarda başarıya ulaşmak için daha kaç yıl emek vereceksin?"

"NE kadar gerekiyorsa, o kadar yıl."

"İşte, bu kadar. Şimdi, başarıya ve şan şöhrete giden o uzun yolda ilerleyebilmen için güç kazanman gerektiğini düşünecek olursak, önündeki istiridyeleri yiyerek işe başlayabilirsin. Kadın eldivenlerinden kurtulmuş olmanın getirdiği iştahla yemeğe koyuldu, ama bu kez adamın iştahı kaçmıştı.

Kadın çatalını ona doğru kaldırırken, "Ne oldu?" diye sordu.

"Şu istiridyeler bana kız kardeşimi hatırlattı."

207

pm1

"Oh, inci gibi bir kız kardeşin olduğunu mu söylemek istiyorsun? Yoksa, onu terk ettiğin için nasıl köpürdüğünü mü düşünüyorsun?" • "O istiridyeyi çok sever. O da erkek kardeşimizin şu kızın tuzağına düştüğünü ... yani, hemen evlenmeye kalkıştığını bildiren o mektuptan sonra doğru dürüst yemek yiyemiyordu. Ailesinin bunu onaylamayacağını bile düşüneyecek kadar kendini kaptırmış. Saat sekizi geçti ve zavallı kız kardeşim bir restorana gidip karnım bile doyuramayacak, çünkü bütün paralar doğal olarak benim cüzdanımdaydı."

"Doğal olarak mı? Parayı bir erkeğin taşıması neden o kadar doğal oluyormuş? Yine de, ben kardeşini hiç merak etmiyorum doğrusu." Dördüncü istiridyeyi bitirmiş, beşincisine başlamak üzereydi. "Eminim, şu anda o da ağabeyimle karşılıklı oturmuş, bir tabak istiridyeyi mideye indiriyordur. Çünkü Dieudonne.., (*) "Dieudonne mi?"

"Hiç üzülme çünkü Dieudonne senin ortada bıraktığın zavallı kız kardeşini bir yemeğe davet etmekten asla gpcunmaz! Her zaman doğru olan şeyi yapan bir insandır o. İlgi, şefkat, terbiye... tabii, karşısındaki insan da 'doğru' insansa."

"Ağabeyini fazla sevmiyorsun galiba?"

"Onu elbette ki çok seviyorum ama bazı taraflarını beğenmiyorum."

"Ben de kız kardeşimin bazı taraflarını hiç beğenmem." "Şu anda en şık restoranda olduklarından hiç kuşku yok. Ağabeyim en şık ve en gözde yerlere gitmeyi sever. Modası geçtiği anda da, hemen onun yerine geçen yerin müdavimi olur. Evet, şu anda gözü etrafta kimin onu izlediğini saptamaya çalışırken, kız kardeşine seninle nasıl hesaplaşacağını anlatıyordu. Kız kardeşin de, istiridyeli parmaklarını peçeteye silerken ona karşı seni savunmaya çalışıyordu."

"Bilmiyorsun işte! Şu dünyada beni savunacak en son insan kız kardeşimdir. Paris'e davetsiz olarak beni 'ziyarete' geldiğinden beri hayatımı cehenneme çevirdi." "Aferin ona."

"Ailemizden kalan mirastan kendine düşen payını her gün yeni giysiler alarak harcıyor, onu düzgün insanlarla tanıştırmadığım için

(*) Tanrı vergisi

208

sürekli başımın etini yiyor... Sen ne demek istedin öyle 'aferin ona' diyerek?"

"Sen de ne diye yapmıyorsun o zaman?"

Konuşma yine rayından çıkmıştı. "Neyi yapmıyorum?"

"Onu 'düzgün' insanlarla tanıştır."

"Benim tanıdığım 'düzgün' insan yok ki."

"Buna inanıyorum."

Garson ikinci siparişlerini getirdi. Kadın tabağına dalarak, "Desene, kız kardeşin kendini beğenmiş teki," dedi.

"Ağabeyimle çok anlaşacaklardır. Elit sınıfın arasında, can sıkıcı partilerde 'doğru' insanlarla, ve bundan sıkıcı

partilerde 'önemli' kişilerle pek mutlu olacaklardır. Sadece tek bir ziyafette bir Ermeni köyünü bir hafta doyuracak kadar harcama yaparak, altın işlemeli tabaklarda yemek yerler... sen ne yapıyorsun?"
"Bir iki not alıyorum. Aslında, hiçbir şeyi unutmam ama sen o kadar daldan dala atlıyorsun ki, yetişemiyorum. En azından daha sonra cevabını verebilmek için bazı şeyleri not almam gerekiyor."
"Cevap verememeni tercih ederim! Şimdi, yazmayı bırak da yemeğini ye. Soğuyor."
Ama Basklı yazmaya devam etti.
Etraftaki meraklı yolcular, damadın not defterine neler karaladığını görebilmek için kim bilir neler verirdi. Aşkla ilgili olsa gerek... belki de, kimsenin duymasını istemeyeceği 'mahrem' bir sözcük... Ah, şu gençler! Nihayet adam yemeğini yemeye başlayınca, etraf da rahat etti. Kadının dediği gibi, yemeği soğuyacaktı. Kadın akıllı başında birine benziyordu zaten. Bu evlilikte inisiyatifi ele geçirecek olan da kadındı... Kadın çatalının ucundaki tavuk parçasını öylece elinde tutarken dalmıştı. Kendi kendine konuşur gibi, "Ona hak veriyorum," diye mırıldandı.
"Dur, sakın açıklama. Ne demek istediğini tahmin etmeye çalışacağım. Erkek kardeşinin hakaretlerine karşı kız kardeşimin beni savunmamakta haklı olduğunu kast ettin, değil mi?"
"Yanıldın. Ben kendi kız kardeşimi suçlamıyorum demek istemişim. Zavallı aşık... her ne kadar bu aşkı hak etmeyen birine aşık olsa da."

209

"Ben de kendi erkek kardeşimi suçlamıyorum. Ailemizin roman-tik zaaflarının kurbanı oldu. Büyük büyük babam, büyük babam ve babam hep ilk gördükleri kadına aşık olup evlenmişler... köyde skandallar koptuktan sonra, tabii."

"Senin de yakında köyde bir skandal çıkarmaya niyetin var anlaşılır."

"Karşı koyamayacağım o müthiş kadın karşıma çıktığında, ailem razı olduğu an ömrümün sonuna kadar onu..."

"Ya ailenin rızasını istemiyorsa... kendi bildiği gibi bir hayat sürmek istiyorsa... özgür ve onurlu yaşamak istiyorsa."

"Senin kız kardeşinin ailenizin rızasına aldırmadığı belli."

"Haklısın. O kendini kaptırmış" Kadın çatalındaki tavuk parçasını ağzına atıp buğulanmış camlara baktı ve mırıldandı. "Kadınların Çağı."

Adam yüzünü buruşturarak yine konuyu kaçırdığını hissetti.

"Artık vazgeçtim."

"Sadece üç gün sonra yirminci yüzyıla gireceğimizi düşünüyordum. Bu yüzyıl kadınların yüzyılı olacak."

"Ama yirminci yüzyıla maalesef üç gün sonra girilmiyor. Daha bir yıl üç gün var. 1901 yılının Ocak ayını beklemen gerek."

"Evet, herkes böyle diyor ama ben bunu kabul etmiyorum. Belki matematik olarak doğrudur, ancak işin bir de duygusal tarafı var. Bu mantıkla açıklanamaz. Belki, şiirsel mantık!"

"Şiirsel mantık diye bir şey yok."

"Senin için olmayabilir ama benim için var. Kızlarım, onların kızları ve de torunlarımızın kızları artık yirminci yüzyılda doğacak. Bakarsın bir tanesi Fransa Başkanı bile olur."

"Sadece Fransa'nın Başkanı mı? Bence Avrupa İmparatoriçesi filan olurlar."

Kadın bu boyutu filozofça kabullenerək başını salladı.

Bir süre sessiz kaldılar. Kadın son tavuk parçasını kemiğinden ayırırken bir doktorun hastasını ustaca ameliyat eder gibi uğraşıyordu.

Adam, "Komik, değil mi?" dedi.

"Nedir komik olan? Torunumuzun kızının Avrupa İmparatoriçesi olması mı?"

210

"Yok. Zaten komik sözcüğü yanlış oldu. Aslında, ciddi bir şey. Bu karşılaşma bizim o ilk şoku atlatmamıza yardımcı oldu. Siz kardeşinizin yaramaz bir adam bulduğunu düşünüyordunuz. Biz de kardeşimizin fettan bir kadının tuzağına düştüğünü sanıyorduk. Onlann sadece biraz daha sakın kafayla düşünmelerini istiyoruz aslında. Diyelim, bir kaç hafta. Buna rağmen hâlâ evliliğin o fırtınalı denizlerine açılmaya istekliyseler, iki aile bir araya gelip telli duvaklı bir düğün yaparak onları hayatın dikenli yollarına bırakınız."

"Onları zaten hayatın dikenli yollarına bırakmış durumdayız. Bu da çifte mecaz oldu galiba."

"Çifte mecaz mı? Hani, bu konuda hiçbir şey biliniyordun?"

"Sanırım, ikimiz de bu konuda cahiliz. Her neyse, ben de onların evlenmesine artık o kadar karşı değilim demek istedim. Erkek kardeşinin kız kardeşime layık biri olduğuna inanırsam, tabii."

"Onun kesinlikle kız kardeşine layık biri olduğunu göreceksin. Bundan eminim. O çok... yani çok... bana benzer."

Kadın garip bir takım sesler çıkararak konuyu değiştirdi. "Şu yemeğini bitirmeyecek misin?"

"Hayır, sanmıyorum."

Kadın kendi boş tabağını onun önüne koyarak adamın yarım kalan yemeğini önüne çekti. "Bizden sonraki ilk trenle Cambo'ya gelecek olan o iki kendini beğenmiş de bizim gibi yumuşamış olacak mı dersin?"

"Hiç sanmıyorum. Ama ben kız kardeşimi idare ederim. Senin de erkek kardeşini yumuşatacağından eminim."

"Doğru. Sonuçta, iki ailenin telaş içinde Cambo'ya koşarak bir evliliğe engel olma hikayesi senin için iyi bir 'ucuz' fars konusu olacak."

"Ucuz mu? Hiç de değil. Çok zengin bir konu olacak. Bir trenin iç mekanı hiç de ucuz bir dekor sayılmaz, bunu bilirsin. Havalandırmalardan tren restoranındaki yemeklerin kokusu yayılırken, pencerelerden de uçsuz bucaksız panoramik görüntüler gelip geçecek..."

"Gecenin karanlığında mı?"

"Eh, bu maliyetleri biraz düşürür. Camlara buğulu bir hava verip ara sıra bir istasyon ya da köyden geçiyormuş izlenimini verecek ışık

211

oyunlarıyla işi halledebiliriz. Ve müthiş bir son düşünüyorum! Şöyle üç gün üç gece süren çifte düğün! Hem komik hem de müthiş gösterişli bir kapanış!" "Çifte düğün mü?"

"Elbette! Hikayenin sonu buraya doğru gidiyor. Önce olayları başlatan günah keçileri, rahibin önüne gelir... sonra iki kendini beğenmiş rahibin önünde iyi günde kötü günde sadece ve sadece sınıf atlayacaklarına dair evlilik yeminlerini ederler. (Bu arada, köyün egzantrik delisi sanılan adamın köyün egzantrik trilyoneri olduğu ortaya çıkar. : Viskont de Fric von Gottlot!) Ardından en dokunaklı sahne gelir: Işıklar kısılır, mendiller hazırlanır. Gençlerin bu mutluluğu karşısında, oyunun yaşlı karakterleri de heyecana gelir ve senin babanla benim annem bir gümüş yıldönümüne daha heves ederek evlenirler. Ölmüş eşlerine saygı duruşu! İşte sana çifte düğün! Hatta, üçlü düğün! Dur bir dakika! Bir şey unuttum." "Ben de merak ediyordum..."

"Adelaide Halan için birini bulmam gerek. Ah, evet. Pimpirik Hippolyte! Bu bize oyun içinde ikinci bir tema çıkarır. Evde kalmış aşka hasret Hala'nın da tamamen bu rastlantılar sonucu yine rastlantısal olarak bir koca bulması..."

"Zaten farslarda en olmayacak şey bu rastlantılar! Aptal ve ucuz rastlantılar! Uydurma işler!"

"Ama rastlantılar ölümlü insanlar için kaderin ta kendisidir. İnsanların hayatında rastlantılar esastır."

"Ben böyle düşünmüyorum. Rastlantılar esasmış! Hih! Sizin gibi hikaye yaratmaya çalışan yazar bozuntularının uydurmaları bunlar! Yok, kurbağa prense dönüşür... aslına bakarsan, gerçek hayatta prens kurbağaya dönüşür."

"Evet, 'gerçek' hayat - hem de dikenli yolları olan 'gerçek' hayat-rastlantılarla örülür. Bugün benim arabaları karıştırmamın sonucunda olanlara bak! Bu bir rastlantı değil de, nedir?" Hemen not defterini çıkardı. "Bunu yazmalıyım. Hiç fena değil. Prens-kurbağa örneği."

Garson tabakları toplayıp tatlı siparişlerini almak için uzun süredir bekliyordu. Sonunda, onu fark ettiler. Garson siparişleri alıp masalarından ayrılı ayılmaz kadın, "Ne olmuş bizim karşılaşmamıza?" diye konuya geri döndü.

212

"Bizim karşılaşmamızın art arda bir takım diğer rastlantılara neden olduğu kesin. Bunu kabul etmek zorundasın."

"Hiç de böyle bir şeyi kabul etmiyorum! Kardeşlerimizin yanlış bir evlilik yapmasına engel olmak için onların yanına gitmemiz son derece doğal. Burada hiçbir rastlantı filan yok! Ağabeyimle ikinizin de Lafitte-Caillard Seyahat Acentası'na gitmenizden zaten bir rastlantı yok, çünkü herkes seyahat biletleri için oraya gider. Rastlantı bunun neresinde? Sonra, Paris'te bütün kiralık atlı arabalar aynı renktedir ve kuyruk boşaldıkça öne doğru ilerledikleri için arabam karıştırmam da son derece doğaldır. Hadi yanlış arabaya bindin, diyelim. Benim içerde uyuyor olmam hiç rastlantı değil. Bir gece önce Sophie'yi düşünmekten gözümü kırpmamıştım ve orada uyuyakalmam çok doğaldı."

"Buna tipik farslarda görülen kişilik kargaşası diyemiyoruz, öyle mi?"

"Hiç ilgisi yok! Ayrıca, ağabeyimle senin biletleri ve paraları cüzdanınızda taşıyor olmanız da bir rastlantı değil. Bu sadece aptal, baskıcı erkeklerin her zaman yaptığı bir şey. Biz kadınların da biletsiz ve parasız kalmamız, aslında, yapmamamız gereken bir şey. Hayır, efendim. Burada rastlantılar filan söz konusu değil. Bu koşullarda beklenen olaylar beklenen şekilde gelişti, o kadar."

"Evet, ikimizin de tiyatro dünyasında olmamız da bir rastlantı sayılmaz o zaman." Adam onu bu noktada kıstırmıştı.

"Eh, belki bu..."

"Gördün mü!"

"Yine de, bir başka açıdan bakacak olursan, bu da rastlantı sayılmaz."

"Öyle mi?"

"Şöyle düşün: İki kişi dünyanın herhangi bir yerinde karşılaşiyor. Elbette, ikisinin benzer taraflar olacaktır. Burada bir rastlantı söz konusu değil."

"Değil mi?"

"Hayır, çünkü zaten iki insan aynı yerde bulunuyorsa karşılaşmalar* doğaldır. Anlıyor musun?"

"Hımm."

"İkisi de o sabah kahve içmiş, gazetesini okumuştur. Aynı yüzyıl-

213

da, hatta aynı ülkede doğmuşlardır. Belki ikisi de solucan yemeyi se-viyordur ve sabahları ikinci kattaki dairelerinden sokağa atlayıp günlük egzersizlerini yapmak için tekrar merdivenlerden çıkarak evlerine dönüşüyorlardır. Bunların hiçbirini rastlantı olarak değerlendirilemez."

"Değerlendirilemez, öyle mi?"

"Bunlar sadece sıradan, doğal benzerliklerdir. Ama eğer bu benzerlikler olmazsa, o zaman iki insanın karşılaşmasına bir rastlantı denebilir. Anlıyor musun?"

"Anlamaya çalışıyorum."

"İkimizin de tiyatro dünyasında bulunması, ihtimaller hgsabma uygun bir ihtimaldir. Bu benzerlik olmasaydı, o zaman karşılaşmamız bir rastlantı sayılabılırdı. Dolayısıyla, şu koşullarda bir rastlantı değil, bunun tam tersidir. Tamam mı?"

Adam bir an için ona baktı. "Bir rastlantı sonucu, Cizvit okulunda mı okudun acaba?"

"Kızlar papaz okuluna gider mi hiç! İşte, saçma bir ön yargın daha."

"Tamam. Anladığım kadarıyla, eğer bugünkü karşılaşmamızı kaleme alıp bir oyun yazarsam, ucuz farslardaki ucuz rastlantıları kullanmış sayılmam, değil mi?"

Kadının kaşları çatıldı. Bunun tam tersini savunurken bir anda kendini ters tarafta buluvermişti.

Adam güldü. "Oyunu dörtlül değil de, beşli bir düğünle kapamayı düşünüyorum. Rastlantıların başı olan yazarın kendisi ve aktris kadın."

"Oh!" Kadın heyecanlanmıştı.

"Ama bu çok gülünç olur."

"Evet, elbette... ama neden gülünç olsun?"

"Aynı anda beş düğün biraz fazla olur. Hem yazarla aktris tiyatronun içinden insanlardır. Evlenmeleri imkansız."

"Evet, imkansızdır... neden imkansız olsun?"

"Birinci neden: Bu çok beklenen bir sonuç olur. İzleyici daha yazarın arabaya adımını attığı andan itibaren bunu beklemeye başlar. Sonra tıbbi ve dini bir takım karışıklıklar da söz konusu."

"Tıbbi... ve... ?"

214

"Dini. Şimdi, düşün: Birinin erkek kardeşi diğerinin kız kardeşiyle evlenince, bu ikisi akraba olur. Her biri ikişer kez baldız ve kayınbirader durumuna düşer. Bir de anne babalar evlenince, herkes üvey kardeş haline gelecek. İncil'de böyle şeylere yer yoktur. Ve tıbben bu tür evlilikler kesinlikle onaylanmaz. Yine de benim sorunum, bu son ilci karakteri evlendirip evlendirmemek değil."

"Demek bu değil?"

"Hayır, hayır. Benim esas sorunum oyuncu kadrosu bulmak. Yazar için belki o kadar büyük bir sorunla karşılaşmayabilirim. Şöyle akıllı, yakışıklı, kadınları büyüleyici bir aktör bulabilirim. Tabii, kişilikli biri olması da şart. Ama kısa etekler giyerek toplumsal değişikliklerden yana bir kadın... trendeki görevliyi kovarak torununun kızının Avrupa İmparatoriçesi olacağını iddia eden ve aynı zamanda da yazar kadar büyüleyici bir aktris bulmak zor. Hem bu saçmalıkları yapıp hem de güzel, hoş, tatlı bir kadın... yani, yarattığım bu karakterde hayran olduğum tüm taraflarıyla gerçek birini bulmak hiç kolay değil. Böyle bir oyuncu bulmak için çok ama çok uğraşmam gerekir. Rolünü hakkıyla oynayacak biri olmalı; öyle işin henüz başında bir oyuncu olmaz. Uzun bir tiyatro geçmiş olan birini bulmam... Ayyy!" Kadın adamın elini var gücüyle çimdiklemişti. Adamın etini koparıncasına giriştiği bu saldırıdan sonra, masum masum elini masanın üstüne doğru çekip sanki sadece parmak uçları-yla hafifçe ona dokunuyormuş gibi yaptı. El ele tutuştukları söylenemezdi. Kimse bunu iddia edemezdi. Sadece kadının eli masanın üstünde, adamın eline hafiften değiyordu... eh, ne yapsın yani? Elini havada mı tutsun? Adam kadının bu hafif dokunuşunu, içinde fırtınalar koparak hissediyordu ve kendi elini kıpırdatmaya korkuyordu. Kadın ona hafifçe dokunuyor olduğunu fark edip elini tamamen çekerse diye ödü kopuyordu. Aslında hiç de bu kadar korkmasına gerek yoktu.

Garson tatlıları getirdi ve kadın kendi düşüncelerine dalmış bir halde tatlısını yemeye başladı. Eli hâlâ adamın eline değiyordu. Ama adam kendi tatlısını yiyemiyordu çünkü masanın üstünde duran sağ eliydi. Ve elini çekmektense ölmeyi yeğlerdi.

"Tatlıyı yemiyor musun?"

215

"İştahım yok." Bu kocaman bir yalandı. İştahı fazlasıyla açılmıştı ama yemek yemek için değil.

"Emin misin?" diyerek kız onun tabağını kendi önüne çekti. Adam bu paylaşmanın yakınlığı ve derin anlamı üzerinde düşündükçe kalbi yerinden fırlayacak gibi oluyordu. Kadının ikinci tatlıyı da bitirmesini bekledi ve o anda ikisi birden konuştular.

"Sahi, diyecektim ki..."

"Sana bir şey soracağım..."

"Ne soracaktın?"

"Yok, önce sen."

"Sahi, adının ne olduğunu merak ettim."

"Ben de aynı şeyi sana soracaktım," dedi kadın.

"İşte, buna rastlantı derim!"

"Hiç de değil!"

Bu öykü Robert W. Chambers tarafından yazılmış ve New Harper's adlı aylık derginin 1903 Ağustos Avrupa baskısında yer almış bir öyküden esinlenerek yazılmıştır. (Cilt CVII, no. DCXXXIX). Mr. Cham-bers'a minnettarlığımı belirtir, varislerinin benimle temasa geçmesini beklediğimi bildiririm.

216

ELMA AĞACI

Dul Bayan Etcheverrigaray arazisinin tam sınırında, hemen pırasa tarlasının bitimindeki elma ağacıyla pek gururlanırdı; pırasaları da köyün en iyi ürünüydü zaten. Komşusu ve ezeli rakibi Madam Utuburu da, herkesin gıpta ettiği küçük yeşil biber tarlasının dibindeki elma ağacından aynı şekilde gurur duyardı. Köyün huzuru için, burada, iki ayrı elma ağacından değil de, tek bir elma ağacından bahsettiğimizi belirtmek istiyorum. Bu iki toprak sahibi hanımefendilerin tam sınırında çıkan elma ağacı, gerek köyün gelenekleri açısından gerek yasal

açıdan, ortak mülk addediliyordu. İşte bu elmalar, Adem ile Havva'dan bu yana günah meyvesi olarak rolünü sürdürerek, bizim köyde de kaçınılmaz bir tartışma konusu olmuştur.

Tüm dünya bilir ki, Basklılar ne küçük hesap insanıdır ne de açgözlüdür. Dolayısıyla, köyümüzün folkloruna geçmiş bu elma kavgasının sebeplerini başka yerlerde aramak gerekir. Bu da, aslında, ömürlerini topraklarını ekip biçmeye vermiş bu iki hanımefendi arasındaki rekabettir. Gençliklerinde biri köyün en güzel kızı, diğeri ise en zarif ve büyüleyici olanıymış ama yıllar geçtikçe hangisinin hangisi olduğu biraz karışmış. Ve maalesef, gençliklerindeki bu niteliklerin kanıtı olacak hiçbir iz de kalmamış. Kaderin bir cilvesi olarak, bu iki genç kız da yakışıklı ve ele avuca sığmaz Zabala'ya aşık olmuş. Tabii, o zamanlar daha Tek Bacak Zabala lakabı ortada yok. Henüz adil Tanrı onun bilinmeyen fakat kesinlikle nefesine hakim olamadığı bir günahı yüzünden Büyük Savaş'ta bir bahaneyle tek bacağım almamış. Neyse ki, Tanrı'nın oğlu İsa günahkar Zabala'ya bacağını bağışlayarak yine iyilikseverliğini göstermiş.

217

Köy halkı bu iki genç bayanın aynı adama aşık olduğunu nereden biliyor, diyeceksiniz. Çok basit, çünkü festivallerde onunla dansa kalkmaya tenezzül bile etmedikleri gibi, bizim yakışıklı çapkın herhangi birine bir laf atıp göz kırpacak olsa hanımefendiler burunlarını kaldırıp başka tarafa bakartmış. Dahası, köydeki bütün kadınlar bu iki genç bayanın işe yaramaz Zabala için, 'Xiberoa'da tek erkek o kalsa bile onunla evlenmeyiz,' dediklerine tanıklıktır. 'Rahibe olurum, fahişe olurum, Protestan bile olurum! Gerçi, kimse bu kadar da ileri gideceklerine inanmamış ya.

Bağışlayıcı olduğu kadar da kurnaz olan Tanrı, bizleri cezalandırmanın yollarını çok iyi bilir. O bizim isteklerimizi ve dileklerimiz bir türlü yerine getirmedeği gibi, bazen de 'ol' diyeceği tutar. Fakat bizim hanımefendilerin durumunda kararsız kaldığından, Zabala'yı hiçbirine bağışlamamış ve Zabala'yı Kayzer William'i cezalandırmak üzere uzaklara Belçika'ya yollamış. Bu kötü Kayzer'in manastırlardaki rahibelerin ırzına geçerek süngüsüyle bebekleri katlettiğini o dönemin askerleri anlatırdı zaten. Sonuç olarak, Zabala üç yıl sonra tek bacağıyla köye dönmüş. Bask dilini unuttuğu, Fransızca sözcükler sıkıştırarak konuşuyormuş. Gördüğü yerleri, işlediği günahları ballandıra ballandıra anlatmış, köylüler de ona yokluğun-daki olayları aktarmış. Zabala duyduklarına inanmamış! Bizim iki bayan tam hasat zamanındaki festivalde, beklentilerinin çok altında birer çobanla evlenmiş ve evlilik tarihleri herkesçe çok iyi bilindiğinden, her ikisinin de yedi ay sonra birer bebekleri olduğu iyice hesaplanmıştı. İlk evliliklerde hamileliğin kısa sürmesi, bizim köyde hiç kınanmaz çünkü bu, Tanrı'nın evlenene kadar bekaretini ve iffetini koruyan genç kadınlara merhamet ederek onları ödüllendirmesi anlamındadır. Ama ikinci hamileliklerde, korunacak bir iffet söz konusu olmadığından süre uzar. İnsanoğlunun her şeyi kitabına uydurarak adaleti ve dengeyi nasıl ayarladığı inanılmaz, öyle değil mi? Ve bütün bu ayarlar içinde, Tanrı'nın günlük hayatımızın ne kadar içinde olduğunu gözden kaçırmamak gerekir.

Yıllar içinde çoban Etcheverrigaray sürüsünü yavaş yavaş büyütürken bir arazi almış ve karısı bu araziyi köyün büyük takdirleriyle adam etmiş. Tabii, biraz da kıskançlık yarattığını itiraf etmeliyiz. Kocasını ise vaktini, Vali'nin kafe/bar şeklindeki toplantı yerinde geçire-

218

rek sürekliliği 'bir tek' atarak değerlendirmiş. Sonunda, hiçbir hastalığı olmaksızın eceliyle ölmüş ve zavallı Dul Bayan Etcheverrigaray kendi alın teriyle dışından tırnağından arttırarak ekip biçtiği topraklarında iki yakasının ucunu bir araya getiremeyecek durumlara düşmüş. Sonunda, tekrar durumunu düzeltmiş.

Madama Utuburu'ya gelince, onun kocasının düşkünlüğü bambaşka bir hikaye. Zavallı şanssız bir adammış. Büyüklelimizin dediği gibi, şanssız adamın başına şanssızlıklar gelir. Diyelim ki, yağmur ve gök gürültüsü kıyamet gibi... şimşekler çakıyor... mutlaka Utubu-rular'ın sürülerinin bulunduğu yere yıldırım düşer! Diyelim, bir mevsim Utuburular'ın koyunları kuzular doğurdu... tam o yıl yün fiyatları düşer. Ama köy halkı Utuburu'nun bu şanssızlığına pek o kadar da üzülmezmiş çünkü başına şanssızlıklar gelen şanssız bir adam aslında işlediği günahlar yüzünden Tanrı tarafından bir anlamda cezalandırılır. İsteddiği kadar gizlice günah işlesin, istediği kadar zekasını kullansın. Ayrıca, bu adamın şanssızlığı köy halkına da dokunuyormuş çünkü Utuburu için yün fiyatları düştüğü zaman bütün köy halkı için de yün fiyatları düşmüş oluyor - o masum ve aslında şanslı insanlar da bundan etkileniyormuş.

Derken, Utuburu'nun uzak bir akrabasından kalan mirası duyduk. Köy halkının nasıl sevindiğini düşünün artık! Ama işte, Tanrı'nın işi, Utuburu hayatındaki en mutlu anında nehre düşüp boğulmuştu.

Avukatların tırtıkladıkları bu mirastan geriye kalan parayla Madam Utuburu, Etcheverrigaray'm hemen bitişindeki küçük evi alabilmişti.

Ve kadıncağız dışını tırnağına takıp çalışarak köyün en güzel bahçesi değilse de, ikinci güzel bahçesini yarattı. Tabii bu sıralama, bir bahçenin ürününün pırasa mı yoksa küçük yeşil biber mi olması gerektiğine göre değişebiliyordu.

Böylece kader bu iki rakibi tekrar bir araya getirmişti. Köyün bir ucundaki evlerinde birlikte yaşlanacaklardı. İki kişi de dul kalmıştı. İkisinden de birer oğlu vardı. Sevgilerini verecek ve hayallerini süsleyecek tek bir oğulları.

Etcheverrigaraylar'ın oğlu önce köyün ana okulunda, sonra Mau-leon'daki orta okulda ve derken Bayonne'deki lisede çok zeki ve çalışkan bir çocuk olup çıktı. Sonuçta, Paris'te üniversiteye gitti. Tabii

219

ki, bu başarılar onu her ne kadar evden uzaklaştırıyorsa da, annesi her şeye rağmen giderek oğluyla gurur duyuyordu. Ne var ki, komşusu Madam Utuburu'ya bu başarılı oğlunu gösterme şansını bu uzaklık dolayısıyla her geçen gün biraz daha kaybediyordu. Oğlu ona önceleri kısa da olsa mektuplar yazıyor, köyün rahibi

mektupları Dul Bayan Etcheverrigaray'a okuyordu. Dul Bayan Etcheverri-garay bu mektupları ezberleyene kadar tekrar tekrar rahibe okutuyor ve nehirde çamaşır döverken diğer kadınlara satır satır oğlunun yazdıklarını aktarıyordu. Derken bir gün oğlan bir kitap gönderdi. Kitabın kapağında adı yazdığından, rahip bu kitabı onun yazmış olduğu sonucunu çıkartmıştı. Kitap tropik iklimlerde tarım üzerine o kadar bilimsel şeylerle doluydu ki, rahip bile bu lafların çoğunu okuyamıyordu. Daha sonraları, oğlan Brezilya ya da öyle bir yerde öylesine önemli bir pozisyona getirildi ki, kimse bir daha onun yüzünü görmedi.

Utuburu'nun oğluna gelince; kısa okul hayatında okul binasına verdiği hasardan başka kendini gösterdiği bir alan olmadı. Ama bu da köy halkının abarttığı kadar büyük bir hasar değildi açıkçası. Gerçi, çocuğun başka yetenekleri vardı. Milli sporumuz jai-alai dalında köyümüzün yetiştirdiği en başarılı oyuncu oldu. Bu çok önemliydi, çünkü dünyaya Andoni Elissalde adını tanıtan da bizim köyümüz olmuştu ancak köyümüzden çıkan bu efsanevi kahraman 1873' den 1881 yılına kadar ününü sürdürmesine rağmen, kafasına yediği bir top darbesiyle Tanrı'nın aciz kulları arasına katıldı. Genç Utuburu önce köy takımında kendini gösterdi, sonra Bayonne'ye transfer oldu ve oradan da tüm İspanya ve Güney Amerika'da maçlara katıldı. Xibero halkının yüzünü güldüren bir çocuk oldu. Gerçi, o da köyden ve gururlu annesinden giderek uzaklaşıyordu. Madam Utuburu ise, gazete kupürlerini biriktirerek gururlanmaya devam ediyordu. Oğlunun adının geçtiği gazete sayfasını olduğu gibi kesip saklıyordu zira yanlış bir yeri kesmekten korkuyordu. Malum, o da komşusu gibi, insanın inançlarını tehlikeye sokan okuma yazma yeteneğine sahip değildi. Güney Amerika'da bir maçtan sonra, genç Utuburu da Arjantin ya da öyle bir yerde büyük paralarla yeni bir takıma alındı. İki kez maçta çekilmiş fotoğraflarını ve bir kez de üzerinde güzel ama pek ahlaklı sayılmayan bir kız resmi olan rengarenk ipek bir yastık göndermişti. Üzerinde ayrıca bir yazı vardı: Buenos Aires'ten Sevgiler.Yastığın arka tarafında'Madre' sözcüğü işlenmişti. Köyün rahibi bunun Madam Utuburu kadar Meryem Ana'ya da bir ithaf olabileceğini söyledi. Ama her iki durumda da, çok ince bir davranıştı.

Sonuçta, genç Utuburu da son kez derin bir anne sevgisi göstererek ortadan kaybolmuştu.

Bundan sonrasında -normal olarak- bu iki dul bayanın kendilerini bahçelerine verip, Tanrı'ya inançlarının mutlaka karşılığını göreceklarına inanarak siyah şallarına sarınıp her Pazar kiliseye gitmesi beklenirdi. Her yaşlı insan gibi, onlar da giderek kabuklarına çekilip unutulacaktı. Ama bu iki kadını bambaşka bir kader bekliyordu. Önce, aralarındaki rekabet giderek kızıştı. Başlangıçta sadece birbirlerinin duvarlarından kafalarını uzatıp birbirlerine moral bozucu laflar atarken, yıllar içinde geçmişlerine dönüp imalı ama acı dokundurularla birbirlerini çekiştirmeye başladılar. Madam Utuburu o ayyaş herifi çektiği için Etcheverrigaray'm bir azize olduğunu söylüyor, ama o adam bu kadını nasıl çekti diye sokuşturuyordu. Diğeri ise merhametli iç çekişlerle şanssız bir adamın karısı olmadığına şükredip, zavallı adamcağız her şeyden şanssızdı, diyordu. 'Karisından bile!' Bu arada, taraflar oluşmuştu. Utuburu taraftarları her Salı günü nehirde çamaşır yıkamaya giderken ellerinde genç Etcheverrigaray'm kitabı aralarında konuşuyorlardı. 'Bir kuş bile avlamasını bilmeyen çoban çocuğunun adam olup annesine bir Noel armağanı bile göndermemesine adam olmak mı denir!' Etcheverrigaray taraftarları ise, o ipekli yastığın da ne anlama geldiğini bir tülü anlayamadıklarını ve zavallı kadıncağızın -dokuz ay değilse de- yedi ay karnında yılan beslediğinden dem vurarak, anasına bir hediye bile almayan çocuğa çocuk mu denir, şeklinde karşılık veriyorlardı.

Aylar, mevsimlere ve mevsimler yıllara dönüştü. Köyümüzün bulunduğu vadiden bir yol geçti ve savaş sonrası telsiz radyolarla Paris'in sesi köyümüze ulaşarak gençlerin yüreklerine özenti ve özlem tohumlarını atmaya başladı. Büyüklerimizin bir deyişi vardır: Gençlik yok olursa, insanlar daha çabuk yaşlanır. Bu iki dul kadın için de

220

221

öyle oldu. Bir zamanların yarınlarla dolu umutları, bir anda küllenmiş bir geçmiş yığını haline dönüşmüştü. Önceleri ağır ağır ve gizli gizli, ama birden ani bir hızla ikisi de yaşlanmıştı. Her şeye rağmen bahçelerinde köyün en iyi ya da ikinci en iyi ürününü yetiştirme gayretiyle çalışıp duruyorlardı. Rekabetleri sürdükçe, köy halkı da bu atışmalarla eğleniyordu. Taa ki, Elma Kavgası başlayana kadar.

Bu elma ağacı iri budaklarına rağmen, her yıl İsa'nın kanı dediğimiz ortası kırmızı benekli etli etli elmalar vermeye devam ediyordu. Artık İsa'nın kanı diye bilinen bu elmalar kalmadı ama eskiler 'nerede o eski elmalar' diye gençlere bugünkü hiçbir şeyin eskilerin yerini tutamayacağını hâlâ bu örnekle anlatmaya çalışırlar. Köydeki o eski bayram günleri, köyün havası ve suyu, saygılı ve terbiyeli gençleri... bir de elmaları!

Elma ağacı tam iki arazinin sınırındaydı ve bu iki araziye ayıran duvar bile ağacın büyüyen gövdesiyle itile itile yıkılmıştı. Öyle ki, duvar ağacın her iki tarafında bitiyordu. Dul bayanlar, dolayısıyla, ağacın kendi arazilerine doğru sarkan dallarındaki elmaları toplayarak adil bir şekilde elmalarını paylaşıyorlardı. Burada kimin ne kadar ince hesap yaptığı anlaşılmasın diye, iki dul ayrı ayrı günlerde elmalarını toplardı.

Yine de, hangi dalın hangi sınıra girdiği her yıl tartışma konusu olurdu. İki de, bu tartışmaya neden olacak bazı tartışmasızca sınıra dahil olmayan dallara el sürme riskini göze almadığından, Tanrı'nın yer çekimi gücü olarak hakemliğini bekler ve mevsim sonunda kendi topraklarına düşen elmaları toplarlardı. Ama Şeytan'm bir rüzgar gibi araya girip bazı tartışmasız elmaların yanlış tarafa düşmesine neden olduğu zamanlar da vardı. Tabii, bir de her yıl duvarın üstüne düşen elmalar sorun yaratıyordu. Birbirlerine her ne kadar çamur atsalar da, iki dul bu kimseye ait olmayan duvar bölgesindeki elmalara dokunmamaya çalışır ve orada öylece çürümelerine göz yumardı. Bu konuda herkesi Tanrı affetsin.

Köy köy kamyonuyla dolaşarak ekmek satan Licq'den gelen soysuzun teki, bütün Licq köylüleri gibi aç gözlülü biriydi ve bu elmalara göz koymuştu. Az bulunan bu İsa'nın kanı için fiyat kırmaya bakıyordu. İki kadın arasındaki rekabeti bilen bu Licq köylüsü, sözüm ona, ikisine de fırsat vererek her birinden beşer sepet elma al-

222

mak üzere uzun hesap ve tartışmalar sonucu bir uzlaşma sağlamıştı.

Ertesi sabah Etcheverrigaray erkenden sepetlerini doldurmak için bahçeye bir çıkmış ki, ne görsün! Hırslı komşusu daha da erken davranıp olmuş elmaları topluyor bile! İki kadın asla aynı günde toplama işi yapmadıkları halde, o gün ekmekçi akşam üzeri malını almaya geleceği için, birbirleriyle hiç konuşmadan işe koyulmuşlardı. O yıl elmalar her ne kadar iri ve lezzetliyse de, daha azdı. İşte, Tanrı adaleti. Bir eliyle verir, öbürüyle alırdı bazen. Etcheverrigaray kendi tarafına düşen elmaları toplayıp bitirdiğinde, sadece dört sepet doldurabilmişti. Tabii, dolu sepet kavramını, bu durumda, mümkün olduğunca serbest bir anlayış içinde değerlendirmişti. Komşusuna göz atarak onun da kendi tarafındaki dallarda hiç elma kalmadığını ve bir sepetinin hâlâ boş durduğunu fark etti. Komşusunun dolu sepet anlayışı ise, 'boş olmayan' bir sepetle eşdeğer tutulmuştu! O sırada, Etcheverrigaray komşusunun duvarın üstüne uzanıp 'kimseye ait sayılmayan' bölgedeki dallardan kendi topraklarına 'dahil olabilecek' bir sarkma açısı araştırmasına girdiğini gördü. Buna inanmamıştı! Ve de öfkelenmişti! Bu Utuburu denen utanmaz, aralarındaki sessiz anlaşmayı resmen 'ihlal' ediyordu! Hemen ondan önce davranıp, o da 'kimseye ait olmayan bölgede' muhtemelen kendi sınırına giren dallardaki elmaları toplamaya başladı. Utuburu da, demek Etcheverrigaray denen utanmaz oyunu böyle oynuyor, diye hırslanarak, tartışmalı dallardaki elmaların, bu koşullarda, 'nefsi müdafaa' olarak kendi hakkına düşüğü mantığıyla toplamaya başladı. Bir intikam ya da kan davası olacak değildi ya!

Sonuçta, iki kadın aynı dalın kendi taraflarına düşen kısmındaki elmalara el attı. Utuburu, rakibinin tam dala uzandığı bir sırada, dalı ona doğru itmiş bulundu. Etcheverrigaray, "Demek öyle!" diye kendi kendine hak bularak, 'Şimdi görürsün sen!" dedi ve dalı tuttuğu gibi elmaları toplamaya devam etti. Öte yandan. Utuburu da kendini aynı şekilde haklı görerek, 'Seni açgözlü kadın!" diye bağırarak dalı kendine çekti. Etcheverrigaray dalla birlikte duvarın ortasına doğru sürüklenirken bir yandan can havliyle bağınıyor ama dalı bırakmıyordu. Utuburu bu arada son elmayı da koparıp dalı

223

bırakıverdi ve Etcheverrigaray boş bulunarak havada uçup pırasa tartasının ortasına düştü. Toparlanıp bağırma fırsat bulamadan, köylülerin yavaş yavaş etraflarına toplandığını gördü. Utuburu'nun tartışmalı dallardan birinden hâlâ elma toplamakta olduğunu gören köylüler bayağı eğlenmeye başlamışlardı. Etcheverrigaray kendi kendine kalkıp üstünün silkeleyi ve ağaca saldırdı. Artık yılların birikimiyle ağızlarına geleni söyleyerek kıyasıya bir çekişmeye girmişlerdi. Tanrı biliyor ya, Bask dili de bu tür kavgalarda söylenecek her türlü sözcüğe sahip, zengin bir dildir. Cennetten çıkma, meleklerle özgü bir dil.

Bir an için iki kadın aynı elmaya saldırdığında, elleri birbirine değdi ve ikisi de tiksinererek irkildi. Etcheverrigaray bu fırsatı az önceki aşağılanmasına karşılık olarak kullanmak üzere dalı var gücüyle kendine çekti. Utuburu dala uzandığında, gerilmiş olan dalı bırakacak ve ...

... ama dal kırılıverdi. Böylece Etcheverrigaray kendini tekrar pırasa tartasının ortasında buldu. Kalabalık artık kahkahalarla olayı seyrediyordu. Etcheverrigaray utanç ve öfkeyle oturduğu yerden komşusuna gelişini geçmesini sayarak ağızına geleni sayıyordu. Utuburu hâlâ kırılan daldan kendi bahçesine dökülen elmaları toplamakla meşguldü. Etcheverrigaray ellerini gökyüzüne doğru kaldırarak, "Tanrım!" diye haykırdı.

"Şu yağmacılığa bir bak!" Diğeri, elmaları toplamaya devam ederken, aceleyle bir haç çıkarıp Meryem Ana'ya küçük İsa'nın kulaklarını kapaması için dua etmeye başladı. "Bu iffiracı kadının ağıza alınmaz kötü sözlerini o kutsal bebek duymasın, Tanrım!"

Ne olduysa oldu... artık kimin hangi lafla tahrik olduğunu saptamak imkansızdı. Sonuçta yaşlı dullardan biri diğeri bir el hareketi yaptı, öteki ona avuç avuç çamur fırlatmaya başladı ve kalabalık bu eğlenceyi bir drama dönüşürecek saç saç bir kavgayı önlemek için onları ayırmaya çalıştı.

Bu elma kavgasının sonuçlarını şöyle değerlendirebiliriz. Utuburu her şeye rağmen boş olmayacak kadar doldurduğu sepetlerini ekmekçinin binbir dereden su getirmesine rağmen, açgözlü Licq köylüsüne kabul ettirdi. Etcheverrigaray ise, son gayretleriyle beşinci sepetini de adamakıllı doldurmuştu. Ama ne dersiniz deyin, köy-

224

lünün gözünde zaferi kazanan yine de Utuburu oldu çünkü iki kere poposunun üstüne düşen o değildi! Olayı izleyen bir kaç hafta boyunca, pazaryerinde kadınlar her iki dula masumane sorularla ve şefkatli bakışlarla yanaşıp konuyu açtığında, Utuburu açgözlü komşusunu dava edeceğini söylüyor; Etcheverrigaray ise, o adı kadının ekmekçiye eksik elmalarını kabul ettirmek için karşılığında kim bilir neler teklif ettiğine dair imalı laflar ortaya atıyordu. "Ekmekçi de, etleri sarkmış o çirkin kocakarıya karşı nefesine hakim olamayıp cehenneme gitmeyi göze alabilirdiye, bilmem artık!"

Bundan sonraki yıllar içinde, iki yaşlı dul hiç eksilmeyen hatta giderek artan' bir hırsla bahçelerini köyün en iyi bahçesi haline getirmek için yılmadan çalıştı. Ne var ki, açık havada çalıştıkça ikisi de güçlendikçe güçleniyor, gelen geçenin övgüleriyle şevklendikçe şevkleniyordu. Tabii, bu övgülerin çoğunun iki dula büsbütün kızıştıracak şekilde düşünülmüş olduğunu da dikkate almak gerekir.

Derken, yağmurlu ve soğuk bir sonbahar günü Tek Bacak Zabala öldü. Aslında, ölümünün yaşlılıktan başka belirli bir sebebi yoktu. Sonunda hepimizin başına gelmeyecek mi?

Zabala'nın bir ailesi yoktu ama köyümüzün insanıydı. Dolayısıyla hepimiz cenazesine katıldık. Yağmurun altında rahibin bu fırsatı fazlasıyla değerlendirerek, hepimizin bir gün toprak olacağını ve buna yavaş yavaş kendimizi hazırlamamız gerektiğini, hatta, ölüme yaklaştığı halde günahlarından arınmayı hiç mi hiç düşünmeyen pek çok köylümüzü ismen sayabileceğim ancak bu kutsal töreni böyle bir amaca kullanamayacağını anlattı durdu. Törden sonra kadınlar evlerine ve işlerinin başına dönerken, erkekler de Vali'in kafe/bar şeklindeki toplantı yerine yollandı. Zabala'm ruhuna bir kadeh bir şey içmeleri gerekiyordu... hatta, belki birkaç kadeh. Mezarın başında sadece köyün iki yaşlı dulu kalmış, nasırlı ellerinde birer tespih, yağmurun altında belki bir saat belki iki saat beklemişlerdi. Artık yağmur içlerine işlemiş, dişleri takırdamaya başlamıştı. Ama inat bu ya, hiç biri önce ayrılmayı yediremiyordu. Değerlendirmeye göre, mezarın başından önce ayrılan, diğerine Zabala'nın ölümüne üzülme için daha çok sebebi olduğu ve ona daha yakın olduğu hakkını verecekti.

225

Rüzgar çıkmış, yağmur şiddetlenmiş ve artık giysileri öylesine ağırlaştı ki, rüzgarla bile etekleri yerinden kalkmıyordu.

Ama yakışıklı merhumun birinden birine daha çok değer verdiğini kanıtlamak adına orada kazık kesileceklerdi. Sonunda, rahip kilisenin arkasındaki evinden uykulu uykulu yollara döküldü. İki inatçı yaşlı kadın yüzünden Tanrı'nın huzurundan ayrılmak zorunda kaldığı için söylene söylene mezarlığa gitti ve iki kadına birden derhal oradan ayrılmalarını söyledi. Kimse Tanrı'nın oğlunun emirlerine karşı gelemezdi. Özellikle de, de mezarlıkta. İki kadın, her şeye rağmen, rahibin arkasından yürürken biri diğerinin gerisinde kalmak konusunda hâlâ inat ediyordu.. Sonunda, rahibin iki yanında yürümeye başladılar. Rahibin siyah şemsiyesi altında, birer omuzları yağmurdan korunurken, vücutlarının öbür tarafı ıslanmaya devam ediyordu. Evlerine giden patikanın başında, sessizce rahipten ayrılıp her ikisi de kendi yoluna gitti.

Sonbahar geliyordu. Madam Utuburu, ertesi sabah kalktığında elma toplama zamanının yaklaştığını düşündü. Bu yıl elmanın çok olmasına rağmen, tadı yoktu ve elmalar küçük küçüktü. Tanrı'nın dengesi her zaman kendini böyle gösterirdi işte! Mutfakta biber turşusu için kavanozlarını hazırlarken, camdan açgözlü komşusunu gözlüyordu. Elmaları toplamak için ne zaman davranacağını bekledi ama Etcheverrigaray o gün akşama kadar evden hiç çıkmadı. Kim bilir ne kurnazlık düşünüyordu? Yoksa, Zabala'nın yasını tuttuğu için mi elmaları unuttu mu? Hıh! Zabala'nın arkasından yas tutması gereken oymuş gibi davranıyordu. Sinsi cadı!

Bir sonraki gün Pazar ayininden sonra, rahip Madam Utuburu'ya komşusunun neden kiliseye gelmediğini sordu. Utuburu, "Hiç bilmiyorum," dedi. "Belki de, Tanrı'nın artık ona merhamet etmeyeceğini düşünüyordur.

Bağışlayan Tanrı böyle sahtekarlara elbette merhamet etmez!" Utuburu işi uzatıp dul Etcheverrigaray'ın oğlundan başlayarak yine ağzına geleni söylemeye başladı. Rahip de bin pişman, onun yanından ayrıldı.

Madam Utuburu bahçesindeki bitki köklerini yaklaşan kış soğuşuna karşı korumak amacıyla samanla örtmeye başlamış, yılmadan çalışmaya devam ediyordu. Bir ara başını kaldırdığında, rahibin komşusunun evinden çıktığını gördü. Madam Utuburu merakla

226

rahibe seslendi, o da eteklerini toplayarak çamurlu patikadan onun duvarına doğru yaklaştı. "Komşunuz hakkın rahmetine kavuştu."

Madam Utuburu buna inanmamıştı. Bahçesinde bir katır gibi çalışan, domuz gibi sağlam dul Etcheverrigaray elma ağacının dalını bile koparmıştı! Nasıl olurdu!

"Herhalde Zabala'nın mezarı başında beklediği o gün üşütmüş," diye rahip devam etti. "Mutfağında, ayaklarını kovanın içine koymuş ve sandalyesinde otururken ölmüş. Tabii, kovadaki su buz gibi olmuş."

Rahip gerekli hazırlıkları yapmak üzere oradan uzaklaştı. Bir süre sonra dört kadın siyah matem elbiseleriyle Etcheverrigaray'ın evine geldiler. Bu büyük günde büyük bir görev duygusuyla ölüyü yıkamak ve törene hazırlamaktan gizli bir haz aldıkları her hallerinden anlaşılıyordu. Hazırlıklar tamamlandıktan sonra, yaşlı kadının ruhu evden çıkışın diye pencereler açıldı. Bir de, Bask adetlerine göre arı kovanlarına gidip -anı ölüm haberi üremelerini engellemesin diye- bu acı haber usulüyle hayvanlara bildirilirdi. Ama bu adet de biraz dejenere olmuş, artık kimse arı yetiştirmediği için bunun yerini kümes hayvanları almıştı. İşe yaradığı söylenebilirdi, zira sahibinin ölümünden sonra hiçbir tavuğun yumurtlamaktan vazgeçtiği henüz görülmemişti.

Etcheverrigaray'ın evinde siyah matem elbiseli kadınlar görevlerini tamamlamış, mutfakta oturup dedikoduya başlamıştı. "Hepimizin başına gelecek... Tanrı'nın biz sevgili kullarını yanına almak isteyeceği güne hazır olmalıyız... günahlarımızdan arınıp ruhumuzu temiz tutmamız gerekir... iç çamaşırlarımızı da."

Kadınlardan biri, Madam Utuburu'yu da ölünün başında beklemek için çağırımları gerektiğini söyledi. Ne de olsa yıllar yılı komşu olmuşlardı. İçlerinden bir diğeri, "Ama bir o kadar da birbirlerine düşmandılar," dedi. "Zavallı merhumun şu darmadağın mutfağını Utuburu'nun görmesi hiç de iyi olmaz." Bunun üzerine etrafı temizleyip sonra Utuburu'yu çağırılmaya karar verdiler.

Madam Utuburu komşusunun tertemiz, derli toplu mutfağına hayatında ilk kez giriyordu. Kimse onun yanında Etcheverrigaray'ı övmeye yanaşmıyor, Tanrı korkusuna ölünün arkasından dedikodu yapmaya da cesaret edemiyordu. Geriye konuşacak ne kalmıştı ki!

227

Dolayısıyla, kem küm edip duruyorlardı. Nihayet, Utuburu izin isteyip kalktı. Adet üzere, ölünün evinden anı olarak bir eşya alması gerekiyordu. Utuburu önce itiraz etti, fakat sonunda kabul etti. Onun arkasından, uzun süredir suskun kalan kadınlar daha fazla kendilerini tutamayıp hemen dedikoduya başladılar. Üstelik, yepyeni

bir dedikodu malzemesi edinmişlerdi. Madam Utuburu ne diye merhumun evinden böyle bir şeyi anı olarak seçmişti?

Dul Etcheverrigaray'ın cenazesine de bütün köy katıldı. Dağlardan kar soğuşunu getiren ayazda, mezarın başında makul bir süre bekledik. Sonra kadınlar işlerinin başına, erkekler Belediye Başka-nı'nın toplantı yerine... insanoğlunun her geçen gün bir yara aldığı ve sonunda ölüp gittiği bu çilekeş yaşam konusunda biraz düşünmeleri gerekiyordu. Belki, bunun için iki kadehle işe başlamak gerekecekti.

Madam Utuburu'nun mezarın başında o kadar uzun kalmaya hiç niyeti yoktu, ama diğerlerinin dağıldığını fark etmemişti. Neden sonra, gözlerini açıp etrafına bakmadığımda orada tek başına kalmış olduğunu gördü. Tek başına... yapayalnız.

Evet, artık onu en iyi bahçeyi yapabilmek için tahrik edecek kimsesi de kalmamıştı. Ne köylünün övgüsü, ne rakibine karşı duyduğu o küçük zaferlerin hazzı... ne de yenilgilerin ezikliği.

Kala kala, oğlunun gönderdiği o işlemeli yastığı kalmıştı.

Kış geçti. Yağmuruyla kanyla yeryüzünü temizledikten sonra, soğuklar tekrar dağlara geri döndü ve baharla birlikte eriyen sular Uhaitz-handia nehrini taşıyarak toprağı tekrar beslemeye başladı. Bu mevsimde Madam Utuburu biber fidelerini don ihtimaline karşı korumak amacıyla çalışmaya başladılar, ama bu yıl hiç içinden bir şey yapmak gelmiyordu. Ne anlamı vardı ki? Besleyecek bir kocası mı vardı? Biberlerini övecek oğlu mu? Onunla rekabet edecek komşusu mu? Bu yıl biberleriyle uğraşması hiç de gerekmiyordu. Zaten bahçeyle uğraşmak son derece yorucu bir işti; karşılığı da yoktu.

Böylece Madam Utuburu hissetmeye başladı ki... anlamaya başladı ki, diyemiyorum çünkü hiçbir zaman bunu bilinçlendirmek istemedi. Sadece hissetmeye başladı ki, komşusu ve ezeli rakibi -belki hayatının amacı olmamıştı ama- hayatla baş etmesine sebep olmuş-

228

tu. Her sabah yataktan kalkmasına, hırsla işe sarılmasına, üzülüp sevinmesine sebep olan biri vardı... hatta, onu kıskanmak bile bir yaşama sebebiydi.

Nehrin kıyısında çamaşırlarını yıkarken, kadının biri sabunlu eliyle alnına düşen saçlarını geriye iterek, üç haftadır Madam Utuburu'nun çamşıra gelmediğini söyledi. Yanındaki kadın, çamaşırlarını tertemiz edip işini bitirmişti.

"Gidip bir baksak mı acaba?" dedi. "Ne de olsa artık genç sayılmaz... aa! Bakın geliyor!"

Gerçekten de, Madam Utuburu bir elinde üç beş parça kirlisi, diğer elinde oğlunun gönderdiği yastık ve üzerinde... olamaz!

Evet, evet! Bu, Etcheverrigaray'ın oğlunun kitabıydı! Ve Madam Utuburu nehrin kenarma oturup kendi oğlunun bir sporcu olarak başarısından, Etcheverrigaray'ın oğlunun ise zekasından bahsetmeye başladı. Herkes susmuş onu dinliyordu.

İşte böylece yaşlı kadın komşusu Etcheverrigaray'ın anısını birkaç yıl ayakta tutmayı başardı... ve kendi de böylece birkaç yıl daha ayakta kalabildi.

229

KENTTE SICAK GECE - II

Kentin merkezinden kalkan son otobüste sadece üç yolcu vardı: Bir adam, bir kadın, bir de ayyaşın teki. Genç kadın hemen şoförün arkasında oturuyordu; üniformalı tiplere karşı içgüdüsel olarak bir güven duyardı -otobüs şoförü bile olsa. Çantasına sıkı sıkı sarılmış ve büzülmüş bir halde, gözlerini yerdeki kauçuk döşemeye dikmişti; karşıdaki sarhoşla göz göze gelmekten kaçınıyordu. Adam sidik ve ter kokuyordu ve otobüs çukurlara girip çıktıkça ya da çukurlardan kaçınmak için ani bir dönüşle sarsıldıkça pis bir horultuyla kendine gelip tekrar sızıyordu.

En arkada tek başına oturan zavıf, genç adam gece hiç uyuyamamıştı. Sıcaktan ve içini kemiren o garip arzudan yatağında dönüp durmuş, ve kaldığı yerden çıkıp valizini otobüs terminalinin emanetine bırakmıştı. Yollarda bir de ağırlık taşımak istemiyordu.

Bir haftadan fazla bir süredir kenti boğucu bir sıcak dalgası sarmıştı. Gece yarısından önce, insanlar bir soluk almak için sokağa çıkamıyorlardı. Daha serin banliyölerle şehrin klimalı lüks binalarının arasında sıkışmış sosyal konutlarda, çocuklar yangın çıkışlarına atılmış yastıklarda sere serpe yatmış, kadınlar bol pamuklu giysileriyle kapı önlerindeki taşıklarda dedikodu yaparken, erkekler de atletleri vücutlarına yapışmış halde bira içmeye devam ediyordu. Bu sıcak dalgası kenti ilk sardığında, birbirini hiç tanımayan insanlar ortak bir felaketi paylaşmanın getirdiği panikle birbirine dert yanıyordu - bir savaş, sel ya da fırtına felaketi olduğu zamanlardaki gibi. Ancak, binalar tümüyle sıcakı emip gece olunca tekrardan bu sıcak havayı dışarı vurduğunda artık insanların konuşacak hali bile kalmamıştı.

230

Otobüs karanlık sokaklardan ilerliyordu. İnsanlar evlerini birazcık olsun serin tutabilmek için ışık bile yakmıyordu. Sokak lambalarının çoğu da, sıcaktan ne yaptığını bilmeyen çoluk çocuk tarafından patlatılmıştı. Etraftaki bu garip karanlığa karşın, otobüsün içi ışı ılıdı. Kadın, karanlığın içinden insanların onu cam bir kutudaki denek hayvanı gibi izledikleri düşüncesiyle tedirgindi. Otobüsün bütün camları sığa meydan okurcasına açık duruyordu, ama nemli hava tüm isi, tozu toprağı yapış yapış halde taşıdığından kadın dışlarının arasında bu taneciklerin gıcırdatıldığını hissediyordu. Uzanıp pencereyi kapatmak istedi ama cam sıkışmıştı. Pencerenin üstündeki reklam panosu, başan şansınız %25, %50, hatta% 75 oranında artırabilirsiniz... diye insanı uyarıyordu adeta. Sadece steno öğrenerek! Memnun kalmadığınız takdirde paranız geri ödenir. Hiç durmayın! Başarıya doğru giden yolda ilk adımınızı atın. Panoda yakışıklı bir patron, güzel sekreterine gülümseyerek bakıyor ve

sekreteri kucagındaki not defterine bir şeyler karalıyordu. Genç kadın, bir gün ben de bu sekreterin yerinde olacağım, diye düşündü.

Otobüsün durması için kolu çekti ve kötü bir "çın" sesiyle otobüs sarsılarak durdu. Genç adam arkadaki kapının otomatik olarak açılmasıyla dışarı fırladı, kadın da şoföre teşekkür ederek ön kapıdan indi.

Otobüs ardından sokağın tozunu toprağını savurarak, sarhoş yolcusuyla birlikte gecenin karanlığına doğru gözden kayboldu.

Kadm bloktaki kırılmamış tek elektrik direğine doğru ilerlerken sendeliyordu. Ayağındaki topuklu ayakkabılara pek alışkın değildi. Bir an için bileği burkular gibi oldu ve kızgın, suçlu arayan bir bakışla geri dönünce... işte, o anda genç adamı gördü.

Adam, genç kadının kendisini izlediğini sanabileceğini düşündü. Onu korkutmak istemiyordu. Hemen ellerini ceplerine sokup havaslara bakarak ılık çalmaya başladı. Kadm, Üçüncü Adam filminde buna benzer bir sahne olduğunu hatırladı. Yağmurlu bir günde sadece bir yere sığınmak için sinemaya dalmış, fakat filmi pek o kadar beğenmemişti.

Özellikle, İtalyan kadm artistin onu çok seven Joseph Cotton'ı terk edişyle acıklı son hiç hoşuna gitmemişti. İnsanların acıklı filmleri daha sanatsal bulduklarını biliyordu ama o sinemaya kendi sıkıntısını unutmak için gidiyordu ve mutlu sonlan seviyordu.

231

Adam, kadının radyodaki Whistler programında gerilim öykülerini dinliyor olabileceğini düşünerek ılık çalmayı kesti. Bu onu korkutabilirdi. Fakat adam, kadının ışığın altına vardığı an durup geri dönerek, "Sakin, bir şey denemeye kalkışma!" diye onunla yüzleşmesine çok şaşırılmıştı. Sesi çok tiz çıkıyordu; belli ki, çok gerilmişti. "Burası İtalyan mahallesi!" diye adamı uyarmaya çalıştı.

Genç adam 'teslim' anlamında ellerini havaya kaldırdı. "Aman! Bir ordu İtalyan'ı üstüme salmanızı gerektirecek bir şey yok!" Gabby Hayes'in dişsiz ağızıyla konuşmasını taklit ederek komik olmaya çalıştı, ama kız bunu hiç de komik bulmamıştı. Işığın altında, gözleri kaşlarının gölgesinde iki çukur şeklinde görünüyor, sadece kirpiklerinin ucuna ışık vuruyordu. Adam gülümseyerek, bu kez, Jimmy Stewart'ın sesiyle, "Bakin, sizi korkuttuysam özür dilerim..." diye bir açıklamaya girişti. "Sizi izlediğimi sanmayın. Yani... evet, sizi izliyordum ama kötü bir niyetim yok. Ben sadece öylesine yürüyordum... dalmışım işte. Hemen dönüp ters yönde yürümeye devam edebilirim. Benim için fark etmez. Belirli bir yere gittiğim yok zaten. Dediğim gibi, öylesine dolaşıyorum."

Kadın hiç gülümsemedi. Oysa müthiş bir Jimmy Stewart nu-marasıydı! Bunu kendi kendine itiraf etmek zorundaydı ama hâlâ gergin ve korkmuş bir halde gözlerini adama dikmiş duruyordu. Adam yine komik olmaya çalışarak el sallayıp arkasını döndü, fakat birden tekrar geri döndü. "Özür dilerim, Küçük Kuşum, ama bir şeyi merak ettim." W.C. Fields gibi genzinden konuşarak devam etti. "Neden buranın İtalyan mahallesi olduğu konusunda beni uyarmak gereğini duydunuz acaba? "Aralarında on metre ya var ya yoktu. Saat gece yansını çoktan geçmiş olduğundan etraf çok sessizdi ve birbirlerini rahatça duyabiliyorlardı. "Filozofların dediği gibi, bunun ne ilgisi var şimdi?" W.C. Fields olarak elindeki hayali purosunun külünü silkeleyerek kibarca kadının vereceği cevabı beklememeye başladı.

Kadın önce boğazını temizledi. "İtalyanlar bu kentteki diğer insanlara benzemez. Aile anlayışları çok kuvvetlidir. Bir kadının çığlık attığını duydukları anda, onu rahatsız eden her kimse, hiç düşünmeden üstüne saldırırlar."

"Anlıyorum," diye W.C. mırıldandı. "Doğrusu çok takdir edilecek

232

bir anlayış. Ancak, sadece komik olmaya çalışan birine karşı hiç de adil değil."

Kadın W.C. taklidinden hoşlanmıştı. Adam onun gülümsediğini görünce devam etti. "Siz de İtalyan asıllı olmalısınız."

"Hayır. Ben sadece burada kendimi daha güvenli hissettiğim için oturuyorum. Hem de, ucuz bir semt."

Adam kıkırdadı. "Bana gereğinden fazla bilgi verdiniz." Bu kez kendi sesiyle konuşmuştu -daha doğrusu, insanlara karşı kendi sesi olarak geliştirdiği sesiyle.

Kadının kaşları çatıldı. Işığın altında, alnında beliren çizgiler olduğu gibi görülüyordu. "Ne demek istiyorsunuz?"

"Eh, bana yalnız yaşadığınızı ve çok paralı biri olmadığınızı açıklamış durumdasınız. Oldu olacak, sizden bir şey daha öğrenebilirim sanıyorum."

"Ne?" Kadın kuşkuyla sordu ama ilk anda fırlayan adrenalinini yavaş yavaş düşmeye başlamıştı.

"Acaba yakınlarda kahve içebileceğim bir yer var mı?" "Şey... White Tower var. Dört blok aşağıda, bir sonraki köşede." "Teşekkürler." Yüzüne yayılan gülümsemeyle gözakları kırıştı. "Garip bir durum... yani, gerçekten öyle.

Şimdi düşünün.... kahramanımız otobüsten iniyor ve kendini düşlerinde kaybetmiş, dalgın bir adam onu izliyor.

Kadın birdenbire durup adama dönüyor ve onu İtalyan usulü bir ölümle tehdit ediyor. Adam şaşırmış ve tam anlamıyla korkmuş bir halde geri dönüp kaçmak istiyor. Ama merak denen o illet ona engel oluyor.

Konuşmaya başlıyorlar. Adam aralarındaki on metrelik mesafenin kadının kendini güvende hissetmesini sağlayacağını umuyor. Ve konuşurlarken, sokak lambasının ışığının kadının saçlarından omuzlarına doğru

ışıkta bir şal gibi sardığını düşünüyor. Ne var ki, bu ışık seli gözlerine ulaşmıyor... kadının gözleri karanlık bir gölge içinde. Bu yüzden, adam onun ne düşündüğünü ve ne hissettiğini anlayamıyor. Erkek kahramanımız kadın kahramanımıza kahve içebileceği bir yer soruyor, kadın kibarca ona bir yer tarif ediyor. Şimdi, kritik sahne geliyor: Adam kadını birlikte bir kahve içmeye davet etme cesaretini gösterebilecek mi?

"White Tower'da kulelerin en beyazında, bu boğucu gecede karşılıklı oturup birkaç saat kaçamak yapabilirler.

Nelerden konuş-

mak istiyorlarsa, konuşabilirler... hayattan, aşktan, belki de beyzbol-dan. Evet, sonunda kahramanımız genç bayana bu soruyu sorma cesaretini bulur. Kadın duraksar. (Hadi, hangi kadın duraksamaz ki!) Adam en masum gülümsemesiyle gülümser. (Korkarım, en masumu bu.) Bakalım, kadın kahramanımız ne yapacak? Bilemiyorum. Siz ne dersiniz?"

Kadın kafasında onu tartmaya çalışarak bir süre baktı. "İngiliz misiniz?"

Adam bu ani soru karşısında gülümsedi. "Neden soruyorsunuz?" "Filmlerdeki İngiliz aktörlerini hatırlatıyorsunuz da." "Hayır, İngiliz değilim. Ama siz de İtalyan değilsiniz. Şimdi eşitiz. Ben zaten dengeyi severim. Dengeli bir huyum vardır... dengeli bir elim vardır... ve sözcüklerle oynamayı çok iyi dengelerim. Ama siz? Siz bu dengeye uymuyorsunuz. Siz çok garipsiniz." "Ne demek garip?"

"Elbette! Hiç tanımadığı bir adamla kahve içmeyi kabul eden bir kadın garip değil de nedir?"

"Ben sizinle kahve içeceğimi kabul ettiğimi söylemedim ki!" "Belki, sözlerle değil. Neredeymiş şu sizin White Tower denen yer?"

"Geldiğimiz yönde. Geride kaldı." "Dört blok aşağıda, bir sonraki köşe. Size inanıyorum." Yan yana yürümeye başladılar. Aralarında epeyce bir mesafe tutmaya çalışıyorlardı. Adam hafif bir sohbet açmış, kadına kendine dair sorular soruyordu. Kadın az sonra bu sıcak sohbetin havasına girmişti çünkü o güne kadar kimse ona bu ilgiyi göstermemişti. Adam onun henüz altı aydır bu şehirde yaşadığını, şehrin merkezinden uzak bir küçük kasabadan geldiğini ve pek de sevmediği bir işte çalıştığını öğrenmişti. Kadın kendi küçük kasabasında kalmış olmayı da yeğlemiyordu. Ara sıra çok sıkılıp bunaldığı oluyordu ama geri dönecek kadar değil. Dört blok aşağıdaki köşede kadın aniden kafe-ye doğru dönünce, hafifçe çarpıştılar ve ikisi birden, "Pardon," diyerek yürümeye devam ettiler. Yan yana ve biraz daha birbirlerine yaklaşmış olarak yürüyorlardı ama kadın tekrar çarpışmamalarına dikkat ediyordu. Gecenin sıcaklığında buzdan bir ışık kulesi gibi görünen White Tower'a girdiler.

Saatın gece yarısını çoktan geçtiği düşünülecek olursa, içerisi oldukça kalabalık sayılırdı. Klimalar insanları buraya çekmiş olmalıydı. Yanlarındaki masada üzerinde pijamaları ve ayakkabı bağları çözülmüş üç çocuklarıyla bir çift vardı. Kadının kucagındaki bebek uyuyordu. Diğer iki çocuk, Coca Cola'ları çoktan bitmiş bardaklarının içindeki kamışlarla geriye kalan buzları takırdatarak oynuyorlardı.

Sıcaktan kaçıp buraya sığınan diğer insanlar, onlara bu kafede oturma hakkım veren kahve fincanlarının üstüne eğilmiş halde, savunmada bekliyorlardı. Adama bu tipler tanıdık geldi. Onlar da kendisi gibi, evi barkı ya da işi gücü olmayan serseri takımındandı. Bütün gece açık olan kafelerde barınan, kayıp insanlar. Boşlukta kalmış insanlar. Kıyısı vurmüş balıklar gibi, doğanın yağmaladığı ve doğaya yem olmuş insanlar.

Kadınla adam aralarında kahve fincanlarıyla masada karşılıklı oturmuş, konuşuyorlardı.

Sohbet zayıfladığında ya da arada sırada kendi iç dünyalarına döndüklerinde, camdan dışarı vuran ışıkla aydınlanan boş sokağa doğru başlarını çeviriyorlardı. Kadın bir keresinde adamın aynada yansıyan yüzünü incelediğini fark etti. Adam kadının onu yakaladığını anlayınca bakışlarını çevirdi. Kadın adamın onu karanlıkta tam olarak göremediğini düşünerek böyle bir fırsatı değerlendirmesini olağan kabul edebiliyordu. Genç, ince yapılı bir kadındı ama güzel bir kadın olmadığını biliyordu. Bazı insanlar gözlerinin güzel olduğunu söylerlerdi; kendisi de aynada zaman zaman -çok egzotik ya da seksi değilse de- yumuşak ve anlamlı bakışları olduğunu düşünürdü. Diğer taraftan, gözlerinin en güzel tarafı, upuzun kirpikleriydi. Ama kadın adamın onun gözlerine iltifat edeceğinden korktu. Neyse ki, böyle bir şey yapmamıştı. Çünkü bu karşındaki kadının aslında güzel olmadığı anlamına gelebilirdi. Örneğin, espri anlayışı olmayan birine "ne kadar safsın" demek gibi; sıkıcı bir kadına "ne kadar iyi bir dinleyicisin" demek gibi.

Kadının çene hizasındaki saçları, o tatlı ifadesini öne çıkararak yüzünü çerçevesiyordu. O gün bol bir pelerinimsi bluzla sokağa çıkmış, sert jüponuyla kabaran etekliğinin beline yine sert bir kemer takmıştı. Bu onun June Allyson kıyafetiydi.

Her film yıldızının kendi tarzında bir makyajı, saç modeli ve gardırobu vardı ve genç kızlar en sevdikleri artistlerin bu tarzını taklit ederlerdi.

"En sevdiğim artist" dedikleri, hep kendilerine en çok benzettikleri kişi olurdu. Sert ifadeli kadınlar Joan Crawford! Sıksa olanlar Ida Lupino! Yanaklı tombul suratlar Mitzi Gynor ya da Doris Day! Sade ve güzel olanlar ise, Judy Garland! Nemli gözler, ses tonu falan.

Çok gösterişli olmayan kızlar için June Allyson ideal bir örnekti. İyi, yumuşak başlı, anlayışlı bir kadındı. Ve işin ilginç, o kadar da seksi olmadığı halde her zaman erkekleri elde ederdi.

Adam temkinli bir sesle, "Çok hoş bir kıyafet," dedi.

Kadın elbiselerine bakarak gülümsedi. "Bu gece kendi kendime giyiniş süsleniş sinemaya gittim. Neden bilmem ama..." Omuz sil-kerek sustu.

"June Allyson'un bir filmine mi?"

"Evet, o filmi çok beklemiştim." Birden gözlerini hayretle açarak, "Nereden bildin?" diye sordu.

Adam hemen Belas Lugosi sesiyle, "Benim bilmediğim şey yoktur," dedi. "Üstün güçlere sahip biriyim ben! O her gün rastladığın sıkıcı, hazır giyimli insanlara benzemem."

"Hadi saçmalama! June Allyson'un filmine gittiğimi nasıl bildin,

söyle!"

Adam gülümsedi. "Attım tuttum. Şanslı bir tahmin, o kadar." Tekrardan sesini değiştirerek Lugosi'ye öykündü. "Belki de değil! Sinemanın kapısında pusuya yatmış bir av arıyordum. Seni görüp izledim. Otobüse bindim ve seninle indim." Ani bir ses değişimiyle Lionel Barrymore'un ağabeyce tavrına büründü. "Şimdi beni iyi dinle, Küçük Hanım! Öyle sokaklarda kötü birilerinin sana yaklaşmasına izin vermemelisin! Seni yeraltı dünyasının bazı kötü alışkanlıklarla zehirleyebilirler. Kafein gibi!"

Kadın gülmeye başladı. "Her neyse, bildin gerçekten de. June Allyson'ın filmine gittim. En sevdiğim artisttir." "Sahi mi?"

"Filmin adı Kadınların Dünyası. Gördün mü?"

"Korkarım, hayır."

236

"Üç tane adam var ve üçü de aynı parlak işin peşinde... karıları da bu işi elde etmeleri için onlara yardım ediyor. Tabii, sadece biri işi alacak..."

"... ve June Allyson bu adamların karılarının içinde en mükemmeli.

Küçük bir kasabadan gelen, kusursuz eş!"

"Evet! Ve onun kocası... dur bir dakika! Hani, filmi görmemiştin?"

"Şanslı bir tahmin daha!" Tekrar Lugino sesiyle devam etti. "Yoksa, tahmin değil mi? Sana söylemiştim, Küçük Hanım, kötü adamlara hiç güvenme. Sana gülümserler ve zararsız görünürler, ama... içleri şehvet doludur!" Kadın eliyle onu hafife aldığı ifade eden bir hareket yaptı. Tipik kasabalı, modası geçmiş June Allyson hareketi. "Ne diye kendini hep kötü adam gibi göstermeye çalışıyorsun?"

"Hiç böyle bir şey yapmadım." Adam birden sert bir tepki gösterdi.

"Yaptın! Hem de iki kez."

Adam bir süre ona baktı ve sonra gülerek, "Gerçekten mi?" dedi. "Eh, o zaman iyi bir takım oluşturuyoruz demektir. Ben kötü adam, sen de garip kız. Riff ile Raff! Sen Riff ol, ben de Raff. Ve 'Amos ile Andy' filminde Amos şöyle saçma bir şekilde sorar: "Bana açıklayın, Mrs. Riff! Günlük işinizde ne ile meşgulsünüz?"

Ve kadın işini anlattı. J.C. Penney adında bir şirkette kasada, şirketin nakit paraları idare edebileceklerine pek güvenmediği memurlarına para dağıtımını yaptığını anlattı. Kendisi, paraların toplandığı asma kattaki kasa odasında oturuyormuş. "Gerçi, pek çok şirket artık modernize oldu. Böyle kasa bile kullanmıyorlar artık."

"Peki, ya senin dükkan da modernize olmaya karar verip şu Weaver'in paraları şu eski yöntemle dağıtmaktan vazgeçerse ne olacak?"

"Ah, ben o zamana kadar nitelikli bir sekreter olarak yetişeceğim. Stenografi kursuna gidiyorum. Haftada iki akşam. Gregg metodu, bilir misin? Biraz para biriktirir biriktirmez de, daktilo kurslarına gideceğim. Herkes ne diyor, biliyor musun? Steno ve daktilo bildikten sonra sırtın yere gelmez!"

237

"Evet, insanlar hep bir şeyler söyler. Ben de bu laflardan sıkılırım. Her neyse, şimdi demek oluyor ki, sen hem çalışan bir insansın ve ayrıca steno kurslarına gidiyorsun. Dolayısıyla pek fazla sokağa çıkamıyorsun."

"Fazla sayılmaz. Zaten o kadar çok tanıdığım da yok. Aslına bakarsan, hiç tanıdığım yok."

"Aileni özölüyor olmalısın."

"Hayır."

"Hiç mi?"

"Ailem çok dindardır ve onlara göre her şey günahdır. O günah, bu günah, şu günah."

"Çok günah işliyorlar anlaşılabilir," diyerek adam güldü.

"Yok, onlar hiç günah işlemez ama... nasıl anlatacağımı bilmiyorum... onlar sadece günah olan şeylere kafalarını takarlar. Ya günahlardan kendilerini arındırmakla, ya da günaha karşı koyabilmekle övünürler.

Kısacası, bütün işleri günah işlemek için gayret göstermektir. Bu şeye benziyor... hani, köşeyi dönerken seninle çarpıştık ve yan yana yürümeye devam ettik ya. O sırada, tekrar çarpışmamaktan başka bir şey düşünemez haldeydik. İşte, bizimkiler için günah konusu bunun gibi bir şeydir. Hiç akıllarından çıkmaz. Bilmem, anlatabildim mi?"

"Evet, çok iyi anladım."

Kadın, birdenbire, adamın bu çarpışmanın farkında bile olmadığını anlamıştı. Tabii, bunu kadına söylemek istememesi doğaldı.

Bir süre sessiz kaldılar. Sonunda, ilk kendine gelen kadın oldu. "Peki, ya sen?"

"Günah konusunda mı?"

"Yok, hayır. Genel olarak kendinden bahsetsene. İşinden filan." "Pekala. Önce, itiraf etmeliyim ki J.C. Penney adında bir dükkanda çalışmıyorum ve hayatımda steno kursuna gitmedim. Zamanım olmadı diyebilirim çünkü sinema çıkışlarında av yakalamak çok vaktimi alıyor..."

"Aşkolsun! Hem, bu İngiliz aksanıyla nasıl İngiliz değilim dersin?"

"Benimkisi İngiliz aksanı filan değil. Buna "orta-Atlantik" aksanı diyorlar. Ben üniversitede tiyatro derslerinde..."

238

"Ah, üniversiteye mi gittin?"

"Kısa bir süre. Sonra Kore olayı çıktı ve..." Omuz silerek konuyu değiştirdi. "Hayır, İngiliz değilim. Kendi kendime sesimi ve konuşmamı değiştirmeye karar verdim çünkü hiç hoşlanmıyordum. Çok... Amerikalı... New Yorklu'ydu. Metalik, zorlayıcı, düz. Ben sevdiğim bazı aktörler gibi konuşabilmek istiyordum. Orson Welles, Laurence Olivier,

Maurice Evans. Bu yüzden tiyatro dersleri aldım ve saatlerce odama kapanıp çalıştım. Bantları dinliyor ve her birini taklit etmeye çalışıyordum. Sonuçta, boşa giden bir emek oldu. Zaman kaybı."

"Hiç de değil. Konuşmaların çok hoşuma gitti. Bence çok... düzeyli ve kültürlü. Claude Rains ya da James Maon gibi."

Adam Rains taklidi yaparak, "Ah, evet, canım," dedi "Sonunda bu konuşmalar bende kaldı işte." Biraz daha ağır ve boğuk bir sesle Ma-son'a geçiş yaptı. İsteddiği herhangi bir aktör gibi konuşabilmeyi nasıl da müthiş bir şekilde beceriyordu! "Fakat nasıl konuşsam konuşayım, hâlâ aynı insandım. Değişmiyordum. Lanet olsun!" Ardından günlük sesiyle, "En doğru seslilerime ve sessizlerime rağmen, hâlâ o kaçmak istediğim şeyden kaçmaya çalışarak olduğum yerde sayıyordum. Hani, herkesin kaçtığı bir şey vardır..."

"Demek orduya katılmak için üniversiteyi terk ettin?"

"Evet. Ama ordudan beni erken terhis ettiler."

"Neden?"

"Bilmem, asker olacak bir tip değilim galiba. Yeteri kadar saldırgan değilim. Ne o? Üşüdün mü?"

Kadın ellerini göğsünde kavuşturmuş, elleriyle dirseklerini sarmıştı.

Bazen göğüslerinin çok küçük olduğunu kafasına takar ve böyle yapardı.

Adam uzanıp onun koluna dokundu.

"Gerçekten, üşümüşsün."

"Klimalardan. Neden bu kadar çok açıyorlar ki."

Kafe yavaş yavaş boşalıyordu. Yan taraftaki aile de masadan kalkmıştı. Bebek annesinin kucagında, ağzından salyalar akarak uyuyordu. Baba da diğer çocuklardan birini kucagina almış, uyukla-yan kız çocuğu ayak kabı bağlan yerlere sürünerek peşi sıra sürükleniyordu.

239

Az sonra kafe boşalacaktı. Geceyi geçirecek olanlar dışında.

Kadın tezgahın arkasındaki duvar saatine baktı. "Aa! Saat ikiyi geçmiş! Yarın sabah işe gideceğim ben!" Bunları söylemesine rağmen, yerinden kalkmadı. Adam da iç çekerek kollarını bacakların açığa gerindi. Ayağı masanın altından kadının ayağına çarpmıştı. "Pardon."

"Rica ederim."

İkisi birden pencereye dönüp boş sokağı izlemeye koyuldular. Kadın, adamın gözlerinin tekrar camdaki aksine kaydığını fark etti. Adam, bu kez, gülümsedi.

"Peki, ya sen?" diye sordu kadın. "Sabah işe gitmen gerekmiyor mu?"

"Hayır. Öyle düzenli bir işim yok. Ben bir yerden bir yere dolaşırım. Paraya ihtiyacım olduğunda da, gün doğmadan pazaryerlerine gidip diğer işsiz güçsüzlerin arasında beklerim. İş için adam arayan araçlar kamyonlarla gelip ağır işler için en genç ya da güçlü kuvvetli olanları seçerler. Ben o kadar gösterişli olmasam da, şu masum gülümsemelerimden birini takınıp işi kaparım."

"Masum bir gülümseme olduğun kesin."

"Masum gülümsememin sökmediği durumlarda, güvenilir adam pozumu takınırım. Buna kimse karşı koyamaz. Böyle ağır işlerde saat başına bir teklif veya biraz fazlasını verirler. Bir günde on üç on dört saat çalışırsam, bu bana birkaç günlük özgürlüğümü kazandırır."

"Ama böyle bir işin hiçbir geleceği yok."

"Ne? Geleceği yok mu? Beni kandırdılar desene! Bunun para ve şöhretin yolunu açtığını, kadınların bana karşı koyamayacağını söylediler. Anlaşılan, bu işi bırakıp benim de steno dersleri almam gerekecek. Şu Gregg metodu."

Adam bunları söylerken komik olmaya çalışmıştı ama gülümsemesi etkisiz oldu. Kadın alay edilmekten hiç hoşlanmazdı; bunu yeterince yaşamıştı.

Adam durumu düzeltmek için, "Özür dilerim," dedi. "Sakin seninle alay ettiğimi sanma. Eğer biriyle alay edecek olsaydım, kendimle alay etmem gerekirdi. Sen haklısın. Bu tür işlerde hiçbir gelecek olamaz. Kendimi toparlayıp hayatı ciddiye almaya başla-

240

mam gerek." Tekrar gülümsedi. "Belki, haftaya perşembeye başlarım. Sence nasıl?"

Kadın bir süre sustu, sonra gitmesi gerektiğini söyleyerek toparlandı.

"Tamam," dedi adam başıyla onaylayarak. "Seni evine kadar götürmemi ister misin? Yoksa İtalyan mahallende yeteri kadar güvende olduğun mu düşünüyorsun?"

"Senin de uyuman gerekmiyor mu? Benim için gecikme."

"Artık çok geç oldu. Bu saatten sonra beni zaten içeri almazlar. Sokaklarda dolanarak sabahı edeceğim, nasılsa. Gün doğmadan her şey o kadar sessiz ve sakindir ki, bütün kentler çok güzeldir. Tabii, yangın ya da bir cinayet ya da doğum olayı için ambulans sirenleri yoksa. Bana kalırsa, dünyanın şu halini düşünecek olursak doğum da bir cinayet sayılır. Siren sesinde bir uğursuzluk vardır. Bir yük treninin gece yarısı raydan çıkıp bir tepeden yuvarlanması gibi... o trenin içinde olmamak için her şeyini verirsin..." Sustu ve sanki anılarının derinliklerinde bir yük treninin devrilişini hatırlarcasına daldı.

Kadın tekrar hafifçe boğazını temizleyerek, "Bir yük treninde dünyayı gezmek çok ilginç olmalı," dedi. "Belki, yalnız olmak o kadar hoş değil ama böyle bir yolculuk yine de ilginç."

"Öyle," dedi adam Gary Cooper'ın dudaklarını kıpırdatmadan konuşmasına öykünerek. "Gerçekten ilginç, ama bir o kadar da yalnız."

Kadın kahve fincanını itti. "Artık eve gidip yatsam iyi olacak." Ama yine hiçbir harekette bulunmadı. "Seni içeri almayacaklarını söyledin. Kim seni içeri almayacak? Neden?"

"Bu işleri bilmemen doğal. Kötü ve ucuz yerler... otel diyemezsin, odan bile yoktur. Demirden bir kafesin vardır, orada uyursun.

Bu kafesi içerden kilitleyebilirsin. Böylece eşyalarını çalınmaktan koruyabilirsin, kendini de... hani, tam olarak homoseksüel olmayan, aslında bir kadını yeğleyen ama ancak bunun fantezisini kuran erkekler vardır ya, işte onlardan kendini korumuş olursun." Bir an için susup kadının tepkisini ölçmeye çalıştı. Kadının utanmadığını, tam tersine alnını kıvrıtmış onu kaygıyla dinlediğini gördü. Onun bu doğallığı adamın hoşuna gitti. "Kurallar basit ama kesindir. Saat ondan sonra içeri giremezsin, on birde de bütün ışıklar söner. Sabah ise erkenden, beş buçuk ya da altıda zil çalar. Yarım saat içinde ka-

241

fesini yıkayıp temizleyip çıkmak zorundasındır. Hortumla içeri su sıkarak kafesi yıkarsın. Yataklar plastik kaplıdır, dolayısıyla ıslanmaz. Yine de hep nemlidir ve çiş kokar. Bir de lizol kokusu. Tabii, çok ucuzdur, o başka. Geceliği dört dolar, duş yapmak istersen ayrıca on sent. Dün gece güzel bir duş yapıp ışıklar söne kadar yatağımda kitap okudum. Fakat sıcaktan plastik yatak vücuduma yapıştıyordu ve her kıpırdışımda hışır hışır sesler çıkıyordu. Terden gözlerim yandı. Sonuç olarak, sokağa çıkıp dolaşmaya karar verdim ve sonra..." Peter Lorre'in burundan konuşmasıyla sesli harflere bastırarak devam etti. "... ne oldu dersin? June Allyson'u bir June Allyson filminden çıkarken görmeyeyim mi! Elimde değildi, onu izledim. Bunu kötü bir amaçla yaptığımı düşünüyorsun, değil mi Rick? Benden pek hoşlanmıyorsun, değil mi Rick?" Adam gülümseyerek günlük konuşmasına döndü. "İşte, şimdi White Tower'da boşalan masalar arasında gözlerinden uyku akan bir kızla karşılıklı oturuyoruz. Hayat boş, öyle değil mi?"

"Aman Tanrım! Ne korkunç bir yaşantı! Hele hele üniversiteye gitmiş biri için!"

W.C. Fields sesiyle cevap verdi adam. "Buralarda yaşam böyle, Küçük Kuşum. Değil bir insan, bir hayvan bile böyle yaşayamaz." "Çok yalnız olmalısın."

"Evet. İnsan bazen şu tek basma duran eşyalardan bile yalnız olabilir." Adam birden ciddileşti. "Evet, ben de tek başına giyinip süslenip sinemaya giden bir kız kadar yalnızım... yapayalnız."

"Yani, ben de pek fazla insan tanımıyorum... kurslara gitmeme rağmen. Her neyse, artık gitmem gerek."

"Tamam. Hadi, kalkalım."

Kadın saate bir göz attı. "Sen şimdi sabaha kadar sokaklarda mı dolaşacaksın?" "Elbette."

Kadın başını eğerek yutkundu. "İstersen... benimle gelebilirsin. En azından hava aydınlanana kadar."

Adam başını salladı. Kadına bir cevap vermekten çok, kendi kendine bu fikri onaylamak ister gibi bir hali vardı. Serin kafeden çıkıp nemli ve sıcak sokakta yürümeye başladılar. İlk anda bu sıcaklık iyi gelmişti ama hemen boğucu ve basık hava

242

ağırlığını hissettirdi. Hiç konuşmadan yürüyorlardı. Kadın onu evine davet etmekle fazla gözü kara davranmıştı.

Çaresizliğindendi belki. Bilinmezliğe doğru bir hamle. Şimdi bunun getireceği tehlikelerden gerginleşmiş ve soluğu kesilmişti... biraz da bunun heyecanından. 'Acaba aradığım adam bu mu?' diye geçirdi içinden.

Adam kadına bakarak gülümsediğinde, onunkine benzer duygular içindeydi. Kadın biraz duraksayarak ona karşılık verdi ama bu kırılgan ve umutlu bir gülümsemede. Topuklu ayakkabılarda bir tay gibi ürkek ama oynak, etekliğinin hışırtısıyla çocukça bir hali vardı. Adam derin bir soluk aldı.

Kadın öne, adam arkada sıra karanlık ve dar merdivenlerden üçüncü kata çıktılar. Merdivenler gıcırdaydığı için, ikisi de son derece dikkatli yürüyordu. Kadın kapının kilidini açtı ve durup adama içeri girmesi için işaret etti.

Karanlık merdivenlerden sonra, odaya vuran sokak lambasının ışıkları adamın gözünü aldı. Bu, ilk karşılaştıklarında kadının durup ona gözdağı vermeye çalıştığı sokak lambasıydı. Tavandaki ışık gölge oyunlarıyla ortadaki küçük masa aydınlıkta kalırken, köşedeki demir karyola, koskocaman bir gardirobin gölgesiyle tam ortadan ikiye bölünmüş gibi görünüyordu. Gardirop, küçücük odada çok büyük bir yer kaplıyordu. Odada başka bir kapı yoktu, ve adam tuvaletin dışarıda olabileceğini düşündü. Aslında, tuvalet alt kattaydı. Bir tavan arasından basit ve ucuz bir şekilde elde edilmiş odanın alçak çinko çatısı bütün gün sıcaklığı emmişti.

Kadın özür dilercesine, "Burası çok sıcak, biliyorum," diye fısıldadı. Pencerenin önünde durmuş, ve yüzü tamamen gölgede kalmıştı. Adam ise, tam karşısındaydı ve bütün ışık yüzüne vuruyordu. Ancak ışık o kadar kuvvetliydi ki, adamın yüz ifadesini yok ediyordu. Biri karanlığın diğeri ışığın maskesi altında, görünmez olmuşlardı.

"Pencereyi açayım, biraz hava gelsin," dedi adam.

"Açılmaz. Sıkışmış."

"Aman Yarabbim!"

"Üzgünüm. Bir bardak su ister misin? Musluğu bir süre açık tutarsam, soğur. Yani, en azından biraz soğur."

"Acaba böyle fısıldayarak mı konuşmak zorundayız?"

"Hayır, ama ben..."

243

"Komşuların evde bir misafirin olduğunu bilmelerini istemiyorsun." Kadın başını salladı. "Bugüne kadar hiç..." Cümlelerin gerisini getiremeden yutkundu. Çıkardığı sestem utanmıştı.

"Evet, bir su içebilirim." Adam artık fısıltıyla konuşmuyordu ama alçak ve yumuşak bir ses tonu yakalamıştı. Karyolanın kenarına oturdu ve göğsüne kadar karanlığa gömüldü.

Kadın odadaki musluğu açtı, bileğini suya tutarak bekleme koyuldu. Adam onun oyalanacak bir iş yarattığı için biraz olsun rahatladığını görebiliyordu -daha doğrusu, önünde sonunda yapacakları şeyi geciktirebildiği için.

Sokak lambasının ışığı masanın üzerine bir kordonla sarkan ampule vuruyordu. Karpuzu çıkarılmış, tek bir ampul. Adam odanın içinde yemek pişirmenin yasak olduğunu tahmin edebiliyordu ama kadının ekonomisi yaparak evde yemek pişirdiği belliydi. Masada prize takılan bir çift göz ocak vardı. Herhalde evde yokken onu gizliyordu. Yine masada, ocağın yanında bir kitap ve bir bloknot duruyordu. Gregg metodu için. Odadaki basit eşyalar ışık gölge oyunlarıyla yan aydınlık yan karanlık bir şekilde iyice deforme olmuş görünüyordu. Oda terk edilmiş bir karnaval yeri gibi gelmişti adama. Kadın bir bardak suyla yanına geldi, adam bardağı dikti. "Bir tane daha ister misin?" Adam, "Hayır, teşekkür ederim," dedi. Kadın, "Yani, bana zahmet filan olmaz," dedi. Adam, "Yok, sağ ol," dedi.

Ve kadın karşısında ne yapacağını bilmez bir halde dikilmeye devam etti.

"Hey! Bu da ne?" diye adam yastığın altından bir cam küre çıkartarak sordu. Farkında olmadan, eliyle yastığa uzanıp tersine çevirmişti. Çocuklar yastığın serin tarafına yatmak için bunu yapardı.

Adam cam küreyi sallayarak ışığa doğru tuttu. Havuç burunlu kardan adamın etrafında uçuşan kar taneciklerini izlediler. "Demek, bu senin özel kardan adamın. Böylesine sıcak bir gecede işe yaradığı muhakkak." "Çocukken kasabadaki bir Luna Park'ta kazanmıştım. Yol paramla piyango bileti almıştım ama aileme onu yerde bulduğumu söyledim. Onlar her türlü kumara karşıdır. Evden ayrılırken yanıma aldığım tek özel eşyam buydu. Tabii, giyeceklerim dışında."

244

"Desene, kötü gün dostu."

"Hep yastığının altında durur. Geceleri kendimi yalnız ve mutsuz hissettiğim zamanlar onu sallayarak kar taneciklerin uçuşmasını izlerim. Kendimi daha güvende hissetmemi sağlıyor. Ne bileyim, daha ..." Omuz silkerek sustu.

"Evet, Sadık Dost, nöbetçi kulübene geri dön bakalım," diyerek adam onu yastığın altına soktu ve kadını ellerinden tutup onu yanına oturttu.

"Lütfen...", dedi kadın. "Ben... korkuyorum... şey... yani, hiç...."

Avuçlarının korkudan terlediğini hissetti ve bundan hoşlanmadı.

Adam yumuşacık bir sesle, "Bak, gitmemi istiyorsan sessizce parmak uçlarıma basarak şuradan çıkıp giderim. Bunu istiyor musun?"

"Hayır... ama biz sadece..."

"Benim ne düşündüğümü bilmelisin. Bu durumda, gitsem daha iyi olacak. Madem korkuyorsun, seni herhangi bir şeye zorlamak istemem." Adam yerinden kalktı.

"Hayır, gitme!" Sesini yükseltmemeye çalışarak atıldı.

Adam tekrar yatağa oturdu ama aralarında epeyce bir mesafe bırakmıştı.

Kadın bir süre hiç konuşmadan, parmaklarıyla oynayarak oturdu. Sonra ellerini kenetledi. Bir karara varmıştı.

"Her akşam olduğu gibi, masada oturmuş sokak lambasının ışığında steno notlarıma göz gezdiriyordum.

Odanın ışığını yakmamıştım çünkü fazladan ısı yayıyor. Birden, ağlamaya başladım. Kendimi boşlukta hissediyordum. Yalnızdım. Mutsuzdum. Hiç hiçkırıyordum aslında. Yaşlar gözlerimden öylece akıyordu. Bu kadar çok gözyaşım olabileceğini düşünemezdim. Çok yalnızdım. Burada bir tek kişi bile tanımıyorum. Hiç arkadaşım yok. Kendi kasabamda da hiç kimseyle çıkmamıştım zaten. Ailem buna izin vermezdi. Onlar hep, bir olay diğerine sebep olur ve zincirleme olarak devam eder, derlerdi. Erkekler bir tek şeyin peşindedir, derlerdi. Sanırım, doğrudur."

"Evet, doğrudur." Adam içtenlikle, düşündüğü gibi cevap vermişti.

"Sonra ağlamam kesildi." Kadın hafif bir gülümsemeyle devam etti. "Herhalde göz yaşlarım kurumuştu artık.

Yüzümü soğuk suyla yıkayıp tekrar masaya oturdum. Ama sonra, kendi kendime dedim ki, 'Hayır, burada böyle oturup kendi kendime acımaya devam ede-

245

mem. Kalkıp giyineceğim ve sokağa çıkıp birini bulacağım! Konuşabileceğim birini... benimle ilgilenecek, yalnızlığımı giderecek, kendimi kötü hissettiğim zaman elimi tutup beni teselli edecek birini."

"Demek, sokağa çıkıp aranmak istedin!"

"Öyle düşünmemiştim... belki de, öyle düşünmüştüm."

"Tamamen yabancı bir erkekle sevişmek istedin!"

"Hayır, hayır. Tam olarak, öyle değil. Ben hiç..."

"Bak sana ne diyeceğim. Bakire olduğunu tahmin etmiştim. İlk andan bunu anlamıştım. O temiz, saf kızlardan olduğunu. June Allyson gibi. Ama şunu da anlamıştım ki, o temiz ve iyi kız kötü bir adam arıyordu. Bunu nasıl anladığımı sorma ama anlamış olmam ilginç, değil mi?"

"Hayır, yanılıyorsun. Ben sadece konuşabileceğim birini arıyordum. Benimle ilgilenecek birini."

"Yani, sevişmek istemiyordun."

"Bilmiyorum. Belki istiyordum... yani, öylesine bir yakınlık istiyordum. Sonuçta, güzel bir duş yapıp giyindim ve çıktım."

"Giyindin ve çıktın!"

"Kent merkezine inen otobüse bindim, biraz sokaklarda dolaştım. Erkekler bana bakıyordu. Bilirsin, her kadına baktıkları gibi. Ama hiçbiri beni... yani, ben öyle çok güzel biri değilim." O anda susup, belki adamın bunun doğru olmadığını söylemesini umdu. "Demek istediğim, bana bakan oldu ama hiçbiri yanıma gelip konuşmayı denemedi."

"Sen de bunun üzerine sinemaya gitmeye karar verdin. Kadınların Dünyası adlı filme."

"Evet." Yenilgiyi kabul etmiş bir sesle cevap verdi kadın.

"Şimdi, bir dakika dur bakalım. Pekala biriyle karşılaştın aslında. Biri sayılırsa, tabii. Öylesine, başıboş biri. Onunla kahve içip saatlerce konuştun. Ve şu anda işte beraberiz." "Evet, beraberiz ve ben korkuyorum."

"Tabii korkacaksın. Bu çok doğal. Bir bakire olarak insanın pek de tanımadığı kötü adamın biriyle beraber olması öyle günlük işlerden sayılmaz, değil mi ya?" Bir sessizlik oldu, sonra adam devam etti. "Yani, sen şimdi bakire de olsan, bir kadınla bir erkeğin nasıl... sevdiğini biliyorsun herhalde, değil mi?"

246

"Biraz. Okulda kızlar aralarında konuştu. Önceleri onlara inanmamıştım."

"Seni anlıyorum. O yaşta bir çocuğa bu çok saçma bir şeymiş gibi gelir. Kadınla erkeğin ilişki yaptıkları organlarını birleştirmesi olacak şey mi! Bunun nesi zevk verici! Hele bir de, annenle babanın da aynı şeyi yaptığını düşününce..."

"Okuldaki kızlar çok korkunç şeyler anlatırdı. Sırf beni utandırmak için, bunları uydururlardı. O kadar saftım ki, benimle alay ederlerdi. Hiçbir şey bilmiyordum ve hiçbir şey yapmamıştım. Annem de bana hiçbir şey anlatmamıştı. Kızlar bana bir kağıt verip uğurlu sayımı, en sevdiğim rengi, sonra ikinci sevdiğim rengi filan yazmamı istemişlerdi... bir sürü şey işte, hatırlamıyorum. Ama son soru hâlâ aklımda. Dondurma yerken külâhını ısırarak mı yoksa yalayarak mı yersin? Sonra kağıdı alıp yüksek sesle okumuşlardı. Orada kendi el yazımıyla sevgilimle günde kaç kez o işi yaptığımı bütün ayrıntılarıyla yazmıştım. İşte, o işe başlarken onun şeyinin nasıl..."

"Ve sonunda onu yaladığını itiraf ediyordun."

Kadın ağır ağır başını salladı. "O hafta utancımdayken okula gidemedim. Evde hasta numarası yaptım. Derken, gerçekten hastalandım. Yani, aybaşı."

"Bunun kızların yaptığı bir şakayla ilgisi yok ki."

"Evet ama hepsi üst üste gelmişti."

"Anlıyorum. Çocuklar çok acımasız olabilir."

"Aradan yıllar geçti ama bu olay ne zaman aklıma gelse ağlamaklı olurum."

"Evet, öfkenin gözyaşları. Bende de olur. İçimde bir şeyler birikir, birikir... sonra patlarım."

"Sahi mi?"

"Elbette. Demek o utanç verici şeyleri el yazınla yazdıktan sonra şimdi stenoyu deniyorsun."

Kadın kaşlarını çattı. "Bunun için steno öğrenmiyorum!"

"Bilemezsin. İnsan psikolojisi öyle karmaşıktır ki... diyelim ben, hep birilerinin konuşmasını taklit ediyorum çünkü kendim olmak istemiyorum..." Omuz silkere devam etti. "Her neyse, demek hiç sevişmedin. Ama el tuttuğün, sarıldığın filan olmuştur herhalde."

"Hayır! Hiç! Hiçbir zaman bir erkek arkadaşım olmadı ki." Bu sözcüğü büyüü bir sözcükmiş gibi söylemişti.

"Erkekler beni hiçbir

247

zaman çekici bulmadı. Yani, o anlamda." Hafif bir gülümsemeyle elini havada salladı. "Ya da başka anlamda. Annem bunun Tanrı'nın bir lütfu olduğunu söylerdi. Böyle kalmamın, yani."

"Ama sevişmekle ilgili hayaller kurmuşsunur. Bu da çok doğaldır."

Kadın kendine cevap vermedi. "Ve kendi kendine bunu yapmışsındır." Kadın yine cevap vermedi.

"Yani, sadece kendi vücuduna dokunup hissetmek... bundan daha doğal bir şey olamaz ki."

"Ama benim ailem bunu doğal karşılamazdı. Onlara göre bu bir günahdır."

"Orası muhakkak. Ama sen bunun günah olduğuna inanıyor musun?"

Bir süre durakladıktan sonra alçak bir sesle, "Evet," dedi. "Ama yine de yapıyorsun?" "Evet."

"Tamam. Şimdi bizim sevişmemiz de senin bu yaptığın gibi bir şey olacak. Sadece, daha önce senin kendi kendine yaptığın şeyleri ben yapacağım. Sana dokunup sarılacağım, hoşuna giden şeyleri yapıp sana zevk vermeye çalışacağım. Tabii, istemezsen o başka." Kadın tekrar parmaklarıyla oynamaya başladı. Adam onun ellerini avuçları arasına alıp dudaklarına götürdü ve öptü. Kadının ellerinin bu kadar soğuk ve cildinin bu kadar sert oluşundan rahatsızlık duydu. Sonra adam onun çenesinden tutarak yüzünü kendine çevirdi, dudaklarına hafif bir öpücük kondurdu. Geriye doğru çekildiğinde, kadının gözlerini kapamış olduğunu gördü. Göz pınarlarından birer damla gözyaşı süzülüyordu. Adam hemen W.C. Fields sesiyle, "İşin en zor kısmı başlıyorum, Küçük Kuşum," dedi. "Eğer şu anda yatağa olsaydık ve ben senin narin bedenini güçlü kollarımla sarmış olsaydım, her şey çok doğal olarak gelişirdi." Bu kez, anlaysız ve yumuşak bir ses tonuna geçti. "Senin ne hissettiğini çok iyi anlıyorum. Benim gibi kötü adamlar için bile bu iş o kadar kolay değildir. Yani, başlangıçta." "Öyle mi?"

"Tabii. Bak, şimdi ne diyeceğim. Ben şu kapının oraya gidip seni yalnız bırakacağım ve sen o arada yatağa gireceksin. Sonra ben oda-

248

ya dönüp etrafıma bakınacağım ve, 'Şu örtülerin altında yatan da kim, Dr. Kildare?1 diye soracağım. 'Evet, June Allyson olduğunu biliyorum. Hemen yatağa girip onu ısıtmalıyım. Bu benim tıbben görevim sayılır.'" Lionel Barrymore taklidi işe yaramıştı. Kadın gözyaşlarını silerek eliyle ona uzaklaşmasını işaret etti. "Birkaç dakika sonra dönerim." Parmağım dudaklarına götürerek ona sessiz olacağına dair güvence vermeye çalıştı ve kapiya doğru parmak uçlarına basarak yürüdü, dışarı çıktı. Kadın bir an için karyolanın üstünde öylece kıpırdamadan oturdu. Adam kapının önündeydi ve içeriye kulak kabartmış olabiliirdi. Sonra iç çekerek yerinden kalktı, üstünü çıkardı ve özenle gardiroba astı. Muslukta koltuk altlarını yıkayarak kurulandı. Ardından, sert jüponunu çıkarıp sandalyeye asarak yatağa gitti. Karyolanın gıcırdamasından rahatsız olmuştu. Kalbi zaten yerinden çıkacakmış gibi atıyordu. Buz kesilmiş parmaklarıyla yastığın altındaki kardan adamı eline aldı. Ona güvenmek ister gibi... o sırada kapı açıldı. Adam sessizce kapıyı kilitledi.

*

"Demek buymuş." Kadın o mutlu anı tanımlayabilmek için en uygun sözcükleri bulmaya çalışmıştı. "Çok güzelmiş. Böyle yan yana yatmak... konuşmak... birbirimize böyle yakın olmak." Adam onun elini kendi vücuduna doğru çekti. Kadın her an elini geri çekecekmiş gibi ona dokundu. Bir görev duygusuyla -ya da kibarca demek daha doğru olurdu- ondan istenileni yaparken kafasından geçenleri mırıldanmaya başladı. "Bir erkek arkadaşı... ilk erkek arkadaşım." O anda tek temas noktaları buydu, çünkü oda çok sıcaktı. Ama önce, adam eliyle ardından diliyle onu orgazma ulaştırdıktan sonra, kadının vücudunun ter içinde kaldığını gördü ve bir anlamda onu serinletmek düşüncesiyle doğrulup karnına boşaldı. Sonra gözlerini tavandaki ışık gölge oyunlarına dikerek öylece yan yana yattılar.

"Bu muhteşemdi," diye mırıldandı kadın hülyalı bir sesle.

"Evet, kıpırdanışlardan ve çıkarttığın seslerden bunu anladım." "Aman Tanrım! Komşular duymamıştır umarım!" Eliyle ağızını örtterek kıkırdadı. "Sen kaç kez...? Bu soruyu nasıl soracağını bilemiyordu.

249

Adam merakla, "Ne?" diye üsteledi.

"Kaç kadınla ..."

"Bunu gerçekten bilmek istiyor musun?"

"Hayır." Hemen arkasından fikrini değiştirdi. "Evet. Söyle hadi, kaç kadın tanıdın?"

"Sen beşincisin."

"Bu beşinci kez sevdiğin anlamına mı geliyor, yoksa beş kadınla sevdiğin anlamına mı?"

"Her ikisi de."

"Her ikisi de mi? Yani, sadece beş kez seviştin ve her seferinde de değişik bir kadındı."

"Aynen öyle, Watson." Basil Rathbone'un sözcükleri uzatarak konuşmasına öykünerek devam etti. "Beş kadın... beş sevişme."

"Onlar benim gibi miydi? Diğer kız ark... yani o kadınlar?"

Adam iki parmağıyla şakaklarını ovuşturarak sakinleşmeye çalıştı. "Hiçbiri senin gibi değildi. İlk deneyimimi üniversitedeyken oldu. O benden epeyce yaşlıydı. Annem yaşında filan. Onu öğrencilerin gitmesi yasak olan bir barda tanışmıştım. Her zaman aynı barda köşesinde oturur ve cin içerdi. Ağır makyajı ve kart sesi çocuklarla aramızda bir alay konusuydu. Ona 'Kontes' derdik. Bize sosyetenin en güzel kızyken etrafında erkeklerin nasıl pervane olduklarını anlatırdı. Ama nerede onun onun düzeyinde ve kalitesinde erkekler? İşte, böyle saçma şeyler... Bir akşam bar kapandıktan sonra tren raylarının üstünde yürüyerek dolaşıyorduk. Ben epeyce içkiliydim. Onun evine gittiğimizi sanıyordum. O da sendeliyordu. Derken, üstüme doğru kaykıldı ve onu tutmaya çalıştım. O anda beni nemli dudaklarıyla vantuz gibi öpmeye çalıştı. Ben de onu oracıkta yere yatınverdim. İşte, baylar bayanlar, aşkla ilk tanışmam böyle oldu! Ertesi gün okulu bırakıp Amerikan Demokrasisi uğruna savaşmak üzere orduya katıldım. Komünizme karşı Amerika! Temel eğitim döneminden sonra Kore'ye gitmeden bize izin verdiler. Noel'di. Bir otobüse atlayıp Doğru Flagstaff Arizona'ya gittim. Neden Flagstaff diyeceksin? Eh, bir yere gitmem gerekiyordu ve Flagstaff da bir yerdı. Terminale yakın bir kafede bir kız gördüm. Şu gecelenen türdeki kafelerden biriydi. Kız yalnızdı, bunu hemen anlamıştım. Bu konuda sezgilerim çok güçlüdür."

250

"Benim yalnız olduğumu anladığın gibi mi?" Karanlığın içinden alçacak bir sesle sorulmuş saf bir soruydu.

Adam bir an için sustu. "Evet, tıpkı senin yalnız olduğunu anladığım gibi. O kızla da konuşurken bir aktörün sesinden diğerine geçişler yaparak onu eğlendirdim. Sonuçta, onun evinin yolunu tuttuk. Hintli bir kızdı. Annesi babası yoktu. Ve güzelliğinden uzak... her neyse..." Tekrar şakaklarını ovuşturdu. "O gece orduya geri dönmeme karar verdim. Bu da, sokaklarda yaşayacağımı anlamına geliyordu. Orada burada günlük bir iş bulup şu demir kafelerde yatıp yük trenlerinde seyahat etmek demekti. Derken Waco'da karşıma bu fanatik kadın çıktı. Beni bu hayattan kurtarmayı kafasına takmıştı. Ondandır kurtuldum, bu sefer pezevengi tarafından dövülüp sokağa atılmış bir kadınla karşılaştım. Onunla da sevişirken doğuştan yarı dudaklarını öpemiordum bile. İşte, bütün aşk hikayelerim bundan ibaret! Pek Romeo'nun aşkına benzemiyor ama kadınlar da benim dibi biriyle fazla takılmak istemiyorlar aslında. Arızalı insanlar başka insanlara arıza olur. Anlıyor musun?"

"Biraz... pek de anlamış sayılmam."

Bir sessizlik oldu, sonra kadın, "Canımın acıyacağını düşünmüştüm," dedi. "Ama acımadı."

Adam o sırada daldığı düşüncelerden sıyrılmaya çalışarak, "Ne?" diye sordu.

"Yani... okulda kızlar diyordu ki... ilk seferinde insanın canı acır-mış ve kanama olmuşt."

"Biz işin o kısmını yapmadık."

"Evet, farkındayım. Bunu yapmayı istemediğin için mi?"

"Canını mı acıtayım isterdin?"

"Yok, hayır. Tabii ki, hayır. Sadece senin de... yani senin de zevk almanı isterdim. Bunu nasıl yapabileceğimi bilsem..." Omuz silkti. "Sen ne yapmamı istersen yaparım." Adama iyice sokularak, "Sana nasıl zevk verebilirim?" diye fısıldadı. "Hadi, söyle lütfen."

Adam hiç cevap vermedi.

"Ne istersen yaparım."

Adam gülererek, "Dondurma külahını yaladığın gibi yala bakalım."

Kadın bir anda gerilmişti. Adam bunu fark ederek, "Sadece şakaydı," dedi. "Senden benim için bir şey yapmanı istemiyorum. Yapabileceğin bir şey de yok."

251

"Ne demek istiyorsun?"

"Herhalde okul tuvaletinin duvarlarında bazı resimler gör-müşsündür. Bu resimlerde bir erkeğin cinsel organını hiç gördün mü? Nasıl bir şey?"

Kadın başını iki yana salladı.

"Hadi, canım. Pekala biliyorsundur. Tarif et bakalım."

"O resimlerde hep... çok büyük... kolum kadar büyük olduğunu hatırlıyorum. Üzerinde hep özlü bir sıvı vardır."

"Özlü mü? Adam kahkahayı bastı. "Özlü, ha!"

"Her neyse işte... hani, bebek... Ah, anladım! Hamile kalmamdan korktun. Bunun için yapmadın." Adama sıkı sıkı sarıldı.

"Hayır, hayır. Bununla ilgisi yok. Senin canını acıtacak kısmın yapmadım çünkü... zaten yapamam."

"Yapamaz mısın?"

"O sertleşme bende olmuyor da."

Sessizlik.

"Bir kaza mı geçirdin?"

"Hayır, kaza geçirmedim. Ama evet, incindim."

"Anlayamıyorum."

İşte, hikayeyi anlatma zamanı...

"Ben küçükken (hatta, bebekken) annem benimle... yani, benim organımla hep oynardı. Ağzına alırdı filan. Belki de, belleğime yerleşen ilk anım budur. Tabii, bunda bir sakınca görmüyordum. Annelerle çocuklar böyle yapar sanıyordum. Sonra annem bir gün bana bundan kimseye bahsetmememi tembih etti. Kötü adamlar seni döver ve karanlık bir çukura artarlar, diye korkuttu. O zaman bu işte bir sakatlık olduğunu anladım ama çok geçti. Ve küçük bir çocuk olarak, bunun benim kabahatim olduğunu sandım. Sürekli kötü adamların beni döverek karanlık bir çukura attığı kabuslarla boğuşmaya başladım." Adam sustu.

"Bunları anlatmak istemiyorsan..."

"Hayır, istiyorum. Aslına bakarsan, anlatmam gerek. Bu tek çıkış yolu..." Omuz silkerek sustu ve ardından kadının bilmesini istediği şeyleri anlatmaya başlamadan derin derin birkaç nefes aldı. "Annem bana bunları yaparken, kendi kendini de tatmin etmeye çalışır ve inlemeye, bağırmağa başlardı. Bazen, canımı acıtırırdı. Ama o dur-

252

mazdı. Taa ki, bitkin halde kendini yatağa atana kadar. Ben de, orada kanıma kadar onun tükürükleri bulaşmış halde üşüyerek beklerdim. Çok kereler canımın gerçekten acıdığını, vücudumun çok derinliklerinde hissedirdim."

"Deli miydi bu kadın!"

"Evet. Ve bunu yaparken hep sarhoştı. Cin kokusu bana hep o günleri hatırlatır ve o anılarla birlikte canımın acıdığım hissedirim." "Çok üzüldüm. İnan, çok üzüldüm." Kadın sanki onun canını acıtmaktan korkar gibi hemen elini çekti.

"Beş altı yaşlarındayken... daha okula başlamamıştım... ve annem yine benimle oynasırken, birden başını kaldırıp pis pis gülümseyerek, 'Seni yaramaz!' dedi. 'Sen de istiyorsun, değil mi?' O olaydan sonra, çok küçük olmama rağmen, birkaç yıl bu böyle sürüp gitti. Annem benim serleşmemden daha büyük bir zevk alarak daha da çok canımı acıtır olmuştu. Bir yandan da, 'Seni gidi kötü çocuk, sen de istiyorsun değil mi?' diye mırıldanıyordu. Derken, bir seferinde canım o kadar acımıştı ki, annemin keyfi bittikten sonra uzun süre geçmedi. Hatta, erfesi gün bile geçmedi ve okula gidemedim. Annem, bir şey olmaz, diyordu. Ama o da korkmuştu ve beni korkutmaya devam etti. Eğer bu yaptıklarımızı kimseye anlatacak olursam, beni karanlık çukura atacaklardı. Hem bu zere herkes sertleştiğimi öğrenecek, kötü bir çocuk olduğumu düşüneceklerdi. Gece ateşim çıktı ve vücudum şişmeye başladı. Sabaha kadar ağrıdan kıvrandım. Sabah uyandığında evde yapayalnızdım. Annem kaçmıştı. Çişim geldiğini fark ettim fakat canım o kadar yanıyordu ki, çişimi bile yapamıyordum. İlk kez ölüm korkusunu yaşadım. Ve telefon defterinin arkasındaki Acil Yardım numarasını bulup ilk kez telefonu kullandım. Bir ambulansla beni hastaneye kaldırdılar. Bir kaç yırık-saptadılar. Derin yırıkla. Uzun süre hastane kaldım, sonra Sosyal Yardımlaşma Kurumu'ndan bir kadın hastaneye geldi ve bana annemi hiçbir yerde bulamadıklarını söyledi. Kaçmış, beni terk etmişti."

Kadın başını çevirmiş, adamın profilini inceliyordu. Adam onun bakışlarını hissedebiliyordu. Onun kendisine duyduğu merhametin yoğunluğunu da hissediyordu ve bu ona çok iyi geliyordu.

"Ya baban? O nasıl buna engel alamadı? Neden bir şey yapmadı?"

"Ortada baba filan yoktu."

253

"Aman Tanrım!" Kadın bir süre konuşamadı. "Peki, annenin yaptıklarını doktora anlattın mı?"

Adam 'hayır' anlamında başını salladı.

"Neden anlatmadın?"

"Başının derde girmesini istemedim. Ne de olsa annemdi." Adamın çene kemikleri gerilmişti. Kadın onun dişlerin gıcırdatışını duyabiliyordu.

"Bu haksızlık ama!"

"Evet, Bayan, öyle." Gary Cooper sesiyle onu onayladı. "Hem de ne haksızlık." Sonra kendi sesine döndü.

"Doktor Sosyal Yardımlaş-ma'dan gelen görevliye mastürbasyon yaparken kendi kendime zarar verdiğimi söylemişti. O da bana çok kötü bir şey yaptığımı ve böyle devam edersen kendime daha büyük bir zarar verebileceğimi söyleyerek beni azarladı."

"Sonra ne oldu?"

"Bir Katolik Yetimhanesi'ne gönderildim. Orada rahipler sürekli olarak mastürbasyonun korkunç bir günah olduğuna dair vaazlar veriyorlar ve ben kulaklarıma kadar kızarıyordum... utancımdayım... öfkemden ve bu adaletsizliğe isyanımdan. Çocuklarda adaletsizlik ve haksızlık duyguları çok güçlüdür. Katolik rahipler kış günlerinde bile beni soğuk duşa sokarlardı. Bunun sonucunda kulağımdaya bir enfeksiyon ortaya çıktı ve tekrar hastanelerde yattım. En azından, bu sebeple soğuk duşlardan kurtulmuşum ama vaazlardan hiçbir zaman kur-tulamadım." Adam sustu ve içini kemiren o arzuyu hafifletmek için kamını ovuşturmaya başladı. Ardından, Bela Lugosi sesiyle, "İşte, bebeğim," dedi. "Dehşet verici bir öykü: İktidarsızlığın öyküsü."

"Çok üzgünüm, çok."

Dışarıdaki sessizlik şafağın sökmek üzere olduğunu haber veriyordu.

Kadın bu ilişkinin geleceğiyle ilgili bir şeyler konuşmalarını bekliyordu. Ertesi gün işten sonra tekrar buluşmak gibi... yine White House'da buluşabilirlerdi. Orası artık onların yeriydi.

"Eminim, çok akıllı bir çocuktun. Üniversiteye bile gitmişsin." Adamın acıklı öyküsünü allayıp pullamak ister gibiydi. Mutlu sonu olan bir Hollywood yapımı!

"Öyleydin. Kötü ama akıllı. İşte, üniversiteyi orduya katılmak

254

için bıraktım. Sonra ordudan da ayrılıp tam gün aylıklığı meslek olarak seçtim."

"Ama ordudan öyle canın istediği için ayrılamazsın ki."

"Tabii ki, kaçmam onları mutlu etmedi. Şu anda seninle yatakta uzanmış en derin sırlarımızı paylaşırken, onlar beni arıyorlar."

"Yakalanmaktan korkmuyor musun?"

"O kadar çok şeyden korkuyorum ki."

Kadın üzüntüyle iç çekti.

"Aynen!" diye adam ona hak vererek tekrar anlatmaya koyuldu. "Ordudayken bir gece tam anlamıyla kriz geçirmiştim. Bağırıp çağırıyor, Cola makinesine tekmeler atıyordum. Pepsi makinesi olsaydı belki yırtardım ama Coca Cola başka! Amerikan malı! Bu da Amerika Düşmanlığı Komitesi'ne kadar gider. Neyse, tekrar hastaneye kaldırıldım ama bu sefer tımarhane demek daha doğru olur. Oradaki doktorum," Sesini Groucho Marx'a benzeterek, "Senin sorunun fiziksel değil, evlat," dedi. "Psikolojik. Bu da on milyon dolara patlar. Nakit. Çek kabul etmiyoruz. Bu yüzden de, Polonyalı ya da Yugoslav hastalan almayız."

"Yani, şimdi sen benim aldığım gibi bir zevk alamıyor musun?"

"Tabii ki, zevk alıyorum. Bazen bunun için çok şiddetli bir arzu da duyuyorum. Ama zevk almam o kadar kolay olmuyor... zor ve karmaşık bir durum."

"Senin için yapabileceğim bir şey varsa, gerçekten yapmaya hazırım." Kadın gerçekten de bütün içtenliğiyle bunu tekrarlamıştı.

"Bana gerçekten yardım etmek istiyor musun?"

"Evet. Gerçekten istiyorum. Hem de çok."

"O halde kendin için dua et." Adam gözlerini yumdu sonra yataktan fırlayarak, "Şimdi arkana dön ve öne eğil.

Bundan zevk alacağım, tamam mı?"

Kadın tedirgin bir şekilde yatağın kenarına doğru kaydı. "Canım acıyacak mı?"

"Evet," dedi adam yumuşak bir ses tonuyla. "Ama kısa sürecek."

Kadın sessizce bekledi.

"Tamam mı? Canın acıyacak. Eğer istemiyorsan, yapmam."

Kadın yutkunarak, "Tamam," dedi.

Adam parmaklarıyla kadının kuyruk sokumunda ensesine kadar ilerledi, elini saçlarının arasına soktu. Kadının tüyleri diken diken olmuştu. Adam elleriyle kulaklarının arkasını okşamaya başladı ve boynuna uzandı. İki eliyle boynunu tuttu, kadın yutkundu. Adam o kırıdak dokuyu parmaklarının altında hissetti. Dişlerini ortaya çıkaran bir gülümseme yayıldı yüzüne. Gözlerini kapatarak kadının gırtlığını sıktı ve bütün vücudunu dayanılmaz bir zevk kapladı.

Kadın bir iki çırpınıp onun elinden kurtulmaya çalıştı. Kollarını sallıyor, debeleniyordu. Ama adamın elleri ve parmakları çok güçlüydü. Kadın umutsuzca karyolanın demir başlığına tutundu, yastığının bir ucuna kadar yetişerek kardan adamı...

Kadın karyolanın bir kenarına büzüşmüş, orada sıkışıp kalmış gibi yatıyor... bir omuzu demir karyola başlığında, diğeri duvara değiyor...

Çıplak göğsünü yastığıyla örtmüş... Kıpırdamaya korkuyor, çünkü yatağın üzerinde sere serpe yayılmış o vücuda değmekten korkuyor. Adamın vücuduna vuran gölge tek omuzuyla tek kalçasını tamamen örtmüş, diğeri omuzuyla kalçası ve boşlukta sallanan tek kolu aydınlıkta kalmış. Kadın yutkundduğunda boğazı acıyor. Adamın kafasına vurmuş, vurmuş... tekrar tekrar vurmuştu. Sonra yatağın kenarına doğru seğirmişti. Cesedin yanındaki cam küre sallana sallana nihayet içindeki kar taneleri bir tarafa toplanarak durmuştu. Cam kürenin üstünde adamın kafasından saçılan et parçaları duruyordu.

Kadın gözlerini ondan alamıyordu. İçi titriyor, üşüyordu. Kalçasında yapış yapış bir ıslaklık hissediyor ve çarşafın bir kenarına kalçasını siliyor. İçi kalkıyor.

Bir yandan musluktan tıp tıp su damlıyor.

Birden sokak lambaları sönüyor ve tavan bir an için kararıyor. Derken yavaş yavaş ince, metalik bir ışık odaya doğru uzanıyor. Kadının yardım çağırması gerekiyor... birine olanları anlatması gerekiyor. Ama önce adamın cesedinin üstünden geçmek zorunda.

Dışarıda hava henüz serin. Ama daha gökyüzü hafif hafif aydınlanırken hava ağırlaşıyor; kadın burun deliklerinde o is ve toz toprağı hissediyor.

Ve boğucu bir gün daha başlıyor.